جامعة الأزهر
كلية اللغات والترجمة
قسم اللغة العبرية

العبرية

העברית

قواعد ونصوص وتدريبات

דקדוק, טקסקים, ותרגילים

دكتور
سامي محمود الإمام
ד"ר סאמי אל-אמאם

جامعة الأزهر
كلية اللغات والترجمة
قسم اللغة العبرية

العبرية

قواعد ونصوص وتدريبات

دكتور / سامي الإمام
أستاذ اللغة العبرية وآدابها

تابعوني على :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الفهرست

الصفحة	البيان	الصفحة	البيان
أ	الفهرست .	٤٨	الاسم وتقسيماته .
جـ	مقدمة .	٥٠	المذكر والمؤنث .
د	تعريف باللغة العبرية .	٥٠	المفرد والمثنى والجمع .
١	الأبجدية العبرية .	٥٤	أوزان الاسم ودلالاتها .
٣	حروف (بجد كفت) .	٥٨	الصفة ودرجاتها .
٣	أرقام الأبجدية .	٦٢	أداة التعريف (هـ) .
٥	مقارنات لفظية .	٦٦	الإضافة بأنواعها .
٦	الحركات .	٨٦	الإضافة بالأداة (شِل) .
٧	القامص حاطوف .	٩٢	حروف النسب (الجر) .
٩	السكون وأنواعه .	٩٥	المنسوب .
١٠	مخارج الأصوات	٩٦	أحكام العدد .
١٠	حروف الحلق .	١٠٥	الفعل - اللازم والمتعدي .
١٢	الشدة ووظائفها .	١٠٦	أوزان الفعل .
١٣	نقطة المبيق (المُخْرِج) .	١١٢	صيغ الفعل .
١٤	الصامت المستتر .	١١٣	تصريف الفعل الثلاثي (فى الماضى) .
١٥	الپاتح جنوقا .		
١٨	شرطة المقيف .	١١٨	تصريف الفعل الثلاثي (فى المستقبل) .
١٩	المقاطع .		
٢٣	الضمائر الشخصية .	١٢٦	صوغ فعل الأمر من الثلاثي.
٢٧	أسماء الإشارة .	١٣٠	اسم الفاعل (المضارع) من الثلاثي .
٣٢	اسم الموصول .		
٣٥	أداة تمييز المفعول به .	١٣٤	أداة نفي المضارع .
٣٩	أداة العطف (الواو)	١٣٥	صيغ مبالغة من اسم الفاعل .
٤١	الاستفهام .	١٣٧	اسم المفعول .

الصفحة	البيان
١٣٨	أسماء الزمان والمكان .
١٤٠	مصادر الفعل الثلاثي .
١٤٢	اسم المعنى .
١٤٧	الفعل وزن (نِفْعَل) .
١٥٦	الفعل وزن (پِـعِّل) .
١٦٢	الفعل وزن (پُـعَّل) .
١٦٥	الفعل وزن (هِـتـْـپـَعِّل) .
١٧٠	الفعل وزن (هُفْعِيل) .
١٧٩	الفعل وزن (هُفْعَل) .
١٨٥	الفعل أوزان (پـُلِل - پُـلَل - هِتْـپُلِل) .
١٨٨	نصوص عبرية مختارة .

مقدمة :

الحمد لله على ما أنعم ، والشكر على ما أولى ، والصلاة على أنبيائه ورسله دعاة الهدى ، ومصابيح الرشاد . وبعد :

فهذا كتاب جديد بعنوان « العبرية ، قواعد ونصوص وتدريبات ضمنته قواعد اللغة العبرية الأساسية ، مع إتباع كل درس - ما أمكن – بتدريبات تطبيقية .

ومما دفعنى إلى جمع مادة هذا الكتاب وترتيبها على هذا النحو أن أغلب - إن لم يكن جميع - الكتب التى تتناول قواعد العبرية لم تحظ محتوياتها بطباعة حديثة ، وخطوط مريحة ، ووسائل توضيحية تساعد على تقديم المعلومة بطرق عرض شيقة جذابة .

لذلك أوليت هذه المسائل عنايتى عند تجميع مادة الكتاب وحاولت أن يخرج فى صورة جديدة .

كما حاولت أن يكون الكتاب مرجعاً يسيراً لتصريف نماذج الأسماء المختلفة والأفعال ، التى كثيراً ما يحدث فى تشكيلها لبس عند كتابتها .

وبالإضافة إلى النصوص التدريبية التي أعقبت كل درس فقد سجلت في آخر الكتاب مجموعة مختارة من النصوص التي يمكن للدارس أن يجعل من قراءتها مجالاً تطبيقياً لجميع دروس الكتاب .

ومن الواجب علىّ أن أُسجل شكرى وتقديري لكل من ساهم في إتمام هذا العمل سواءً بشكل مباشر أو غير مباشر . وأخص بالذكر السيد الدكتور / شعبان محمد سلام ، أستاذ اللغة العبرية ، على مراجعته الكتاب .

والله أرجو مخلصاً أن يجعل الكتاب نافعاً ، محققاً الغاية من جمع مادته والقصد من إعداده .

سامي الإمام .

تعريف باللغة العبرية :

تنتمى اللغة العبرية إلى أسرة اللغات السامية ، وتشترك مع العبرية في تلك الأسرة من اللغات ، العربية والأرامية والكدية والحبشية . ويقسم اللغويون اللغات السامية اللغات السامية تقسيماً جغرافياً إلى لغات شمالية وأخرى جنوبية والشمالية إلى شرقية وغربية .

وقد سُميت هذه السرة كذلك لأن أكثر الشعوب التي كانت تتكلمها تنحدر من سام بن نوح عليه السلام ، كما ورد في سفر التكوين ، وقد تبين عدم دقة هذه التسمية إلا أنها أصبحت شائعة متداولة لا سبيل للتراجع عنها .

أما أهم الخصائص المشتركة لهذه المجموعة من اللغات فهى :

١ - تتكون جذورها غالباً من صوامت ثلاثة .

٢ - احتواؤها على أصوات الحلق والصفير والتفخيم .

٣ - نُدرة الأسماء والأفعال المركبة .

٤ - وجود صيغة المثنى .

٥ - للأفعال فيها صيغ خاصة تتحدد بها الفروق الدقيقة في المعنى بناءً على الفكرة الأساسية التي يحملها الجذر ، مثل التضعيف والمُطاوعة والتَعدية والبناء للمجهول. وتتكون هذه الصيغ عن طريق تغيير داخل البنية الفعلية ذاتها ، أو بتضعيف أحد الأصول أو إضافة سوابق أو لواحق لها وظائف نحوية .

ويُمكنُنا القول إن كل الشعوب التي سكنت منطقة فلسطين كانت تتكلم لغة مشتركة عامة انقسمت فيما بعد إلى لهجات ، ثم تطورت هذه اللهجات إلى لغات ثم استقلت كل منها بنفسها .

أما أهم الكتب المُدونة باللغة العبرية منذ زمن قديم فهى :

كتاب (العهد القديم) ، والمِشنَا ، والجِمَارا . فالعهد القديم هو النص الأساسى الذي تقوم عليه الشريعة اليهودية . والمشنا هى الأحكام الفقهية المستمدة من العهد القديم وأقوال المفسرين . والجمارا أي الشرح والتكميل . وكان الغرض من الجمارا دراسة المشنا واستنباط أحكام جديدة منها . وجُمِعَت هذه الدراسة ودُوِنَت في كتاب مستقل هو المسمى بالتلمود ، أى التعاليم والشريعة .

أما فى العصر الحديث فقد نجحت إسرائيل إلى حد كبير في إحياء اللغة العبرية وجعلها اللغة الرسمية لها . فهى لغة الخطاب الرسمي في الكنيسيت (البرلمان الإسرائيلى) ، والإذاعة والتلفاز والصحافة وجميع المطبوعات .

واللغة العبرية سهلة بالنسبة للدارس العربي نظراً لاحتوائها على عدد كبير من الألفاظ التي تتطابق في اللفظ والمعنى مع نظائرها فى اللغة العربية . كما أنها تسير على نفس نظام بناء الجملة في العربية تقريباً . وتتشابه مع العربية في أوزان الفعل وتصريفاته وأزمنته وقواعد أحكام العدد وتبعية الصفة للموصوف وعدد كبير من الضمائر وأسماء الإشارة والزمان والإستفهام .

كما تجدُر الإشارة إلى أن اللغة العربية أثَّرت على العبرية الحديثة كلغة حديث يومية في إسرائيل ، فقد اضطر الإسرائيليون لإقامة حوار عبر علاقات اقتصادية واجتماعية وإنسانية مع هذا العدد الكبير من الفلسطينين في الأراضى المحتلة مما أدى إلى دخول الكثير من الألفاظ والمصطلحات العربية إلى اللغة العبرية الحديثة .

الحروف الهجائية אַלְפָּא-בֵּיתָא

تتكون أبجدية اللغة العبرية من اثنين وعشرين حرفاً، تكتب من اليمين إلى اليسار ، كما تكتب منفصلة ، غير متصلة ، ولا تقسَّم الكلمة فى نهاية السطر، وإن كانت العبرية الحديثة لاتراعى عدم التقسيم .وإليكم الأحرف العبرية بخط الطبع وخط اليد كما هو موضح بالشكل :

الأحرف العبرية خط الطبع	الأحرف العبرية خط اليد	اسم الحرف بالعبرية	وينطق	يقابله فى العربية
א		אָלֶף	اليف	أ
בּ		בֵּית	بيت	ب
גּ		גִּימֶל	جيمل	ج
דּ		דָּלֶת	داليت	د
ה		הֵא	هِه	هـ
ו		וָו	فاف	و
ז		זַיִן	زاين	ز
ח		חֵית	حيت	ح
ט		טֵית	طيت	ط
י		יוֹד	يود	ى
כּ		כָּף	كاف	ك
ל		לָמֶד	لاميد	ل
מ		מֵם	ميم	م
נ		נוּן	نون	ن
ס		סָמֶךְ	سامخ	س
ע		עַיִן	عاين	ع
פּ		פֵּא	فِه	ف
צ		צָדִי	تسادى	ص
ק		קוֹף	قوف	ق
ר		רֵישׁ	ريش	ر
שׁ		שִׁין	شين	ش
שׂ		שִׂין	سين	س
תּ		תָּו	تاف	ت

ونلاحظ أن هناك رمزان لصوت السين الأول يسمى سامخ ، والثانى يسمى (السين شين) نظراً لانه يطابق رمز الشين ولكن النقطة تكون أعلى اليسار ، ولا فرق بين هذين الرمزين (ס،שׂ) من الناحية الصوتية. بعض الرموز يختلف شكله فى آخر الكلمة عنه فى أولها أو فى وسطها وتجمع هذه الرموز فى كلمتى (كم صنف) كما هو موضح بالشكل التالى :

جدول توضيحى لحروف كم صنف (כמצנפ)			
الحرف	مثال لشكل الحرف أول الكلمة	مثال لشكل الحرف وسط الكلمة	مثال لشكل الحرف آخر الكلمة
כ / ך	כֶּלֶב كِلِف (كلب)	אָכַל آخال (أكل)	מֶלֶךְ مِلِخ (ملك)
מ / ם	מַפָּה مَابَا (خريطة / مَفْرَش)	נָמֵר نَمِير (نَمِر)	סֻלָּם سُلّام (سُلّم)
צ / ץ	צִלּוּם تِسِلُّم (تصوير)	אֵצֶל إتْسِل (عند)	עֵץ عِيتس (شجرة)
נ / ן	נֵר نير (شمعة)	עָנָה عانا (أجاب - رد)	עָנָן عَنَان (سحاب)
פ / ף	פָּרָה بَارَا (بقرة)	סֵפֶר سِيفِر (كتاب)	כַּף كَاف (ملعقة)

ونلاحظ أن بعض حروف الأبجدية يتغير نطقه تبعا للإعجام والإهمال ، وعلى هذا يكون للحرف نطقان أحدهما شديد ، أو انفجارى ، والآخر رخو أو احتكاكى وتجمع هذه الحروف كلمتى (بجد كفت).

جدول توضيحى لحروف (بجد كفت)					
الحرف انفجارى	النطق	مثال	الحرف احتكاكى	النطق	مثال
בּ	ب	בֵּן ابن	ב	ق - v	חָלָב حليب
גּ	ج	גַּן حديقة	ג	غ	שֶׁלֶג ثلج
דּ	د	דֶּלֶת باب	ד	ذ	יְהוּדָה يهوذا
כּ	ك	כֶּלֶב كلب	כ	خ	אָכַל أكَلَ
פּ	پ	פַּר ثور	פ	ف	אָפָה انف
תּ	ت	תֵּל تل	ת	ث	כָּתַב كَتَبَ

وتجدر الإشارة إلى أن اللغة العبرية لم تعد تراعى هذه القاعدة إلا فى ثلاثة حروف فقط وهى (ב، כ، פ) أما بقية الحروف فتنطق انفجارية أيا كانت حالتها من الإعجام والإهمال .

تستخدم اللغة العبرية الأبجدية للدلالة على الأرقام الحسابية وذلك على النحو التالى :

الآحاد من الألف إلى الطاء		العشرات من الياء إلى الصاد		المئات من القاف إلى التاء	
الحرف	العدد	الحرف	العدد	الحرف	العدد
א	1	י	10	ק	100
ב	2	כ	20	ר	200
ג	3	ל	30	ש	300
ד	4	מ	40	ת	400
ה	5	ן	50		
ו	6	ס	60		
ז	7	ע	70		
ח	8	פ	80		
ט	9	צ	90		

أما باقى المئات فتأتى بجمع التاء التى قيمتها 400 والحرف الذى يكمل رقم المئات المطلوب مثلا:

ת ר = ת (400) + ר (200)= 600

ת ק = ת (400) + ק (100(= 500

وعلى هذا إذا أردنا كتابة قيمة حسابية لبعض الأعداد بالحروف فإننا نبدأ بالحرف الدال على الوحدة الحسابية الكبرى ثم الحرف الدال على الوحدة الحسابية الصغرى ، وهكذا.

فإذا أردنا أن نكتب الرقم (11) فإننا نكتب أولا الحرف الدال على الرقم (10) ثم الحرف الدال على الرقم 1

أمثلة:

יא = 10+1 = 11

יט = 10 + 9 = 19

תרל"ז = 400+200+30+7 = 637

קלד = 100+30+ 4 = 134

ويستثنى من هذه القاعدة العددان (15، 16) فالمفروض أن يكتب الرقم **15** هكذا יה= 10+5= 15 ، إلا أن هذين الحرفين يكونان المقطع الأول من اسم الرب عند اليهود (יהוה : يهوه) لذلك يستبدلونهما بحرفين آخرين يجمعان نفس القيمة وهما **טו**= 9+6 = **15**
وكذا العدد **16** الذى تضم حروفه حرفين من اسم الرب أيضاً هما יו = 10+6 = 16 لذلك يستبدلونهما بحرفين **טז**

أما الآلآف : فيرمز لها بحروف الأعداد الأحادية مع وضع نقطتين فوق الحرف هكذا

א = 1000 ב = 2000 ג = 3000 ד = 4000 ה = 5000 وهكذا

بعض المقارنات اللفظية بين العبرية والعربية : הַשְׁוָאוֹת

من المفيد أن نذكر أن هناك ألفاظاً بين اللغتين متشابهة المعنى أو متحده هذه الألفاظ تضم حروفاً فى اللغة الآخرى ، قد تكون من نفس المخرج أو من مخرج قريب منه . نذكر منها على سبيل المثال :

الحرف العبرى	يقابله فى العربية	مثال
ח	ح / خ	חָלָב : حليب ، חָרֵב: خرب
י	ي / و	יָבֵשׁ : يبس ، יֶלֶד : ولد
צ	ص / ض / ظ / ز	צָרַח : صَرَخَ ، אֶרֶץ : أرض، צָעַן : ظعن (رَحَلَ) ، קָפַץ : قَفَزَ
שׁ	س / ث	שָׁאַל : سأل ، שׁוֹר : ثور
שׂ	ش	שָׂבַע : شبع ، שָׂפָה : شفةٌ ، لغةٌ
כ	ك	הָלַךְ : هلك (ذهب) ، אָכַל : أكل
ע	ع / غ ويندر أن تقابله أ	עָבַר : عبر ، עָטָה : غطى عֶצִיץ : إصيص
א	أ ويندر أن تقابله ع	אָמַר : أمر(قال)، אֶשְׁכּוֹל : عُثكول (عنقود عنب)
ו	و	צִוָּה : وصى ، וֶרֶד : وردٌ
ז	ز / ذ	זָרַע : زَرَعَ ، זָבַח : ذَبَحَ
ד	د / ذ	דָּרַשׁ : دَرَس طلب، תַּלְמִיד : تلميذ

الحركات הַתְּנוּעוֹת:

تنقسم الحركات فى اللغة العبرية ،من حيث الكم ، إلى حركات قصيرة وهى التى تناظرالحركات فى اللغة العربية ، وحركات طويلة وهى التى يمكن أن تقابل حركات المدّ فى اللغة العربية . انظر الجدول التالى :

اسم الحركة	الرمز القصير	الإسم بالعبرية	مثال	الرمز الطويل	الإسم بالعبرية	مثال
الفتحة	ַ	פַּתָּח بتح	גַּל موجة	ָ	קָמָץ قامص	אָב أب
كسرة صريحة	ִ	חִירִיק حيريق	עִם مع	ִי	חִירִיק גָּדוֹל حيريق جادول	פִּיל فيل
كسرة ممالة	ֶ	סֶגּוֹל سيجول	עֶבֶד	ֵ كسر ممال طويل ناقص	צֵירֶה חָסֵר صيرية حاسير	שֵׁם اسم
				ֵי كسر ممال طويل تام	צֵירֶה מָלֵא صيرية مالية	בֵּין بين
ضمة صريحة	ֻ	קֻבּוּץ قبوتس	סֻלָּם سلم - درج	וּ	שׁוּרוּק شوروق	סוּס حصان
ضمة ممالة	ָ	קָמָץ קָטָן قامص قاطان أو קָמָץ חָטוּף قامص حاطوف	חָכְמָה حكمة	نقطة توضع يسار الحرف من أعلى وتسمى ضمة ممالة طويلة ناقصة	חוֹלָם חָסֵר حولام حاسير	חֹק قانون
				וֹ ضمة ممالة طويلة كاملة	חוֹלָם מָלֵא حولام مالية	יוֹם يوم

نلاحظ فيما سبق أن أغلب الحركات تكتب تحت الحروف ، والبعض يكتب يسار الحروف ،وهى حركات الكسرة الصريحة الطويلة ، والضمة الصريحة الطويلة ، والضمة الممالة الطويلة . هذا والحرف الساكن يرمز لسكونه بنقطتين رأسيتين تحته ، وأواخر الكلمات ساكن فى الغالب ولا يثبت رمز السكون فى أواخر الكلمات إلا فى النادر من الكلمات .

وإليك نموذج لبعض الكلمات المحركة :

בַּת- מִסְגָּד - נֶשֶׁר- תָּכְנִית - אֵם - פּוֹלִיטִיקָה - שׁוּק
שֻׁלְחָן - מִשְׂרָד - קָצָר אוֹצָר שָׁנִים יִשְׂרָאֵל - דָּג
אֶרֶץ - מוֹרֶה - כָּל - אִישׁ- תֹּאמַר - אוֹטוֹבּוּס.

القاماتس قاطان { القاماتس حاطوف }

تنطق حركة القاماتس كنطق حرف الــ(O) فى اللغة الإنجليزية فى الحالات الآتية :

١- إذا تلى الحرف المشكل بالقاماتس حرف مشدد بالشدة الثقيلة مثال : מָדַּי تنطق (مودّى)

٢- إذا كانت القاماتس آخر حركة فى الكلمة ، وكانت هذه الكلمة متصلة بما بعدها بالمقيف مثـال : כָּל-הָאָרֶץ , כְּתָב-לִי

٣- إذا وقعت القاماتس فى مقطع مغلق غير منبور مثال : קָרְבָּנוֹת

٤- إذا جاء الفعل مضعفاً فى صيغة المضارع ودخلت عليه واو القلب (هى واو العطف ، ولكنها تستخدم فى النصوص القديمة لقلب زمن الفعل) المشكلة بالباتح (וַ) وحولت معناه إلى الماضى ، حذفت لام الفعل وشكلت فاؤه بالقاماتس حاطوف .

مثـــــــــال :

الفعل المضاعف (מָדַד) مضارعه (יָמֹד) ، فبعد دخول واو القلب عليه يصبح (וַיָּמָד) وتنطق (وَيَّامود) .ونلاحظ أن فاء الفعل ، وهى حرف الميم (מ) شكل بالقاماتس حاطوف .

٥- إذا جاء الفعل الأجوف فى صيغة المضارع ، مثل : יָשׁוּב (يرجع : يثوب) ومثل : יָנוּס (يهرب) ودخلت عليه واو القلب المشكلة بالباتح ، والتى تقلب معنى الفعل إلى الماضى ، وجب حذف عين الفعل (أى حرف العلة) وتتشكل فاء الفعل بالقاماتس فيصبح الفعل (וַיָּשָׁב) ، و(וַיָּנָס).

والقاماتس الأخيرة فى كل من هاتين الكلمتين تنطق ضمة مفتوحة ويسمى قامص حاطوف (קָמָץ חָטוּף) .أو قاماص قاطان (קָמָץ קָטָן) .

ومن الجدير بالذكر أن واو القلب هذه لا تستعمل فى اللغة العبرية الحديثة .

أقرأ المفردات الآتية ، لاحظ حركة (קָמָץ חָטוּף) :

כָּל-דָּבָר, אָמְנַם , חָכְמָה , אָכְלָה , שָׁמְעוֹ , מָתְנַיִם , אָזְנֵיהֶם , עָרְמָה , שָׁמָר-לִי .

תַּרְגִּילִים :

١-اكتب ما يقابل الحروف الآتية من أبجدية اللغة العبرية :

ل . ع . ك . س . ط . ز . ق . ج . ص . أ . ر . ي . هـ

٢- اكتب ما يقابل الحروف الآتية من أبجدية اللغة العبرية :

ש . ל .י .ג .ש . ע . ר . א . כ . ב . ס . פ . מ .

٣- صحح رسم بعض الحروف التى دونت بطريقة خاطئة :

קָמָצ . גְבוֹהִימ . מָעוֹנ . סוֹפ . דֶּרֶכ . דֶּלֶכ . פָּרָה . אֶרֶצ .

٤- أقرأ الكلمات الآتية مراعياً فيها نطق الحروف الشديدة والرخوة :

כְּנֶסֶת . תּוֹאַר . גְּדוֹלָה . אִקְדָּח . דֶּלֶת . מִכְתָּב . בֵּן . דָּרוֹם . מִסְפָּר . יִקְבֹּר. כֶּלֶב .
מִדְבָּר . יִשְׁמֹר . פָּרָה .

٥- اكتب رموز الأعداد الآتية بالعبرية :

٤ . ١٦ . ١١ . ١٧ . ٢٠ . ٣٩ . ١٠٥ . ١٥ . ٣٢٤ . ٧ . ٥٨٠ . ٢٦ . ٤٤ . ٨٧٣ . ٣٢ . ٢ . ١٨ . ١٦٥ .

٦ – هل تعرف القيمة العددية لكل من الرموز الآتية :

של – רשו – עד – מה – רק – ב – כח – סד – קצג - לד .

٧- أمامك مجموعة من الصور ، وعلى يسارها مجموعة من الكلمات اختار الكلمة المناسبة لكل صورة :

מִזְוָדָה	**תְּמוּנָה**
עִפָּרוֹן	**סְפִינָה**
סֵפֶר	**עַיִן**
אַרְיֵה	**זְבוּב**

السكون שְׁוָא :

يرمز للسكون فى اللغة العبرية بنقطتين توضعان تحت الحرف غير المصحوب بحركة فى شكل رأسى ، يسميها اللغويون (שְׁוָא) وتعنى معتدل ، متساو ، مثل حرف الشين في كلمة (יִשְׁמֹר) وبما أنه لا إعراب فى اللغة العبرية فإن معظم أواخر الكلمات ساكن ، لذلك لم يجد اللغويون داعيا لوضع علامة السكون فى آخر الكلمة ، إلا اذا كان ذلك الآخر خاءً (ךְ) ، أو تاءً (תְ) فإنهم يضعونه تحت الأول دائما وتحت الثانى أحيانا .

أمثلة : **מֶלֶךְ , אַתְּ , בֵּרֵךְ**

الشوا فى الواقع يمثل شيئين مختلفين تماماً :

١ـ الحركة غير المتميزة القصيرة جدا ، التى شبهها العلماء بظاهرة القلقلة فى اللغة العربية ، فى مث نطقنا للفعل (يَقْتُل) بحركة كسر قصيرة ممالة مخطوفة بعد القاف ، وهذه الحركة المخطوفة يسميها اللغويين شوا أيضا .

٢ـ الغياب التام للحركة (مثل السكون العربى) ، ولكنه فى الواقع يمثل حركة خفيفة جداً .

وعلى هذا فهو ينقسم إلى قسمين كالآتى :

شوا ناع) שְׁוָא נָע ((شوا ناع) שְׁוָא נָע		(شوا ناح) שְׁוָא נָח
أماكنه	**مثال**	
١ـ فى بداية الكلمة .	**כְּתֹב . שְׁמֹר**	**هو الذى ينهى المقطع الصوتى مثل**
٢ـ تحت حرف يليه حرف مثله.	**הַלְלוּ**	
٣ـ تحت حرف مشدد .	**דַּבְּרִי**	**אָב. אַלְמָנָה**
٤ـ بعد سكون فى وسط الكلمة .	**תִּכְתְּבוּ**	**ملحوظة : آخر الكلمة من الطبيعي أن يكون شوا ناح**
٥ـ بعد حركة طويلة موقوف عليها	**כָּתְבָה**	
مزيد من الأمثلة : פְּגשׁ , הִנְנִי , תִּשְׁמְרוּ		

قسم علماء الأصوات الأبجدية العبرية من الناحية الصوتية وتبعاً لمخرج كل حرف إلى :

الحروف شفوية הַשְּׂפָתַיִם : وهى الحروف التى تنطق بالتوقف على الشفتين.	ב . ו . מ . פ
الحروف اللسان הַלָּשׁוֹן : هى الحروف التي يلعب اللسان الدور الرئيسى في إخراجها عند النطق بها .	ד . ט . ל . נ . ת
الحروف الأسنانية הַשִּׁנַּיִם : هى الحروف التي تلعب الأسنان الدور الرئيسى في إخراجها عند النطق بها .	ר. ס . ש . ז . צ
الحروف الحنكية הַחֵךְ : وهى التى تلفظ عادة بتقريب طرف اللسان من سقف الحنك .	ג . י . כ . ק
الحروف الحلقية הַגָּרוֹן : هى الحروف التي يلعب الحلق الدور الرئيسى في إخراجها عند النطق بها .	א . ה .ח .ע واحيانا ال ר

حركات حروف الحلق תְּנוּעוֹתאוֹתִיּוֹת הַגָּרוֹן :

الحروف الحلقية لاتقبل السكون التام ولا الشدة .

لذلك فهى تشكل ظاهرة لغوية لها قواعدها الخاصة التى تنفرد بها عن بقية الحروف ، فنجد أن رمز الحركة المخطوفة (الشوا) إذا تطلبها المقام مع أحد هذه الحروف الحلقية عبارة عن رمز مركب من رمز الشوا ، ورمز إحدى الحركات الثلاث : الفتحة ، أو الكسرة ، أو الضمة ، على النحو التالى :

الحركة المركبة	مثال	نطقها
الحاطف باتح	אֲמַרְתֶּם	**نصف فاتحة قصيرة**
الحاطف سيجول	אֱמֹר	**نصف كسرة قصيرة ممالة**
الحاطف قامص	חֳלִי	**نصف ضمة قصيرة ممالة**

ويطلق على هذه العلامات عدة أسماء منها : السكون المركب ، والحركة المركبة ، والحاطف

باتح ، والحاطف سيجول ، والحاطف قامص ، والشوا المتنوع .

وإليكم مزيدًا من الكلمات التي تأتي فيها حركات مركبة

المثال	חֳדָשִׁים	יַהֲרֹס	חֲכָמִים	אֱלֹהִים	אֲנִי	אֲדָמָה	עֲנִי	אֲנָשִׁים
النطق	حُودَاشِيم	يَهَروسْ	حَخَامِيم	إلوهِيم	أنِي	أدَامَاه	عَنِي	أنَاشِيم
المعنى	شهور	سيدمر	حكماء	الله	أنا	قطعة أرض	فقير	رجال

وحروف الحلق هذه بالإضافة إلى أنها لاتقبل السكوون التام والتشديد ، كما ذكرنا سابقاً ، فإنها **أحياناً لاتقبل حتى حركة الكسر** ، خاصة **فى الأسماء ثنائية المقطع** والتى تُحرك بعلامتى السيجول ، لذلك تميل إلى فتح حرف الحلق ذاته وأحياناً تفتح ما قبله أيضاً ، سواء أكان حرف الحلق فى آخر الكلمة أم فى وسطها مثال :

זֶבַח الأصل فيها **זֶבֶח** ،

נַעַר الأصل فيها **נֶעֶר** مثل **מֶלֶךְ** تماماً إلا أن ورود حرف الحلق فيها أدى إلى هذا التغيير .

وكذلك **الأسماء التى على وزن סוּס** ؛ **أى أحادية المقطع** ، إذا انتهت بحرف حلق يؤدى إلى إقحام حركة فتح تحته مثل **:** **רוּחַ , נוֹחַ** .

الشدة דָּגֵשׁ

يرمز اللغويون العبريون لتشديد الحرف بوضع نقطة داخله تسمى داجش (דָּגֵשׁ) مثل النقطة الموجودة داخل حرف الطاء فى كلمة (קִטֵּל) وأهم وظيفة للداجِش هى تضعيف الحرف المشدد ، بغرض وظائف لغوية ولذلك تسمى فى العبرية داغش حزاق (דָּגֵשׁ חָזָק) أى شدة ثقيلة

غير أن مدرسة طبرية لإعجام اللغة العبرية إستخدمت هذه النقطة كذلك للتفرقة بين الأصوات الشديدة أو الإنفجارية والأصوات الرخوة أو الإحتكاكية فى حروف بجد كفت (בגדכפת) . فإن النقطة إن وضعت فيها كانت الأصوات شديدة ، وإن خلت منها كانت الأصوات رخوة . وتسمى النقطة فى هذه الحالة الداجِش قَلْ (דָּגֵשׁ קַל) .

وهناك قاعدة بسيطة لمعرفة متى تكون هذه الأصوات السته شديدة (בגדכפת)، ومتى تكن رخوة . فإذا وقعت فى أول الكلمة ، أو بعد سكون تام (غير الحركة المخطوفة) كانت شديدة إنفجارية ، وإلا كانت رخوة إحتكاكية .

فمثلا كلمة (כָּתַבְתִּי) الكاف فيها شديدة لأنها فى بداية الكلمة ، والتاء الأولى رخوة لأنها ليست بعد سكون تام ، والتاء الأخيرة شديدة لأنها بعد سكون تام .

ولا يجوز استخدام الشدة الخفيفة بعد ساكن مستتر ، أى بعد حركة كبرى ، مثل : דִּבְרֵי פִיךָ أقوال فمك .

بعض وظائف الشدة الثقيلة وأوضاعها :

وظائف الشدة الثقيلة وأوضاعها	مثال
١ـ للدلالة على إدغام حرف فى مثيله	שָׁבַתִּי = שָׁבַתְתִי
٢ـ للدلالة على إدغام النون الساكنة ، وغالبًا يكون ذلك فى الأفعال نونية الفاء أى التى أولها نون	יִתֵּן = יִנְתֵן , יִפֹּל = יִנְפֹל
٣ـ لتمييز صيغ التعددية والمبالغة	לִמֵּד , סִפֵּר , שִׁבֵּר
٤ـ فى بعض صيغ الإسم	נַפָּח , גִּבּוֹר , צַדִּיק
٥ـ بعد أداة التعريف ، الهاء	הַבַּיִת , הַכַּדּוּר
٦ـ فى أول حرف من كلمة سبقتها أخرى مكونة من مقطع واحد ، واتصلت بها بالمقيف	מַה־טּוֹב , מַה־זֶּה
٧ـ تأتى الشدة ، أحياناً ، لمجرد تحسين النطق	אֵלֶּה , לָמָּה

وقد ذكرنا سابقاً أن أصوات الحلق (א,ה,ח,ע) وتلحق بها الراء (ר) لاتقبل التشديد ، لأنه إطالة أو تضعيف لمسافة النطق وكمية الصوت تستدعى مزيداً من الضغط والصعوبة لنطق صوت هو فى الأصل صعب دقيق . فإن كان لابد من تضعيفه أو تشديده فلا يشدد وإنما تطول حركة الصوت السابق عليه عوضاً عن هذا التشديد .وهو ما سنتعرض له بالتفصيل لاحقاً

المُخْرِج (المبيق) מַפִּיק

نقطة توضع داخل الحرف باخراجه إلى حيز النطق . ولا ترد المبيق فى لغة (العهد القديم) إلا فى الهاء المتطرفة لتدل على أنها ليست صامته ، وإنما يجب أن تنطق أمثلة :

אַרְצָהּ = أرضها فى مقابل אַרְצָה = أرضاً ، فى اتجاه الأرض

סוּסָהּ = حصانها فى مقابل סוּסָה = فرس .

ويمكن حصر ورود المبيق فى الأحوال الآتية :

أحوال ورود المبيق	أمثلة
١ـ فى الأفعال المنتهية بهاء أصلية	גָּבַהּ = علا , מַהֲמַהּ = تردد , נָגַהּ = لمع
٢ـ فى الهاء ضمير الغائبة المنصوب (أى الواقع مفعولا به)	לְקָחָהּ = أخذها , שְׁמָרָהּ = حرسها , יְדָעָהּ = عرفها
٣ـ فى الهاء ضمير الغائبة المجرور (أى الواقع مضافاً إليه)	אַרְצָהּ = أرضها , בֵּיתָהּ = بيتها , בְּנָהּ = ابنها
٤ـ فى إسم الإله	יָהּ = ياه
٥ـ فى كلمتى التحصر	אֲהָהּ, הָהּ = آه

أقرأ الكلمات الآتية مع الإهتمام بالتشكيل :

בֹּקֶר :	אֵיפֹה :	קָשֶׁה :
אֶרֶץ :	הוּא :	מוֹרָה :
הִיא :	זֹאת:	מוֹרוֹת :
טוֹב :	מוֹרֶה :	עֵד :
מוֹרָה :	עֶרֶב :	עֵדִים :

الساكن المستتر (נַח נִסְתָּר) والساكن المرئى (נַח נִרְאֶה) :

<table>
<tr><th colspan="2">الساكن المستتر נַח נִסְתָּר</th><th>الساكن المرئى נַח נִרְאֶה</th></tr>
<tr><td colspan="2">حرف الألف والهاء والياء (א,ה,י) لا تظهر فى النطق فى حالات معينة ، ويطلق عليها عندئذ ،
الصامت المستتر נַח נִסְתָּר وهذه الحالات هى :</td><td>إذا أتى تحت حرف فى وسط الكلمة أو فى آخرها ، فإن هذا الحرف يظهر فى النطق ساكناً ويدعى الساكن المرئى נַח נִרְאֶה</td></tr>
<tr><th>حالاته</th><th>أمثلة</th><th>أمثلة</th></tr>
<tr><td>١ـ إذا وقعت الألف بعد حركة طويلة</td><td>בָּרָא ,רֵאשִׁית , רֹאשׁ , מָאתַיִם</td><td rowspan="3">אֶתְמוֹל : أمس , فحرف ال ת وحرف الל فى هذه الكلمة ساكنان ويدعيان נַח נִרְאֶה : لظهورهما فى النطق</td></tr>
<tr><td>٢ـ إذا وقعت الهاء بعد فتحة طويلة أو كسرة طويلة ممالة أو ضمة طويلة ممالة أو سيجول

فإن هذه الهاء تثبت فى الخط لا فى النطق لأنها ليست ، فى هذه الحالة إلا امتداد للحركة السابقة عليها</td><td>עָשָׂה , שְׁלֹמֹה ,פֹּה , הִנֵּה , יָפֶה , יִגְלֶה , יִבְכֶּה</td></tr>
<tr><td>٣ـ حرف الياء فى حركتى الكسرة الممالة المشبعة والكسرة الصريحة الطويلة</td><td>בְּנֵי , סִפְרֵי</td></tr>
<tr><td colspan="2">ملحوظة : أما إذا كانت الهاء ذات وظيفة نحوية فإنها لابد أن تلفظ ويوضع فى داخلها النقطة المسماه بالمبيق

(راجع درس المبيق)</td><td>ملحوظة : يأتى ال(ו) وال(י) נַח נִרְאֶ : فيظهر سكونهما فى النطق مثل :

שָׁלֵו קַו אֵלַי סְפָרַי</td></tr>
</table>

اقرأ العبارات الآتية :

בֹּקֶר טוֹב - אֵיפֹה הוּא ? – הוּא עוֹבֵד – זֹאת מַחְבֶּרֶת – הִיא תַּלְמִידָה – זֶה סֵפֶר

בַּיִת קָטָן – עוֹף גָּדוֹל – שֻׁלְחָן צָעִיר – הִיא מוֹרָה – אַתָּה מוֹרֶה – אֶרֶץ הַשָּׁלוֹם

الباتح جنوفا(פַּתַח גְּנוּבָה):

ذكرنا فيما سبق أن حروف الحلق لاتقبل الشدة ولا السكون ، وأن أواخر الكلمات ساكنة . فماذا لو وقع أحد حروف الحلق باستثناء الألف والراء فى آخر الكلمة ؟

إذا وقعت أحد حروف الحلق الثلاثة (ה,ח, ע) ساكنة فى آخر الكلمة وكانت			
١ ـ مسبوقة بحركة طويلة ، غير القاماتس، فإنها تشكل بفتحة قصيرة مسماة بالفتحة المسروقة (פַּתַח גְּנוּבָה) ، فإن كانت الحركة الطويلة السابقة هى الكسرة نطقت ياء مفتوحة قبل الحرف		٢ ـ مسبوقة بضمة طويلة (صريحة أو ممالة) نطقت واو قبل كل هذه الأصوات .	
مثال	النطق	المثال	النطق
תָּמֵהַּ ,	تاميَّه	מַדּוּעַ	مادُوَّع
שָׂמֵחַ	ساميَّح	יָדוּעַ	يادُوَّع
שִׂיחַ	سِيَّح	תַּפּוּחַ	تاپوح
רֵיחַ	رِيَّح	גָּבהַּ	جاڤوا
רָקִיעַ	رَقيَّع	רוּחַ	رُوَّح
وكذلك נוֹטֵיעַ רֵיעַ			

קְרִיאָה

מִלִּים נוֹסָפוֹת :

פָּרָה – יָד – אִישׁ - בֵּן– אֶרֶץ – סֵפֶר – מוֹרֶה קָטָן – שָׂפָה עוֹף
דֶּלֶת – בֵּיצָה – יוֹם מַחְבֶּרֶת – עֶרֶב – תַּלְמִידָה .

פָּרָה

וֶרֶד – דֶּרֶךְ -שֵׁם - מִסְפָּר - חָלָב- גדוֹל – מִזְוָדָה – שֻׁלְחָן פַּרְפַּר
עַיִן - רֹאשׁ - וָו - גַּן - יֵשׁ – הוּא - עִיר – חֶדֶר קַר - שָׂדֶה .

וֶרֶד

נַעַל – אַתְּ – שָׁלוֹם – סְטוּדֶנְט – בַּיִת – דָּג - בֹּקֶר זֶה – זֹאת יָפָה – חַג
– טוֹב – פֹּה - מַה - קַל בַּחוּר – סַל – עֵץ -חָזָק אָח .

נַעַל

חָתוּל - יֶלֶד - הֵם - מִי - לַיְלָה - כַּאן - כֶּלֶב - יַלְדָּה - מִשְׁפָּחָה
כּוֹס – שֶׁמֶשׁ – עַכְבָּר- נְמָלָה מַיִם – שָׁעוֹן – שׁוּעָל .

חָתוּל

תַּרְגִּילִים

נַקֵּד

הַמִּלִּים הַבָּאוֹת , וְהוֹצֵא אֶת הַמִּלִּים הַמְּנֻקָּדוֹת בְּפַתַח גְּנוּבָה :

ארץ- שמוע - ריע - שלוח - איש - צפֹר - רקיע -זרוע - כלב - בן
שלֹמֹח - מזודה - תמה - ידיד - ירבוע - פושע - כֹח - לבן - אלֹה
מנע - שטוח - לוקח - גבוה - גלגל - סולח - לשמוע -לברוח
-מרזח בת - גן .

הַשְׁלֵם הָאוֹת הַחֲסֵרָה :

פָּרָ…	דֶ…דְ	…רֶץ	מִזְוָ…ה	י…ם
רֹ…שׁ	עֶ…ף	…וֹרֶה	עַ … ן	שָׁפָ…
בַּ…	אֵ…	שׁוּ…	א…צָר	דַּ…
בֵּ …	אֲכַ…	הוּ…	לָב…	…ן
וֶרֶ…	כֶּ…ב	שֵׁ…חָ…	יִשְׂ…אֵל	יָ…
פּוֹלִי …יקָה	מַחְ..רֶת	חָת…ל	פַּ…פַּר	קָ… ן

المقيف מַקֵּף

تعريفه :

المقيف عبارة عن خط أفقى صغير يوضع بين كلمتين .

وظيفته :

ربط هاتين الكلمتين ربطاً وثيقاً بحيث تشكلان وحدة صوتية ،. ويمكن للمقيف أن يتوالى ليربط أكثر من كلمة .

إستخدامه :

ليس لإستخدام المقيف قاعدة محددة ، ولكن يلاحظ أنه يستعمل فى العادة بعد كلمة مكونة من مقطع واحد إذ تكون غالباً ، مرتبطةبما بعدها بعلاقة صوتية وثيقة .

أمثلة :

קַח- נָא , כָּל- הָעָם , בֶּן- אָדָם , אִם- טוֹב-אָנִי.

הֲבָרוֹת المقاطع

نلاحظ عند النطق بأية كلمة أن الجهاز الصوتى يجزيء هذه الكلمة إلى وحدات صغيرة ، فكل وحدة من هذه الوحدات تسمى مقطع : (הֲבָרָה)

لاحظ كيف ننطق هذه الكلمات : أحمد (أحْ / مَدْ) ، كامل (كَا / مِلْ) ، إسماعيل (إِسْـ / مـا / عِيـلْ) ، أشرف (أَشْـ / رَفْ)

وبنفس الطريقة يمكن ملاحظة نطق الكلمات العبرية :

מַיִם	تنطق	מַ	יִם
דֶּגֶל	تنطق	דֶּ	גֶל

وتنقسم المقاطع فى اللغة العبرية بشكل عام إلى قسمين كبيرين :

١ ـ **مقاطع مفتوحة** ، مثال المقطع קָ

٢ ـ **مقاطع مغلقة** ، مثال المقطع טַל

فى كلمة קָטַל

ولكن كيف نميز المقطع المفتوح من المقطع المغلق ؟

وللإجابه على هذا السؤال نقول :

المقطع المغلق		المقطع المفتوح	
تعريفه	**مثال**	**تعريفه**	مثال
هو الذى يأتى فى آخره حرف ساكن أو يأتى فى آخره حرف مشدد	المقطع לֵךְ المقطع נַגְ فى كلمة נַגָּר	هو الذى لاينتهى بسكون أو بشدة	**المقطع כֶּ فى كلمة כֶּלֶב**

أما طول المقطع وقصره فيحدده طول حركته وقصرها ، فيكون المقطع طويلاً إذا كانت حركته

طويلة ،. يكون قصيراً إذا كانت حركته قصيرة ... وهكذا كما يحدد عدد الحركات فى الكلمة عدد المقاطع فيها .

أمثلة على المقاطع :

סַל كلمة مكونة من مقطع واحد لأن بها حركة واحدة ، وهو قصير لأن حركته قصيرة ، وهو مغلق لأنه ينتهى بسكون .
אָב كلمة مكونة من مقطع واحد لأن بها حركة واحدة ، وهو طويل لأن حركته طويلة ، وهو مغلق لأنه ينتهى بسكون .
דֶּלֶת كلمة مكونة من مقطعين ، الأول (דֶּ) مقطع قصير مفتوح ، لأن حركته قصيرة ، وغير متبوع بسكون أو بحرف مشدد . والثانى (לֶת) مقطع قصير مغلق لأن حركته قصيرة وينتهى بسكون .

נַגָּר كلمة تتكون من مقطعين ، الأول (נַגְ) وهو مقطع قصير مغلق ، قصير لأن حركته قصيرة ، ومغلق لأنه ينتهى بحرف مشدد ، والثانى (גָּר) طويل مغلق ، لأن حركته طويلة وينتهى بسكون .
لاحظ أن الحرف المشدد يفك بحرفين عند النطق به ،. الأول ساكن ويتبع المقطع السابق ، والثانى متحرك ويتبع المقطع اللاحق فكلمة נַגָּר تصبح عند النطق بها נַגְ / גָּר .

ملاحظات عامة وهامة عن المقاطع :

الأمثلة	الملاحظات
יֵלְ / קוּט , כַּדְ / דוּד	١ـالمقطع المغلق : هو الذى ينتهى بسكون تام أو بشدة ثقيلة ويسمى المقطع المركب (הֲבָרָה מֻרְכֶּבֶת)
שָׁ/ נָה , תְּמִי / מָה	٢ـ المقطع المفتوح : هو الذى لاينتهى بسكون أو بشدة ثقيلة ويسمى المقطع البسيط (הֲבָרָה פְּשׁוּטָה)
קָרָא , יַלְדָּה , סִפְרִי . בָּנוּ	٣ـ الكلمات التى تنتهى بحروف لينة (א, ה , י , ו) تعتبر مقاطعها الأخيرة مفتوحة
المقطع טַלְתְּ فى كلمة קָטַלְתְּ	٤ـ هناك مقاطع تغلق بصوتين ساكنين وتسمى مقاطع مزدوجة الإغلاق
קָטַל קְטַלְתֶּם	٥ـ لا تقبل اللغة العبرية المقاطع القصيرة دائماً ولذلك فإنها إما أن تطيل حركتها كما هو الحال فى الأفعال الثلاثية مثال وإما أن تسقط حركة هذا المقطع ويعوض عنها بحركة مخطوفة مثال التى تقابل فى العربية (قتلتم) ، فالمقطع الأول مفتوح أصلاً.
בַּעֲלִי , אֲנִי	٦ـ المقاطع المشكلة بحركة مركبة فالعبرة فيها بالحركة
	٧ـ عند النطق بالكلمات فإننا نضغط على مقطع واحد فقط فى كل كلمة أكثر من بقية المقاطع .
קָטַל مقطع الـקָ مفتوح ، محرك بحركة طويلة لأنه غير منبور חֶסֶד مقطع الـחֶمفتوح أيضاً لكنه محرك بحركة قصيرة لأنه منبور	٨ـ المقاطع المفتوحة دائماً تحرك بحركة طويلة ، إلا إذا كانت منبورة فيمكن عندئذ أن تحرك بحركة قصيرة
חֶסֶד مقطع الـסֶד مغلق ، محرك بحركة قصيرة لأنه غير منبور. מֵאָדָם مقطع الـדָם مغلق أيضاً لكنه محرك بحركة طويلة لأنه منبور .	٩ـ المقاطع المغلقة دائماً تحرك بحركة قصيرة ، إلا إذا كانت منبورة ، فيمكن عندئذ أن تحرك بحركة طويلة

هذان البندان (٨،٩) يساعدان فى كيفية التفريق بين القاماتس والقاماتس حاطوف

(راجع درس القاماتس حاطوف)

קְרִיאָה

הַיֶּלֶד קוֹרֵא בַּסֵּפֶר.

הַסֵּפֶר עַל הַשֻּׁלְחָן .

אֲנִי לוֹמֵד עִבְרִית .

הַמּוֹרֶה עוֹמֵד וְהַסְּטוּדֶנְטִים יוֹשְׁבִים .

הַסְּטוּדֶנְטִים קוֹרְאִים בְּסֵפֶר עִבְרִי .

הַחַלּוֹן סָגוּר וְהַדֶּלֶת פְּתוּחָה .

הַפְּרוֹפֶסוֹר הִסְבִּיר אֶת הַלִּמּוּדִים וְהַסְּטוּדֶנְטִים מְבִינִים .

הַשָּׂפָה הָעִבְרִית שָׂפָה קַלָּה מְאֹד .

הָעִבְרִית הִיא אַחַת הַשָּׂפוֹת הַשֵּׁמִיּוֹת .

הַשָּׂפָה הָעִבְרִית הִיא הַשָּׂפָה הַמְדֻבֶּרֶת בְּיִשְׂרָאֵל .

الضمائر הַגּוּפִים :

الضمائر من الكلمات التى تنطبق تقريباً فى اللفظ والمعنى بين اللغتين العربية والعبرية ، اقرأ الضمائر الآتية بصوت مرتفع :

הֵן هنّ

הִיא هى

הֵם هم

הוּא هو

אֲנַחְנוּ نحن

כַּאן , שָׁם

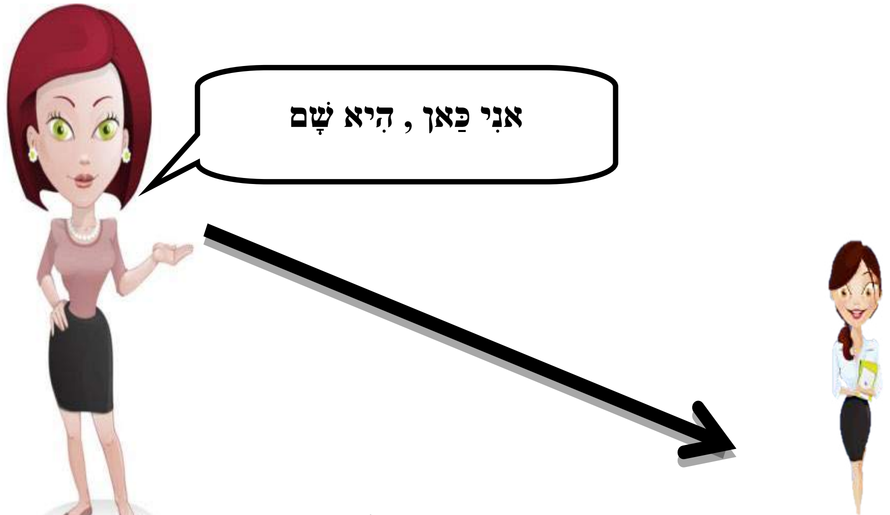

אנִי כַּאן , הִיא שָׁם

כַּאן

שָׁם

כַּאן , שָׁם

אֲנִי כַּאן ,אַתָּה כּאן , אַתְּ שָׁם, אַתֶּם כַּאן , אַתֶּן שָׁם

אֲנַחְנוּ כַּאן , אַתָּה שָׁם , הֵם כַּאן , אַתֶּם שָׁם, הֵן שָׁם

קְרִיאָה

١- אֲנִי תַּלְמִיד בְּכִתָּה ד׳ .

٢-אַתָּה תַּלְמִיד חָדָשׁ .

٣- אַתְּ תַּלְמִידָה טוֹבָה .

٤- הוּא יֶלֶד טוֹב .

٥- הִיא יַלְדָּה טוֹבָה .

٦- אֲנַחְהוּ לוֹמְדִים עִבְרִית .

٧- אַתֶּם בַּבַּיִת .

٨- אַתֶּן יוֹשְׁבוֹת עַל כִּסְאוֹת .

٩- הֵם עוֹמְדִים עַל הָרַגְלַיִם .

١٠- הֵן קָמוֹת בְּשָׁעָה שֶׁבַע בַּבֹּקֶר.

١١- הוּא שָׂם אֶת הַסֵּפֶר עַל הַשֻּׁלְחָן .

١٢- הִיא שׁוֹמַעַת אֶת קוֹל הַיֶּלֶד הַבּוֹכֶה .

١٣- אֲנַחְנוּ שׁוֹתִים חָלָב, קָפֶה וְתֵה .

١٤- הֵם נוֹתְנִים לַיֶּלֶד הַרְבֵּה חָלָב .

١٥- הֵן פּוֹתְחוֹת אֶת הַדֶּלֶת וְסוֹגְרוֹת אֶת הַחַלּוֹן .

١٦- הָאִישׁ (הוּא) עוֹבֵד בַּבַּנְק .

١٧- הָאִשָּׁה (הִיא) מוֹרָה לְעִבְרִית.

١٨- הַיְלָדִים (הֵם) לוֹמְדִים עַרְבִית.

١٩- הַיְלָדוֹת (הֵן) לוֹמְדוֹת אַנְגְּלִית .

٢٠- כֻּלָּנוּ (אֲנַחְנוּ)אוֹכְלִים כָּל – יוֹם .

כִּנּוּיֵי הָרְמִיזָה : זֶה , זֹאת , אֵלֶּה

أسماء الإشارة : هذا ، هذه ، هؤلاء

تفرق اللغة العبرية كالعربية بين الإشارة للقريب والبعيد . كما تفرق فى أسماء الإشارة بين الجنسين ؛ المذكر والمؤنث . ويتقدم اسم الإشارة على المشار إليه النكرة ، أما إذا كان المشار إليه معرفاً بالأداة (ה) فيتقدم فى هذه الحالة على اسم الإشارة بعد أن يعرف هو أيضاً بالأداة (ה هاء التعريف) .

نقدم فيما يلى أمثلة على أسماء الإشارة للقريب فى حالة المفرد :

זֶה אִישׁ

זֹאת אִשָּׁה

הָאִישׁ הַזֶּה יוֹשֵׁב

הוּא יוֹשֵׁב

הָאִשָּׁה הַזֹּאת מוֹרָה

הִיא מוֹרָה

זֶה כּוֹבַע

הַכּוֹבַע הַזֶּה

זֹאת מְכוֹנִית

הַמְּכוֹנִית הזאת

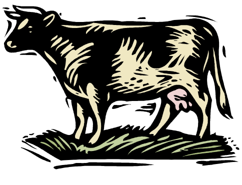

זֹאת פָּרָה

הַפָּרָה הַזֹּאת

זֶה וֶרֶד

הַוֶּרֶד הַזֶּה

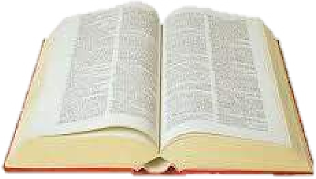

זֶה סֵפֶר , הוּא פָּתוּחַ.

אֵלֶּה סְפָרִים , הֵם סְגוּרִים.

זֶה עֵץ , הוּא גָּבוֹהַ.

אֵלֶּה עֵצִים , הֵם גְּבוֹהִים.

זֹאת מִזְוָדָה , הִיא חֲדָשָׁה.

אֵלֶּה מִזְוָדוֹת , הֵן חֲדָשׁוֹת.

זֶה שֻׁלְחָן, אֵלֶּה שֻׁלְחָנוֹת , זֶה כּוֹבַע , אֵלֶּה כּוֹבָעִים , זֹאת תַּלְמִידָה , אֵלֶּה תַּלְמִידוֹת ,
זֹאת אִשָּׁה , אֵלֶּה נָשִׁים , אֵלֶּה בָּנִים , אֵלֶּה בָּנוֹת .

مما سبق نعرف أن

١- اسم الإشارة يتقدم المشار إليه إذا كان نكرة (זֶה אִישׁ) أما إذا كان المشار إليه معرف فيجب عندئذ تعريف اسم الإشارة وتأخيره من المشار إليه (הָאִישׁ הַזֶּה)

٢- هناك أسماء إشارة أخرى للقريب وتستخدم فى أساليب معينة هى (זוֹ) بمعنى هذا للمفرد المذكر (זוֹ) بمعنى هذه للمفردة المؤنثة (הַלָּלוּ) للجمع بنوعيه .

أما إذا أردنا الإشارة للبعيد فهناك منها ماهو للمذكر ومنها ماهو للمؤنث ومنها ماهو لجمع المذكر وما هو لجمع المؤنث انظر الجدول التالى :

الإسم	المعنى / استخدامه	مثال
הַהוּא	ذلك / اسم اشارة للمفرد المذكر البعيد	הָאִישׁ הַהוּא
הַהִיא	تلك / اسم اشارة للمفرد المؤنث البعيد	הָאִשָּׁה הַהִיא
הָהֵם	أولئك / اسم اشارة للجمع المذكر البعيد	הָאֲנָשִׁים הָהֵם
הָהֵן	أولئك / اسم اشارة للجمع المؤنث البعيد	הַנָּשִׁים הָהֵן

ملاحظات على أسماء الإشارة :

١- يقابل (זֹאת) للمؤنث لفظة (ذات) فى اللغة العربية ، وقد نصت كتب النحو القديمة على أن لفظة (ذات) اسم اشارة للمؤنث فى بعض اللهجات العربية .

٢- إذا كان المشار إليه معرفاَ وجب أن يسبق اسم الإشارة وعندئذ يكون اسم الإشارة بمنزلة البدل من المشار إليه .

ويجب أن يطابق البدل منه من حيث نوعه وعدده أمثلة :

הָאֲנָשִׁים הָהֵם נְדִיבִים : أولئك الرجال كرام

הַנָּשִׁים הָהֵן נְדִיבוֹת: أولئك النسوة كريمات

٣- إذا كان المشار إليه متلواَ بصفة ذكرت قبل اسم الإشارة ، مثال :

הַיֶּלֶד הַקָּטָן הַזֶּה בְּנִי : هذا الطفل الصغير ابنى .

٤- يأتى اسم الإشارة (זֶה) أحياناً لتحسين اللفظ ولا فائدة له غير ذلك ، وذلك بعد أسماء الإستفهام ، مثال :

מַה זֶּה עָשִׂיתָ ماذا صنعت ؟ ، לָמָּה זֶּה אָמַרְתָּ لماذا قلت ؟

وقد يأتى (זֶה) قبل اسم العدد ، أو قبل الإسم الدال على الزمن ، ويكون عندئذ بمعنى منذ ، مثال :

זֶה עֶשֶׂר שָׁנִים : منذ عشر سنوات .

זֶה שָׁנָה אֲנִי לוֹמֵד : منذ سنة أنا ادرس .

٥- بعض الأسماء التى تعد من جنس المذكر فى اللغة العربية ، تعد من جنس المؤنث فى اللغة العبرية ، والعكس صحيح ، لذا يجب أن يُؤخذ ذلك فى الإعتبار عند الإشارة لهذه الأسماء ، أمثلة :

זֶה מָטוֹס : هذه طائرة ، זֶה עֵץ : هذه شجرة ، זֹאת דֶּלֶת : هذا باب
זֹאת מִטָּה : هذا سرير .

وسيساعدنا درس الإسم وتقسيماته فى فهم هذه المسألة .

כֶּלֶב

אֶקְדָּח

עוֹף

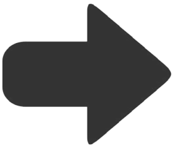
חֵץ

פְּרִי

٦- تستعمل اللغة العبرية الآن كثيراً (אוֹתוֹ) كإسم إشارة فيقال :

אותו הַיּוֹם : ذلك اليوم ، אותו הָאִישׁ : ذلك الرجل ، אוֹתָהּ הָאִשָּׁה : تلك المرأة אוֹתָם הַיָּמִים: تلك الأيام ، אוֹתָן הַשָּׁנִים : تلك السنوات .

לוּחַ שְׁמוֹת הַגּוּף: שֶׁל

זֶה רֹאשׁ , זֶה הָרֹאשׁ שֶׁלִּי .

זֶה כּוֹבַע , זֶה הַכּוֹבַע שֶׁלִּי.

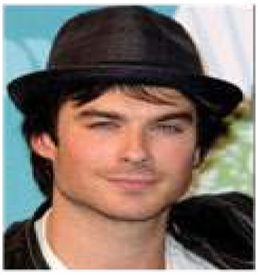

הַכּוֹבַע עַל הָרֹאשׁ שֶׁלִּי.

=

הוּא עַל הָרֹאשׁ שֶׁלִּי.

הַכּוֹבַע עַל הָרֹאשׁ שֶׁל הָאִישׁ .

הַכּוֹבַע עַל הָרֹאשׁ שֶׁלּוֹ.

الضمير	ملكيته	الضمير	ملكيته
אֲנִי	שֶׁלִּי	אֲנַחְנוּ	שֶׁלָּנוּ
אַתָּה	שֶׁלְּךָ	אַתֶּם	שֶׁלָּכֶם
אַתְּ	שֶׁלָּךְ	אַתֶּן	שֶׁלָּכֶן
הוּא	שֶׁלּוֹ	הֵם	שֶׁלָּהֶם
הִיא	שֶׁלָּהּ	הֵן	שֶׁלָּהֶן

לְ	לִי	לְךָ	לָךְ	לוֹ	לָהּ
	לָנוּ	לָכֶם	לָכֶן	לָהֶם	לָהֶן

اسم الموصول כִּנּוּי הַהֶמְשֵׁךְ

אֲשֶׁר

تستعمل اللغة العبرية كلمة (**אֲשֶׁר**) كاسم الموصول ، مع الاسم بنوعيه وأعداده من عاقل وغير عاقل وهو بذلك يماثل (**مَنْ**) العربية من حيث الاستخدام غير إن العربية موجود فيها بالطبع اسم موصول متصرف مع النوع والعدد وهو كلمة (**الذى**) وإليك بعض الأمثلة :

הַסֵּפֶר אֲשֶׁר בְּיָדְךָ סִפְרִי הוּא .

הָאִשָּׁה אֲשֶׁר רָאִיתָ אֲחוֹתִי הִיא .

הַסְּפָרִים אֲשֶׁר קָנִיתָ חֲשׁוּבִים הֵם .

הַתַּלְמִידוֹת אֲשֶׁר יָדַעְתִּי חָרוּצוֹת הֵן .

وقد يقتصر أحياناً على حرف الشين وحده مُشكولاً بالسيجول (**שֶׁ**) بدلاً من كلمة (**אֲשֶׁר**) ، فنقول :

אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת הַמּוֹרֶה שֶׁלִּמֵּד אוֹתְךָ .

وفى هذه الحالة ينبغى تشديد الحرف الذى يلى الشين إذا لم يكن من حروف الحلق ويكثر استعمال هذه الصيغة فى العبرية الحديثة .

وقد تدخل أداة التعريف (**ה**) على بعض المشتقات فتفيد معنى اسم الموصول وتنوب عنه ، مثال :

הָאִישׁ הַיּוֹשֵׁב לְיָדְךָ קְצִין צָבָא .

وهذا يطابق المشتق العربى المسبوق بــ (ألــ) تماما ، ولهذا تسمى « أل الموصولة « .

كما قد تفيد (**מַה מִי**) معنى اسم الموصول إذا كانتا متلوتين بحرف الشين (**שֶׁ**) وتستعمل الأولى لغير العاقل ، مثال :

מַה שֶּׁהָיָה הוּא שֶׁיִּהְיֶה .

وتستعمل الثانية للعاقل ، مثال : **רָאִיתָ אֶת מִי שֶׁהָלַךְ.**

وقد يحذف اسم الموصول إذا دلّ السياق عليه ، مثال : **בַּמָּלוֹן בּוֹ הִתְגּוֹרֵר.**

وإذا دخل الباء (**בְּ**) على كلمة (**אֲשֶׁר**) أفاد معنى الظرفية المكانية ، مثال : **בַּאֲשֶׁר תֵּלֵךְ אֵלֵךְ.**

أما إذا دخل الكاف (**כְּ**) على كلمة (**אֲשֶׁר**) أفاد معنى الظرفية الزمانية ، مثال :
כַּאֲשֶׁר הִתְקָרֵב הַמָּטוֹס לְנָמַל הַתְּעוּפָה.

هذا وتأتى صلة الموصول جملة فعلية ، أو اسمية ، أو ظرفية ، أو جار ومجرور ، أمثلة :

הַיֶּלֶד שֶׁנָּפַל - הָאִשָּׁה שֶׁבְּנָהּ קָטָן - הַתַּלְמִיד שֶׁתַּחַת הַדֶּגֶל - הַמּוֹרָה שֶׁבַּכִּתָּה

ويجب أن تشتمل صلة الموصول على ضمير يعود على الموصول يسمى عائداً وكثيراً ما يحذف هذا العائد إذا فهم المعنى ، مثال : **הַדְּבָרִים אֲשֶׁר קָנִיתִי**

: الأشياء التى اشتريتـــ(ـــها) .

وإذا كان اسم الموصول فى العربية لايصف إلا معرفة ، فإن اسم الموصول فى العبرية يصف النكرة ، مثال :

כְּעֵץ אֲשֶׁר יִתֵּן פִּרְיוֹ בְּעִתּוֹ.

وفى العبرية القديمة تستخدم (**זֶה أو זוּ**) بمعنى (**אֲשֶׁר**) ، وكذلك فى الشعر ، مثال :

וְזֶה אָהַבְתִּי נֶהְפְּכוּ בִי : الذين أحببتهم قلبوا لى ظهر المجن ، ولكن هذا الإستخدام نادر ، ويشبه استخدام بعض اللهجات العربية القديمة (ذو) كاسم الموصول ، ففى لهجة طيء : (هذا ذو قال ذاك) .

صلة الموصول :

قد تكون جملة فعلية ، أو أسمية ، وقد تكون ظرفاً أو جاراً ومجروراً ، أمثلة :

הָרוֹפֵא אֲשֶׁר בִּקֵּר אֶצְלְךָ – הַהֵיכָל אֲשֶׁר נִשְׁקוֹ חָדִישׁ

הַבַּיִת אֲשֶׁר מִמּוּל – הַמָּטוֹס אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה הַתְּעוּפָה

קְרִיאָה

מִשְׁפָּחָה

פֹּה אִישׁ וְיֶלֶד .

הָאִישׁ הוּא מוֹרֶה .

הוּא הָאָב שֶׁל הַיֶּלֶד .

הַיֶּלֶד הוּא הַבֵּן שֶׁל הָאִישׁ .הָאִישׁ גָּדוֹל .

הָאִם הָאָב גָּדוֹל ؟ כֵּן , הָאָב גָּדוֹל.

הָאִם הַבֵּן גָּדוֹל ? לֹא , הָאָב גָּדוֹל . הוּא מוֹרֶה .

מִי זֶה פֹּה ؟ זֶה אָב וּ בֵּן .

הָאִם אַתָּה אָב ؟ ....

פֹּה אִשָּׁה וְיַלְדָּה . הָאִשָּׁה הִיא הָאֵם שֶׁל הַיַּלְדָּה .

הִיא מוֹרָה . הַיַּלְדָּה הִיא הַבַּת שֶׁל הַמּוֹרָה .

הַאִם הַבַּת גְּדוֹלָה ? לֹא , הָאִשָּׁה גְּדוֹלָה .

הָאִם הִיא הָאֵם ؟ ....

הָאָב וְהָאֵם , הַבֵּן וְהַבַּת = מִשְׁפָּחָה.

זֹאת מִשְׁפָּחָה גְּדוֹלָה

أداة المفعول به : אֵת {אֶת-}

قد يختلط الأمر بين الفاعل والمفعول به ، ولذلك تأتى الأداة (אֵת) قبل المفعول به المعرف لتميزه عن الفاعل ، وإليك التمثيل :

לָקַח הַבֵּן : فالفاعل فى هذه العبارة هو كلمة (הַבֵּן)

לָקַח אֵת הַבֵּן

أما هنا فكلمة (הַבֵּן) وقعت مفعولاً به ، وقد ميّز هذا الموقع والحالة ، الأداة (אֵת) . وكذلك الحال نفسه فى العبارات الآتية :

א- לָקַח בֵּן–הַמֶּלֶךְ . ב- לָקַח אֶת-בֵּן - הַמֶּלֶךְ .

א- לָקַח בְּנוֹ . ב- לָקַח אֶת- בְּנוֹ.

א- לָקַח שְׁמוּאֵל ב- לָקַח אֶת- שְׁמוּאֵל.

ونلاحظ أن التشكيل الأساسى لحرف الألف هو الصيريه (אֵת) أما إذا ارتبطت الكلمة بما بعدها بشرط المقيف فيتحول تشكيل الألف عندئذ إلى السيجول (אֶת-) . والسبب فى ذلك هو انتقال النبر ، حيث يؤدى ذلك إلى تقصير حركة حرف الألف من الصيريه إلى السيجول .

وإذا سبقت حرف الإستفهام (מִי؟) تحول الفعل من الفاعليه إلى المفعولية :

מִי לָקַח ؟ مَنْ أَخَذَ ؟ بينما אֶת- מִי לָקַח ؟ مَنْ أُخذ ؟

وإذا كان المفعول به نكرة ، غير معرف ، لا يسبق بالأداة (אֵת) :

לָקַח הָאִישׁ סוּס : أخذ الرجل حصاناً .

كذلك إذا دل السياق على المفعول به ، دون لبس ، يمكن عدم تقدم الأداة عليه ، مثال :

הָרוֹפֵא בָּדַק הַחוֹלֶה .

وعلى كل حال فكثيراً ما تهمل الأداة (אֵת) على لسان الناطقين باللغة العبرية هذه الأيام ويكتفى بفهم أوضاع الفاعليه والمفعولية من السياق .

ملاحظات :

١- تلحق الضمائر المتصلة ، التى تسمى ضمائر الجر أو ضمائر الملكية بالأداة (אֶת) ، ولكنها تتحول عندئذ إلى (אֹת) ثم تلحق الضمائر بها ، فيقال :

אֹת   אֹתָנוּ

אֹתְךָ   אֶתְכֶם

אֹתָךְ   אֶתְכֶן

אֹתוֹ   אֹתָם

אֹתָהּ   אֹתָן

٢- يجب التمييز بين (אֶת) أداة المفعول به ، و (אֵת) التى تعنى (مع) وتتصل الأخيرة بالضمائر على النحو التالى :

אִתִּי   אִתָּנוּ

אִתְּךָ   אִתְּכֶם

אִתָּךְ   אִתְּכֶן

אִתּוֹ   אִתָּם

אִתָּהּ   אִתָּן

אֵת : مع

קְרִיאָה

הַשָּׁעוֹן

הַשָּׁעוֹן הוּא מוֹרֵה- שָׁעוֹת , מַכְשִׁיר הַמּוֹדֵד אֶת הַזְּמַן וּמַרְאֶה אֶת הַשָּׁעָה הַמְדֻיֶּקֶת , יֵשׁ כַּמָּה סוּגִים שֶׁל שְׁעוֹנִים , שְׁעוֹן- יָד , שְׁעוֹן- כִּיס , וּשְׁעוֹן- קִיר .

מַה זֶּה ? זֶה שָׁעוֹן .

מַה הַשָּׁעָה ? הַשָּׁעָה אַחַת. אֵלֶּה הַיָּדַיִם שֶׁל הַשָּׁעוֹן.

מַה הַשָּׁעָה ? הַשָּׁעָה שְׁתַּיִם . הַשָּׁעָה הָיְתָה אַחַת . הַשָּׁעָה תִּהְיֶה שָׁלֹשׁ .

מָה הַשָּׁעָה ? עַכְשָׁו הַשָּׁעָה שֵׁשׁ . הַשָּׁעָה הָיְתָה חָמֵשׁ . הַשָּׁעָה תִּהְיֶה שֶׁבַע .

עַל הַשָּׁעוֹן יֵשׁ שְׁנֵים עָשָׂר מִסְפָּרִים .

זֶה שָׁעוֹן . לַשָּׁעוֹן יֵשׁ פָּנִים .
אֵלֶּה הַפָּנִים שֶׁל הַשָּׁעוֹן .

לַשָּׁעוֹן יֵשׁ שְׁתֵּי יָדַיִם , יָד אֲרֻכָּה וְיָד קְצָרָה .

הַיָּד הָאֲרֻכָּה עַל הַמִּסְפָּר חֲמִשָּׁה . הַיָּד הַקְּצָרָה בֵּין הַמִּסְפָּר שִׁבְעָה וּבֵין הַמִּסְפָּר שְׁמוֹנָה .

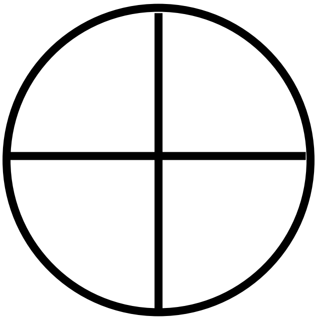

לַשָּׁעוֹן יֵשׁ פָּנִים .

אֵין לוֹ אַף .

אין לוֹ עֵינַיִם .

אֵין לוֹ פֶּה .

אֵין לוֹ אָזְנַיִם .

הַפָּנִים שֶׁל הַשָּׁעוֹן עֲגֻלִּים .

הַיָּדַיִם שֶׁל הַשָּׁעוֹן מִסְתּוֹבְבוֹת .

חֲמִשָּׁה עָשָׂר רֶגַע הֵם רֶבַע שָׁעָה . שְׁלֹשִׁים רֶגַע הֵם חֲצִי שָׁעָה . אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה רֶגַע הֵמ שְׁלֹשֶׁת רְבָעִים שֶׁל שָׁעָה .

واو العطف וָוְהַחִבּוּר

أداة العطف فى اللغة العبرية هى حرف الواو (ו) التى تقابل واو العطف فى اللغة العربية تماماً . وبينما يلازم الواو فى العربية حركة الفتح دائماً نجد حركة الواو فى العبرية تتغير تبعاً لما تدخل عليه ، وذلك على النحو التالى :

أ- الواو الساكنة أساساً ، مثل :

תַּפּוּחִים וְתַפּוּזִים , אָכַל וְשָׁתָה , רוֹעֶה וְכֶלֶב .

ب- يتغير سكون واو العطف فى أحوال كثيرة ، منها :

أولاً - تشكل واو العطف بالشوروق فى حالتين هما :

١- إذا دخلت واو العطف على كلمة أولها حرف من حروف الشفة الأربعة والتى تجمع فى كلمة (بومف) أى (ב ו מ פ) أياً كانت حركتها فإنها تشكل بالشوروق بدلاً من السكون ، أمثلة :

אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה , לֶחֶם וּבָשָׂר ,לָשׁוֹן וּפֶה , עָנָף וּוֶרֶד .

٢- إذا دخلت على كلمة أولها مشكل بالسكون ، باستثناء حرف الياء ، أمثلة :

קְרִיאָה וּכְתִיבָה , מָטוֹס וּסְפִינָה .

ثانياً : تشكل واو العطف بحركة مجانسة لحركة الحاطف إذا دخلت على كلمة مبدوءة بحرف حلق مشكل بإحدى حركات الحاطف ، أمثلة :

סִירָה וָאֳנִיָּה , חֶסֶד וֶאֱמֶת , נָמֵר וַאֲרִי .

ثالثاً : تشكل واو العطف بالحيرق مع اعتبار الياء مداً لها إذا دخلت على كلمة أولها حرف ياء ساكن ، وتسهل الياء ولا تظهر فى النطق عندئذ ، أمثلة :

פֵּרוֹת וִירָקוֹת , בָּנוֹת וִילָדִים , אֲמֶרִיקָה וְיִשְׂרָאֵל .

رابعاً : تشكل واو العطف بالقاماتسإذا دخلت على كلمة منبورة الأول وعكس الأولى فى المعنى ، أمثلة :

בָּשָׂר – וָדָם , יוֹם וָלַיְלָה , טוֹב וָרָע , הָלֹךְ וָשׁוּב , קֹר וָחֹם .

خامساً : تشكل واو العطف بالصيريه إذا دخلت على كلمة (אֱלֹהִים) مع حذف حركة الهمزة واعتبارها مداً للكسر فنقول : וֵאלֹהִים

ملخص تشكيل واو العطف :

التشكيل الأساسى	قبل حرف ساكن	قبل حرف ياء ساكن	قبل حروف	قبل حرف بالحاطف	قبل مقطع منبور
וְ	וּ	וִ(י)	וּ	כְּנִקּוּד הַחֲטַף	וָ

أمثلة لكلمات مسبوقة بواو العطف :

וּבָחוּר- וּגְדוֹלָה - חָבֵר וַחֲבֵרָה - וִילָדִים - וְיָפָה - וּפַתַח

واو القلب וַ- הַהִפּוּךְ

يجب أن نفرق بين واو العطف السابق شرحها ، والتى تأتى لمجرد الربط بين متعاطفين ، وبين واو القلب التى تدخل على الفعل فى اللغة العبرية القديمة ، وفى عبرية العهد القديم خاصة ، فتقلب زمن الفعل الماضى إلى المستقبل وزمن المستقبل إلى ماضٍ فى المعنى ، ويمكن مقارنتها بلم الجازمة فى اللغة العربية ألا يسميها النحاة العرب لم حرف نفيٍ وجزم وقلب ؟ فنقول فى العربية ، لم يكْتُبْ = ما كَتَبَ

والحقيقة أن ربط واو القلب بلم الجزم هو ضرورى لأن أوجه الشبه بينهما كثيرة فكما أن لم تجزم المضارع فكذلك واو القلب تجزم فى العبرية أيضاً حركاته الطويلة فى داخل بنيته وتحذف آخره المعتل ، أمثلة بين اللغتين :فى اللغة العربية : يكون ⟵ لَمْ يَكُنْ ، يرى ⟵ لَمْ يَرَ

فى اللغة العبرية :

المضارع	الماضى
יָצוּם سيصوم	וַיָּצָם وصام
יִהְיֶה سيكون	וַיְהִי وكان
יִרְאֶה سيرى	וַיַּרְא ورأى

وتنفرد واو القلب عن لم الجازمة فى أن الأولى تدخل على الماضى والمستقبل ولكن لَمْ لا تدخل إلا على المضارع – ولا تكون أبداً مع الماضى ، فلا يقال : لَمْ كَتَبَ .

وتشكل واو القلب ، لنقل زمن الفعل من المستقبل إلى الماضى ، على النحو التالى :

١- بالفتحة القصيرة مع تشديد الحرف الأول ما لم يكن حرف حلق ، أمثلة : וַיֹּאמֶר وقال וַיַּרְא ورأى וַיַּבְדֵּל وفصل .

٢- تشكل واو القلب بالقاماتسإذا دخلت على كلمة تبدأ بحرف (א) ، لعدم إمكانية تشديده فيستعاض عن التشديد بإطالة حركة أداة التعريف إلى القاماتس، أمثلة : וָאֹמַר , וָאֲדַבֵּר .

٣- تشكل بالفتحة القصيرة قبل كلمة تبدأ بياء ساكنة ، دون تشديد ، أمثلة : וַיְדַבֵּר , וַיְהִי .

بينما تشكل واو القلب ، لقلب زمن الفعل من الماضى إلى المستقبل ، كما تشكل واو العطف تماماً ، أمثلة :

וְדִבֶּר , וּרְאִיתֶם , וִישַׁבְתֶּם. וּבָאתָ , וַעֲשִׂיתֶם , יִרְאוּ וָקָמוּ .

الإستفهام

فى اللغة العبرية حرف استفهام واحد ، وعدة أسماء ، أما الحرف فهو الهاء (ה) ، وهو يقابل الهمزة وهل فى اللغة العربية ، وصلة الهاء بالهمزة وثيقة فهما من مخرج واحد ، والتبادل بينهما وارد فى اللغة كما فى العربية أراق وهراق ، وكذلك بين لغة وأخرى .

وأصل تحريك الهاء (ה) فى العبرية هو الحاطف پاتح ، أمثلة : הֲשָׁמַעְתָּ ؟ הֲרָאִיתָ ؟

إلا أن تشكيل هاء الاستفهام يتغير فى بعض الحالات ، وهى :

١- تشكل هاء الاستفهام بالـپاتح العادية إذا كانت قبل ياء ساكنة ، أو قبل حرف غير مشكل بالفتحة الطويلة ، أمثلة : הַיְדַעְתֶּם אֶת הַבְּעָיָה ؟ הַעֹטֶךְ זֶה ؟ הַהוֹלֶכֶת הָרַכֶּבֶת ؟

٢- تحرك الهاء بالسيجول إذا تلاها حرف حلق مشكل بالفتحة الطويلة ، أمثلة : הֶאָמַרְתָּ זֹאת ؟ הֶחָשַׁבְתָּ הֵטֵב ؟

أما أسماء الاستفهام فهى كثيرة وكل منها يختص بوظيفة ، وإليك التفصيل :

اسم الاستفهام	وظيفته	مثال
١-מִי ؟	**يستفهم بها عن العاقل**	מִי נָסַע אֶתְמוֹל ؟
٢-מַה ؟	**يستفهم بها عن غير العاقل**	מַה שִּׁמְךָ ؟ מַה זֹּאת ؟
	ويتغير تشكيل حرف الميم فى (מַה) إذا استفهم بها عن كلمة تبدأ بأحد الحرفين (א,ר) ، وكذلك عن كلمة تبدأ بحرف الــ(ע) مشكل بغير القاماتس، إلى القامص	מָה אֹמַר וּמָה אֲדַבֵּר ؟ מָה רָאִיתָ ؟ מָה עוֹשִׂים אֵלֶּה ؟
	وإذا دخلت (מַה) على كلمة مبدوءة بأحد الحرفين (ע,ח) المشكلين بالقاماتسوكذلك عند دخولها على كلمة تبدأ بحرف (ה) مشكل بالقاماتس، ومن جذر الكلمة فإن الميم تشكل بالسيجول (מֶה) ،	מֶה עָשִׂיתָ ؟ מֶה חָשַׁבְתָּ ؟ מֶה הָיִיתָ אוֹמֵר ؟ מָה הָרַעַשׁ ؟
	أما إذا كانت (מַה) كلمة مفردة وفى حالة وقف فتشكل بالقاماتس، وكذلك إذا دخلت فى تركيب بعض المصطلحات	מִפְּנֵי מָה ؟ עַד מָה ؟ בְּמִדַּת – מָה ؟
٣- לָמָּה ؟	**يستفهم بها عن السبب**	לָמָּה הָלַכְתָּ ؟
٤- מַדּוּעַ ؟	**يستفهم بها عن السبب أيضاً**	מַדּוּעַ לֹא בָּאתָ ؟
٥- מָתַי ؟	**يستفهم بها عن الزمان**	מָתַי תֵּלֵךְ ؟
٦-אַיֵּה ؟	**يستفهم بها عن المكان**	אַיֵּה בֵּית – הַדִּין ؟
٧- אָנָה ؟	**يستفهم بها عن المكان أيضاً**	אָנָה תִּסַּע ؟
٨- אֵיךְ ؟	**يستفهم بها عن الحال**	אֵיךְ בָּאתָ ؟
٩- כַּמָּה ؟	**يستفهم بها عن العدد**	כַּמָּה חֳדָשִׁים בַּשָּׁנָה ؟
١٠- אֵיזֶה ؟	**يستفهم بها عن كل ما تقدم**	אֵיזֶה שָׁעוֹן בָּחַרְתָּ ؟

ملاحظات :

١- لأدوات الاستفهام الصدارة فى الجملة كما فى اللغة العربية .

٢- هناك أسماء استفهام آخرى يستفهم بها عن المكان ، مثل : אֵיפֹה , אֵי אָן بمعنى أين ؟

٣- يمكن تتركيب أسماء استفهام مسبوقة أو ملحقة بحروف جر أو ظرف مثل : לְמִי ؟ لمن ؟ עַל – מִי ؟ على من ؟ מִמִּי ؟ מִמָּן ؟ בַּמֶּה ؟ בַּמֶּה ؟ בַּמֶּה ؟ מֵאַיִן ؟من أين ؟ מַלְּכֶם ؟ ما لكم ؟

٤- אֵי : بمعنى أي وتكون متبوعة بـــ (זֶה) إذا كان المستفهم عنه مذكراً ، مثال :

אֵיזֶה אִישׁ ؟ : أى رجل . وتكون متبوعة بـــ (זוּ) إذا كان المستفهم عنه مؤنثاً ، مثال : אֵיזוּ אִשָּׁה ؟

٥- تستعمل (מָה) للتعجب ، مثال : מָה אָדִיר ؟ ما أعظم ؟

٦- تستعمل (הַאִם) بمعنى هل ؟ فى العبرية الحديثة ، ومثلها (כְּלוּם) و(הַאֻמְנָם) ، وجميعها حروف .

٧- تأتى الهاء أحياناً زائدة فى آخر الاسم المشكول بالقاماتسوتفيد معنى حرف الجر (إلى) ، مثال: נָסַעְתָּ מִצְרַיְמָה : سافرت إلى مصر .

٨- قد تلحق الهاء الفعل المضارع ، أو فعل الأمر فتفيد الرجاء ، مثال : תֵּלְכָה أرجوك الذهاب . לְכָה : أذهب أرجوك .

وهذه الهاء شبيهة بنون التوكيد الخفيفة التى تلحق بالمضارع أو الأمر فى العربية عند الوقف .

ضع اسم الاستفهام المناسب للإجابات التالية :

١ - קָנִיתִי פֵּרוֹת וְשַׂמְתִּי בַּמְּקָרֵר

٢- זָרַקְנוּ אֲבָנִים עַל הַמְּכוֹנִית וְשָׁבַרְנוּ אֶת הַזְּכוּכִית

٣ - הֵם כָּתְבוּ מִכְתָּב אָרוֹךְ אֶל הַהוֹרִים לִפְנֵי חוֹדֶשׁ

٤ - קָרָה אָסוֹן בָּרְחוֹב הָרָאשִׁי , יֶלֶד קָטָן נִדְרַס עַל-יְדֵי מְכוֹנִית

٥- שַׂמְנוּ אֶת הַמִּזְוָדוֹת בָּאָרוֹן וְיָצָאנוּ לִקְנוֹת גְּלִידָה

٦- הוּא חָלָה וְהָרוֹפְאִים אָמְרוּ שֶׁהוּא צָרִיךְ לָנוּחַ

٧- הַחַיָּל יָרָה בְּאֶקְדָּח וְהָרַג אֶת הָאוֹיֵב

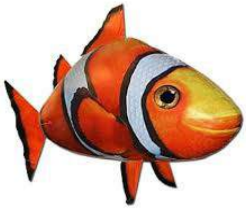

זֶה דָּג

זֹאת כְּפָפָה

זֹאת כּוֹס

יוֹסֵף : הִזְמַנּוּ הַבֹּקֶר שְׁנֵי חֲדָרִים בְּמִבְרָק .

פְּקִיד הַמָּלוֹן : כֵּן ! הָאֲדוֹנִים יוֹסֵף וְסַעִיד , הֲלֹא כֵּן ?

יוֹסֵף : כֵּן אֲדוֹנִי .

הַפָּקִיד : הִתְקַנּוּ בִּשְׁבִילְכֶם חֲדָרִים סְמוּכִים , מִסְפָּר ٣٥ ו ٣٦ . הֲיֵשׁ לָכֶם חֲבִילוֹת ?

יוֹסֵף : כֵּן , בַּתַּחֲנָה . הִנֵּה הַקַּבָּלוֹת שֶׁלָּנוּ .

הַפָּקִיד : אֶשְׁלַח לְהָבִיאָן תֵּכֶף , וְכַאֲשֶׁר יַגִּיעַ נַעֲלֶה אוֹתָן אֶל הַחֲדָרִים ,

סַעִיד : הֲיֵשׁ אַמְבַּטָאוֹת בַּחֲדָרִים ?

הַפָּקִיד : לֹא , רַק אַמְבַּטְיָה אַחַת לְכָל קוֹמָה .

יוֹסֵף : רוֹצִים אֲנַחְנוּ לָקוּם בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם , הֲיְכוֹלִים אַתֶּם לְהַעִירֵנוּ ?

הַפָּקִיד : בְּאֵיזוֹ שָׁעָה צָרִיךְ לְהָעִירְכֶם ?

יוֹסֵף : בְּשֶׁבַע וָחֵצִי .

הַפָּקִיד : טוֹב , רַבּוֹתַי אוֹבִילְכֶם אֶל חַדְרֵיכֶם , אִם רוֹצִים אַתֶּם . דֶּרֶךְ פֹּה . הִנֵּה הַמַּעֲלִית.

סַעִיד : יֵשׁ לָנוּ בְּגָדִים לַכְּבִיסָה . אֲבָל נְחוּצִים הֵם לָנוּ הַקְדֵּם כְּכָל הָאֶפְשָׁר .

הַפָּקִיד : לָנוּ כּוֹבֶסֶת הַמַּחֲזִירָה אֶת הַכְּבִיסָה לְאַחַר עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת

כְּשֶׁהֵם מְכֻבָּסִים וּמְגֹהָצִים .

יוֹסֵף : תִּשְׁלַח אוֹתָהּ אֵלֵינוּ אַחֲרֵי שֶׁיָּבִיאוּ אֶת חֲפָצֵינוּ , תֵּכֶף .

הַפָּקִיד : הִנֵּה הַפַּעֲמוֹן הַחַשְׁמַלִּי , תִּלְחֲצוּ עַל הַכַּפְתּוֹר פַּעַם אַחַת בִּשְׁבִיל הַמֶּלְצָר וּפַעֲמַיִם בִּשְׁבִיל הַמְשָׁרֶתֶת . (הַפָּקִיד יוֹצֵא)

סַעִיד : הַנַּעֲלַיִם שֶׁלָּנוּ מְלוּכְלָכִים מְאֹד , אֵיפֹה נוּכַל לְנַקּוֹת אוֹתָן ?

יוֹסֵף : צַלְצֵל לַמֶּלְצָר וְיָבוֹא לְצַחְצֵחַ אוֹתָן .

הַמֶּלְצָר : אֲדוֹנִי צִלְצֵל ?

סַעִיד : כֵּן , הֲתוּכַל לְצַחְצֵחַ אֶת נַעֲלֵינוּ וּלְנַקּוֹת אֶת מְעִילֵינוּ תֵּיכֶף וּמִיָּד ?

הַמֶּלְצָר : כֵּן , אֲדוֹנִי .

סַעִיד : הַאִם אֶפְשָׁר לְהָבִיא לָנוּ מַיִם חַמִּים , סַבּוֹן וּמַגָּבוֹת .

הַמֶּלְצָר : בָּאַמְבַּטְיָה תִּמְצְאוּ כָּל מַה שֶּׁצָּרִיךְ לָכֶם .

סַעִיד : הַמַּיִם הָאֵלֶּה טוֹבִים לִשְׁתִיָּה ?

הַמֶּלְצָר : כֵּן , מֵי הָעַיִן טוֹבִים לִשְׁתִיָּה . אֲבָל אִם אַתֶּם רוֹצִים בְּגָזוֹז , בְּעָסִיס , אָבִיא לָכֶם .

סַעִיד : לֹא , תּוֹדָה .

תַּרְגִּיל :

עֲנֵה לַשְּׁאֵלוֹת הַבָּאוֹת :

١- מָה אַתָּה עוֹשֶׂה בְּבוֹאֲךָ לָעִיר ؟

٢- מֶה עָשׂוּ יוֹסֵף וְסַעִיד כְּדֵי לִהְיוֹת בְּטוּחִים שֶׁיִּמְצְאוּ חֲדָרִים פְּנוּיִים בַּמָּלוֹן ؟

٣- מִנַּיִן יָדַע פְּקִיד הַמָּלוֹן אֶת שְׁמוֹת הָאוֹרְחִים הַחֲדָשִׁים ؟

٤- מַה מִסְפַּר הַחֲדָרִים שֶׁהִזְמִינוּ הָאֲדוֹנִים הָאֵלֶּה ؟

٥- הַרְחוֹקִים הַחֲדָרִים זֶה מִזֶּה ؟

٦- אֵיפֹה נִמְצָאִים הַחֲפָצִים שֶׁלָּהֶם ؟

٧- מַה יַּעֲשׂוּ כְּדֵי לַהֲבִיאָם מִן הַתַּחֲנָה ؟

٨- מַה יַּעֲשׂוּ בָּהֶם כְּשֶׁיַּגִּיעוּ לַמָּלוֹן ؟

٩- הֲיֵשׁ אַמְבַּטְאוֹת בְּחַדְרֵי הַמָּלוֹן ؟

١٠- הַאוֹהֵב אַתָּה לִרְחוֹץ בְּמַיִם קָרִים בְּיוֹם חָם ؟

١١- הֲרוֹצִים הֵם לָקוּם בַּבֹּקֶר הַשְׁכֵּם ؟

١٢- הֲמַשְׁכִּים אַתָּה לָקוּם כְּשֶׁאַתָּה עָיֵף מְאֹד ؟

١٣- הֲיָכוֹל אַתָּה לִישׁוֹן אִם יֵשׁ שָׁאוֹן גָּדוֹל סְבִיבְךָ ؟

١٤- מָה עַל הַמִּלְצָר לַעֲשׂוֹת כְּדֵי לְהָעִיר אֶת הַנּוֹסֵעַ ؟

١٥- הֲיֵשׁ לְךָ שְׁעוֹן-מְעוֹרֵר בַּחֲדַרְךָ ؟

١٦- בְּאֵיזוֹ שָׁעָה וּבְאֵיזֶה מָקוֹם שָׁתוּ יוֹסֵף וְסַעִיד הַקָּפֶה שֶׁלָּהֶם ؟

١٧- הֶעָלוּ לְבַדָּם אֶל חַדְרֵיהֶם ؟ הֶעָלוּ בְּמַדְרֵגוֹת ؟

١٨- מִי מְכַבֵּס אֶת-הַבְּגָדִים הַמְּלוּכְלָכִים ؟

הַשֵּׁם الاسم

ينقسم الاسم إلى عدة أقسام ، هى :

الاسم	التعريف	الامثلة
١ـ الاسم المحسوس أو المادى שֵׁם מוּחָשׁ	و هو اسم الذات الذى يدرك بالحواس	זַיִת , בַּיִת , אִישׁ , רֵיחַ
٢ـ الاسم المعنوى שֵׁם מוּפְשָׁט	و هو الذى لا يمكن إدراكه إلا بالعقل	יוֹפִי , חָכְמָה
٣ـ الصفة أو النعت שֵׁם תּוֹאַר	و هى معنى مجرد يصف الموصوف ، وله أغراض كثيرة	קָטָן , יָפֶה , חָזָק
٤ـ العدد שֵׁם מִסְפָּר	و هو الذى يعّد الأشياء المسماة أو يرتبها	אֶחָד , שְׁנַיִם , רִאשׁוֹן , רְבִיעִי
٥ـ يمكن إضافة الضمير שֵׁם גּוּף إلى الاسماء		אֲנִי , אַתָּה , הוּא ......
مزيد من نماذج الأسماء : אֶבֶן - דָּג - אַתֶּם - עֵץ - נַהַר - חֹשֶׁךְ - שָׁלשׁ - סֵפֶר - צְעִירָה - אָב - טִפְּשׁוּת - עוֹף - אָבִיב.		

اسم الذات **שֵׁם הָעֶצֶם** وينقسم إلى اربعة اقسام هى :

اسم الذات	تعريفه	الامثلة
١ـ اسم العلم שֵׁם עֶצֶם פְּרָטִי	الاسم الذي يعين مسماه مطلقا .	מִצְרַיִם – עֶרֶב – יוֹסֵף – גְּדְמַנְיָה – אַחְמַד- יִשְׂרָאֵל .
٢ـ اسم الجمع שֵׁם קִבּוּץ	و هو ما دلّ على مجموع أفراد جنسه دون علامة جمع	עֵדָה – אָדָם – עַם – חַיָּה .
٣ـ اسم عام שֵׁם עֶצֶם כְּלָלִי	و هو ما يشيع فى أفراد جنسه دون تحديد أو تعريف	אִישׁ – עִיר – דָּג - רוֹפֵא .
٤ـ اسم جنس (مادة) שֵׁם חֹמֶר	هو ما دلّ على الكثير والقليل من الجنس .	מַיִם – **נְחוֹשֶׁת** – כֶּסֶף – אֲוִויר – גַּז

المذكر والمؤنث : זָכָר וּנְקֵבָה

ينقسم الاسم من حيث الجنس إلى مذكر ومؤنث ، ويمكن تحديد الأسماء المؤنثة بالضوابط التالية:

الضابط	الأمثلة
١- معظم الأسماء التى تنتهى بالسيجول تاء ֶת ، والشوروق تاء וּת والحيريق جادول تاء ִית	אִגֶּרֶת – קֶשֶׁת – מַסֶּכֶת – מַלְכוּת – בְּרִית – יְהוּדִית .
* ولكن يشترط لذلك أن تكون التاء الأخيرة ليست من البنية الأساسية للاسم أى ليست من الجذر ، وإلا فإنها تخرج عن هذه القاعدة وتلحق بالأسماء المذكرة	מָוֶת – שֵׁרוּת – תַּסְכִּית .
٢- أغلب الأسماء النتهية بالقامص هاء ָה	שָׂרָה – מַלְכָּה – תְּמוּנָה – מִזְוָדָה – כַּלָּה – סְפִינָה .
ويشترط لذلك أن يكون منبور العجز (أى المقطع الأخير من الاسم) ، أما إذا كان الاسم منبور الصدر (أى المقطع الأول من الاسم) فيخرج عن قاعدة المؤنث ويخضع للمذكر	לַיְלָה – נַחְלָה .
٣- أسماء أعضاء الجسم المزدوجة	עַיִן – אֹזֶן – כָּתֵף – בֶּרֶךְ – יָד- כָּנָף – שׁוֹק – לְחִי – אֶצְבָּע .
٤- أسماء المدن والبلدان	קָהִיר – מִצְרַיִם – לְבָנוֹן – תֵּימָן
٥- أسماء مؤنثة سماعاً ، ويعتمد الإلمام بها على الخبرة وممارسة اللغة	עִיר – לָשׁוֹן – בֶּטֶן – אֶבֶן – כּוֹס – נֶפֶשׁ – אֶרֶץ .

وتعتبر بقية الأسماء المخالفة لما ذكرناه مذكرة ، وهناك بعض الضوابط ، أهمها :

الضابط	الأمثلة
١- إذا سمى به مذكر ،أو دلت عليه	יִצְחָק – אָח – שׁוֹר – תַּיִשׁ .
٢- إذا انتهى الاسم بسيجول هاء ֶה	שָׂדֶה – אֶפְעֶה – מוּמְחֶה – מוֹרֶה
٣- إذا دل الاسم على شعب	עֲרַב – בְּרִיטִיים
٤- إذا دل الاسم على جبل أو بحر أو نهر	נִילוֹס – סִינַי – סוּף – צִיּוֹן
٥- إذا دل على شئ صناعى مزدوج	מִשְׁקָפַיִם – מִסְפָּרַיִם – מִכְנָסַיִם – אוֹפַנַּיִם
ويستثنى من ذلك الاسم (נעל) فيوصف بالمؤنث	נַעֲלַיִם שְׁחוֹרוֹת . נַעֲלַיִם חֲדָשׁוֹת .

المفرد والمثنى والجمع יָחִיד , זוּגִי , וְרִבּוּי:

هذا وهناك من الأسماء ما يذكر ويؤنث ، أمثلة : דֶּרֶךְ – שֶׁמֶשׁ-חָצֵר- שָׁבוּעַ

ومن الأسماء ما تختلف صيغة مذكره عن مؤنثه ، أمثلة :בֵּן : בַּת   עֶבֶד: אָמָה

ينقسم الاسم من حيث العدد إلى ثلاثة أقسام ، وهى :

١- المفرد יָחִיד :

تعريفه	أمثلة
وهو ما دلّ على واحد ، سواء أكان مذكراً أم مؤنثاً.	אִישׁ – מוֹרָה- עֵץ – פָּר – יוֹנָה .

٢- المثنى זוּגִי :

تعريفه	أمثلة
وهو ما دلّ على اثنين أو اثنتين ، والواقع أن صيغة المثنى ، فى اللغة العبرية قد تجمدت تماماً فى مرحلة قديمة من مراحل تطورها، ومعنى ذلك أننا لا نستطيع تثنية أى اسم فى العبرية بعلامة المثنى (-ַיִם) إلا فى حدود ضيقة نصت عليها اللغة على النحو التالى : أ- أعضاء جسم الانسان المزدوجة ب- الأعداد والمقاييس والأزمنة	אֹזֶן אָזְנַיִם – יָד יָדַיִם שְׁנַיִם – שְׁנָתַיִם – יוֹמַיִם – שְׁבוּעַיִם .

وهناك كلمات فى العبرية وردت فى صيغة المثنى بينما هى مفردة . أما ورودها فى هذه الصيغة فيرجع إلى أنها مسميات لأشياء تتكون من جزئين متشابهين ، مثل :

מִסְפָּרַיִם – מִכְנָסַיִם – מִשְׁקָפַיִם – גַּרְבַּיִם .

بينما وردت فى العبرية مسميات على وزن المثنى ولا علاقة لها بالمثنى ، مثل :
יְרוּשָׁלַיִם – מִצְרַיִם .

ومثل هذه المسميات نستطيع أن نجد لها مبرراً لورودها فى هذه الصيغة ، كما يلى :

יְרוּשָׁלַיִם : يعتقد اليهود أن القدس التى توجد على الأرض ليست إلا صورة مصغرة جداً لقدس آخرى موجودة فى السماء . أى أن هناك قدسين .

מִצְרַיִם : ربما ترجع تثنيتها إلى مصر العليا والسفلى قديماً .

بينما تشابهت بعض المسميات مع صيغة التثنية ، مثل :

שָׁמַיִם – כִּירַיִם – מֵעַיִם – צָהֳרַיִם – מַיִם

وإذا أريد تثنية أى اسم غير المنصوص عليه سابقاً ، فإن ذلك يتم بالطريقة التالية :

يؤتى بالاسم المراد تثنيتة فى صيغة الجمع حسب نوعه ، ثم يسبق بالعدد الدال على التثنية وهو : שְׁנַיִם للمذكر ، وשְׁתַּיִם للمؤنث ، مع حذف الميم وتحريك ماقبل الياء بالصيريه ،

أمثلة :

שְׁנֵי גְבָרִים – שְׁנֵי סְפָרִים – שְׁנֵי מְטוֹסִים – שְׁנֵי חַיָּלִים

שְׁתֵּי בָנוֹת – שְׁתֵּי מִזְוָדוֹת – שְׁתֵּי נָשִׁים – שְׁתֵּי מְכוֹנִיּוֹת .

التغييرات التى تحدث للاسم المفرد عند الجمع :

١- الأسماء المفردة المذكرة الثلاثية الممدودة الصدر (מִלְעֵיל) عندما تكون فاؤها أو عينها مشكولة بالكسرة الممالة القصيرة ؛ السيجول (-ֶ) ، أو عندما تكون عينها أو لامها حرفاً حلقياً (א, ה, ח , ע , ר) مشكولاً بالپاتح يتحول عند الجمع إلى وزن پعليم (פְּעָלִים) أمثلة :
בֶּגֶד בְּגָדִים , יַעַר יְעָרִים , זֹהַר זְהָרִים , פֶּלֶא פְּלָאִים , רֶגַע רְגָעִים .

٢- أما إذا كان الاسم المفرد المذكر الثلاثى ممدود العجز (מִלְרָע) وكانت فاؤه أو عينه محركة بغير الكسرة الممالة القصيرة (-ֶ) أو أحد حروفه أو الحرفان الأولان مشكلان بالفتحة الطويلة ؛ القامص (ָ) فيشكل الحرف الأول عندئذ بالسكون عند الجمع بينهما يبقى الثانى كما هو ، أمثلة : מָשָׁל מְשָׁלִים , שָׁקֵד שְׁקֵדִים .

ونلاحظ أن فاء الاسم إذا كانت حرفاً حلقياً فإنه يشكل عندئذ بالحاطف پاتح (ֲ) ، أمثلة :
חָלָב חֲלָבִים , חָדָשׁ חֲדָשִׁים , עֵנָב עֲנָבִים .

٣- يصاغ الجمع المؤنث من المفرد بعد حذف علامة التأنيث ، فإذا كان الاسم منتهياً بالقامص هاء (-ָה) ، أو بالپاتح تاء (-ַה) ، أو بالسيجول تاء (-ֶת) فإن هذه النهايات تحذف ثم تلحق بالاسم علامة الجمع المؤنث (וֹת) .

أما إذا كان الاسم المؤنث المفرد منتهياً بالحيريق تاء (- ִית) ، أو بالشوروق تاء (וּת) ، فإن هذه النهايات تحذف أيضاً ثم تلحق العلامة (יּוֹת) أمثلة :
שִׂמְלָה שְׂמָלוֹת , רַכֶּבֶת רַכָּבוֹת , מְכוֹנִית מְכוֹנִיּוֹת , חָנוּת חֲנֻיּוֹת

٤- وإذا كان الاسم المفرد المؤنث على أحد الوزنين (פְּעָלָה , פַּעֲלָה) فإنه يجمع على وزن (פְּעָלוֹת) ، أمثلة: שְׂמְלָה שְׂמָלוֹת - נַעֲרָה נְעָרוֹת

٥- وإذا كان على وزن (פְּעָלָה) يأتى الجمع على وزن (פְּעָלוֹת) ، مثال : בְּרָכָה בְּרָכוֹת

٦- وإذا كان الاسم المفرد المؤنث على وزن (פָּלָה) يأتى الجمع على وزن (פָּלוֹת) ، مثال : מָנָה מָנוֹת

٧- الأسماء السيجولية المؤنثة عند الجمع تأخذ النموذج (ְ – ָ – וֹ ת) ، أمثلة : דֶּלֶת דְּלָתוֹת , נֶפֶשׁ נְפָשׁוֹת

ملاحظات :

الملاحظة	الأمثلة
١- من الأسماء ما يقبل الجمع بالطريقتين ؛ جمع المذكر وجمع المؤنث .	יַעַר יְעָרִים יְעָרוֹת - עֵת עִתִּים עִתּוֹת דֶּרֶךְ דְּרָכִים דרָכוֹת שָׁבוּעַ שָׁבוּעִים שָׁבוּעוֹת
٢- هناك أسماء تأتى فى صيغة الجمع أو الجمع المثنى .	חַיִּים – פָּנִים – כִּירַיִם .
٣- هناك أسماء ذوات لا تضاف لها علامة جمع .	טַף – צֹאן .
٤- يوجد أسماء مفردة مذكرة تجمع جمع مؤنث .	סוֹד סוֹדוֹת - שֻׁלְחָן שֻׁלְחָנוֹת .
٥- يوجد أسماء مفردة مؤنثة تجمع جمع مذكر .	יוֹנָה יוֹנִים - בֵּיצָה בֵּיצִים
٦- تجمع بعض الأسماء بإضافة المقطع (אוֹת)	מִקְוֶה מִקְוָאוֹת - מַשְׁקֶה מַשְׁקָאוֹת שַׁלְשֶׁלֶת שַׁלְשְׁלָאוֹת ولكلمة שַׁלְשֶׁלֶת جمعان آخران שַׁלְשְׁלָיוֹת , שַׁלְשָׁלוֹת
٧- هناك مجموعة من الأسماء تجمع على غير القياس ، منها	בַּת בָּנוֹת , אָחוֹת אֲחָיוֹת בֵּן בָּנִים , אִישׁ אֲנָשִׁים בַּיִת בָּתִּים , אִשָּׁה נָשִׁים , יוֹם יָמִים
٨- تعبر صيغ المثنى عن الجمع أيضاً .	שְׁתֵּי יָדַיִם - עֶשֶׂר יָדַיִם .

تذكر معانى الأشياء الآتية :

צַעֲצוּעַ

צַעֲצוּעִים

מַצְלֵמָה

מַצְלֵמוֹת

פַּרְפָּר

פַּרְפָּרִים

נְמָלָה

נְמָלִים = נְמָלוֹת

بعض أوزان الاسم ودلالاتها : בִּנְיָנֵי – שֵׁמוֹת

للأسماء فى اللغة العبرية أوزان كثيرة ، سنتعرض فيما يلى لأشيعها استخداماً كما نلقى الضوء على دلالاتها :

الوزن	دلالة الاسم التى ترد على الوزن	أمثلة
١- وزن (פַּעָל)	تدل على الحِرَف والمِهَن	חַיָּט - נַגָּר- סַבָּל .
ملحوظة : هذا الوزن مشدد العين ولذلك إذا وقع أحد حروف الحلق عيناً للوزن يتحتم عندئذ حذف الشدة وإطالة حركة الباتح تحت فاء الوزن إلى القامص.		פָּרָשׁ .
٢- وزن (פַּעְלָן)	يدل على صفات ومميزات شخصية ويدل أحياناً على المِهن والحِرَف	פַּחְדָן – רַחֲמָן . סַפְרָן - קַבְּלָן .
٣- وزن (פִּעֵל)	يدل غالباً على الصفات الجسمانية والسلوكية	עִוֵּר – טִפֵּשׁ .
ملحوظة : هذا الوزن مشدد العين ولذلك لو وقع أحد حروف الحلق عيناً للوزن فلا يشدد بل يتحتم إطالة حركة الحرف السابق عليه إلى النظير الممال الطويل .		חֵרֵשׁ .
٤- وزن (פַּעֶלֶת)	غالباً يدل على الأمراض	אַדֶּמֶת - שַׁפַּעַת – דַּלֶּקֶת .
٥- وزن (מַפְעֵל)	يدل على الأدوات والأوانى والالات	מַפְתֵּחַ – מַעְדֵּר – מַסְרֵק – מַקְלֵעַ .
٦- وزن (מַפְעֵלָה)	ويدل هذا الوزن على الأدوات والآلآت والأوانى . كما يدل أيضاً على المكان الذى يتم فيه العمل .	מַחֲרֵשָׁה – מַשְׁאֵבָה. מַשְׁתֵּלָה

وهناك مجموعة أخرى من أوزان الأسماء ، وهى فى الحقيقة أسماء مشتقة من أفعال ، غير أنها تتساوى مع الأسماء الأخرى من حيث الشيوع ،وإليك أشهرها :

7- وزن (פְּעִילָה) :

ويصاغ من الأفعال المجردة فى الوزن الثلاثى البسيط المبنى للمعلوم ، أمثلة :

فمن الفعل (שָׁמַר) שְׁמִירָה ومن الفعل (קָרָא (קְרִיאָה

غير أن بعض الأسماء يشذ عن هذه القاعدة ويأتى على وزن (פְּעֵלָה) ، مثل الاسم المشتق من الفعل (גְּנֵבָה) يصبح (גְּנֵבָה) ، وكذلك الاسم المشتق من الفعل (שָׁאַל) يصبح (שְׁאֵלָה)

٨- وزن (פִּילָה) :

وهو خاص بالأسماء المشتقة من الأفعال التى عينها واو (ו) أو ياء (י) ، أمثلة :

فمن الفعل מות מִיתָה ومن الفعل שִׁיר שִׁירָה

٩- وزن (פְּעִיָּה) :

ويأتى عليه الأسماء المشتقة من أفعال لامها حرف الهاء (ה)

فمن الفعل בָּנָה בְּנִיָּה ومن الفعل רָאָה רְאִיָּה

١٠- وزن (פְּעִיעָה) :

وتأتى من الأسماء المشتقة من الأفعال المضعفة ؛ أى التى لامها من جنس عينها ، أما إذا كان الحرفان المتجانسان مدغمين فيأتى الاسم منه على وزن (פְּעָה) ، ونلاحظ أن المعنى يتغير تبعاً لذلك ،أمثلة :

فمن الفعل (סָבב) ياتى סְבִיבָה ولا يأتى סִבָּה

ومع ذلك فبعض الأفعال لا يأتى إلا صيغة اسمية واحدة،

فالفعل (חָבב) يأتى חִבָּה ولا يأتى חֲבִיבָה

١١- وزنا (פִּעוּל – פְּעָלָה) :

وتأتى عليه الأسماء المشتقة من الأفعال التى على وزن (פִּעֵל) ، وبعض هذه الأفعال له صيغتان اسميتان فمثلاً الفعل (בִּקֵּשׁ) يأتى منه (בִּקּוּשׁ) و(בַּקָּשָׁה) ،وبعضها له صورة واحدة فقط .

مثل الفعل (סִפֵּר) فلا يأتى منه إلا (סִפּוּר) فقط .

١٢- وزنا (הֶפְעֵל-הַפְעָלָה) :

وتأتى عليهما الأسماء المشتقة من أفعال فى وزن (הִפְעִיל) ، فمثلاً من الجذر (ב . ד. ל) يأتى الفعل (הִבְדִּיל) فالاسم (הֶבְדֵל وהַבְדָּלָה)

وبعض أفعال هذا الوزن يأتى على وزن (הַפְעָלָה) فقط ، كالفعل (הִדְלִיק) فالاسم منه (הַדְלָקָה) .

ونلاحظ فى هذا الوزن من الأسماء أن الأفعال التى فاؤها حرف نون (נ) يسقط حرف النون ويعوض عنه بشدة فى الحرف التالى له ، فمن الفعل (הִתִּיר) يأتى الاسم (הַתָּרָה وأيضاً הֶתֵּר).

١٣- وزن (הִתְפַּעֲלוּת) :

ويأتى عليه الأسماء المشتقة من أفعال فى وزن (הִתְפַּעֵל) ،

فمن الفعل (הִתְנַפֵּל) يأتى الاسم הִתְנַפְּלוּת .

ومن الفعل (הִתְחַפֵּשׂ) يأتى الاسم הִתְחַפְּשׂוּת .

קְרִיאָה

מְכוֹנַת כְּתִיבָה

שָׁעוֹן

טֶלֶפוֹן : מַכְשִׁיר הַמַּעֲבִיר אֶת קוֹל הָאָדָם

מַתָּנָה

עֵט : מַכְשִׁיר לַכְּתִיבָה

וֶרֶד : מִין צֶמַח

שְׁנֵי דְקָלִים

עַכָּבִישׁ

אוֹפַנַּיִם

الصفة : שֵׁם - הַתֹּאַר

تتبع الصفة فى اللغة العبرية الموصوف تذكيراً وتأنيثاً أو جمعاً ، فيقال :

סוּס טוֹב – סוּסִים טוֹבִים

סוּסה טוֹבָה – סוּסוֹת טוֹבוֹת

وللصفات صور وأوزان كثيرة أهمها :

الوزن	الصفة / مذكرا	الصفة / مؤنث	الصفة / جمع مذكر	الصفة / جمع مؤنث
١- פָּעֵל	זָקֵן שָׂמֵחַ	זְקֵנָה שְׂמֵחָה	זְקֵנִים שְׂמֵחִים	זְקֵנוֹת שְׂמֵחוֹת
2- פָּעֹל	יָרֹק אָדֹם	יְרֻקָּה אֲדֻמָּה	יְרֻקִּים אֲדֻמִּים	יְרֻקּוֹת אֲדֻמּוֹת
3- פָּעוֹל	גָּדוֹל	גְּדוֹלָה	גְּדוֹלִים	גְּדוֹלוֹת
4- פָּעִיל	מָהִיר עָשִׁיר	מְהִירָה עֲשִׁירָה	מְהִירִים עֲשִׁירִים	מְהִירוֹת עֲשִׁירוֹת
5- פָּעָל	לָבָן חָזָק קָטָן	לְבָנָה חֲזָקָה קְטַנָּה	לְבָנִים חֲזָקִים קְטַנִּים	לְבָנוֹת חֲזָקוֹת קְטַנּוֹת
6- פָּעוּל	בָּרוּךְ חָשׁוּב	בְּרוּכָה חֲשׁוּבָה	בְּרוּכִים חֲשׁוּבִים	בְּרוּכוֹת חֲשׁוּבוֹת
7- פַּעְּיל	עַלִּיז	עַלִּיזָה	עַלִּיזִים	עַלִּיזִים
8- פַּל	רַךְ קַר	רַכָּה קָרָה	רַכִּים קָרִים	רַכּוֹת קָרוֹת
9- פָּעֶה	יָפֶה	יָפָה	יָפִים	יָפוֹת
10- פָּעִי	נָקִי	נְקִיָּה	נְקִיִּים	נְקִיּוֹת

ملاحظات :

١- القامص الأولى فى الصفات المفردة تُقَصَّر إلى سكون متحرك فى صيغ المفرد المؤنث (انظر الجدول من ١ إلى ٦ وأيضاً ١٠ (

٢- عندما يكون الحرف الأول من الصفة حرفاً حلقياً تتحول القامص فيه إلى حاطف پاتح فى صيغ المفرد المؤنث والجمع بنوعيه (انظر بنود ٢،٤،٥،٦ (

٣- إذا وقع آخر الصفة حرف حلق تأتى تحته الفتحة المسروقة (انظر بند ١ (

٤- الصفات التى تنتهى بالسيجول هاء (ـֶה) مثال :(יָפֶה) تفقد النهاية عند الجمع

(انظر بند ٩ (.

٥- إذا كان الموصوف نكرة تأتى الصفة نكرة ، وإذا كان معرفة وجب تعريف الصفة ، أمثلة :
יֶלֶד חָכָם – הַיֶּלֶד הֶחָכָם

٦- عندما تُستخدم الصفة كمسند إليه لا تعرَّف ، مثال : הַיֶּלֶד חָכָם .

٧- أحياناً تُستخدم الضمائر الشخصية كمسند إليه ، أمثلة :

הַיֶּלֶד הוּא חָכָם الولد (هو) حكيم . הַיַּלְדָּה הִיא חֲכָמָה البنت (هى) حكيمة .

٨- إذا كانت الصفة لموصوف من الأسماء المذكرة التى تجمع شذوذاً على صيغة جمع المؤنث ، أو كانت لموصوف من الأسماء المؤنثة التى تجمع شذوذاً على صيغة جمع المذكر ، أمثلة :

שָׁבוּעוֹת (שָׁבוּעַ) - דְּבוֹרִים (דְּבוֹרָה) – עוֹפוֹת (עוֹף)

ففى حالة الجمع تتبع الصفة جنس المفرد ، أمثلة :

שְׁבוּעוֹת אֲרֻכִּים - בֵּיצִים קְטַנּוֹת – מְקוֹמוֹת רְחוֹקִים .

٩- يوصف المثنى بلفظ الجمع الملائم لنوعه ، أمثلة : לַנַּעֲרָה עֵינַיִם שְׁחוֹרוֹת .

١٠ – من صيغ المبالغة فى الصفة ما يأتى على وزن (פַּעְלָן) ، مثال : יַדְעָן - רַשְׁלָן

وما يأتى على وزن (פָּעוּל) أو (פָּעִיל) ، مثال : רָחוּם - רָחִים .

١١- فى اللغة العبرية صيغة للدلالة على قلة اتصاف الموصوف بالصفة ، وذلك بإضافة الحرفين الأخيرين من الصفة إليها ، أمثلة :

אָדֹם (أحمر) و אֲדַמְדָּם (أحمر قليلاً ، أو ضارب إلى الحمرة)

צָהֹב (أصهب أو أشقر) צְהַבְהַב (أشقر قليلاً) שָׁחֹר (أسود) שְׁחַרְחַר (ضارب إلى السواد) .

وقد تفيد هذه الصيغة المبالغة فى العبرية الحديثة ، مثال :

קָטָן (صغير) وקְטַנְטַן (صغير جداً) ، כֶּלֶב (كلب) و כְּלַבְלָב (بوبى) ، דֹּב (دُب) דֻּבְדְּבָן (دُيبب) .

١٢- يجرى على الصفة ما يجرى على الموصوف عند الإضافة ؛ فقد تضاف إلى اسم آخر مفرداً كان أم جمعاً ، أمثلة : אַמִּיץ – לֵב – אַמִּיצֵי – לֵב - שְׁחוֹרַת - עֵינַיִם – שְׁחוֹרוֹת- עֵינַיִם .

درجات الصفة : עֶרְכֵּי הַתֹּאַר

في اللغة العبرية ثلاث درجات للتشبيه

الدرجة	ما يستعمل لها	أمثلة
١- درجة المساواة עֵרֶךְ הַשִּׁוּוּי	تتم باستعمال حرف الكاف (כ) الذى يفيد التشبيه ، وذلك بوضعه بعد الصفة التى تساوت فى الدرجة بين المشبه والمشبه به.	הַחַיָּל אַמִּיץ כַּאֲרִי הָאֶבֶן קָשָׁה כַּבַּרְזֶל
٢- درجة التفضيل עֵרֶךְ הַיִּתְרוֹן	وتتم بوضع حرف الجر من (מִן) بعد الصفة	הַגָּמָל גָּבוֹהַּ מֵהַסּוּס אַבְרָהָם גָּדוֹל מֵאַ־חְמַד
	ويمكن ذلك أيضاً باستخدام كلمة أكثر (יוֹתֵר)	דָּוִד יוֹתֵר גָּדוֹל מִמֹּשֶׁה הַזְּאֵב יוֹתֵר חָזָק מֵהַכֶּלֶב
٣- درجة المبالغة עֵרֶךְ הַהַפְלָגָה	وتفيد اتصاف الاسم بصفة هى أعلى من جميع الأسماء المقارنة فى هذه الصفة ؛ وفى هذه الحالة تسبق هاء التعريف الصفة ويليها كلمة (בְּכָל) ، أو حرف الباء (בּ) ، كما تستخدم كلمة (הֲכִי) فى العبرية الحديثة ، بدلاً من أداة التعريف ، وفى العبرية الحديثة أيضاً تستخدم كلمة (בְּיוֹתֵר) .	יוֹסֵף הוּא הֶחָרוּץ בְּכָל הַסְּטוּדֶנְטִים. דַּלְיָה הִיא הַיָּפָה בַּבָּנוֹת . אַחְמַד הוּא הֲכִי מָהִיר בַּמִּתְחָרִים .

תַּרְגִּיל

זְכֹר אֶת עֶרְכֵי הַתֹּאַר בַּמִּשְׁפָּטִים הַבָּאִים:

הַסּוּס מוֹעִיל לְאִכָּר כַּפָּרָה . הַפִּיל גָּדוֹל מֵהַדֹּב . הַזָּהָב יָקָר מֵהַכֶּסֶף . הַשּׁוֹשַׁנָּה נוֹתֶנֶת רֵיחַ טוֹב- כַּחֲבַצֶּלֶת.

אָחִי הַגָּדוֹל בַּתַּלְמִידִים . הַזָּהָב הוּא הַיָּקָר הַמַּתָּכוֹת .הַשַּׁקְרָן שָׂנוּא כַּגַּנָּב . הַשֶּׁמֶשׁ גָּדוֹל מֵהַיָּרֵחַ . הָעָשִׁיר נִכְבָּד מִן הֶעָנִי . הַקֶּרַח קַר מִכֹּל . שְׁלֹמֹה הָיָה הֶחָכָם בָּאָדָם . הַמַּפָּה- לְבָנָה כַּשֶּׁלֶג . פָּרִיז יָפָה מִלּוֹנְדּוֹן . הֶעָצֵל הוּא הָאֻמְלָל בָּאָדָם . הָאָדָם הוּא הֶחָכָם בַּיְצוּרִים. בַּגַּן טוֹב כְּבַיַּעַר . בְּנִי חָכָם וּבִנְךָ חָכָם יוֹתֵר .

أداة التعريف (الهاء) ה

حرف الهاء هو أداة التعريف (ה' הַיְּדִיעָה) فى اللغة العبرية ، والأصل فيه أن تشكل الهاء بالفتحة القصيرة مع تشديد الحرف الأول من الاسم الذى يدخل عليه ، ذلك لأن علماء اللغة العبرية يفترضون أن أداة التعريف فى الأصل (هل) وهى لغة فى (أل) العربية التى للتعريف عند بعض القبائل العربية ، ويرون أن عامل التشديد فى هذه الحالة هو الإدغام ؛ إذ تدغم اللام المحذوفة فى الحرف الأول من الاسم المعرف .

هاء التعريف	الاسم نكرة	الاسم معرف بالهاء
הַ	פְּרִי	הַפְּרִי
הַ	כֶּלֶב	הַכֶּלֶב
הַ	מִשְׁקָפַיִם	הַמִּשְׁקָפַיִם
הַ	נֵץ	הַנֵּץ

غير إن حروف الحلق لا تقبل الشدة ؛ كما أوضحنا سابقاً . فإذا دخلت أداة التعريف على اسم مبدوء بأحد حروف الحلق فإن الحرف الحلقى لا يشدد ويتغير تشكيل الأداة على النحو التالى :

١ـ إذا دخلت أداة التعريف على اسم مبدوء بحرف (א) أو (ר) بقطع النظر عن تشكيلهما ، أو على اسم مبدوء بحرف (ע) مشكول بأية حركة دون القامص ، فيجب تشكيل أداة التعريف عندئذ بالقامص ، أمثلة :

א بدون شرط	ר بدون شرط	ע بشرط ألا تكون مشكولة بالقامص
הָאֶבֶן – הָאָב	הָרֹאשׁ – הָרֶגֶל	הָעִיר - הָעוֹף
הָאוֹר- הָאִישׁ	הָרְחוֹב - הָרִמּוֹן	הָעֹמֶק – הָעֵנָב

٢ـ تشكل أداة التعريف بالفتحة القصيرة (הַ) إذا دخلت على اسم مبدوء بحرف (ח) أو (ה) مشكولين بأية حركة غير القامص ، أمثلة :

ח	ה
הַחֶרֶב – הַחַלּוֹן – הַחִלּוּף	הַהֵד – הַהֲמוֹנִים
הַחוֹפֶשׁ – הַחֵץ – הַחֲלוֹם	הַהִגָּיוֹן – הַהֲגַנָּה

٣- تشكل أداة التعريف بالسيجول (הֶ) إذا دخلت على اسم مبدوء بحرف (ה) أو (ח) أو (ע) مشكول بالقامص ، أو حرف حاء مشكول بحاطف قامص (חֳ) ، أمثلة :

הָ بالقامص	חָ – חֳ بالقامص أو بالحاطف قامص	עָ بالقامص
הֶהָרִים – הֶהָמוֹן	הֶחָלָל – הֶחָמָס	הֶעָבָר – הֶעָדִיף
הֶהָדָר – הֶהָלִיךְ	הֶחָלָב – הֶחֳדָשִׁים	הֶעָלֶה - הֶעָשִׁיר

٤- تشكل أداة التعريف بالقامص إذا دخلت على اسم مؤلف من مقطع واحد أوله (ה) أو (ע) مشكولاً بالقامص ، أمثلة :

ה بالقامص (ومن مقطع واحد)	ע بالقامص (ومن مقطع واحد)
הָהָר	הָעָם

وهذان الاسمان السابقان من الأسماء التى يتغير تشكيلهما ، فالأصل فيهما (הַר – עַם)

مزيد من الأمثلة :

הַבְּרִיאוּת – הָאֹפִי- הֶחָג – הָעֹנֶשׁ – הַבָּאָה – הָרָעָב

הַהֶגֶה – הֶעָנָן – הַגָּן – הָאֲחֵרוֹת – הַמְדַבֶּרֶת – הַסַּל .

ملاحظات على أداة التعريف ה :

١- عند دخول حرف من حروف النسب الثلاثة (בּ- כּ – לְ) على اسم معرف بأداة التعريف الهاء (ה) فإن أداة التعريف تحذف من هذا الاسم وتُنقل حركتها أياً كانت إلى حرف النسب ، أمثلة :

בְּהַגַּן ← בַּגַּן   לְהֶעָנִי ← לֶעָנִי

٢- يرى بعض المستشرقين أن أداة التعريف كانت فى الأصل أداة إشارية وأنها قد تحل محل اسم الإشارة كما تؤدى الهاء هذه الوظيفة مع أسماء الزمان ، أمثلة :

הַשָּׁנָה – הַפַּעַם – הַשָּׁבוּעַ .

٣- من الجدير بالذكر أن دخول أداة التعريف على اسم يبدأ بحرف ياء ساكن أو اسم يبدأ بحرف ميم من أوزان (מְפַעֵל , מְפֻעָל) فإن الشدة الثقيلة تحذف من هذه الحروف ، أمثلة :

הַיְלָדִים – הַמְדַבְּרִים – הַמְמֻר

ويستثنى من هذه القاعدة الاسمان : הַיְּהוּדִים – הַיְּוָנִים

٤- تدخل أداة التعريف على النكرة فتعرفها وتخصص معناها ، ولا تدخل على الاسم المضاف لأنه معرف بالإضافة بل تدخل على المضاف إليه كما فى اللغة العربية أمثلة :

תְּמוּנַת הַשֻּׁלְחָן – אֶרֶץ הַשָּׁלוֹם .

٥- لا تدخل أداة التعريف على العلم لأنه معرف بالعلمية . ومن الاسماء ما يستعمل دون أداة تعريف ، أمثلة : תֵּבֵל , עֶלְיוֹן

٦- تتبع الصفة الموصوف فى التنكير والتعريف ، مثل : זֶה אִישׁ נָדִיב – זֶה הָאִישׁ הַנָּדִיב .

٧- تدخل أداة التعريف على اسم الإشارة إذا كان المشار إليه معرفة ، ويأتى اسم الإشارة المعرف بالأداة بعد المشار إليه ، أمثلة :

הַיֶּלֶד הַזֶּה בְּנִי .

הַדֶּלֶת הַזֹּאת רְחָבָה .

הַסְּפָרִים הָאֵלֶּה חֲדָשִׁים .

הַתְּמוּנוֹת הָאֵלֶּ יָפוֹת .

כֶּבֶשׂ – כִּבְשָׂה

הַכֶּבֶשׂ - הַכִּבְשָׂה

תַּרְגִּיל:

١ـ أدخل أداة التعريف على الأسماء الآتية واضبطها بالحركة المناسبة :

חָכָם – כַּעֲרכה – שָׂדוֹת – אַרְיֵה – זֹאת

בַּרְזֶל – אֹהֶל – חַיוֹת – אֲדָמָה – עֶרֶב

חֹרֶף – שָׁמַיִם – נְהָרוֹת – רְחוֹב – עָנָן

אֲוִיר – עָצוּם – עָקֵב – מְטוֹסִים – סַל

זֶה סֵפֶר – אֵלֶּה בָּנוֹת – בֵּת- סֶפֶר

אַרְמֶסְטְרוֹנְג

הָאַמֶרִיקָאִי הָראשׁוֹן שֶׁיָּרַד עַל פְּנֵי הַיָּרֵחַ , הוּא אַסְטְרוֹנָאוּט , טַיַּס- חָלָל , טַיָּס אֶל בֵּין הַכּוּ- כָבִים , הַמַּפְלִיג בַּחֲלָלִית אֶל חֲלַל – הָעוֹלָם .

الإضافة:

الإضافة نوعان : ١ـ إضافة إلى الضمائر المتصلة (والتى تسمى ضمائر الجر أو الملكية)

٢ ـ إضافة إلى الظاهر ؛ أى الإضافة إلى اسم آخر .

1- الاضافة إلى الضمائر المتصلة :

يضاف الاسم إلى الضمير ويكون تحريك آخر الاسم المفرد مختلفاً عن آخر الاسم الجمع .

فيما يلى صيغ الضمائر المتصلة التى تلحق بالاسم المفرد مذكراً كان أم مؤنثاً . وكذلك الصيغ التى تلحق الاسم الجمع بنوعيه :

الضمير	ضمائر تلحق بالاسم المفرد	ضمائر تلحق بالاسم الجمع
المتكلم	....ִי	...ַי
مخاطب	....ְךָ	....ֶיךָ
مخاطبة	....ֵךְ	....ַיִךְ
غائب	....-וֹ	.....ָיו
غائبة	....ָהּ	....ֶיהָ
متكلمون	....ֵנוּ	....ֵינוּ
مخاطبون	....ְכֶם	....ֵיכֶם
مخاطبات	....ְכֶן	....ֵיכֶן
غائبون	....ָם	....-יהֶם
غائبات	.....ָן	.....ֵיהֶן

وإليك نماذج مختلفة لإضافة الضمائر بنوعيها :

أولاً :

من الأسماء نوع لا تتغير بنيته عند إضافة الضمائر إليه ، ولا تتغير حركاتها بسبب

إضافة الضمائر ، وسواء أكانت الإضافة للمفرد أم للجمع ، وغالباً ما تكون

١ـ الأسماء التى تتكون من مقطع واحد محرك بحركة طويلة صريحة ، مثل
דּוֹד- שִׁיר - סוּס

وإليك مثال للإضافة ، للمفرد والجمع :

المفرد דּוֹד	الجمع דּוֹדִים
דּוֹדִי - דּוֹדְךָ- דּוֹדֵךְ- דּוֹדוֹ- דּוֹדָהּ דּוֹדֵנוּ - דּוֹדְכֶם - דּוֹדְכֶן - דּוֹדָם – דּוֹדָן	דּוֹדַי - דּוֹדֶיךָ - דּוֹדַיִךְ - דּוֹדָיו - דּוֹדֶיהָ דּוֹדֵינוּ - דּוֹדֵיכֶם - דּוֹדֵיכֶן - דּוֹדֵיהֶם - דּוֹדֵיהֶן

٢ـ الأسماء التى تحتوى على مقطع مغلق متبوع بحركة طويلة خالصة ، مثل :

תַּלְמִיד – גִּבּוֹר - חַלּוֹן

وإليك مثال للإضافة ، للمفرد والجمع :

المفرد תַּלְמִיד	**الجمع תַּלְמִידִים**
תַּלְמִידִי- תַּלְמִידְךָ- תַּלְמִידֵךְ – תַּלְמִידוֹ - תַּלְמִידָהּ תַּלְמִידֵנוּ- תַּלְמִידְכֶם - תַּלְמִידְכֶן –תַּלְמִי־ דָם- תַּלְמִידָן	תַּלְמִידַי- תַּלְמִידֶיךָ- תַּלְמִידַיִךְ - תַּלְמִידָיו- תַּלְמִידֶיהָ תַּלְמִידֵינוּ- תַּלְמִידֵיכֶם - תַּלְמִידֵיכֶן- תַּלְמִידֵיהֶם - תַּלְמִידֵיהֶן

٣ـ الأسماء التى تنتهى بالشوروق تاء (וּת) ، والحيريق جادول تاء (-ִית) أمثلة : גָּלוּת – זָוִית – עֵדוּת

وإليك إضافة اسمين إفراداً وجمعاً ، أحدهما بالضمة والآخر بالكسرة :

المفرد גָּלוּת	الجمع גָּלֻיּוֹת
גָּלוּתִי- גָּלוּתְךָ – גָּלוּתֵךְ – גָּלוּתוֹ – גָּלוּתָהּ גָּלוּתֵנוּ – גָּלוּתְכֶם – גָּלוּתְכֶן – גָּלוּתָם - גָּלוּתָן	גָּלֻיּוֹתַי – גָּלֻיּוֹתֶיךָ – גָּלֻיּוֹתַיִךְ – גָּלֻיּוֹתָיו – גָּלֻיּוֹתֶיהָ גָּלֻיּוֹתֵינוּ – גָּלֻיּוֹתֵיכֶם – גָּלֻיּוֹתֵיכֶן – גָּלֻיּוֹתֵיהֶם- גָּלֻיּוֹתֵיהֶן

المفرد זָוִית	الجمع זָוִיּוֹת
זָוִיתִי – זָוִיתְךָ – זָוִיתֵךְ – זָוִיתוֹ – זָוִיתָהּ זָוִיתֵנוּ – זָוִיתְכֶם – זָוִיתְכֶן – זָוִיתָם - זָוִיתָן	זָוִיּוֹתַי – זָוִיּוֹתֶיךָ – זָוִיּוֹתַיִךְ – זָוִיּוֹתָיו – זָוִיּוֹתֶיהָ זָוִיּוֹתֵינוּ – זָוִיּוֹתֵיכֶם – זָוִיּוֹתֵיכֶן – זָוִיּוֹתֵיהֶם – זָוִיּוֹתֵיהֶן

٤ـ الأسماء وحيدة المقطع المشتقة من أفعال واوية العين (ע"ו) ، مثل :עֵד – גֵּר فهى من الأفعال (עוד - גור)

وإليك إضافة أحد هذه الأسماء ، مفردا وجمعاً :

المفرد עֵד	الجمع עֵדִים
עֵדִי – עֵדְךָ – עֵדֵךְ – עֵדוֹ – עֵדָהּ עֵדֵנוּ – עֵדְכֶם – עֵדְכֶן – עֵדָם – עֵדָן	עֵדַי – עֵדֶיךָ – עֵדַיִךְ – עֵדָיו – עֵדֶיהָ עֵדֵינוּ – עֵדֵיכֶם – עֵדֵיכֶן – עֵדֵיהֶם - עֵדֵיהֶן

٥ـ الأسماء التى على وزن (פְּעֵל) ، مثل : זְאֵב

المفرد זְאֵב	الجمع זְאֵבִים
זְאֵבִי – זְאֵבְךָ – זְאֵבֵךְ – זְאֵבוֹ- זְאֵבָהּ זְאֵבֵנוּ – זְאֵבְכֶם – זְאֵבְכֶן – זְאֵבָם – זְאֵבָן	זְאֵבַי – זְאֵבֶיךָ – זְאֵבַיִךְ – זְאֵבָיו - זְאֵבֶיהָ זְאֵבֵינוּ – זְאֵבֵיכֶם – זְאֵבֵיכֶן – זְאֵבֵיהֶם - זְאֵבֵיהֶן

ثانياً : أسماء يتغير عند إضافتها حركة واحدة ، وهى :

١ـ القامص فى أسماء ذات مقطع واحد ، مثل : דָּג – דָּם – יָד حيث تقصر إلى الفاتح عند الإضافة إلى المفرد الظاهر (سنتحدث عن الإضافة إلى الظاهر حقاً) وإلى الحيريق قاطان ، فى بعض الأسماء أو السيجول فى البعض الآخر وذلك عند إضافتها إلى ضميرى المخاطبين (כֶם / כֶן) ، دون بقية الضمائر حيث تبقى القامص فيقال :

الاسم	اضافة إلى المفرد الظاهر	اضافة إلى ضميرى المخاطبين
דָּג	דַּג הָאִישׁ	דַּגְכֶם - דַּגְכֶן
דָּם	דַּם הָאִישׁ	דִּמְכֶם - דִּמְכֶן
יָד	יַד הָאִישׁ	יֶדְכֶם - יֶדְכֶן

٢- تقصر نهاية الاسم المفرد المؤنث (ָ־ה) إلى الفاتح تاء (ַ־ת)عند الإضافة إلى المفرد الظاهر ، وعند الإضافة إلى ضميرى المخاطبين (כֶם / כֶן) ، وإليك مثال :

الاسم	اضافته إلى المفرد الظاهر	اضافته إلى ضميرى المخاطبين
דּוֹדָה	דּוֹדַת הַיֶּלֶד	דּוֹדָתִי – דּוֹדָתְךָ – דּוֹדָתֵךְ – דּוֹדָתוֹ – דּוֹדָתָהּ דּוֹדָתֵנוּ – דּוֹדַתְכֶם – דּוֹדַתְכֶן – דּוֹדָתָם – דּוֹדָתָן

بينما لايحدث أية تغيرات عند إضافة الضمائر إلى الاسم الجمع المؤنث (דּוֹדוֹת) ، وإليك إضافته :

الاسم الجمع المؤنث	דּוֹדוֹת
اضافته إلى الضمائر	דּוֹדוֹתַי – דּוֹדוֹתֶיךָ – דּוֹדוֹתַיִךְ – דּוֹדוֹתָיו – דּוֹדוֹתֶיהָ דּוֹדוֹתֵינוּ – דּוֹדוֹתֵיכֶם – דּוֹדוֹתֵיכֶן – דּוֹדוֹתֵיהֶם – דּוֹדוֹתֵיהֶן

٣- فى الأسماء التى على وزن (פְּעָל) تقصر إلى پاتح عند الإضافة إلى الاسم الظاهر ، وقبل الضميرين (כֶם / כֶן) ، مثال :

الاسم على وزن פְּעָל	اضافته إلى الاسم الظاهر	إضافته إلى الضميرين (כֶם / כֶן)
כְּפָר	כְּפַר קָסִם	כְּפָרִי – כְּפָרְךָ – כְּפָרֵךְ – כְּפָרוֹ – כְּפָרָהּ כְּפָרֵנוּ – כְּפַרְכֶם – כְּפַרְכֶן – כְּפָרָם – כְּפָרָן

٤ ـ فى الأسماء التى على وزن (פְּעָלָה) والتى لايكون الحرف الأول فيها من جذر الاسم ، تقصر الثانية إلى الپاتح ، عند الإضافة إلى اسم ظاهر ، وعند الإضافة إلى المضمر فى ضميري (כֶם / כֶן) ، مثال :

الاسم على وزن פְּעָלָה	اضافته إلى الاسم الظاهر	إضافته إلى الضميرين (כֶם / כֶן)
תְּלָאָה	תְּלָאַת הַנְּסִיעָה	תְּלָאָתִי – תְּלָאָתְךָ – תְּלָאָתֵךְ – תְּלָאָתוֹ – תְּלָאָתָהּ תְּלָאָתֵנוּ – תְּלָאַתְכֶם – תְּלָאַתְכֶן – תְּלָאָתָם – תְּלָאָתָן

٥- فى بعض الأسماء التى على وزنى (פְּעִלָּה - מַפְעֵלָה) تقصر القامص إلى پاتح عند الإضافة إلى اسم ظاهر وعند الإضافة إلى الضميرين (כֶם / כֶן) وإليك مثال لكل وزن :

1- الاسم على وزن (פְּעֵלָה)	اضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضميرين (כֶם / כֶן)
בְּרֵכָה	בְּרֵכַת שְׂחִיָּה	בְּרֵכָתִי – בְּרֵכָתְךָ – בְּרֵכָתֵךְ – בְּרֵכָתוֹ – בְּרֵכָתָהּ בְּרֵכָתֵנוּ – בְּרֵכַתְכֶם – בְּרֵכַתְכֶן – בְּרֵכָתָם - בְּרֵכָתָן
2- الاسم على وزن (מַפְעֵלָה)	اضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضميرين (כֶם / כֶן)
מַהְפֵּכָה	מַהְפֵּכַת הָעֲבָדִים	מַהְפֵּכָתִי – מַהְפֵּכָתְךָ – מַהְפֵּכָתֵךְ – מַהְפֵּכָתוֹ – מַהְפֵּכָתָהּ מַהְפֵּכָתֵנוּ – מַהְפֵּכַתְכֶם – מַהְפֵּכַתְכֶן – מַהְפֵּכָתָם - מַהְפֵּכָתָן

مع ملاحظة أن إضافة الاسمين (בְּהֵמָה – שְׁכֵנָה) تكون على النحو التالى :

الاسم	اضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
בְּהֵמָה	בֶּהֱמַת	בֶּהֶמְתִּי – בֶּהֶמְתְּךָ – בֶּהֶמְתֵּךְ – בֶּהֶמְתּוֹ – בֶּהֶמְתָּהּ בֶּהֶמְתֵּנוּ – בֶּהֶמְתְּכֶם – בֶּהֶמְתְּכֶן – בֶּהֶמְתָּם - בֶּהֶמְתָּן
שְׁכֵנָה	שְׁכֶנֶת הָאַרְמוֹן	שְׁכֶנְתִּי – שְׁכֶנְתְּךָ – שְׁכֶנְתֵּךְ – שְׁכֶנְתּוֹ – שְׁכֶנְתָּהּ שְׁכֶנְתֵּנוּ – שְׁכֶנְתְּכֶם – שְׁכֶנְתְּכֶן – שְׁכֶנְתָּם - שְׁכֶנְתָּן

٦ ـ تقصر القامص الثانية فى الأسماء المفردة التى على وزني (פַּעָלָה- הַפְעָלָה) إلى پاتح عند الإضافة إلى الاسم الظاهر ، وكذا عند الإضافة إلى الضميرين (כֶם / כֶן) وإليك إضافة الاسمين : סַכָּנָה – הַצְלָחָה

الاسم	اضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
סַכָּנָה	סַכָּנַת מָוֶת	סַכָּנָתִי – סַכָּנָתְךָ – סַכָּנָתֵךְ – סַכָּנָתוֹ – סַכָּנָתָהּ סַכָּנָתֵנוּ – סַכַּנַתְכֶם – סַכַּנַתְכֶן – סַכָּנָתָם – סַכָּנָתָן
הַצְלָחָה	הַצְלָחַת הַוְּעִידָה	הַצְלָחָתִי – הַצְלָחָתְךָ – הַצְלָחָתֵךְ – הַצְלָחָתוֹ – הַצְלָחָתָת הַצְלָחָתֵנוּ- הַצְלַחַתְכֶם – הַצְלַחַתְכֶן – הַצְלָחָתָם - הַצְלָחָתָן

٧- الأسماء التى على وزن (פִּלָּה – פַּלָּה - פֻּלָּה) مثل : סִבָּה , כַּלָּה , סֻכָּה تقصر فيها إلى القامص إلى پاتح عند الإضافة إلى الاسم الظاهر وكذا عند الإضافة إلى الضميرين (כֶם / כֶן).

الاسم	اضافته الى اسم ظاهر	اضافته إلى الضميرين (כֶם / כֶן)
סִבָּה	סִבַּת הַפֶּשַׁע	סִבַּתְכֶם / כֶן
כַּלָּה	כַּלַּה הָעִיר	כַּלַּתְכֶם / כֶן
סֻכָּה	סֻכַּת הֶעָנִי	סֻכַּתְכֶם / כֶן

٨- القامص فى الأسماء التى على أوزن (פַּעָל – פִּעָל – פֻּעָל) ، مثل :דַּיָּן , אִכָּר , שֻׁתָּף تقصر إلى الـپاتح عند الإضافة إلى الاسم الظاهر ، وكذا عند الإضافة إلى الضميرين (כֶם / כֶן) فيقال :

الاسم فى صيغة المفرد	اضافته الى اسم ظاهر	اضافته إلى الضميرين (כֶם / כֶן)
דַּיָּן	דַּיַּן אַלְמָנוֹת	דַּיַּנְכֶם / כֶן
אִכָּר	אִכַּר הָאֵזוֹר	אִכַּרְכֶם / כֶן
שֻׁתָּף	שֻׁתַּף אָחִי	שֻׁתַּפְכֶם / כֶן

بينما تظل القامص عندما تكون هذه الأسماء فى صيغة الجمع ، سواء عند الإضافة إلى الاسم الظاهر أو عند الإضافة إلى الضميرين (ֵ-יכֶם / ֵ-יכֶן)

الاسم فى صيغة الجمع	اضافته الى اسم ظاهر	اضافته إلى الضميرين (ֵ-יכֶם / ֵ-יכֶן)
דַּיָּנֵי	דַּיָּנֵי אַלְמָנוֹת	דַּיָּנֵיכֶם / כֶן
אִכָּרֵי	אִכָּרֵי הָאֵזוֹר	אִכָּרֵיכֶם / כֶן
שֻׁתָּפֵי	שֻׁתָּפֵי אָחִי	שֻׁתָּפֵיכֶם / כֶן

٩- العديد من الأسماء التى مقطعها الأخير مشكل بقامص ، ومقطعها قبل الأخير ينتهى إما بسكون تام ، مثل (מִקְדָּשׁ) ، وإما بحركة طويلة صريحة مثل (כּוֹכָב) تقصر فيها القامص إلى پاتح عند إضافة المفرد إلى الاسم الظاهر ، وكذا مع الضميرين (כֶם / כֶן) ، وإلى سكون عند إضافة الجمع إلى الاسم الظاهر ومع الضميرين (ֵ-יכֶם / ֵ-יכֶן) ،وإليك التمثيل :

الاسم	اضافته إلى اسم ظاهر	اضافته إلى الضميرين (כֶם / כֶן)	اضافته إلى الضميرين (ֵ-יכֶם / ֵ-יכֶן)
מִקְדָּשׁ	מִקְדַּשׁ ה'	מִקְדַּשְׁכֶם / כֶן	מִקְדְּשֵׁיכֶם / כֶן
כּוֹכָב	כּוֹכַב הַשָּׁמַיִם	כּוֹכַבְכֶם / כֶן	כּוֹכְבֵיכֶם / כֶן

ثالثاً : أسماء يتغير عند إضافتها حركتان ، وهى :

١ـ الأسماء التى على أوزان (פָּעָל , פֵּעָל , פָּעֵל) ، مثل : דָּבָר , לֵבָב , זָקֵן والتى يكون مقطعها الأول محرك بقامص أو صيريه ، تقصر فيها هذه الحركات إلى السكون ، أما القامص ، أو الصيريه فى مقطعها الثانى فتقصر إلى پاتح ، عند إضافة المفرد إلى الاسم الظاهر ، وكذا مع الضميرين (כֶם / כֶן) مثال :

الاسم	اضافته إلى اسم ظاهر	اضافته إلى الضميرين (כֶם / כֶן)
דָּבָר	דְּבַר הַנָּשִׂיא	דְּבָרִי – דְּבָרְךָ – דְּבָרֵךְ – דְּבָרוֹ – דְּבָרָהּ דְּבָרֵנוּ – דְּבַרְכֶם – דְּבַרְכֶן – דְּבָרָם - דְּבָרָן
לֵבָב	לְבַב הָאֵם	לְבַבְכֶם / כֶן
זָקֵן	זְקַן הַמִּשְׁפָּחָה	זְקַנְכֶם / כֶן

والسبب فى هذا التقصير يرجع إلى تقدم النبر للأمام عند إضافة هذه الأسماء فتقصر القامص أو الصيريه الأولى إلى سكون بينما تقصر القامص أو الصيريه الثانية إلى حركة قصيرة ، هى الپاتح ، وفى حالة الاسم الجمع فإنه يضاف على النحو التالي :

الاسم الجمع	اضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
דְּבָרִים	דִּבְרֵי הָעֵד	דְּבָרַי – דְּבָרֶיךָ – דְּבָרַיִךְ – דְּבָרָיו – דְּבָרֶיהָ דְּבָרֵינוּ – דִּבְרֵיכֶם – דִּבְרֵיכֶן – דִּבְרֵיהֶם - דִּבְרֵיהֶן

ويمكن توضيح تغير الحركات كما يلي :

تتحول الـ (דָ) إلى (דְ) في صيغة الجمع بسبب تقدم النبر إلى الأمام من المقطع (בָר) إلى المقطع (רִים) بينما تتحول القامص تحت الـ (ב) إلى سكون بسبب انتقال النبرة الرئيسية إلى المضاف إليه ، وتشكل الـ (ד) بالحيريق لتجنب بدء الاسم بسكونين .

٢ـ الأسماء التى على وزنى (פָּלָה – פֵּלָה) تقصر حركتها الأولى إلى سكون (أو الحاطف المركب إذا كان الحرف الأول من الاسم حرفاً حلقياً) ، بينما تقصر الحركة الثانية إلى الـپتح ، عند إضافة المفرد إلى الاسم الظاهر ، وكذلك عند الإضافة إلى الضميرين (כֶם/ כֶן) ، أمثلة :

الاسم	اضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
שָׁנָה	שְׁנַת לִמּוּדִים	שְׁנָתִי – שְׁנָתְךָ- שְׁנָתֵךְ – שְׁנָתוֹ – שְׁנָתָהּ שְׁנָתֵנוּ – שְׁנַתְכֶם – שְׁנַתְכֶן – שְׁנָתָם – שְׁנָתָן
עֵצָה	עֲצַת הַצַּדִּיקִים	עֲצָתִי – עֲצָתְךָ – עֲצָתֵךְ – עֲצָתוֹ – עֲצָתָהּ עֲצָתֵנוּ – עֲצַתְכֶם – עֲצַתְכֶן – עֲצָתָם – עֲצָתָן

٣ـ الأسماء التى على وزن (פְּעָלָה) والتى حرفها الأول جزء من جذر الاسم ، مثل (צְדָקָה) تضاف على النحو التالي :

الاسم	اضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
צְדָקָה	צִדְקַת הֶעָשִׁיר	צִדְקָתִי – צִדְקָתְךָ – צִדְקָתֵךְ – צִדְקָתוֹ – צִדְקָתָהּ צִדְקָתֵנוּ – צִדְקַתְכֶם – צִדְקַתְכֶן – צִדְקָתָם – צִדְקָתָן

ويمكن تفسير ذلك على الوجه التالي :

المقطع (קָה) يصبح (קַת) ، والمقطع (דָ) يصبح (דְ) ، ثم يتحول السكون تحت حرف (צְ) إلى حيريق قاطان (צִ) حتى لا يلتقى سكونان فى بداية الكلمة .

وحسب قواعد اللغة فإن الأسماء التى تبدأ بحرف حلق تفضل الپاتح أو السيجول عند الإضافة ، ويتضح ذلك في الأمثلة التالية :

الاسم	اضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضميرين
אֲדָמָה	אַדְמַת הַיּוֹרֵשׁ	אַדְמָתִי – אַדְמַתְךָ
עֲגָלָה	עֶגְלַת הַסַּבָּל	עֶגְלָתִי – עֶגְלָתְךָ

رابعاً : الأسماء التى تقع النبرة فيها على المقطع قبل الأخير ، وهى ثلاثة أنواع :

الاسم يأتى على وزن	مثال	ويأتى أيضاً على وزن	مثال
مجموعة ١ـ פֶּעֶל	מֶלֶךְ	פַּעַל	נַעַר
مجموعة ٢ـ פֵּעֶל	סֵפֶר	פֵּעַל	מֵצַח
مجموعة ٣ـ פֹּעֶל	צֹרֶךְ	פֹּעַל	זֹהַר

وهذه الأسماء تعرف باسم الأسماء السيجولية ، وتضاف على النحو التالي :

(مجموعة ١) اضافة المفرد للأسماء السيجولية مثال :

الاسم المفرد	اضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
מֶלֶךְ	מֶלֶךְ מִצְרַיִם	מַלְכִּי- מַלְכְּךָ – מַלְכֵּךְ – מַלְכּוֹ – מַלְכָּהּ מַלְכֵּנוּ – מַלְכְּכֶם – מַלְכְּכֶן – מַלְכָּם – מַלְכָּן

وعندما يكون الحرف الثانى فى الاسم حرفاً حلقياً فإن الحركة المركبة تحل محل السكون ، مثال :

الاسم	اضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
נַעַר	נַעַר הַכְּפָר	נַעֲרִי – נַעַרְךָ – נַעֲרֵךְ – נַעֲרוֹ – נַעֲרָהּ נַעֲרֵנוּ – נַעַרְכֶם – נַעַרְכֶן – נַעֲרָם – נַעֲרָן

اضافة جمع الأسماء السيجولية (مجموعة ١) مثال :

الاسم الجمع	اضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
מְלָכִים	מַלְכֵי מִצְרַיִם	מְלָכַי – מְלָכֶיךָ – מְלָכַיִךְ – מְלָכָיו – מְלָכֶיהָ מְלָכֵינוּ – מַלְכֵיכֶם – מַלְכֵיכֶן – מַלְכֵיהֶם – מַלְכֵיהֶן

(مجموعة ٢) اضافة المفرد مثال :

الاسم	اضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
סֵפֶר	סֵפֶר הַלָּשׁוֹן הָעִבְרִית	סִפְרִי – סִפְרֵךְ – סִפְרוֹ – סִפְרָהּ סִפְרֵנוּ – סִפְרְכֶם – סִפְרְכֶן – סִפְרָם - סִפְרָן

وإذا كان الحرف الأول حلقياً فإن حركة السيجول تحل محل الحيريق تحته عند الإضافة :

الاسم	اضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
חֵלֶק	חֵלֶק קָטָן	חֶלְקִי – חֶלְקְךָ – חֶלְקֵךְ – חֶלְקוֹ – חֶלְקָהּ חֶלְקֵנוּ – חֶלְקְכֶם – חֶלְקְכֶן – חֶלְקָם – חֶלְקָן

بينما إذا وقع حرف حلق فى لام الوزن (פֶּעֶל) فإن الحركة المركبة تحل محل السكون :

الاسم	اضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
מֵצַח	מֵצַח הַסּוּס	מִצְחִי – מִצְחֲךָ – מִצְחֵךְ – מִצְחוֹ – מִצְחָהּ מִצְחֵנוּ – מִצְחֲכֶם – מִצְחֲכֶן – מִצְחָם – מִצְחָן

اضافة جمع الأسماء (مجموعة ٢) مثال :

الاسم	اضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
סְפָרִים	סִפְרֵי הֲלָכָה	סְפָרַי – סְפָרֶיךָ – סְפָרַיִךְ – סְפָרָיו – סְפָרֶיהָ סְפָרֵינוּ – סִפְרֵיכֶם – סִפְרֵיכֶן – סִפְרֵיהֶם – סִפְרֵיהֶן

(مجموعة ٣) اضافة المفرد مثال :

الاسم	اضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
צֹרֶךְ	צֹרֶךְ דָּחוּף	צָרְכִּי – צָרְכְּךָ – צָרְכֵּךְ – צָרְכּוֹ – צָרְכָּהּ צָרְכֵּנוּ – צָרְכְּכֶם – צָרְכְּכֶן – צָרְכָּם – צָרְכָּן

وفى الأسماء التى على نفس الوزن تحل الحاطف قامص محل السكون تحت الحرف الثانى ، وذلك عندما يكون حلقياً ، بينما تتحول هذه الحركة المركبة إلى حركة كاملة :

الاسم	اضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
זֹהַר	זֹהַר הַיַּהֲלוֹמִים	זָהֳרִי – זָהֳרְךָ – זָהֳרֵךְ – זָהֳרוֹ – זָהֳרָהּ זָהֳרֵנוּ – זָהֳרְכֶם – זָהֳרְכֶן – זָהֳרָם – זָהֳרָן

اضافة جمع الأسماء (مجموعة ٣) مثال :

الاسم	اضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
צְרָכִים	צָרְכֵי הַבִּטָּחוֹן	צְרָכַי – צְרָכֶיךָ – צְרָכַיִךְ – צְרָכָיו – צְרָכֶיהָ צְרָכֵינוּ – צָרְכֵיכֶם – צָרְכֵיכֶן – צָרְכֵיהֶם – צָרְכֵיהֶן

ملحوظة :

هناك أسماء مثل (זַיִת) ، (בַּיִת) وهى أيضاً منبور مقطعها قبل الأخير وتضاف على المثال التالي :

الاسم مفرد	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
זַיִת	זֵית הַמִּדְבָּר	זֵיתִי – זֵיתְךָ – זֵיתֵךְ – זֵיתוֹ – זֵיתָהּ זֵיתֵנוּ – זֵיתְכֶם – זֵיתְכֶן – זֵיתָם – זֵיתָן
الاسم جمع	**إضافته إلى اسم ظاهر**	**إضافته إلى الضمائر**
זֵיתִים	זֵיתֵי הַמִּסְעָדָה	זֵיתַי – זֵיתֶיךָ – זֵיתַיִךְ – זֵיתָיו – זֵיתֶיהָ זֵיתֵינוּ – זֵיתֵיכֶם – זֵיתֵיכֶן – זֵיתֵיהֶם – זֵיתֵיהֶן

خامساً : أسماء اشتقت من أفعال يتكرر فيها عين الفعل (ע"ע) ، وهى على ثلاثة أوزان :

١- وزن (פַּל) مثال : גַּן	٢- وزن (פֵּל) مثال : לֵב	٣- وزن (פֹּל) مثال : דֹּב

١- وزن (פַּל)

الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
גַּן	גַּן הַיְלָדִים	גַּנִּי – גַּנְּךָ – גַּנֵּךְ – גַּנּוֹ – גַּנָּהּ גַּנֵּנוּ – גַּנְּכֶם – גַּנְּכֶן – גַּנָּם – גַּנָּן

وفى بعض أسماء هذا الوزن تحل الحيريق قاطان محل الـپاتح ، مثال :

الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
צַד	צַד הַבִּנְיָן	צִדִּי – צִדְּךָ – צִדֵּךְ – צִדּוֹ – צִדָּהּ צִדֵּנוּ – צִדְּכֶם – צִדְּכֶן – צִדָּם – צִדָּן

٢- وزن (פֵּל)

الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
לֵב	לֵב הָאֲרִי	לִבִּי – לִבְּךָ – לִבֵּךְ – לִבּוֹ – לִבָּהּ לִבֵּנוּ – לִבְּכֶם – לִבְּכֶן – לִבָּם – לִבָּן

٣- وزن (פֹּל)

الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
דֹּב	דֹּב הַקֹּטֶב	דֻּבִּי – דֻּבְּךָ – דֻּבֵּךְ – דֻּבּוֹ – דֻּבָּהּ דֻּבֵּנוּ – דֻּבְּכֶם – דֻּבְּכֶן – דֻּבָּם – דֻּבָּן

سادساً : أسماء تنتهى سيجول هاء (ֶה) ، وهى مشتقة من أفعال هائية اللام (ל"ה) ، مثل :

الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
מוֹרֶה	מוֹרֵה הֲלָכָה	מוֹרִי – מוֹרְךָ – מוֹרֵךְ – מוֹרוֹ – מוֹרָהּ מוֹרֵנוּ – מוֹרְכֶם – מוֹרְכֶן – מוֹרָם – מוֹרָן

سابعاً : مجموعة شاذة من الأسماء ، ويمكن تقسيمها إلى :

١- الأسماء (אָב – אָח – חָם) ، وهى متطابقة الإضافة فى حالة الإفراد ولكن تختلف عند الجمع :

أولاً : نموذج لإضافة المفرد :

الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
אָב	אֲבִי הַיֶּלֶד	אָבִי – אָבִיךָ – אָבִיךְ – אָבִיו – אָבִיהָ אָבִינוּ – אֲבִיכֶם – אֲבִיכֶן – אֲבִיהֶם – אֲבִיהֶן

ثانياً : إضافة الجموع :

الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
אָבוֹת	אֲבוֹת הַתַּלְמִידִים	אֲבוֹתַי – אֲבוֹתֶיךָ – אֲבוֹתַיִךְ – אֲבוֹתָיו – אֲבוֹתֶיהָ אֲבוֹתֵינוּ – אֲבוֹתֵיכֶם – אֲבוֹתֵיכֶן – אֲבוֹתֵיהֶם – אֲבוֹתֵיהֶן
אַחִים	אֲחֵי הָאִישׁ	אַחַי – אַחֶיךָ – אַחַיִךְ – אֶחָיו – אַחֶיהָ אַחֵינוּ – אֲחֵיכֶם – אֲחֵיכֶן – אֲחֵיהֶם – אֲחֵיהֶן
חָמִים	חֲמֵי הַנָּשִׁים	חָמַי – חָמֶיךָ – חָמַיִךְ – חָמָיו – חָמֶיהָ חָמֵינוּ – חֲמֵיכֶם – חֲמֵיכֶן – חֲמֵיהֶם – חֲמֵיהֶן

٢- الإسم (אָחוֹת) ويضاف على النحو التالي :

أو لا : إضافة المفرد :

الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
אָחוֹת	אֲחוֹת הָאִשָּׁה	אֲחוֹתִי – אֲחוֹתְךָ – אֲחוֹתֵךְ – אֲחוֹתוֹ – אֲחוֹתָהּ אֲחוֹתֵנוּ – אֲחוֹתְכֶם – אֲחוֹתְכֶן – אֲחוֹתָם – אֲחוֹתָן

ثانياً : إضافة الجمع :

الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
אֲחָיוֹת	אַחְיוֹת הָאִישׁ	אַחְיוֹתַי – אַחְיוֹתֶיךָ – אַחְיוֹתַיִךְ – אַחְיוֹתָיו – אַחְיוֹתֶיהָ אַחְיוֹתֵינוּ – אַחְיוֹתֵיכֶם – אַחְיוֹתֵיכֶן – אַחְיוֹתֵיהֶם – אַחְיוֹתֵיהֶן

٣- الاسمان (בֵּן – שֵׁם) ويتطابقان عند الإضافة فى حالة المفرد ، بينما يختلفان عند الجمع :

أولاً : نموذج لإضافة المفرد :

الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
בֵּן	בֶּן הַיּוֹם	בְּנִי – בִּנְךָ – בְּנֵךְ – בְּנוֹ – בְּנָהּ בְּנֵנוּ – בִּנְכֶם – בִּנְכֶן – בְּנָם – בְּנָן

ثانياً : إضافة الجمع :

الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
בָּנִים	בְּנֵי אָדָם	בָּנַי – בָּנֶיךָ – בָּנַיִךְ – בָּנָיו – בָּנֶיהָ בָּנֵינוּ – בְּנֵיכֶם – בְּנֵיכֶן – בְּנֵיהֶם – בְּנֵיהֶן
שֵׁמוֹת	שְׁמוֹת הַשְּׁבָטִים	שְׁמוֹתַי – שְׁמוֹתֶיךָ – שְׁמוֹתַיִךְ – שְׁמוֹתָיו – שְׁמוֹתֶיהָ שְׁמוֹתֵינוּ – שְׁמוֹתֵיכֶם – שְׁמוֹתֵיכֶן – שְׁמוֹתֵיהֶם – שְׁמוֹתֵיהֶן

٤ـ الاسم المفرد (בַּת) وجمعه (בָּנוֹת) ، ويضاف على النحو التالي :

الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
בַּת	בַּת קֹל	בִּתִּי – בִּתְּךָ – בִּתֵּךְ – בִּתּוֹ – בִּתָּהּ בִּתֵּנוּ – בִּתְּכֶם – בִּתְּכֶן – בִּתָּם – בִּתָּן
בָּנוֹת	בְּנוֹת הָאִשָּׁה	בְּנוֹתַי – בְּנוֹתֶיךָ – בְּנוֹתַיִךְ – בְּנוֹתָיו – בְּנוֹתֶיהָ בְּנוֹתֵינוּ – בְּנוֹתֵיכֶם – בְּנוֹתֵיכֶן – בְּנוֹתֵיהֶם – בְּנוֹתֵיהֶן

٥ـ الاسم (פֶּה) وجمعه (פִּיּוֹת) ، ويضاف على النحو التالي :

الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
פֶּה	פִּי הַנָּמֵר	פִּי – פִּיךָ – פִּיךְ – פִּיו – פִּיהָ פִּינוּ – פִּיכֶם – פִּיכֶן – פִּיהֶם – פִּיהֶן
פִּיּוֹת	פִּיּוֹת הָרוֹבִים	פִּיּוֹתַי – פִּיּוֹתֶיךָ – פִּיּוֹתַיִךְ – פִּיּוֹתָיו – פִּיּוֹתֶיהָ פִּיּוֹתֵינוּ – פִּיּוֹתֵיכֶם – פִּיּוֹתֵיכֶן – פִּיּוֹתֵיהֶם – פִּיּוֹתֵיהֶן

٦- الاسم (שֶׂה) وجمعه (שֵׂיִם) ، ويضاف على النحو التالي :

الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
שֶׂה	שֵׂה הָרוֹעֶה	שֵׂיִי – שֵׂיְךָ – שֵׂיֵךְ – שֵׂיוֹ – שֵׂיָהּ שֵׂיֵנוּ – שֵׂיכֶם – שֵׂיכֶן – שֵׂיָם – שֵׂיָן
שֵׂיִים	שֵׂיֵי הָרוֹעֶה	שֵׂיַי – שֵׂיֶיךָ – שֵׂיַיִךְ – שֵׂיָיו – שֵׂיֶיהָ שֵׂיֵנוּ – שֵׂיֵיכֶם – שֵׂיֵיכֶן – שֵׂיֵיהֶם – שֵׂיֵיהֶן

٧- الاسم (אֵם) وجمعه (אִמָּהוֹת) ، ويضافان على النحو التالي :

الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
אֵם	אֵם הַנַּעֲרָה	אִמִּי – אִמְּךָ – אִמֵּךְ – אִמּוֹ – אִמָּהּ אִמֵּנוּ – אִמְּכֶם – אִמְּכֶן – אִמָּם – אִמָּן
אִמּוֹת (אִמָּהוֹת)	אִמּוֹת הַחַיָּלִים	אִמּוֹתַי – אִמּוֹתֶיךָ – אִמּוֹתַיִךְ – אִמּוֹתָיו – אִמּוֹתֶיהָ אִמּוֹתֵינוּ – אִמּוֹתֵיכֶם – אִמּוֹתֵיכֶן – אִמּוֹתֵיהֶם – אִמּוֹתֵיהֶן

٨- الاسم (אִשָּׁה) وجمعه (נָשִׁים) ، ويضافان على النحو التالي :

الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
אִשָּׁה	אֵשֶׁה הַנָּשִׁים	אִשְׁתִּי – אִשְׁתְּךָ – אִשְׁתֵּךְ – אִשְׁתּוֹ – אִשְׁתָּהּ אִשְׁתֵּנוּ – אִשְׁתְּכֶם – אִשְׁתְּכֶן – אִשְׁתָּם – אִשְׁתָּן
נָשִׁים	נְשֵׁי הַנְּשִׂיאִים	נָשַׁי – נָשֶׁיךָ – נָשַׁיִךְ – נָשָׁיו – נָשֶׁיהָ נָשֵׁינוּ – נְשֵׁיכֶם – נְשֵׁיכֶן – נְשֵׁיהֶם – נְשֵׁיהֶן

ملاحظات :

أ- بعض أسماء الوزن (פְּעָל) والتى تبدأ بحرف حلق تقصر فيها القامص إلى حاطف پاتح ، مثل (עָמָל) :

الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
עָמָל	עֲמַל הַבָּקָר	עֲמָלִי – עֲמָלְךָ – עֲמָלֵךְ – עֲמָלוֹ – עֲמָלָהּ עֲמָלֵנוּ – עֲמַלְכֶם – עֲמַלְכֶן – עֲמָלָם – עֲמָלָן

ب- بعض أسماء وزن (פְּעָל) تتطابق إضافته مع وزن (פֶּעֶל) ، مثل :

الاسم	إضافته إلى الضمائر
בֶּגֶד	בִּגְדִי – בִּגְדְךָ – בִּגְדֵךְ – בִּגְדוֹ – בִּגְדָהּ בִּגְדֵנוּ – בִּגְדְכֶם – בִּגְדְכֶן – בִּגְדָם – בִּגְדָן

ج- بعض الأسماء ؛ مثل (קֹדֶשׁ / שֹׁרֶשׁ) يشكل حرفها الأول بالقامص – قاطان ، عند إضافة جمعها للضمائر ، فيقال :שָׁרָשַׁי / שָׁרָשֶׁיךָ / שָׁרָשָׁיו .....

د- الاسم (לַיְלָה) عند إضافته يصبح (לֵיל) ؛ لأنه فى حالة الإطلاق (לַיִל) ، أما الجمع فهو (לֵילוֹת) .

هـ- الاسم (בַּיִת) يجمع (בָּתִּים) ، ويضاف على النحو التالي :

الاسم	إضافته إلى اسم ظاهر	إضافته إلى الضمائر
בָּתִּים	בָּתֵּי- סֵפֶר	בָּתַּי – בָּתֶּךָ – בָּתַּיִךְ – בָּתָּיו – בָּתֶּיהָ בָּתֵּינוּ – בָּתֵּיכֶם – בָּתֵּיכֶן – בָּתֵּהֶם – בָּתֵּיהֶן

إضافة بعض حروف الجر ، والظروف

الحرف	اضافته إلى الضمائر
אֶל	אֵלַי – אֵלֶיךָ – אֵלַיִךְ – אֵלָיו – אֵלֶיהָ אֵלֵינוּ – אֲלֵיכֶם – אֲלֵיכֶן – אֲלֵיהֶם – אֲלֵיהֶן
אַחֲרֵי	אַחֲרַי – אַחֲרֶיךָ – אַחֲרַיִךְ – אַחֲרָיו – אַחֲרֶיהָ אַחֲרֵינוּ – אַחֲרֵיכֶם – אַחֲרֵיכֶן – אַחֲרֵיהֶם – אַחֲרֵיהֶן
אֵצֶל	אֶצְלִי – אֶצְלְךָ – אֶצְלֵךְ – אֶצְלוֹ – אֶצְלָהּ אֶצְלֵנוּ – אֶצְלְכֶם – אֶצְלְכֶן – אֶצְלָם – אֶצְלָן
בְּ	בִּי – בְּךָ – בָּךְ – בּוֹ – בָּהּ בָּנוּ – בָּכֶם – בָּהֶם – בָּהֶן
בֵּין	בֵּינִי – בֵּינְךָ – בֵּינֵךְ – בֵּינוֹ – בֵּינָהּ בֵּינֵינוּ – בֵּינֵיכֶם – בֵּינֵיכֶן – בֵּינֵיהֶם – בֵּינֵהֶן
בִּלְתִּי	בִּלְתִּי – בִּלְתְּךָ – בִּלְתֵּךְ – בִּלְתּוֹ – בִּלְתָּהּ בִּלְתֵּנוּ – בִּלְתְּכֶם – בִּלְתְּכֶן – בִּלְתָּם – בִּלְתָּן
בְּעַד	בַּעֲדִי – בַּעַדְךָ – בַּעֲדֵךְ – בַּעֲדוֹ – בַּעֲדָהּ בַּעֲדֵנוּ – בַּעַדְכֶם – בַּעַדְכֶן – בַּעֲדָם – בַּעֲדָן
הִנֵּה	הִנְּנִי – הִנְּךָ – הִנָּךְ – הִנּוֹ (הִנֵּהוּ) – הִנָּהּ (הִנֶּהָ) הִנֶּנּוּ – הִנְּכֶם – הִנְּכֶן – הִנָּם – הִנָּן
כְּמוֹ	כָּמוֹנִי – כָּמוֹךָ – כָּמוֹךְ – כָּמוֹהוּ – כָּמוֹהָ כָּמוֹנוּ – כָּמוֹכֶם (כָּכֶם) – כָּמוֹכֶן (כָּכֶן) – כָּמוֹהֶם (כָּהֶם) – כָּמוֹהֶן (כָּהֶן)
כֹּל	כֻּלִּי – כֻּלְּךָ – כֻּלָּךְ – כֻּלּוֹ – כֻּלָּהּ כֻּלָּנוּ – כֻּלְּכֶם – כֻּלְּכֶן – כֻּלָּם – כֻּלָּן
לְ	לִי – לְךָ – לָךְ – לוֹ – לָהּ לָנוּ – לָכֶם – לָכֶן – לָהֶם – לָהֶן

לִפְנֵי	לְפָנַי – לְפָנֶיךָ – לְפָנַיִךְ – לְפָנָיו – לְפָנֶיהָ לְפָנֵינוּ – לִפְנֵיכֶם – לִפְנֵיכֶן – לִפְנֵיהֶם – לִפְנֵיהֶן
מִן	מִמֶּנִּי – מִמְּךָ – מִמֵּךְ – מִמֶּנּוּ – מִמֶּנָּה מִמֶּנּוּ – מִכֶּם – מִכֶּן – מֵהֶם – מֵהֶן
עוֹד	עוֹדֶנִּי – עוֹדְךָ – עוֹדֵךְ – עוֹדֶנּוּ (עוֹדוֹ) – עוֹדֶנָּה (עוֹדָהּ) עוֹדֵנוּ – עוֹדְכֶם – עוֹדְכֶן – עוֹדָם – עוֹדָן
עַל	עָלַי – עָלֶיךָ – עָלַיִךְ – עָלָיו – עָלֶיהָ עָלֵינוּ – עֲלֵיכֶם – עֲלֵיכֶן – עֲלֵיהֶם - עֲלֵיהֶן
עִם	עִמִּי – עִמְּךָ – עִמָּךְ – עִמּוֹ – עִמָּהּ עִמָּנוּ – עִמָּכֶם – עִמָּכֶן – עִמָּהֶם (עִמָּם) – עִמָּהֶן (עִמָּן)
תַּחַת	תַּחְתַּי – תַּחְתֶּיךָ – תַּחְתַּיִךְ – תַּחְתָּיו – תַּחְתֶּיהָ תַּחְתֵּינוּ – תַּחְתֵּיכֶם – תַּחְתֵּיכֶן – תַּחְתֵּיהֶם (תַּחְתָּם) – תַּחְתֵּיהֶן (תַּחְתָּן)

2- الاضافة إلى الظاهر :

يطلق على إضافة اسم إلى اسم آخر (الإضافة إلى ظاهر) ، وتنقسم تبعاً لجنس الاسم المضاف والمضاف إليه إلى أربعة تقسيمات رئيسية ، هى :

١ ـ المفرد المذكر	٢ ـ إضافة الاسم المفرد المؤنث	٣ ـ إضافة الاسم الجمع المذكر إلى الظاهر	٤ ـ إضافة الاسم الجمع المؤنث إلى الظاهر

أولاً : المفرد المذكر :

لايحدث عادة أى تغيير فى الاسم المضاف إلى الظاهر إذا كان ممدود الصدر فقط وإليك بعض الأمثلة :

الاسم	إضافته إلى ظاهر	الاسم	إضافته إلى ظاهر	الاسم	إضافته إلى ظاهر
מֶלֶךְ	מֶלֶךְ מִצְרַיִם	סֵפֶר	סֵפֶר כְּרִיתוּת	חֹדֶשׁ	חֹדֶשׁ יוּנִי

وأحياناً يحدث تغيير ؛ فتتحول الفتحة القصيرة إلى كسرة طويلة ممالة ، أمثلة :

الاسم	إضافته إلى ظاهر	الاسم	إضافته إلى ظاهر
בַּיִת	בֵּית- מִשְׁפָּט	עַיִן	עֵין- רָעָה

أما الأسماء التى تكون منبورة الصدر والعجز معاً فإنها غالباً ما تتغير الإضافة إلى الاسم الظاهر ، الأمثلة :

الاسم	إضافته إلى ظاهر	الاسم	إضافته إلى ظاهر	الاسم	إضافته إلى ظاهر
זָקֵן	זְקַן- הַכְּפָר	דָּבָר	דְּבַר- הַנָּשִׂיא	גָּדוֹל	גְּדוֹל- הַיְלָדִים

وأحياناً لايحدث أي تغيير ، مثال :

الاسم	إضافته إلى ظاهر
שׁוֹמֵר	שׁוֹמֵר הַיְלָדִים

ثانياً : إضافة الاسم المفرد المؤنث :

عند إضافة الاسم المفرد المؤنث إلى ظاهر تتحول هاؤه الأخيرة إلى تاء ، وتُقصر الفتحة الطويلة قبلها إلى فتحة قصيرة ، كما قد تُقصر حركة فاء الوزن ، أمثلة :

الاسم	إضافته إلى ظاهر	الاسم	إضافته إلى ظاهر
מַלְכָּה	מַלְכַּה אַנְגְּלִיָּה	שִׂמְלָה	שִׂמְלַת הַכַּלָּה

ثالثاً : إضافة الاسم الجمع المذكر إلى الظاهر :

تحذف الميم الأخيرة وتتحول حركة ما قبلها من كسرة طويلة صريحة إلى كسرة طويلة ممالة ، وتتغير حركة فاؤه ، أمثلة :

الاسم	إضافته إلى ظاهر	الاسم	إضافته إلى ظاهر
דְּבָרִים	דִּבְרֵי הַנָּשִׂיא	מְלָכִים	מַלְכֵי מִצְרַיִם

أما بالنسبة للمثنى فتحذف الميم الأخيرة وحركة الحيريق قاطان تحت الياء قبلها بالإضافة إلى ذلك تتحول الفتحة القصيرة قبلهما إلى الكسرة الطويلة الممالة ، أمثلة :

الاسم	إضافته إلى ظاهر	الاسم	إضافته إلى ظاهر
יָדַיִם	יְדֵי הַגֶּבֶר	עֵינַיִם	עֵינֵי הַמַּיִם

الاسم	إضافته إلى ظاهر	الاسم	إضافته إلى ظاهر
מְלָכוֹת	מַלְכוֹת הַיֹּפִי	תַּלְמִידוֹת	תַּלְמִידוֹת הַכִּתָּה

ويسمى الاسم المطلق (נִפְרָד) ، والمضاف (נִסְמָךְ) ، والمضاف إليه (סוֹמֵךְ) .

وقد تكون الإضافة مركبة ؛ أي يكون الاسم مضافاً إلى أكثر من مضاف ، أمثلة :

תַּלְמִידֵי- בֵּית- הַסֵּפֶר / עוֹזְרֵי- רֹאשׁ- הַמֶּמְשָׁלָה

وعندما يعطف مضاف على مضاف فإن الإضافة تنقطع وتتكرر ، مثال :

סֵפֶר הַתַּלְמִיד וּמִזְוָדָתוֹ / בֵּית הָעָשִׁיר וּמְכוֹנִיתוֹ

ملاحظات مهمة :

١ـ تضاف علامة الجمع إلى المضاف إليه فقط ، فيقال :

בָּתֵּי- הַמִּשְׁפָּט / שׁוֹמְרֵי- רֹאשׁ

٢ـ تلحق أداة التعريف بالمضاف إليه فقط ، مثال :

שָׂרַת- הַחַקְלָאוּת / מוֹנִית- הַחֶבְרָה

وذلك حتى لا تجتمع وسيلتان فى الاسم الواحد .

٣ـ يمكن التعريف فى المضاف إليه باستخدام ضمير ، فيقال :

נְשִׂיא- מְדִינָתֵנוּ / בֵּית- סִפְרֵנוּ

الإضافة باستخدام שֶׁל

تحدثنا فيما سبق عن نوعين من الإضافة هما ؛ الإضافة إلى ضمير ، والإضافة إلى الاسم الظاهر ، وهو يسمى بالإضافة بلا واسطة ، وهو موجود فى جميع اللغات السامية كوسيلة من وسائل التعريف ، ويبدو أنه الأقدم ، ونتحدث فيما يلى عن الإضافة بواسطة الأداة (שֶׁל) وهى أن نضع بين الاسمين المضاف والمضاف إليه هذه الأداة ، وهى حرفياً (שֶׁ + ל) وهى لا تؤثر اطلاقاً فى بنية الاسم المضاف سواء كان مفرداً أو جمعاً ، مذكراً أو مؤنثاً ، وذلك لأن الإضافة بهذه الأداة لا تحول الكلمتين إلى ما يشبه الكلمة الواحدة (كما يحدث فى الإضافة المباشرة التى سبق شرحها) وإنما يبقى كل من المضاف والمضاف إليه كأنه مستقل بلفظه وبالتالى فهو يحتفظ بنبرته كما هى أمثلة :

הַסֵּפֶר שֶׁל הַיֶּלֶד – הַמָּטוֹס שֶׁל הַחֶבְרָה

وقد تلحق الأداة المضاف كالأمثلة السابقة وقد يلحق المضاف ضمير يعود على المضاف إليه ويطابقه فى النوع والعدد ، أمثلة :

סִפְרוֹ שֶׁל הַיֶּלֶד – סִפְרָהּ שֶׁל הַיַּלְדָּה

סִפְרָם שֶׁל הַיְלָדִים – סִפְרָן שֶׁל הַיְלָדוֹת

وأصل هذه الأداة (שֶׁ) هو اسم الموصول (אֲשֶׁר) الذى يقابل (أثر) فى اللغة العربية ، وهو اسم فى الأصل نحت وركب من حرف الجر الـ (לְ) وتقابل فى اللهجة المصرية (بتاع) مثل : الكتاب بتاع الولد ، وأصلها (متاع) وهو ما يملك الإنسان . وفى اللهجة الشامية حدث تطور أكثر ، حيث يقال : الكتاب تبعه لمحمد . وفى لهجات أخرى تستعمل كلمة (حق) ، فيقال : الكتاب حق محمد .

עוֹנוֹת הַשָּׁנָה סְתָו – חֹרֶף – אָבִיב – קַיִץ

בַּסְּתָו נוֹשֶׁבֶת הָרוּחַ . בַּחֹרֶף יוֹרֵד הַגֶּשֶׁם .

בָּאָבִיב הַשָּׂדוֹת פּוֹרְחִים . בַּקַּיִץ הַשֶּׁמֶשׁ לוֹהֶטֶת .

שְׁאֵלוֹת :

א – עֲנֵה עַל הַשְּׁאֵלוֹת :

١- מַה קּוֹרֶה בסְּתָו ؟

٢- מָתַי יוֹרֵד גֶּשֶׁם ؟

٣- מַה קּוֹרֶה לַשָּׂדוֹת בָּאָבִיב ؟

٤- מָתַי הַשֶּׁמֶשׁ לוֹהֶטֶת ؟

٥- מַה בָּא אַחֲרֵי הַסְּתָו ؟

٦- כַּמָּה עוֹנוֹת יֵשׁ בַּשָּׁנָה ؟

ב – כְּתֹב אֶת הַמִּשְׁפָּטִים בִּנְקֵבָה :

١- הַיֶּלֶד יָרַד מֵעַל הָעֵץ .

٢- אִישׁ אֶחָד עָבַר לְיַד בֵּיתִי .

٣- הַמּוֹרֶה לָקַח אוֹתָנוּ לְטִיּוּל .

٤ - הַבָּנִים יוֹשְׁבִים וְלוֹמְדִים .

٥- הַנַּעַר הַשּׁוֹבָב נָפַל מֵהָעֵץ .

בַּפַּרְדֵּס

בַּפַּרְדֵּס

לְאַבָּא שֶׁל רָמִי יֵשׁ פַּרְדֵּס . פַּעַם אַחַת הִזְמִין רָמִי אֶת כִּתָּתוֹ , כִּתָּה ד' , וְאֶת הַמְּחַנֵּךְ לַפַּרְדֵּס . כַּאֲשֶׁר הִגִּיעוּ לַפַּרְדֵּס הָיוּ הַפּוֹעֲלִים מוּכָנִים לְהַתְחִיל בְּקָטִיף . הֵם לָקְחוּ מַקְטֵפוֹת בִּידֵיהֶם וְהִתְחִילוּ לִקְטֹף תַּפּוּזִים . גַּם הַיְלָדִים לָקְחוּ מַקְטֵפוֹת וְעָזְרוּ בַּקָּטִיף . אַחֲרֵי הָעֲבוֹדָה קִבְּלוּ הַיְלָדִים תַּפּוּזִים .

יָשְׁבוּ כֻּלָּם וְאָכְלוּ אֶת הַפֵּרוֹת , שָׂמְחוּ וְשָׁרוּ :

תפּוּחַ , תַּפּוּחַ , תַּפּוּחַ-זָהָב , כֹּל הוּא שָׁלוּחַ מַתְּנַת הַסְתָו .

תַּפּוּחַ

תַּרְגִּילִים :

תַּפּוּחַ , הוּא שֵׁם עֵץ שֶׁפִּרְיוֹ

נִקְרָא גַם הוּא "תַּפּוּחַ"

א- עֲנֵה עַל הַשְּׁאֵלוֹת :

١- לְמִי יֵשׁ פַּרְדֵּס ؟

٢- מִי הִזְמִין אֶת הַכִּתָּה לַפַּרְדֵּס ؟

٣- מַה לָּקְחוּ הַפּוֹעֲלִים בִּידֵיהֶם ؟

٤- מֶה עָשׂוּ הַיְלָדִים ؟

٥- מַה קִבְּלוּ הַיְלָדִים אַחֲרֵי הָעֲבוֹדָה ؟

٦- מַה מַתְּנַת הַסְּתָו ؟

ב – כְּתֹב אֶת הַפֹּעַל הַמַּתְאִים :

(הִזְמַנְתִּי – יַתְחִיל – יְקַבְּלוּ – לָקְחָה – רָאוּ – קוֹטְפִים)

١- אֲנִי .... אֶת כִּתָּתִי לְבֵיתִי .

٢- הַיְלָדִים .... אֶת הַפּוֹעֲלִים .... אֶת הַתַּפּוּזִים .

٣- הַמּוֹרָה .... מַקְטֵפָה וְקָטְפָה פֵּרוֹת .

٤- הַקָּטִיף .... בְּיוֹם רִאשׁוֹן הַבָּא .

٥- הַתַּלְמִידִים .... תַּפּוּזִים .

ג – כְּתֹב (שֶׁל) בַּנְּטִיָּה הַמַּתְאִימָה :

(שֶׁלָּה – שֶׁלְּךָ – שֶׁלָּכֶם – שֶׁלָּנוּ – שֶׁלּוֹ – שֶׁלָּךְ – שֶׁלִּי)

١- יֵשׁ לִי שְׁנֵי אַחִים , הָאַחִים .... קְטַנִּים .

٢- לְאַבָּא שֶׁל רָמִי יֵשׁ פַּרְדֵּס , הַפַּרְדֵּס .... גָּדוֹל .

٣- יְלָדִים , תְּנוּ לִי אֶת הַמַּחְבָּרוֹת ....

٤- אַתְּ גָּרָה בִּכְפַר רָאמָה , בַּכְּפָר .... יֵשׁ הַרְבֵּה זֵיתִים .

٥- לְמִרְיָם יֵשׁ שְׁנֵי יְלָדִים , הַיְלָדִים .... טוֹבִים .

٦- לְךָ יֵשׁ בָּנוֹת , הַאִם הַבָּנוֹת .... תַּלְמִידוֹת טוֹבוֹת .

٧- אֲנַחְנוּ בְּכִתָּה ד' , הַכִּתָּה .... בִּקְרָה בַּפַּרְדֵּס .

שְׁאֵלוֹת

أسئلة عامة على درس الاسم :

١- ميِّز الأسماء المؤنثة فيما يلى ، مع ذكر الدليل :

אֹזֶן – מַלְכָּה – יִצְחָק – עַיִן – שֵׁרוּת – מַלְכוּת – סוּף .

٢- من الأسماء ما يجمع على قياس جمع المذكر والمؤنث ، أذكر خمساً منها .

٣- تحدث عن علامتى جمع الأسماء فى اللغة العبرية مع ذكر أمثلة لها .

٤- أذكر صيغة الجمع من الأسماء الآتية ، مع العلم بأنها تضم أسماءً مذكرة وأخرى مؤنثة وثالثة شاذة عن القياس .

עֵץ – סוֹד – רַכֶּבֶת – דֶּרֶךְ – בֵּיצָה – מוֹרָה – חָנוּת – עֵת .

٥- كوِّن مجموعة من العبارات بإضافة لفظة إلى أخرى من الألفاظ الآتية :

סֵפֶר – זָקֵן – בַּיִת – הַיְלָדִים – מִשְׁפָּט – הָעִיר – גָּדוֹל .

٦- اختار الإجابة الصحيحة من بين الأقواس :

(יְדֵי – יָדַיִם) הַגֶּבֶר .

(דְּבָרֵי – דִּבְרֵי) הַנָּשִׂיא .

(מַלְכוּת – מַלְכַּת) הַיּוֹפִי .

٧- اكتب صيغة المثنى من الأسماء الآتية :

יֶלֶד – שִׂמְלָה – יוֹם – מָטוֹס – נַעַל – שָׁבוּעַ – מָקוֹם – אִשָּׁה .

٨- اذكر صيغة المفرد من الأسماء المجموعة الآتية :

אֲנָשִׁים – סוֹדוֹת – שַׁלְשְׁלָיוֹת – חַלּוֹנוֹת – בָּתִּים .

٩- صِف الأسماء الآتية :

הַיְלָדִים – שָׂרָה – מוֹרֶה – הגמְכוֹנִיוֹת .

١٠- قارن بين كل اثنين من الأسماء الآتية باستخدام كلمة (יוֹתֵר) :

יוֹסֵף , מַגְדִי – נַדְיָה , צָפָא .

١١- فضِّل الأسماء الآتية فى تراكيب بسيطة من عندك :

דָּוִד . שׁוֹשָׁנָה .

١٢- شكِّل مفردات الجمل الآتية وضع الشدَّة بنوعيها إذا لزم الأمر :

האיש מת לפני שבוע .

בבקשה לגשת אל המשרד .

החלון סגור והדלת פתוּחָה .

١٣- أذكر مؤنث الأسماء الآتية ، ثم اجمعه :

אוֹכֵל – בָּא – יוֹשֵׁב – יֶלֶד – שָׂם – חוֹגֵג סָגוּר .

١٤- أجمع كلاً من الأسماء الآتية حسب نوعه :

בַּיִת – מַשְׁקֶה – בֵּיצָה – מִכְתָּב – שִׂמְלָה – מַרְצֶה – שֵׁם – מְכוֹנִית – סַל – כַּדּוּר – שָׁעוֹן יָד
שֻׁלְחָן – בֶּגֶד – אִישׁ – עוֹמֵד – עִיר – כִּסֵּא – סֵפֶר – עֵץ – עוֹנָה – אֶרֶץ –
גְּדוֹלָה – כִּתָּה – חָלָב – שֶׁמֶשׁ – מִסְגָּד – עוֹף – קִיר – צְלֹלֶת – גג – אַרְנֶבֶת .

١٥- أختار الصفات المناسبة من بين الأقواس :

אֶרֶץ (רָחוֹק – רְחוֹקָה) .

מְקוֹמוֹת (צָרִים – צָרוֹת) .

דֶּרֶךְ (אָרוֹךְ – אֲרֻכָּה) .

שָׁבוּעוֹת (מְהִירִים – מְהִירוֹת) .

נָשִׁים (זְקֵנוֹת – זְקֵנִים) .

١٦- استخدم المفردات التالية فى جمل توضح معناها :

שִׁיר – רְחוֹבוֹת – פּוֹתֵחַ – שֶׁל – לוֹמֵד – אֶת .

١٧- اجعل الأسماء التى بين القوسين فيما يلى فى حالة الإضافة :

(סַכִּינִים) בַּרְזֶל . (שִׂמְלָה) מֶשִׁי .

(מוֹרִים) הַתַּלְמִיד . (כָּנָף) הַצִּפּוֹר .

(פֶּצַע) הַחוֹלֶה . (חַיִּים) הָאָדָם .

(בֵּיצָה) הַיּוֹנָה . (פָּנִים) הָאִישׁ .

(לַיִל) הַחֹרֶף . (מַתָּנָה) הַדּוֹדָה .

١٨- استخدم الصفة (צָעִיר) للمقارنة بين שְׁלֹמֹה و דָּן .

ב . כ . ל . מִן
حروف النسب (الجر) :

يوجد فى اللغة العبرية حروف نسب ، هى (ב . כ . ל . מִן) تستخدم لعدة معان ، كما تستخدم كحروف جر منفصلة ، وفى هذه الحالة تلحق بها الضمائر ، كما أوضحنا فى درس الإضافة ، أو تسبق الأسماء لتأدية دورها في اللغة .

أولاً : وظائف هذه الحروف :

أ – الباء (ב) :

تفيد فى اللغة العبرية ، كما فى العربية ، الإلصاق وهو تعليق الشئ بالشئ وتفيد معان أخرى كالاستعانة ، فى مثل : כָּתַבְתִּי בָּעֵט ، والقسم مثل : בְּחַיֶּיךָ . والمصاحبة .

ب – الكاف (כ) :

تفيد فى اللغة العبرية ، كما فى العربية ، التشبيه والمماثلة ، وتستخدم العبرية الكاف لأغراض أخرى ، كاستخدامها ظرفية فى معنى عندما ، مثل : כַּאֲשֶׁר وبجانب التشبيه تستخدم فى العبرية للموصولية وللتقريب قبل بعض الألفاظ كألفاظ العدد والمقاييس والزمن .

جـ - اللام (ל) :

اللام فى العبرية للاختصاص شأنه فى العربية ، ولنهاية الغاية اختصاراً من (אֶל) بمعنى إلى . وتحل فى العبرية بالإضافة إلى ذلك محل بعض الظروف المكانية مثل : לְפֶתַח הַבִּנְיָן ، وتأتى بمعنى أمام إذا سَبَقت وزمانية إذا سَبَقت ألفاظ الزمن ، مثل : לַבֹּקֶר וְלָעֶרֶב . وقبل פִּי ويكون المعنى (طبقاً لـ : לְפִי)

وتستخدم فى العبرية أيضاً للتعليل إذا سبقت المصدر ، مثل : לִהְיוֹת

د- من (מִן) :

وتفيد ابتداء الغاية ، مثل (מִן מִצְרַיִם) ، والتبعيض ، فى مثل : מִכָּל בָּשָׂר

وتؤدي فى العبرية وظائف (عن) فى العربية (أى البعد والمجاورة) .

ثانياً : تحريكها :

الأصل فى حروف النسب ، باستثناء (من) أن تحرك بالشوا ، مثل : בְּמָטוֹס – כְּחֶדֶר – לְתַחַת

إلا أن لها حركات أخرى ، وذلك على النحو التالي :

١- تحرك بالحيريق إذا سبقت كلمة تبدأ بحرف ساكن ، أمثلة :

כִּמְדִינָה – בִּתְמוּנָה – לִדְבָרִים

وإذا سبقت كلمة تبدأ بياء ساكنة تحرك بالحيريق كذلك ، وتصبح الياء امتداداً لكسرة حرف النسب ، أمثلة :

בִּימֵי הַקַּיִץ – לִירוּשָׁלַיִם

٢- تحرك بالجزء الثانى من الحركة المركبة إذا دخلت على كلمة تبدأ بحرف حلق مشكل بحركة مركبة ، أمثلة : כַּאֲשֶׁר – בַּעֲבוֹדָה – לַחקַדר הָאֹכֶל .

ويستثنى من ذلك بعض الكلمات ، مثل :

אֱלֹהִים – אֲדֹנַי – אֱמֹר ⟵ לֵאלֹהִים – כַּאדֹנַי – לֵאמֹר

٣- تحرك بحركة أداة التعريف ، إذا سبقت كلمة معرفة ، مع حذف الأداة ، أمثلة :

כָּעָנָף – בַּבַּיִת – לָעֵץ .

٤- تحرك حروف النسب بالقامص إذا سبقت مقطعاً منبوراً (فعل أجوف أو مثال) ، أمثلة :

לָשִׂים – לָרֶדֶת – לָקוּם .

وكذلك قبل بعض الضمائر وأسماء الإشارة ، أمثلة :

לָהֶם – כָּאֵלֶּה – בָּזֶה – לָזֹאת .

أما حرف الجر من (מִן) فله قواعد خاصة به ويحرك كما يلى :

١- تحرك الميم بالحيريق مع إدغام النون فى الحرف الأول (أى أنه يشدد بشدة ثقيلة) ، وذلك إذا سبقت اسم نكرة مبدوء بحرف غير حلقى ، أمثلة :

מִשָּׁם – מִפֶּה – מִבִּפְנִים – מִבַּיִת .

٢- تحرك ميم (מִן) بالحيريق إذا دخلت على اسم معرف ولا وتحذف النون أى تظل كما هى ، أو يعامل الاسم على أنه كلمة تبدأ بحرف حلق ، أمثلة :

מִן הָאֲדָמָה – מֵהָאֲדָמָה .

٣- تحرك بالحيريق كذلك إذا سبقت اسم مبدوء بياء ساكنة ، مع حذف سكون الياء وكذلك الشدة التعويضية عن حذف النون ، أمثلة :

מִירוּשָׁלַיִם – מִיהוּדָה .

٤- تحرك ميم (מִן) بالصيريه ، إذا سبقت كلمة تبدأ بحرف من حروف الحلق (א, ה ,ח,ע) ، أو حرف راء (ר) ، أمثلة :

מֵאֶפְרַיִם – מֵהָהָר – מֵחֲדָרִים – מֵעִיר – מֵרֹאשׁ .

ويستثنى من ذلك بعض الكلمات ، حيث تحرك بالحيريق على الأصل فيها ، مثل :

מִחוּץ – מִחוּט – מִהְיוֹת .

وهناك بعض الحروف الأخرى التى تستخدم لأداء معان ، مثل :

الحرف	معناه
١- עַל	وتفيد الاستعلاء .
٢- עַד	تفيد منتهى ابتداء الغاية .
٣- כִּי	تفيد التفسير (أى ، إنَّ) .
٤- הִנֵּה	تفيد التنبيه .
٥- רַק, אֲבָל , אַךְ	وجميعها تفيد الاستدراك .
٦- לָכֵן	للتعليل .
٧- אִם	تستخدم فيما يستخدم فيه (لَوْ) العربية .
٨- אֶלָּא	تقابل لفظاً ومعنى (إلاَّ) فى العربية . وهى للاستثناء .
٩- מִלְּבַד , זוּלַת , אוּלָם	جميعها للاستثناء أيضاَ.
١٠- לֹא	وهى للنفى وتقابل فى العربية (ما ، لا) أما لا الناهية فتقابل في العبرية (אַל).
١١- אֵין	وهى للنفى وتذكرنا بأداة النفى العربية (إنْ). وقد تختصر(אֵין) إلى (אִי) .

وتوجد فى اللغة العبرية أدوات نفي مركبة من جزءين ، مثل :

الحرف	معناه
בִּלְתִּי	وتأتى عادة قبل المصادر ، وأحياناً قبل الأفعال ، وتعنى (غير) .
לִבְלִי	وتعنى (بدون)
מִבְּלִי	وتعنى (لألا)

المنسوب שֵׁם הַיַּחַס

تعريفه :

هو اسم يلحق آخره ياء مكسور ما قبلها للدلالة على نسبته إلى المجرد وبذلك تتطابق طريقة المنسوب بين اللغتين العبرية والعربية .

ولواحق المنسوب هى :

١- لنسبة المذكر :

تضاف اللاحقة (ִ י) أمثلة :

כַּפָר ← כַּפְרִי , סוּדָן ← סוּדָנִי , מִצְרַיִם ← מִצְרִי .

وأحياناً تضاف ألف (א) زائدة قبل ياء النسب ، أو نون (נ) ، أمثلة :

מָרוֹקוֹ ← מָרוֹקָאִי - מָרוֹקָנִי .

٢- لنسبة المؤنث :

تضاف اللاحقة (ִ ית) أو (ִ יָּה) ، أمثلة : מִצְרִית - מִצְרִיָּה .

وفى حالة جمع الاسم المنسوب يعامل معاملة الجمع تماماً ، فيجمع المفرد المذكر بإلحاق (ִ ים) إلى آخره ، ويجمع المفرد المؤنث بإلحاق (-וֹת) إلى آخره ، أمثلة :

מִצְרִיִּים - מִצְרִיּוֹת .

أما النسبة إلى العلم المركب تركيباً مزجياً فإن الجزء الأول من المركب يظل كما هو بينما تلحق ياء النسب بالجزء الثانى ، أمثلة :

בֵּית-סִפְרִי , בֵּית-סִפְרִית .

وعند تعريف المنسوب المركب هذا ، تلحق الأداة بالجزء الثانى أيضاً ، أمثلة :

בֵּית-הַסִּפְרִי - בֵּית-הַסִּפְרִית .

تتشابه أحكام العدد فى اللغة العبرية مع أحكامه فى اللغة العربية إلى حد كبير ، والقاعدة الأساسية فيها هى أن العددين ١و٢ يتطابقان مع المعدود تذكيراً وتأنيثاً بينما الأعداد من ٣ إلى ٩ تأتى مخالفة للمعدود ، فإن كان المعدود مذكراً جاء العدد مؤنثاً ، وإذا كان المعدود مؤنثاً جاء العدد مذكراً ، تابع التفاصيل :

أحكام العدد שֵׁם הַמִּסְפָּר

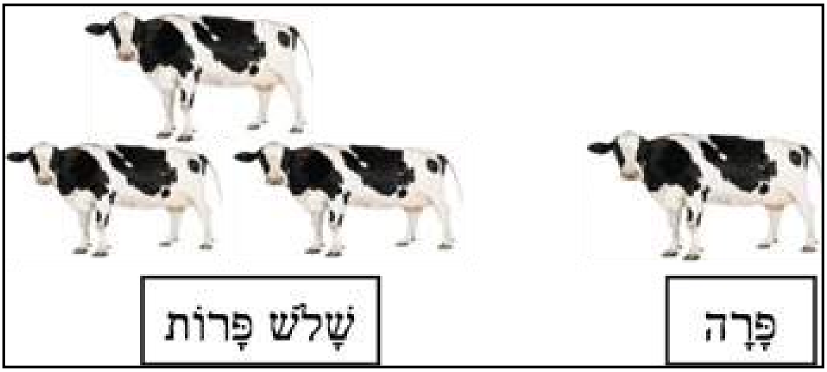

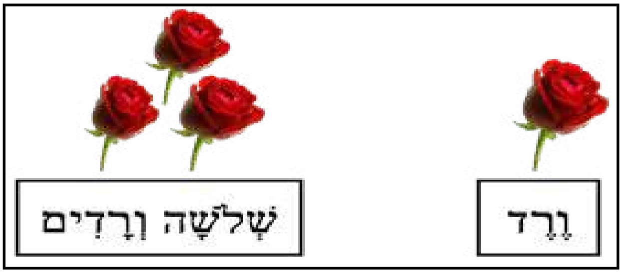

وتجب ملاحظة أن جنس الاسم الجمع يحدد حسب المفرد وليس الجمع .

אַרְבַּע בָּנוֹת - שְׁלֹשָׁה בָּנִים - חָמֵשׁ מוֹרוֹת - שִׁשָּׁה סְטוּטֶנְטִים - שֵׁשׁ תְּמוּנוֹת - שְׁמוֹנָה מְטוֹסִים - תִּשְׁעָה סְפָרִים - עֲשָׂרָה כַדּוּרִים - תֵּשַׁע מִזְוָדוֹת - שִׁבְעָה טַנְקִים - שְׁמוֹנֶה חַיָּלוֹת - שֵׁשׁ שְׂמָלוֹת .

الأعداد הַמִּסְפָּר

وإليك بيان العدد مع المعدود المذكر ، مطلقاً ومضافاً :

العدد / مذكر	مطلقاً	مضافاً	العدد/ مؤنث	مطلقاً	مضافاً
واحد	אֶחָד	אַחַד-	واحدة	אַחַת	אַחַת
اثنان	שְׁנַיִם	שְׁנֵי-	اثنتان	שְׁתַּיִם	שְׁתֵּי
ثلاثة	שְׁלֹשָׁה	שְׁלֹשֶׁת-	ثلاث	שָׁלֹשׁ	שְׁלֹשׁ-
أربعة	אַרְבָּעָה	אַרְבַּעַת-	أربع	אַרְבַּע	אַרְבַּע-
خمسة	חֲמִשָּׁה	חֲמֵשֶׁת-	خمس	חָמֵשׁ	חֲמֵשׁ-
ستة	שִׁשָּׁה	שֵׁשֶׁת-	ست	שֵׁשׁ	שֵׁשׁ- / שֶׁשׁ-
سبعة	שִׁבְעָה	שִׁבְעַת-	سبع	שֶׁבַע	שְׁבַע-
ثمانية	שְׁמוֹנָה	שְׁמוֹנַת-	ثمان	שְׁמוֹנֶה	שְׁמוֹנֶה-
تسعة	תִּשְׁעָה	תִּשְׁעַת-	تسع	תֵּשַׁע	תְּשַׁע-
عشرة	עֲשָׂרָה	עֲשֶׂרֶת-	عشر	עֶשֶׂר	עֶשֶׂר

وجدير بالذكر أن الأعداد التى تأتى قبل الأسماء ، عدا العدد (واحد : אֶחָד , אַחַת) الذى يأتى بعد الأسم ، كما أن للعدد (واحد) جمع ، انظر الأمثلة :

גרוּשׁ אֶחָד ← גְּרוּשִׁים אֲחָדִים , לִירָה אַחַת ← לִירוֹת אֲחָדוֹת

أما **الأعداد المركبة** من أحد عشر إلى تسعة عشر فهى تتفق فى أحكامها مع اللغة العربية من حيث التذكير والتأنيث ، أمثلة :

مع المعدود المذكر		مع المعدود المؤنث	
العبرية	العربية	العبرية	العربية
אַחַד עָשָׂר	أحد عشر	אַחַת עֶשְׂרֵה	احدى عشر
שְׁנֵים עָשָׂר	اثنا عشر	שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה	اثنتا عشر
שְׁלֹשָׁה עָשָׂר	ثلاثة عشر	שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה	ثلاث عشر
אַרְבָּעָה עָשָׂר	أربعة عشر	אַרְבַּע עֶשְׂרֵה	أربع عشر
חֲמִשָּׁה עָשָׂר	خمسة عشر	חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה	خمس عشر
שִׁשָּׁה עָשָׂר	ستة عشر	שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה	ست عشر
שִׁבְעָה עָשָׂר	سبعة عشر	שְׁבַע עֶשְׂרֵה	سبع عشر
שְׁמוֹנָה עָשָׂר	ثمانية عشر	שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה	ثماني عشر
תִּשְׁעָה עָשָׂר	تسعة عشر	תְּשַׁע עֶשְׂרֵה	تسع عشر

أمثلة :

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אִישׁ – חֲמִשָּׁה עָשָׂר תּוֹתָח

אַרְבַּע עֶשְׂרֵה אִשָּׁה – שְׁבַע עֶשְׂרֵה אַרְנֶבֶת

ألفاظ العقود :

עֶשְׂרִים عشرون	שְׁלֹשִׁים ثلاثون	אַרְבָּעִים أربعون	חֲמִישִּׁים خمسون
שִׁשִּׁים ستون	שִׁבְעִים سبعون	שְׁמוֹנִים ثمانون	תִּשְׁעִים تسعون

المئات :

מֵאָה مئة			
מָאתַיִם مائتان	שְׁלֹשׁ מֵאוֹת ثلاثمائة	אַרְבַּע מֵאוֹת أربعمائة	חֲמֵשׁ מֵאוֹת خمسمائة
שֵׁשׁ מֵאוֹת ستمائة	שְׁבַע מֵאוֹת سبعمائة	שְׁמוֹנֶה מֵאוֹת ثمانمائة	תְּשַׁע מֵאוֹת تسعمائة

الآلاف :

אֶלֶף ألف	אַלְפַּיִם ألفين	שְׁלֹשֶׁת אֲלָ־ פִים ثلاثة آلاف	אַרְבַּעַת אֲלָפִים أربعة آلاف	עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים (רְבָבָה) عشرة آلاف

עֶשְׂרִים אֶלֶף عشرون ألف	שְׁלֹשִׁים אֶלֶף ثلاثون ألف	מֵאָה אֶלֶף مئة ألف	מָאתַיִם אֶלֶף مائتان ألف

الملايين :

מִלְיוֹן مليون	שְׁנֵי מִלְיוֹנִים اثنان مليون

الأعداد الترتيبية הַמִּסְפָּר הַסִּדּוּרִי

للجمع المؤنث	للمفرد المؤنث	للجمع المذكر	للمفرد المذكر
רִאשׁוֹנוֹת	רִאשׁוֹנָה	רִאשׁוֹנִים	רִאשׁוֹן
שְׁנִיּוֹת	שְׁנִית , שְׁנִיָּה	שְׁנִיִּים	שֵׁנִי
שְׁלִישִׁיּוֹת	שְׁלִישִׁית	שְׁלִישִׁים	שְׁלִישִׁי
רְבִיעִיּוֹת	רְבִיעִית	רְבִיעִים	רְבִיעִי
חֲמִישִׁיּוֹת	חֲמִישִׁית	חֲמִישִׁי	חֲמִישִׁי
שִׁשִּׁיּוֹת	שִׁשִּׁית	שִׁשִּׁים	שִׁשִּׁי
שְׁבִיעִיּוֹת	שְׁבִיעִית	שְׁבִיעִים	שְׁבִיעִי
שְׁמִינִיּוֹת	שְׁמִינִית	שְׁמִינִים	שְׁמִינִי
תְּשִׁיעִיּוֹת	תְּשִׁיעִית	תְּשִׁיעִים	תְּשִׁיעִי
עֲשִׂירִיּוֹת	עֲשִׂירִית	עֲשִׂירִים	עֲשִׂירִי

قواعد عامة فى درس الأعداد :

١ـ عند عطف الأعداد على ألفاظ العقود يجب أن يكون العدد على عكس المعدود فإن كان المعدود مذكراً جاء العدد مؤنثاً ، أمثلة :

אַרְבָּעִים וְאֶחָד סֵפֶר - אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם אִישׁ

שִׁבְעִים וְאַרְבָּעָה יֶלֶד - שִׁשִּׁים וּשְׁמוֹנָה עֵץ .

مع الأخذ فى الاعتبار أن العددين ١،٢ يوافقان المعدود تذكيراً وتأنيثاً .

שְׁלֹשִׁים וְאַחַת אִשָּׁה - חֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם מְכוֹנִית

שִׁבְעִים וְאַרְבַּע מִזְוָדָה - תִּשְׁעִים וְאַרְבַּע חַיָּל .

٢ـ الأعداد من ثلاثة إلى تسعة تأتى على عكس المعدود ، سواءً أكانت مفردة أم مركبة أم معطوف عليها . (راجع الأمثلة السابقة) .

٣ـ العدد عشرة يأتى على عكس المعدود إن كان مفرداً ، وعلى وفقه إن كان مركباً ، أمثلة :

עֲשָׂרָה סְפָרִים - עֶשֶׂר בָּנוֹת

שִׁבְעָה עָשָׂר אִישׁ - שְׁבַע עֶשְׂרֵה אִשָּׁה .

٤- العددان ٢،١ يوافقان سواءً أكانا مفردين أم مركبين أم معطوفاً عليهما ، (راجع الأمثلة السابقة) .

٥- الأعداد (ألفاظ العقود والمئات والآلآف) تلزم صورة واحدة ، سواءً أكان المعدود مذكراً أم مؤنثاً ، (راجع الأمثلة السابقة) .

٦- تمييز العدد يكون جمعاً مع الأعداد (من اثنين إلى عشرة وما بينهما) ويستحسن أن يكون مفرداً ، ويجوز الجمع ، مع الأعداد المركبة ، وألفاظ العقود ، والمائة والآلآف ، أمثلة :

שְׁלֹשָׁה יְלָדִים - עֶשֶׂר חַיָּלוֹת - אַרְבָּעָה עָשָׂר בֵּן (בָּנִים)

חֲמִשִּׁים סוּס (סוּסִים) - שְׁבַע מֵאוֹת בַּת (בָּנוֹת) .

٧- يمكن تعريف العدد بأداة التعريف الهاء ، فإذا كان العدد مضافاً أُدخلت أداة التعريف على المضاف إليه ، وإذا كان مركباً أُدخلت الأداة على عجز العدد المركب أو على تمييزه ، أمثلة :

שִׁבְעַת הָאֲנָשִׁים سبعة الرجال ، אַרְבַּע הַנָּשִׁים أربع النساء

שְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי הַלִּירָה ثلاثة آلاف الليرة

שְׁנֵים הֶעָשָׂר חַיָּל الاثنا عشر جندياً ، שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה הַחַיָּלוֹת الاثنتا عشرة جندية .

هذا إذا كان العدد المركب أساسياً ، أما إذا كان ترتيبياً فإن كان العدد مذكراً أُدخلت أداة التعريف على عجزه ، وإن كان العدد مؤنثاً أُدخلت أداة التعريف على صدره .

הַסְּעִיף אַחַד הֶעָשָׂר : البند الحادي عشر ، הַשָּׁנָה הָאַחַת עֶשְׂרֵה : السنة الحادية عشرة

وأما إن كان العدد من ألفاظ العقود أُدخلت أداة التعريف على الاسم المعدود الذى يليه ، وإن كان العدد معطوفاً ومعطوفاً عليه ولم يذكر المعدود بعد المعطوف أُدخلت أداة التعريف على المعطوف عليه . فإن ذكر المعدود بعده أُدخلت الأداة على المعدود وحده ، أمثلة :

שְׁמוֹנִים הַיּוֹם : الثمانون يوماً ، הַחֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם : المائتان والخمسون
עֶשְׂרִים וְשִׁבְעַת הָאֲנָשִׁים : السبعة والعشرون رجلاً

٨- غالباً ما يكون العدد (שְׁנַיִם - שְׁתַּיִם) مضافاً إلى المعدود ، فى اللغة العبرية الحديثة ، إلا إذا جاء بعد ألفاظ العقود ، عندئذ يفضل عدم الإضافة ، أمثلة :

שְׁנֵי מוֹרִים : مُعلِّمان ، שְׁתֵּי מוֹרוֹת : مُعلِّمتان

עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אִשָּׁה : اثنان وعشرون امرأة .

٩- تضاف اللحقة (- יִם) إلى العدد للدلالة على التضعيف ، وذلك في الأعداد من ثلاثة إلى عشرة . أما الأعداد ما بعد العشرة فتضاعف باستعمال الكلمتين (פְּעָמִים כָּכָה) .

אַרְבַּעְתַּיִם : أربعة أضعاف ، שִׁבְעָתַיִם : سبعة أضعاف ، שְׁלֹשִׁים פְּעָמִים כָּכָה : ثلاثون ضعفاً .

١٠- لإيجاد أعداد ترتيبية من الرقم (١١) وما بعده تضاف هاء التعريف (ה) للأعداد الرئيسية ، أمثلة :
הַשְּׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ – הַשְּׁנַיִם – עָשָׂר

הַמֵּאָה שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה .

١١- يمكن إضافة الأعداد إلى ضمائر الجر المتصلة ، فيقال :
שְׁלָשְׁתֵּנוּ (ثلاثيتنا) بدلاً من : אֲנַחְנוּ הַשְּׁלֹשָׁה (نحن الثلاثة) .

שְׁנֵיכֶם بدلاً من : אַתֶּם הַשְּׁנַיִם (انتما الاثنان) .

١٢- إذا سبقت كاف التشبيه اسم العدد أفادت التقريب ، أمثلة :

כַּחֲמִשִּׁים אִישׁ : نحو خمسين رجلاً ، כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי חַיִל : نحو ثلاثة آلاف جندي .

١٣- تعد أيام الشهر بالأعداد الرئيسية ، ويجوز عدها بالأعداد الترتيبية ويستعمل حرف الباء (בּ) قبل اسم الشهر ، أما إذا ذكرت كلمة «شهر « فيمكن استعمال باء (בּ) أو لام (לְ) ، وإذا رمز للرقم بحرف فلا داعى عندئذ للباء ، أمثلة :

אֶחָד בְּמַאי : واحد من مايو ، רִאשׁוֹן בְּמַאי : الأول من مايو

עֲשָׂרָה לְחֹדֶשׁ מַאי : العاشر من شهر مايو .

١٤- أرقام الساعة :

רֶבַע : ربع . חֵצִי : نصف . שָׁלֹשׁ וָחֵצִי : الثالثة والنصف . אַרְבַּע וָרֶבַע : الرابعة وخمس عشرة دقيقة .

שֶׁבַע פָּחוֹת רֶבַע : السابعة إلا الربع (السادسة وخمس وأربعون دقيقة) .

١٥- الكسور הַמִּסְפָּר הַחֶלְקִי

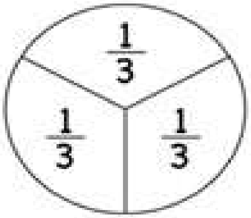

שְׁלִישׁ
ثُلث

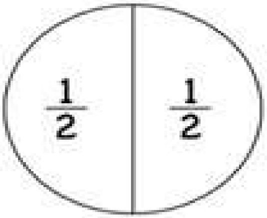

חֲצִי , מַחֲצִית , מֶחֱצָה
نصف

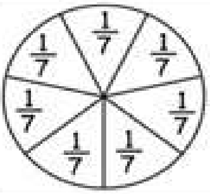

שְׁבִיעִית
سُبع

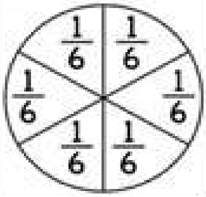

שִׁשִּׁית
سُدس

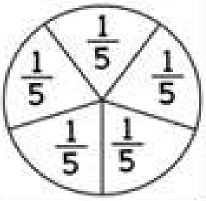

חֹמֶשׁ , חֲמִישִׁית
خُمس

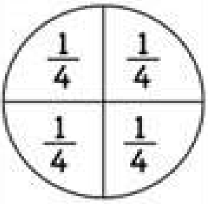

רֶבַע, רְבִיעִית
رُبع

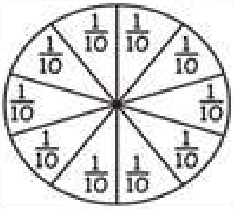

עֲשִׂירִית ,
עֲשִׂירִיָּה , עִשָּׂרוֹן
عُشر

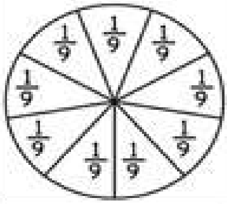

תְּשִׁיעִית
تُسع

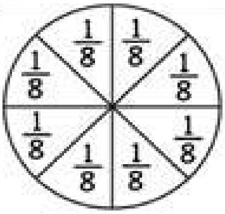

שְׁמִינִית
ثُمن

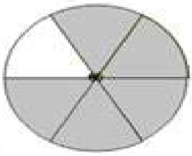

חָמֵשׁ שִׁשִּׁיּוֹת
خمسة أسداس

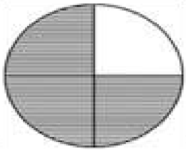

שְׁלֹשָׁה רְבָעִים
ثلاثة أرباع

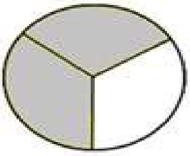

שְׁנֵי שְׁלִישִׁים
ثُلثان

שָׁלֹשׁ תְּשִׁיעִיּוֹת
ثلاثة أتساع

שְׁתֵּי שְׁבִיעִיּוֹת
سُبعان

١٦- رقم عشرة آلاف (١٠٠٠٠) ثلاث كلمات فى العبرية ، هى :

עֲשֶׂרֶת-אֲלָפִים - רְבָבָה - רִבּוֹא

وعند التعريف تستخدم الكلمتان : הָרְבָבָה - הָרִבּוֹא .

١٧- العلامات الأساسية المستخدمة فى الرياضيات (סִימָנֵי - חֶשְׁבּוֹן) ، هى :

סִימָן הַחִבּוּר + (علامة الجمع) .

סִימָן הַחִסּוּר (علامة الطرح) .

סִימָן הַכֶּפֶל × (علامة الضرب) .

סִימָן הַחִלּוּק ÷ (علامة القسمة) .

١٨- تستخدم اللغة العبرية الحديثة بعض المصطلحات المشنوية التى قد تختلط بالأعداد الترتيبية ، ولكنها ليست كذلك ، أمثلة :

שְׁלָשִׁית : (ابنة ثلاث سنوات) .

רְבָעִי : (ابن أربع سنوات) .

שְׁבָעִי : (ابنة سبع سنوات) .

١٩- للتذكر فإن الأعداد من ١٣ إلى ١٩ لا يظهر فيها هاءان ، فالهاء لا تظهر إلا فى أحد عناصر العدد . فإما (שְׁלשָׁה- עָשָׂר) أو (שְׁלשׁ- עֶשְׂרֵת) .

باستثناء العدد (שמוֹנָה- עֶשְׂרֵה) حيث الهاء الأولى علامة تذكير فيه .

فمع المعدود المذكر يكون الهاء فى رقم الآحاد :שְׁלשָׁה- עָשָׂר בָּנִים .

ومع المعدود المؤنث يكون الهاء فى رقم العشرات : שְׁלשׁ- עֶשְׂרֵה בָּנוֹת .

תַּרְגִּיל:

استبدل الأرقام فيما يأتى بكلمات عبرية :

8 יָמִים - 4 אִמָּהוֹת - 3 אָבוֹת - 7 נָשִׁים - 9 חֳדָשִׁים - 6 שָׁבוּעוֹת - 5 נֵרוֹת
7 יְלָדִים - 5 יְלָדוֹת .

14 סֵפֶר - 17 מוֹרָה - 15 חַלּוֹן - 13 קוּבְסָה - 18 מָטוֹס - 19 מְכוֹנִית
- 16 עִתּוֹן - 20 נַעַר - 17 בֵּית- סֵפֶר.

7 הַכּוֹכָבִים - 6 הַשָּׁנִים - 3 הָאַחִים - 9 הַמּוֹרוֹת .

11 חֵץ - 12 מִזְוָדָה - 11 דֶּלֶת - 12 יֶלֶד - 21 עִפָּרוֹן - 22 שֻׁלְחָן - 72 טִיל
54 נְסִיעָה - 33 כּוֹכָב - 87 מְדִינָה - 41 מַנְהִיג - 391 חַיָּל .

2 שִׁעוּרִים - 2 שָׁנִים - 2 רַכָּבוֹת - 2 וְרָדִים - 2 קְצִינִים - 2 תְּמוּנוֹת - 2 מִשְׁפָּטִים
2 רְגָעִים - 2 סְטוּדֶנְטוֹת .

الفعل הַפֹּעַל

معظم الأفعال فى اللغة العبرية ثلاثية الجذور ، ويسمى الحرف الأول من الجذر فاء الفعل (פֵּא- הַפֹּעַל) ، والثانى عين الفعل (ע'- הַפֹּעַל) والثالث لام الفعل (ל'- הַפֹּעַל) .

وذلك لأن النحاة اليهود قلدوا العرب فى استعمال الفاء والعين واللام (فعل) وزناً لصيغ العربية فـ ـعـ ـل = פ ע ל

والفعل إما أن يكون

مبنياً للمعلوم (פָּעִיל)	مبنياً للمجهول (סָבִיל)	مطاوعاً (منعكساً : חוֹזֵר)
مثل : שָׁמַרְתִּי אֶת הַבַּיִת : حرستُ البيتَ .	مثل : הַבַּיִת נִשְׁמַר : حُرِسَ البيتُ	مثل : נִשְׁמַרְתִּי : انحرستُ (حُرِستُ)

الفعل المتعدى والفعل اللازم :

ينقسم الفعل فى العبرية كذلك إلى

فعل متعدى (יוֹצֵא)	**فعل لازم (עוֹמֵד)**
هو ما احتاج إلى مفعول به مثل : קָנִיתִי בֶּגֶד : اشتريتُ ثوباً	هو ما لا يحتاج إلى مفعول به مثل : יָצָאתִי : خرجتُ

وقد يتعدى الفعل إلى أكثر من مفعول به واحد ، مثل :

אֲנִי הֶאֱכַלְתִּי אֶת אָחִי אֶת הַתַּפּוּחַ : أطعمت أخى التفاحة

ويأتى الفعل على وزن (הִפְעִיל) ، ليتعدى إلى واحد إن كان لازماً وإلى اثنين إن كان متعدياً إلى واحد ، أمثلة :

הָאִשָּׁה הִשְׁכִּיבָה אֶת בִּתָּהּ : أرقدت المرأة ابنتها .

הָאִישׁ הִמְסִיר אֶת הַגַּנָּב לַמִּשְׁטָרָה : سلَّم الرجل اللص للشرطة .

فالفعل (שָׁכַב) أصبح (הִשְׁכִּיב) والفعل (מָסַר) أصبح (הִמְסִיר) . بزيادة هاء (ה) فى أوله ، وياء ما بين عينه ولامه .

كما يتعدى الفعل أيضاً بنقله إلى وزن (פִּעֵל) ، مثل :

לָמַד : تعلم ، درس   לִמֵּד : عَلَّم ، دَرَّس .

הַמּוֹרֶה לִמֵּד אֶת הַסְּטוּדֶנְטִים : علَّم المعلم الطلاب .

وينقسم الفعل من حيث الزمن إلى :

ماضٍ (עָבָר)	مضارع حالى (הוֹוֶה , בֵּינוֹנִי)	مستقبل (עָתִיד)	أمر (צִווּי)
לָמַד : دَرَسَ	לוֹמֵד : يدرس ، دارس	יִלְמַד : سيدرس	לְמַד : أُدرُس

أوزان الفعل בִּנְיָנֵי הַפּוֹעַל

للفعل في اللغة العبرية سبعة أوزان, أو قوالب كما ذكرنا من قبل, وانتقال جذر الفعل הַשּׁוֹרֶשׁ بين هذه الأوزان يكسبه معاني جديدة تؤدي وظائف مختلفة, وهذه الأوزان هى :

١	2	3	4	5	6	7
פעל وله ثلاثة أوزان פָּעַל – פָּעֵל פָּעֹל	נִפְעַל	פִּעֵל	פֻּעַל	הִפְעִיל	הָפְעַל	הִתְפַּעֵל

وإليكم التفصيل :

١- الوزن الأول هو: פָּעַל (يسمى أيضًا קַל : بسيط)

وهو الوزن المجرد الذى يقوم على الأصول الثلاثة فقط ، ويقابل في اللغة العربية وزن فَعَلَ, أي أنه ثلاثي وهى التى تحمل المعنى أو الفكرة الأساسية للحدث الذى قد يكون متعدياً ، أى له مفعول به مباشر ، مثل :   כָּתַב : كَتَبَ

כָּתַבְתִּי אֶת הַשִּׁעוּר : كَتَبْتُ الدرسَ
יָדַעְתִּי אֶת הַדֶּרֶךְ : عَرَفْتُ الطريقَ
שָׁמַעְתִּי אֶת הַקּוֹל : سَمِعْتُ الصوتَ
אָכַלְתִּי אֶת אֲרוּחַת הָעֶרֶב : أكلْتُ وَجْبَةَ العَشَاء

أو لازماً ، أي ليس له مفعول به مباشر وإنما يكتفى بالفاعل ويلزمه ، مثل :

הָלַכְתִּי : ذهبتُ   יָשַׁנְתִּי : نمتُ   יָצָאתִי : خرجت .

ولهذا الوزن الأول ثلاثة صيغ هى :

פָּעַל	פָּעֵל	פָּעֹל
כָּתַב : كَتَبَ עָמַד : وَقَفَ	כָּבֵד : ثقُل זָקֵן: هَرِمَ/شَاخَ	קָטֹן : صغُر יָכֹל : قدر

وهذه الأوزان الثلاثة تقابل الأوزان العربية : فَعَلَ ، فَعِلَ ، فَعُلَ .

٢- الوزن الثانى נִפְעַל وهو الأول من الأوزان المزيدة ويستعمل في العبرية للدلالة على البناء للمجهول من الوزن المجرد السابق ذكره .

ونحصل على الوزن بإضافة السابق (נִ) للمجرد ، أمثلة :

נִ + כָּתַב = נִכְתַּב

נִ + שָׁמַר = נִשְׁמַר

נִ + מָסַר = נִמְסַר

ويقابل تماماً انفعل فى العربية الذى يستعمل للمطاوعة وكأن الحدث طاوع المحدث ، كسرت الإناء فانكسر ، وفتحت الباب فانفتح .

وهذا الوزن هو الإمكانية الوحيدة فى العبرية لصوغ البناء للمجهول من المجرد الثلاثي .
ويفضل استعمال التسمية العربية القديمة : المبنى لما لم يسَّم فاعله فهى أشمل لما جهل فاعله حقاً ولما سُكِتَ عنه إما للعلم به وبداهته أو لعدم أهمية ذكره .

ويفترض أن العبرية ، كسائر اللغات السامية ، كان لديها المبنى لما لم يسَّم فاعله عن طريق تغيير حركات المجرد الثلاثي مثل فعل العربية وأنه فقد وحل محله وزن المطاوعة : נִפְעַל

٣- الوزن الثالث هو פִּעֵל بتضعيف عين الفعل ، أمثلة :

דִּבֵּר : تكلَّم . שִׁבֵּר : كسَّر . לִמֵּד : علَّم .

ويدل فى الغالب إما على الشدة والتضعيف والمبالغة ، وإما للتعدى كما فى الفعل الأخير .

(فكل زيادة فى المبنى تقابلها زيادة المعنى فى اللغات السامية كلها) .

فالفرق بين קָטַל : قَتَلَ ، و קִטֵּל : قتَّلَ

هو أن الفاعل فى الثانى أمعن فى القتل وأسرف فيه .
وكذلك שָׁבַר : كَسَرَ ، وשִׁבֵּר : كسَّرَ فالأول حدث بسيط والثانى متعمد ومتزايد وشديد .

٤- الوزن الرابع هو פֻּעַל مثل : סֻפַּר ، وهو المبنى لما لم يسَّم فاعله (للمجهول) من الوزن السابق ، ونحصل عليه (كما فى العربية) بتغيير حركات بنية الفعل ، أمثلة :

שִׁבֵּר	לִמֵּד	סִפֵּר
שֻׁבַּר	לֻמַּד	סֻפַּר

٥- الوزن الخامس هو הִפְעִיל المزيد بالهاء ويقابل تماماً (أَفْعَل) فى العربية - وقد لاحظنا فيما سبق قرابة الهمزة مع الهاء وأنهما يتبادلان داخل اللغة الواحدة وأيضاً فيما بين اللغات السامية . ولهذا الوزن نفس دلالة (أفعل) فى العربية فإذا كان المجرد (פָּעַל) لازماً : أي لا يحتاج لمفعول به مثل: יָצָא : خرج, فهو لا يحتاج, أو يتعدي لمفعول به ، صار فى הִפְעִיל متعدياً הוֹצִיא : أخرج .
وإذا كان المجرد متعديًا: أى يحتاج لمفعول به, مثل לָבַשׁ : لَبِسَ ، أصبح فى הִפְעִיל متعدياً لمفعولين ، مثل הִלְבַּשְׁתִּי אֶת הַיֶּלֶד אֶת הַבֶּגֶד : أَلبَسْتُ الولد الثوبَ .

وكذلك אָכַל: أكل, فهو يحتاج لمفعول وهو الشيء المأكول. ومثال : שָׁמַע : سَمِعَ , فهو يحتاج لمفعول به وهو الشيء المسموع.
وهذا الوزن بما أن أفعاله قد تكون لازمه ومتعديّة لذلك يأتي منه أسماء فاعلين وأسماء مفعولين:
فالأفعال اللازمة أي التي لا تحتاج/تتعدى لمفعول به يأتي منها أسماء فاعلين, أمثلة :
יָצָא (خرج) اسم الفاعل منه יוֹצֵא (خارج)
יָשֵׁן (نام) اسم الفاعل منه יָשֵׁן (نائم), يلاحظ عدم تغير صورة اسم الفاعل عن صورة الفعل في هذه الصيغة.
والأفعال المتعديّة أي التي تحتاج/تتعدى لمفعول به يأتي منها أسماء فاعلين, وكذلك أسماء مفعولين, أمثلة:
שָׁמַע (سَمِعَ) اسم الفاعل منه שׁוֹמֵעַ (سامع), واسم المفعول שָׁמוּעַ (مسموع).
אָכַל (أَكَلَ) اسم الفاعل منه אוֹכֵל (آكِل), واسم المفعول אָכוּל (مأكول).
ملاحظة سريعة:
اسم الفاعل في العبرية يؤدي وظيفتي اسم الفاعل وكذلك الفعل المضارع في العربية, وعلى ذلك تكون معاني الكلمات الآتية:

יוֹצֵא : خارج/ ويخرج   יָשֵׁן : نائم/ وينام   שׁוֹמֵעַ : سامع/ ويسمع   אוֹכֵל : آكِل / ويأكل

٦- الوزن السادس هو הֻפְעַל المبنى لما لم يسمّ فاعله (للمجهول) من الوزن السابق (הִפְעִיל) عن طريق الحركات داخل بنية الفعل نفسها (مثل أُفْعِلَ فى العربية تماماً)

ويكون بعده نائب الفاعل : הַכּוֹס הֻשְׁבַּר : أُكْسِرَ الكوب. הַכֶּסֶף הוּצָא : أُخْرِجَت النقود.
أمّا إذا كان الفعل متعديًا لمفعولين فيكون عندئذ المفعول الأول نائب فاعل ويظل الثاني كما هو:
הַיֶּלֶד הֻלְבַּשׁ אֶת הַבֶּגֶד : أُلْبِسَ الطفلُ الثوبَ.

٧. الوزن السابع والأخير في أوزان الفعل في اللغة العبرية : הִתְפַּעֵל ونحصل عليه بإضافة المقطع הִתְ إلى الوزن الثالث פִּעֵל, أمثلته:
הִתְקַטֵּל - הִתְכַּתֵּב : تراسل - הִתְקַדֵּשׁ : تقدَّس – הִתְאַמֵּץ : تشجّع
ويظل المقطع الذي يسبق פִּעֵל كما هو أي
הִת + פִּעֵל بالترتيب نفسه إلا إذا كانت فاء الفعل أحد أصوات الصفير (ז – ס – שׁ شين – שׂ سين), فيحدث قلب مكاني أي تقديم وتأخير حيث تتقدم فاء الفعل وتتأخر تاء الافتعال, وتصير الصيغة:
סָתַר : أخفى/ستر   تصبح   הִסְתַּתֵּר : استتر/اختفى.
שָׁמַר : حرس/حفظ   تصبح   הִשְׁתַּמֵּר : احترس/احتفظ
שָׁהַד : شاهد   تصبح   הִשְׁתַּהֵד : استشهد.
צָדַק : صدق   تصبح   הִצְטַדֵּק : تصدّق/ عدّل.
זָהַר : زهر   تصبح   הִזְדַּהֵר : ازدهر

حيث تتقدم فاء الفعل على تاء الافتعال (وهو يقابل ما يحدث فى اللغة العربية فى وزن افتعل إلا أن القلب المكانى فى العربية يمتد فيشمل حروف الصفير وغيرها فيقال : اعتبر ، اقترب ، اصطفى) .

وثمة ملاحظة مهمة أخرى وهى أن نوعاً آخر من الانقلاب أو التغيير يحدث فى هذه الصيغة ، تابع التسلسل الآتى :

צָדַק	הִתְצַדֵּק	הִצְתַּדֵּק	הִצְטַדֵּק
זָהַר	הִתְזַהֵר	הִזְתַּהֵר	הִזְדַּהֵר

فإذا كانت فاء الفعل تقدمت على تاء الافتعال فأين تلك التاء ؟ إننا نجد طاءً (ט) وليس تاءً (ת) والواقع أن ما حدث هو تحول وانقلاب التاء (ת) المرققة إلى الطاء (ט) المفخمة ؟

والجواب هو أن الصاد المفخمة (צ) أثرت على جارتها التاء (ת) فقلبتها إلى طاء تقاربها

أو تماثلها فى التفخيم وفى نفس الوقت تشارك وتماثل التاء التى تغيرت فى المخرج فكلاهما أسنانيان ، قارن مع العربية :

صبر	اتصبر	اصتبر	اصطبر
ضرب	اتضرب	اضترب	اضطرب

תרגִיל :

اقرأ القصة التالية وتعرَّف على الأفعال الواردة بها والأوزان المختلفة التى تُنسب إليها هذه الأفعال وتغير المعانى تبعاً لذلك :

(מַרְבֶּה נְכָסִים מַרְבֶּה דְאָגָה)

לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת חַי חַיָּט עָנִי , וְלוֹ אִשָּׁה וַחֲמִשָּׁה בָּנִים וּבָנוֹת .

כָּל הַשָּׁבוּעַ הָיָה הַחַיָּט יוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ וְתוֹפֵר וְתוֹפֵר , כְּדֵי לְפַרְנֵס אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ .

הוּא תָּפַר בְּגָדִים חֲדָשִׁים וְגַם תִּקֵּן בְּגָדִים יְשָׁנִים , וְעָבַד עַד שָׁעָה מְאוּחֶרֶת בַּלַּיְלָה , כִּי צָרְכֵי הַמִּשְׁפָּחָה הָיוּ רַבִּים , וּשְׂכַר הָעֲבוֹדָה מוּעָט .

הַחַיִּים לֹא הָיוּ קַלִּים , אַךְ הַחַיָּט הָיָה שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ .

בִּזְמַן הָעֲבוֹדָה הָיָה שָׁר שִׁירִים , וּבְסוֹפֵי שָׁבוּעַ וּבַחַגִּים הָיָה נִפְגָּשׁ עִם קְרוֹבִים וַחֲבֵרִים , וְהָיָה מְבַלֶּה אִתָּם , הוּא וּמִשְׁפַּחְתּוֹ , שָׁעוֹת נְעִימוֹת .

תרגִיל

(מַרְבֶּה נְכָסִים מַרְבֶּה דְאָגָה)

בְּאַחַד הַיָּמִים , כַּאֲשֶׁר עָסַק הַחַיָּט בְּתִקּוּן מַדְרֵגוֹת הַבַּיִת , מָצָא מִתַּחַת לַמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה קוּפְסַת בַּרְזֶל . פָּתַח הַחַיָּט אֶת הַקּוּפְסָה , וְהִנֵּה מְלֵאָה מַטְבְּעוֹת זָהָב . מֵרוֹב שִׂמְחָה לֹא יָדַע הַחַיָּט מַה לַּעֲשׂוֹת . הוּא סָפַר אֶת הַמַּטְבְּעוֹת פַּעַם , פַּעֲמַיִם וְשָׁלוֹשׁ , אַחַר- כָּךְ עָלָה מַהֵר הַבַּיְתָה וְנָעַל אֶת הַדֶּלֶת . " מָה אֶעֱשֶׂה בְּכָל הַזָּהָב הַזֶּה ? " חָשַׁב הַחַיָּט ." אִם אֵלֵךְ לִמְכּוֹר אֶת הַמַּטְבְּעוֹת , אוּלַי יִשְׁאֲלוּ אוֹתִי מִנַּיִן

לָקַחְתִּי אוֹתָם , וְאוּלַי יְשַׁלֵּם לִי הַקּוֹנֶה רַק מַחֲצִים מְחִירָם , וְאוּלַי רַק רֶבַע " .....
חָשַׁב וְחָשַׁב וּלְבַסּוֹף הֶחְלִיט : " אַטְמִין אֶת הַזָּהָב תַּחַת אחַד הָעֵצִים שֶׁבַּגַּן " .

בלַיְלָה קָם הַחַיָּט מִמִּטָּתוֹ , יָרַד אֶל הַגַּן , חָפַר מִתַּחַת לָעֵץ בּוֹר קָטָן וְהִטְמִין בּוֹ אֶת מַטְבְּעוֹת הַזָּהָב . מֵאָז לֹא יָדַע הַחַיָּט מְנוּחָה . בְּכָל שְׁעוֹת הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה הוּא פָּחַד מִגַּנָּבִים בַּיּוֹם הָיָה מַפְסִיק אֶת עֲבוֹדָתוֹ , עוֹמֵד לְיַד הַחַלּוֹן וּמִמִּטָּתוֹ וְיוֹרֵד לַגַּן לִבְדוֹק אִם לֹא בָּאוּ גַּנָּבִים לִגְנוֹב אֶת הַזָּהָב . גַּם בְּסוֹפֵי- שָׁבוּעַ וּבַחַגִּים פָּחַד לָצֵאת מִן הַבַּיִת . הוּא חָדַל לְהִפָּגֵשׁ עִם קְרוֹבָיו וְעִם חֲבֵרָיו , חָדַל לָשִׁיר וְלִשְׂמוֹחַ וְנַעֲשָׂה עָצוּב וְעַצְבָּנִי . הַפַּחַד וְהַדְּאָגָה מִלְאוּ אֶת לִבּוֹ . לַיְלָה אֶחָד , אַחֲרֵי שֶׁיָּרַד אֶל הַגַּן וְחָזַר אֶל מִטָּתוֹ בַּפַּעַם הַשְּׁלִישִׁית , לֹא יָכוֹל עוֹד הַחַיָּט לִסְבּוֹל אֶת הַמַּצָּב , וְאָמַר בְּלִבּוֹ : " לָמָּה לִי לִחְיוֹת חַיִּים כָּאֵלֶּה ?! לִפְנֵי שֶׁמָּצָאתִי אֶת הַזָּהָב הָיִיתִי שָׂמֵחַ בְּחֶלְקִי . עָבַדְתִּי וְהָיִיתִי מְרוּצֶה . פִּרְנַסְתִּי אֶת מִשְׁפַּחְתִּי בְּכָבוֹד , הָיוּ לִי חֲבֵרִים טוֹבִים וְהַכֹּל הָיָה בְּסֵדֶר . וְעַכְשָׁיו ? מַה יֵּשׁ לִי עַכְשָׁיו ? רַק פָּחַד וּדְאָגָה תָּמִיד ! " . יָרַד אֶל הַגַּן חָפַר וְהוֹצִיא אֶת מַטְבְּעוֹת הַזָּהָב מִן הַבּוֹר , וְ ..... זָרַק אוֹתָם לַיָּם . הוּא אֲשֶׁר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ : " מַרְבֶּה נְכָסִים- מַרְבֶּה דְאָגָה " .

וְעוֹד אָמְרוּ : " אֵיזֶהוּ עָשִׁיר ? הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ " .

ملاحظات : הֶעָרוֹת

١- الفعل إما أن يكون مجرداً (קַל) ويسمى الوزن البسيط ، وهو ما كانت جميع حروفه أصلية مثل الوزن الأول . وإما أن يكون مزيداً (נוֹסָף) وهى الأوزان من الثانى إلى السابع .

والمزيد إما أن يكون بحرف واحد ، مثل حرف النون (נ) فى الوزن الثانى ، وحرف الهاء (ה) فى الوزن السادس ، أو بالتضعيف فى الوزنين الثالث والرابع . وإما أن يكون مزيداً بحرفين كالوزن الخامس أو بحرفين وتضعيف فى الوزن السابع .

والمجرد إما أن يكون ثلاثياً ، كالفعل كتب (כָּתַב) وإما أن يكون رباعياً كالفعل صلصل (צִלְצֵל) .

٢- الأوزان أرقام ١،٣،٥ يكون الفعل فيها مبنياً للمعلوم . والأوزان أرقام ٢،٤،٦ يكون الفعل فيها مبنياً للمجهول . أما الوزن ٧ فهو وزن المطاوعة .

صيغ الفعل : גִּזְרוֹת הַשְּׁלֵמִים

أولاً : صيغ الفعل السالم גִּזְרוֹת הַשְּׁלֵמִים

وهى التى يحافظ فيها الفعل ، فى حالة تصريفه ، على كل حروف الجذر ، مثل : כָּתַב , סָגַר , לָמַד ، وأنواعه :

صيغ الفعل السالم גִּזְרוֹת הַשְּׁלֵמִים	أمثلة
١- سالم من حروف الحلق	סָפַר , בָּגַד , שָׁמַר .
٢- سالم وفاؤه حرف حلق (שפ"ג)	עָמַד , חָפַר , אָסַף .
٣- سالم وعينه حرف حلق(שע"ג)	צָחַק , צָעַק , נָהַר .
٤- سالم ولامه حرف حلق (של"ג)	תָּמַה , צָלַח , שָׁמַע .
٥- الرباعى	תִּרְגֵּם , דִּרְדֵּר .
٦- الخماسى	חֲמַרְמַר .

ثانياً : صيغ الفعل الناقص : גִּזְרוֹת הַחֲסֵרִים

وهى التى يفقد فيها الجذر أثناء تصريفه ، كالنون (נ) أو الياء (ה) أو حرفاً مضعفاً ، وأنواعه :

صيغ الفعل الناقص גִּזְרוֹת הַחֲסֵרִים	أمثلة
١ـ الفعل النوني الفاء (פ"נ)	נָפַל , נָתַן .
٢ـ الفعل اليائي الفاء (פ"י)	יָשַׁב , יָצַח .
٣ـ الفعل المضاعف العين (חע"ע)	סָבַב , מָדַד .

ثالثاً الفعل المعتل : הַנֶּאֱלָמִים (הַנָּחִים)

وهو الذى بجذره حرف أو أكثر من حروف العلة ، حيث يحذف نطقاً أو نطقاً وكتابة دون أن يعوض عنه بشدة ، أمثلة :

אָמַר ..... תֹּאמַר (الألف غير منطوقة)

קוּם ..... קַמְתִּי (حذف الواو نطقاً وكتابة)

صيغ الفعل المعتل : גִּזְרוֹת הַנָּחִים

صيغ الفعل المعتل : גִּזְרוֹת הַנָּחִים	أمثلة
١ـ معتل الفاء بالألف (נפ"א)	אָמַר , אָסַף .
٢ـ معتل الفاء بالهاء (נפ"ה)	הָלַךְ , הָפַךְ .
٣ـ معتل الفاء بالياء (נפ"י)	יָשַׁב , יָשַׁן .
٤ـ معتل العين بالواو (נע"ו)	קוּם , שׁוּב .
٥ـ معتل العين بالياء (נע"י)	שִׁיר , שִׂים .
٦ـ معتل اللام بالألف (נל"א)	מָצָא , מָלָא .
٧ـ معتل اللام بالهاء (נל"ה)	קָנָה , עָשָׂה .
٨ـ معتل الفاء واللام	אָבָה , אָפָה .
٩ـ معتل العين واللام	בּוֹא , שָׁוָה .

إسناد الفعل الماضى إلى الضمائر المتصلة :

נְטִיַּת הַפֹּעַל (בִּנְיָן קַל בִּזְמַן עָבָר)

سنقوم فيما يلى بتصريف نماذج من الفعل الماضى في الأوزان المختلفة ، والأحوال المختلفة ،وسيكون الترتيب على النحو التالي :

أنا	أنتَ	أنتِ	هو	هى
نحن	أنتم	أنتن	هم	هن

١ـ الفعل السالم : (כָּתַב :كتب)

כָּתַבְ / תִּי	כָּתַבְ / תָּ	כָּתַבְ / תְּ	כָּתַב	כָּתְבָ / ה
כָּתַבְ / נוּ	כְּתַבְ / תֶּם	כְּתַבְ / תֶּן	כָּתְב / וּ	כָּתְב / וּ

٢ـ الفعل الحلقى الفاء : (עָבַר : عَبَرَ ، مرَّ)

עָבַרְ / תִּי	עָבַרְ / תָּ	עָבַרְ / תְּ	עָבַר	עָבְרָ / ה
עָבַרְ / נוּ	עֲבַרְ / תֶּם	עֲבַרְ / תֶּן	עָבְר / וּ	עָבְר / וּ

٣ـ الفعل الحلقى العين : (בָּחַר : اختار ، انتخب)

בָּחַרְ / תִּי	בָּחַרְ / תָּ	בָּחַרְ / תְּ	בָּחַר	בָּחֲרָ / ה
בָּחַרְ / נוּ	בְּחַרְ / תֶּם	בְּחַרְ / תֶּן	בָּחֲר / וּ	בָּחֲר / וּ

٤ـ الفعل الحلقى اللام : (שָׁמַע : سمع)

שָׁמַעְ / תִּי	שָׁמַעְ / תָּ	שָׁמַעְ / תְּ	שָׁמַע	שָׁמְעָ / ה
שָׁמַעְ / נוּ	שְׁמַעְ / תֶּם	שְׁמַעְ / תֶּן	שָׁמְע / וּ	שָׁמְע / וּ

٥ـ الفعل المعتل : (אָמַר : قال)

אָמַרְ / תִּי	אָמַרְ / תָּ	אָמַרְ / תְּ	אָמַר	אָמְרָ / ה
אָמַרְ / נוּ	אֲמַרְ / תֶּם	אֲמַרְ / תֶּן	אָמְר / וּ	אָמְר / וּ

٦ـ الفعل المعتل الفاء بالياء : (יָנַק : رضع)

יָנַקְ / תִּי	יָנַקְ / תָּ	יָנַקְ / תְּ	יָנַק	יָנְקָ / ה
יָנַקְ / נוּ	יְנַקְ / תֶּם	יְנַקְ / תֶּן	יָנְק / וּ	יָנְק / וּ

٧ـ الفعل الناقص يائي الفاء : (יָשַׁב : جلس)

יָשַׁבְ / תִּי	יָשַׁבְ / תָּ	יָשַׁבְ / תְּ	יָשַׁב	יָשְׁבָ / ה
יָשַׁבְ / נוּ	יְשַׁבְ / תֶּם	יְשַׁבְ / תֶּן	יָשְׁב / וּ	יָשְׁב / וּ

٨- الفعل االناقص النوني الفاء: (נָפַל : سقط)

נָפַלְ / תִּי	נָפַלְ / תָּ	נָפַלְ / תְּ	נָפַל	נָפְלָ / ה
נָפַלְ / נוּ	נְפַלְ / תֶּם	נְפַלְ / תֶּן	נָפְל / וּ	נָפְל / וּ

الفعل : (נָתַן : أعطى)

נָתַ / תִּי	נָתַ / תָּ	נָתַ / תְּ	נָתַן	נָתְנָ / ה
נָתַ / נּוּ	נְתַ / תֶּם	נְתַ / תֶּן	נָתְ / נוּ	נָתְ / נוּ

٩- الفعل المعتل العين بالواو : (קוּם : قام)

קַמְ / תִּי	קַמְ / תָּ	קַמְ / תְּ	קָם	קָמָ /ה
קַמְ / נוּ	קַמְ / תֶּם	קַמְ/ תֶּן	קָמ / וּ	קָמ / וּ

و الفعل :(בּוֹא : جاء ، أتى)

בָּא / תִּי	בָּא / תָּ	בָּא / תְּ	בָּא	בָּאָ / ה
בָּא / נוּ	בָּא / תֶּם	בָּא / תֶּן	בָּא / וּ	בָּא /וּ

١٠- الفعل المعتل العين بالياء : (שִׂים : وضع)

שַׂמְ / תִּי	שַׂמְ / תָּ	שַׂמְ / תְּ	שָׂם	שָׂמָ / ה
שַׂמְ /נוּ	שַׂמְ / תֶּם	שַׂמְ / תֶּן	שָׂמ / וּ	שָׂמ / וּ

١١- الفعل المضاعف العين (סָבַב : دار ، لفَّ)

סַבּוֹ / תִּי	סַבּוֹ / תָּ	סַבּוֹ / תְּ	סַב	סַבָּ / ה
סַבּוֹ / נוּ	סַבּוֹ / תֶם	סַבּוֹ / תֶן	סַבּ / וּ	סַבּ / וּ

و هناك الصيغة المألوفة لتصريف هذا الفعل ، أى بدون إدغام الحرفين المتجانسين و هى الطريقة الأسهل والأشيع :

סָבַבְ / תִּי	סָבַבְ / תָּ	סָבַבְ / תְּ	סָבַב	סָבְבָ / ה
סָבַבְ / נוּ	סְבַבְ / תֶּם	סְבַבְ / תֶּן	סָבְב / וּ	סָבְב / וּ

١٢ـ أفعال لامها حرف حلق ، مثل : (קָרָא : قرأ ، دعى)

קָרָא / תִי	קָרָא / תָ	קָרָא / תְ	קָרָא	קָרְאָ / ה
קָרָא / נוּ	קְרָא / תֶם	קְרָא / תֶן	קָרְא / וּ	קָרְא / וּ

وأخرى فاؤها حرف حلق ولامها كذلك ، مثل : (חָטָא : أخطأ)

חָטָא / תִי	חָטָא / תָ	חָטָא / תְ	חָטָא	חָטְא / ה
חָטָא / נוּ	חֲטָא / תֶם	חֲטָא / תֶן	חָטְא / וּ	חָטְא / וּ

١٣ـ أفعال لامها حرف هاء ، مثل : (בָּנָה : بنى)

בָּנִי / תִי	בָּנִי / תָ	בָּנִי / תְ	בָּנָה	בָּנְתָ / ה
בָּנִי / נוּ	בְּנִי / תֶם	בְּנִי / תֶן	בָּנ / וּ	בָּנ / וּ

وأخرى فاؤها حرف حلق ولامها حرف علة ، مثل : (עָשָׂה : عمل ، صنع)

עָשִׂי / תִי	עָשִׂי / תָ	עָשִׂי / תְ	עָשָׂה	עָשְׂתָ / ה
עָשִׂי / נוּ	עֲשִׂי / תֶם	עֲשִׂי / תֶן	עָשׂ / וּ	עָשׂ / וּ

وأفعال جميع حروفها حروف علة ، مثل : (הָיָה :كان)

הָיִי / תִי	הָיִי / תָ	הָיִי / תְ	הָיָה	הָיְתָ / ה
הָיִי / נוּ	הֱיִי / תֶם	הֱיִי / תֶן	הָיְ / וּ	הָיְ / וּ

١٤ـ أفعال مكسورة العين ، مثل : (כָּבֵד : ثقُل)

כָּבַדְ / תִּי	כָּבַדְ / תָּ	כָּבַדְ / תְּ	כָּבֵד	כָּבְדָ / ה
כָּבַדְ / נוּ	כְּבַדְ / תֶּם	כְּבַדְ / תֶּן	כָּבְד / וּ	כָּבְד / וּ

وأخرى مضمومة العين ، مثل :(יָכֹל : قدر ، استطاع)

יָכֹלְ / תִּי	יָכֹלְ / תָּ	יָכֹלְ / תְּ	יָכֹל	יָכְלָ / ה
יָכֹלְ / נוּ	יְכָלְ / תֶּם	יְכָלְ / תֶּן	יָכְל / וּ	יָכֹל / וּ

وأخرى مكسورة الفاء ، تفتح فاؤها فى معظم التصريفات ، مثل : (מֵת : مات)

מַ / תִּי	מַ / תָּ	מַ / תְּ	מֵת	מֵתָ / ה
מַתְ / נוּ	מַ / תֶּם	מַ / תֶּן	מֵת / וּ	מֵת / וּ

تصريف الفعل (בֹּשׁ: خجل)

בֹּשְׁ / תִּי	בֹּשְׁ / תָּ	בֹּשְׁ / תְּ	בֹּשׁ	בֹּשָׁ / ה
בֹּשְׁ / נוּ	בֹּשׁ / תֶּם	בֹּשׁ / תֶּן	בֹּשׁ / וּ	בֹּשׁ / וּ

تصريف الفعل (יָרֵא : خاف ، خشى)

יָרֵא / תִי	יָרֵא / תָ	יָרֵא / תְ	יָרֵא	יָרְא / ה
יָרֵא / נוּ	יְרֵא / תֶם	יְרֵא / תֶן	יָרְא / וּ	יָרְא / וּ

ملاحظات مهمة : הֶעָרוֹת חֲשׁוּבוֹת

١- يشكل الحرف الأول فى الزمن الماضى من الوزن البسيط (קַל) بالقامص ، مع جميع الضمائر ، باستثناء المخاطبين والمخاطبات حيث يشكل بالسكون الناقص.

٢- يشكل الحرف الثانى بالپاتح مع جميع الضمائر باستثناء الغائبة والغائبات والغائبين حيث تشكل بالسكون .

٣- إذا كان فاء الفعل حرفاً حلقياً يشكل بالحاطف پاتح (ֲ) مع كل من ضميرى

المخاطبين (אֲמַרְתֶּם , אֲמַרְתֶּן) ، وكذا إذا كان عين الفعل حرفاً حلقياً فإنه يشكل بالحاطف پاتح مع ضمائر الغائبة والغائبين والغائبات (בָּחֲרָה)

٤- إذا كان لام الفعل حرف تاء (ת) كلام الفعل (מֵת) فإن هذه التاء تدغم في الضمائر المتصلة التي تنتهى بتاء ، ولذلك تشدد هذه التاء بالشدة الثقيلة دلالة على الإدغام .

מֵת ← מַת / תִּי ← מַתִּי

٥- إذا كان لام الفعل حرف نون (נ) فإن هذه النون تدغم فى نون الجماعة

נָתַן ← נָתַנְ / נוּ ← נָתַנּוּ

6- إذا كان لام الفعل حرف عين (ע) أو حاء (ח) فإنه يشكل بالـپاتح عند إسناد الفعل إلى ضمير المخاطبة (שָׁמַעַתְ שָׁלַחַתְ)

٧- لاحظ أن الأفعال التى لامها حرف هاء ، مثل (בָּנָה) تتحول هذه الهاء إلى ياء عند الإسناد ، فتقول : (בָּנִיתִי) وذلك لأن الياء أصل فيها كما فى العربية . وهناك تقريباً فعل واحد فى اللغة العبرية معتل اللام بالهاء التى أصلها واو وهو الفعل (שָׁלָה) بمعنى هدأ .

٨- على الرغم من أن حروف الحلق لاتقبل السكون التام حسب القاعدة المعروفة ، إلا أن حرفي الهاء والحاء يسميان حروف الحلق القوية لذا أحياناً يقبلان السكون التام ، مثل (לִהְיוֹת)

صرف الأفعال الآتية :

הָלַךְ – גָּדַל – שָׁמַר – הָפַךְ – מָצָא – יָרַד – לָבַשׁ – יָרֵא – אָכַל – בָּנָה

קָנָה – עָשָׂה – שָׁמַע – בָּא – נָפַל–חָטָא – קָרָא – הָיָה – יָשַׁב – עָבַר

לָמַד – אָכַל

إسناد أفعال الوزن البسيط فى زمن المستقبل للضمائر

בִּנְיָן קַל בִּזְמַן עָתִיד

كما قمنا بإسناد الأفعال المتنوعة فى الزمن الماضى ، سنقوم الآن بتصريف نماذج مختلفة لنفس الأفعال تقريباً ، بصرف النظر عن الترتيب ولكن في زمن المستقبل :

١- أفعال لا تضم حروف حلق مضمومة العين ، مثل : (כָּתַב : יִכְתֹּב : كتب يكتب)

אֶכְתֹּב	תִּכְתֹּב	תִּכְתְּבִי	יִכְתֹּב	תִּכְתֹּב
נִכְתֹּב	תִּכְתְּבוּ	תִּכְתֹּבְנָה	יִכְתְּבוּ	תִּכְתֹּבְנָה

وأخرى مكسورة العين ، مثل : (כָּבֵד : יִכְבַּד : ثقُل يثقُل)

אֶכְבַּד	תִּכְבַּד	תִּכְבְּדִי	יִכְבַּד	תִּכְבַּד
נִכְבַּד	תִּכְבְּדוּ	תִּכְבַּדְנָה	יִכְבְּדוּ	תִּכְבַּדְנָה

٢- أفعال فاؤها حرف حلق ، مثل : (עָבַר : יַעֲבֹר : مرَّ يمرُّ)

אֶעֱבֹר	תַּעֲבֹר	תַּעַבְרִי	יַעֲבֹר	תַּעֲבֹר
נַעֲבֹר	תַּעַבְרוּ	תַּעֲבֹרְנָה	יַעַבְרוּ	תַּעֲבֹרְנָה

والفعل (חָזַק : יֶחֱזַק : اشتدّ يشتدُّ)

אֶחֱזַק	תֶּחֱזַק	תֶּחֶזְקִי	יֶחֱזַק	תֶּחֱזַק
נֶחֱזַק	תֶּחֶזְקוּ	תֶּחֱזַקְנָה	יֶחֶזְקוּ	תֶּחֱזַקְנָה

٣- أفعال عينها حرف حلق ، مثل (בָּחַר : יִבְחַר : اختار يختار)

אֶבְחַר	תִּבְחַר	תִּבְחֲרִי	יִבְחַר	תִּבְחַר
נִבְחַר	תִּבְחֲרוּ	תִּבְחַרְנָה	יִבְחֲרוּ	תִּבְחַרְנָה

٤- أفعال لامها حرف حلق ، مثل (שָׁמַע : יִשְׁמַע : سمع يسمع)

אֶשְׁמַע	תִּשְׁמַע	תִּשְׁמְעִי	יִשְׁמַע	תִּשְׁמַע
נִשְׁמַע	תִּשְׁמְעוּ	תִּשְׁמַעְנָה	יִשְׁמְעוּ	תִּשְׁמַעְנָה

٥- أفعال فاؤها حرف الألف ، مثل (אָסַף : יֶאֱסֹף : جمع يجمع)

אאֱסֹף	תֶּאֱסֹף	תַּאַסְפִי	יֶאֱסֹף	תֶּאֱסֹף
נֶאֱסֹף	תַּאַסְפוּ	תֶּאֱסֹפְנָה	יַאַסְפוּ	תֶּאֱסֹפְנָה

ومثل (אָדַם : יֶאֱדַם : احمرّ يحمرُّ)

אֶאֱדַם	תֶּאֱדַם	תֶּאֶדְמִי	יֶאֱדַם	תֶּאֱדַם
נֶאֱדַם	תֶּאֶדְמוּ	תֶּאֱדַמְנָה	יֶאֶדְמוּ	תֶּאֱדַמְנָה

ومنها معتل الفاء بالألف (راجع تصريف المعتل) ، مثل (אָמַר : יֹאמַר : قال يقول)

אֹמַר	תֹּאמַר	תֹּאמְרִי	יֹאמַר	תֹּאמַר
נֹאמַר	תֹּאמְרוּ	תֹּאמַרְנָה	יֹאמְרוּ	תֹּאמַרְנָה

٦- أفعال يائية الفاء ، مثل (יָנַק : יִינַק : رضع يرضع)

אִינַק	תִּינַק	תִּינְקִי	יִינַק	תִּינַק
נִינַק	תִּינְקוּ	תִּינַקְנָה	יִינְקוּ	תִּינַקְנָה

والفعل (יָשַׁב : יֵשֵׁב : جلس يجلس)

אֵשֵׁב	תֵּשֵׁב	תֵּשְׁבִי	יֵשֵׁב	תֵּשֵׁב
נֵשֵׁב	תֵּשְׁבוּ	יֵשַׁבְנָה	יֵשְׁבוּ	תֵּשַׁבְנָה

والفعل (יָדַע : יֵדַע : عرف يعرف)

אֵדַע	תֵּדַע	תֵּדְעִי	יֵדַע	תֵּדַע
נֵדַע	תֵּדְעוּ	תֵּדַעְנָה	יֵדְעוּ	תֵּדַעְנָה

والفعل (יָצַר : יִצֹּר : خلق يخلق)

אֶצֹּר	תִּצֹּר	תִּצְּרִי	יִצֹּר	תִּצֹּר
נִצֹּר	תִּצְּרוּ	תִּצֹּרְנָה	יִצְּרוּ	תִּצֹּרְנָה

والفعل (יָרֵא : יִירָא : خشى يخشى)

אִירָא	תִּירָא	תִּירְאִי	יִירָא	תִּירָא
נִירָא	תִּירְאוּ	תִּירֶאנָה	יִירְאוּ	תִּירֶאנָה

والفعل (יָצָא : יֵצֵא : خرج يخرج)

אֵצֵא	תֵּצֵא	תֵּצְאִי	יֵצֵא	תֵּצֵא
נֵצֵא	תֵּצְאוּ	תֵּצֶאנָה	יֵצְאוּ	תֵּצֶאנָה

والفعل (יָכֹל : יוּכַל : قدر يقدر)

אוּכַל	תוּכַל	תוּכְלִי	יוּכַל	תוּכַל
נוּכַל	תוּכְלוּ	תוּכַלְנָה	יוּכְלוּ	תוּכַלְנָה

والفعل (הָלַךְ : יֵלֵךְ : ذهب يذهب)

אֵלֵךְ	תֵּלֵךְ	תֵּלְכִי	יֵלֵךְ	תֵּלֵךְ
נֵלֵךְ	תֵּלְכוּ	תֵּלַכְנָה	יֵלְכוּ	תֵּלַכְנָה

٧- إسناد الأفعال الناقصة ، نونية الفاء ، مثل (נָפַל : יִפֹּל : سقط يسقط)

אֶפֹּל	תִּפֹּל	תִּפְּלִי	יִפֹּל	תִּפֹּל
נִפֹּל	תִּפְּלוּ	תִּפֹּלְנָה	יִפְּלוּ	תִּפֹּלְנָה

والفعل (נָגַשׁ : יִגַּשׁ : اقترب يقترب)

אֶגַּשׁ	תִּגַּשׁ	תִּגְּשִׁי	יִגַּשׁ	תִּגַּשׁ
נִגַּשׁ	תִּגְּשׁוּ	תִּגַּשְׁנָה	יִגְּשׁוּ	תִּגַּשְׁנָה

وأفعال عينها حرف حلق ، مثل (נָהַג : יִנְהַג : قاد يقود)

אֶנְהַג	תִּנְהַג	תִּנְהֲגִי	יִנְהַג	תִּנְהַג
נִנְהַג	תִּנְהֲגוּ	תִּנְהַגְנָה	יִנְהֲגוּ	תִּנְהַגְנָה

وأفعال ناقصة ولامها حرف حلق ، مثل (נָסַע : יִסַּע : سافر يسافر)

אֶסַּע	תִּסַּע	תִּסְּעִי	יִסַּע	תִּסַּע
נִסַּע	תִּסְּעוּ	תִּסַּעְנָה	יִסְּעוּ	תִּסַּעְנָה

وأخرى نونية الفاء واللام ، مثل (נָתַן : יִתֵּן : اعطى يعطي)

אֶתֵּן	תִּתֵּן	תִּתְּנִי	יִתֵּן	תִּתֵּן
נִתֵּן	תִּתְּנוּ	תִּתֵּנָּה	יִתְּנוּ	תִּתֵּנָּה

وأخرى لامية الفاء ، مثل (לָקַח : יִקַּח : أخذ يأخذ)

אֶקַּח	תִּקַּח	תִּקְחִי	יִקַּח	תִּקַּח
נִקַּח	תִּקְחוּ	תִּקַּחְנָה	יִקְחוּ	תִּקַּחְנָה

٨ـ أفعال عينها حرف واو ، مثل (קָם / קוּם : יָקוּם : قام يقوم)

אָקוּם	תָּקוּם	תָּקוּמִי	יָקוּם	תָּקוּם
נָקוּם	תָּקוּמוּ	תָּקֹמְנָה	יָקוּמוּ	תָּקֹמְנָה

والفعل (בָּא / בּוֹא : יָבוֹא : أتى يأتي)

אָבוֹא	תָּבוֹא	תָּבוֹאִי	יָבוֹא	תָּבוֹא
נָבוֹא	תָּבוֹאוּ	תָּבוֹאנָה	יָבוֹאוּ	תָּבוֹאנָה

والفعل (בּוֹשׁ : יֵבוֹשׁ : خجل يخجل)

אֵבוֹשׁ	תֵּבוֹשׁ	תֵּבוֹשִׁי	יֵבוֹשׁ	תֵּבוֹשׁ
נֵבוֹשׁ	תֵּבוֹשׁוּ	תֵּבֹשְׁנָה	יֵבוֹשׁוּ	תֵּבֹשְׁנָה

٩- أفعال يائية العين ، مثل (שָׂם / שִׂים : יָשִׂים : وضع يضع)

אָשִׂים	תָּשִׂים	תָּשִׂימִי	יָשִׂים	תָּשִׂים
נָשִׂים	תָּשִׂימוּ	תָּשֵׂמְנָה	יָשִׂימוּ	תָּשֵׂמְנָה

١٠- أفعال مضاعفة ، أى لامها من جنس عينها ، مثل (מָדַד : יִמְדֹּד : قاس يقيس)

אֶמְדֹּד	תִּמְדֹּד	תִּמְדְּדִי	יִמְדֹּד	תִּמְדֹּד
נִמְדֹּד	תִּמְדְּדוּ	תִּמְדֹּדְנָה	יִמְדְּדוּ	תִּמְדֹּדְנָה

والفعل (סָבַב : יָסֹב : لفَّ يَلُفُّ)

אָסֹב	תָּסֹב	תָּסֹבִּי	יָסֹב	תָּסֹב
נָסֹב	תָּסֹבּוּ	תָּסֹבְנָה (תְּסֻבֶּנָה)	יָסֹבּוּ	תָּסֹבְנָה (תְּסֻבֶּנָה)

وهناك تصريف آخر لهذا الفعل ، هو (סָבַב : יִסֹּב : دار يدور)

אֶסֹּב	תִּסֹּב	תִּסְּבִי	יִסֹּב	תִּסֹּב
נִסֹּב	תִּסְּבוּ	תִּסֹּבְנָה	יִסְּבוּ	תִּסֹּבְנָה

كما أن للفعل (קָלַל : יֵקַל : خفَّ يخِّف)

אֵקַל	תֵּקַל	תֵּקַלִּי	יֵקַל	תֵּקַל
נֵקַל	תֵּקַלּוּ	תֵּקַלְנָה	יֵקַלּוּ	תֵּקַלְנָה

١١- أفعال معتلة اللام بالألف ، مثل (קָרָא : יִקְרָא : قرأ يقرأ / دعا يدعو)

אֶקְרָא	תִּקְרָא	תִּקְרְאִי	יִקְרָא	תִּקְרָא
נִקְרָא	תִּקְרְאוּ	תִּקְרֶאנָה	יִקְרְאוּ	תִּקְרֶאנָה

والفعل (חָטָא : יֶחֱטָא : أخطأ يخطئ)

אֶחֱטָא	תֶּחֱטָא	תֶּחֶטְאִי	יֶחֱטָא	תֶּחֱטָא
נֶחֱטָא	תֶּחֶטְאוּ	תֶּחֱטֶאנָה	יֶחֶטְאוּ	תֶּחֱטֶאנָה

والفعل (נָשָׂא : יִשָּׂא : حمل يحمل / رفع يرفع)

אֶשָּׂא	תִּשָּׂא	תִּשְּׂאִי	יִשָּׂא	תִּשָּׂא
נִשָּׂא	תִּשְּׂאוּ	תִּשֶּׂאנָה	יִשְּׂאוּ	תִּשֶּׂאנָה

١٢ـ أفعال معتلة اللام بالهاء ، مثل (בָּנָה : יִבְנֶה : بنى يبنى)

אֶבְנֶה	תִּבְנֶה	תִּבְנִי	יִבְנֶה	תִּבְנֶה
נִבְנֶה	תִּבְנוּ	תִּבְנֶינָה	יִבְנוּ	תִּבְנֶינָה

والفعل (עָשָׂה : יַעֲשֶׂה : صنع يصنع)

אֶעֱשֶׂה	תַּעֲשֶׂה	תַּעֲשִׂי	יַעֲשֶׂה	תַּעֲשֶׂה
נַעֲשֶׂה	תַּעֲשׂוּ	תַּעֲשֶׂינָה	יַעֲשׂוּ	תַּעֲשֶׂינָה

والفعل (הָיָה : יִהְיֶה : كان يكون)

אֶהְיֶה	תִּהְיֶה	תִּהְיִי	יִהְיֶה	תִּהְיֶה
נִהְיֶה	תִּהְיוּ	תִּהְיֶינָה	יִהְיוּ	תִּהְיֶינָה

ملاحظات عامة بشأن تصريف الفعل فى زمن المستقبل :

הערות על הפעל בזמן עתיד

١- بعض الأفعال تتصرف فى زمن المستقبل بطريقتين :

أ- على وزن (יִפְעֹל) وتكون عينه مضمومة .

ب- على وزن (יִפְעַל) وتكون عينه مفتوحة .

ومعظم الأفعال المتعدية فى زمن المستقبل على وزن (יִפְעֹל)
وهناك استثناءات ، كالفعل (לָבַשׁ : لَبِسَ) والفعل (לָמַד : دَرَسَ) ، حيث يتصرف كل منهما ، فى زمن المستقبل ، على وزن (יִפְעַל) على الرفم من أنها أفعال متعدية .

معظم الأفعال اللازمة ، والأفعال التى عينها حرف حلق (א/ ה / ח / ע) وكذلك الأفعال التى لامها أحد الحرفين (ח/ע) ، أو حرف الهاء (הּ) المنقوط بالمبيق ، تتصرف فى زمن المستقبل على وزن (יִפְעַל) .

٢- يصاغ الفعل فى زمن المستقبل بإضافة السوابق (א / י / ת / ן) للجذر .

٣- للفعل المتصرف مع ضميري المخاطب والغائبة فى زمن المستقبل صيغة واحدة ، أمثلة :

אַתָּה תִּכְתֹּב - הִיא תִּכְתֹּב .

وكذلك مع ضميرى المخاطبات والغائبات ، أمثلة :

אַתֶּן תִּכְתֹּבְנָה - הֵן תִּכְתֹּבְנָה .

٤- إذا وقع أحد حروف (ב / ג / ד / כ / פ / ת) عيناً للفعل يجب أن يشدد بالشدة الخفيفة بعد المقاطع المغلقة ، مثل : אֶכְתֹּב

٥- يختلف تشكيل حروف الحلق ، سواء فى وزن (יִפְעַל) أو فى وزن (יִפְעֹל) ، ففى الأفعال التى تأتى صيغة مستقبلها على الوزن المضموم العين (יִפְעֹל) فإن الحرف الأول من الجذر يشكل بالحاطف سيجول مع ضمير المتكلم بدلاً من السكون (قارن אֶעֱבֹר بـــ אֶכְתֹּב) .

بينما يشكل كل من الحرف الثانى والثالث من الجذر بالحاطف پاتح . وتظل حركة الحاطف پاتح تحت حرف الحلق فى جميع التصريفات ، إلا إذا سبق حرف الحلق حرفاً مشكلاً بالسكون ، فإنه يشكل بالپاتح فقط ، مثل: (יַעַבְרוּ) .

بينما تشكل حروف السوابق بحركة مجانسة لحركة الحاطف المشكل بها حرف الحلق .

٦- الأفعال التي فاؤها حرف ألف (א) تتصرف بطريقتين :

الطريقة الأولى : وهى التي يمكن فيها أن يشكل حرف الألف ، ويمثل هذه المجموعة فعلان :
אָסַף , אָדַם (راجع التصريفات)

الطريقة الثانية : وهى التى لا يمكن فيها تشكيل حرف الألف ، مثل الفعل : (אָמַר) ، فمع ضمير المتكلم يتحد حرف الألف هذا مع السابقة الدالة على زمن المستقبل (א) لتنتج الصيغة (אֹמַר) .

ومن الأفعال التى تتصرف كالفعل (אָמַר) :

אָבַד - אָכַל - אָפָה

وهناك أفعال فاؤها حرف ألف تتصرف كالمعتلة الفاء بالألف وكالناقصة ألفِيَّة في ذات الوقت ، ومن مثل ذلك الفعل : אָהַב حيث يتصرف مع ضمير المتكلم : (אֹהַב) بينما مع ضمير الغائب : (יֶאֱהַב) .

٧- للأفعال يائية الفاء ثلاثة نماذج للتصريف فى زمن المستقبل :

أ- معتل الفاء بالياء : حيث تظل هذه الياء في التصريفات ، مثل الفعل (יָנַק) .

ب- الناقص يائى الفاء : حيث يحذف فى تصريفات الفعل في مستقبل الوزن البسيط ، وأشيع الأمثلة على هذه المجموعة الأفعال :

יָדַע - יָשַׁב - יָלַד - יָרַד - יָצָא .

جـ - يائى الفاء : حيث تدغم هذه الياء فى الصامت بعدها ويُدل على ذلك بالشدة الثقيلة فى هذا الصامت ، ومثال ذلك الفعل : (יָצַר) .

ويلاحظ فى تصريف هذه الأفعال أن الصامت الثانى فى الجذر يشكل بالپاتح مع الأفعال التى لامها حرف حلق ، مثل :

والفعل (יָרָא) يسلك عند تصريفه مسلكين ، الأول بصفته معتل الفاء بالياء ، والثانى بصفته ألِفِي اللام ، ولذلك صيغ المستقبل منه تسلك مسلك النوعين .

وكذلك الفعل (יָצָא) ينتمي إلى الأفعال الناقصة يائية الفاء والأفعال كذلك التى لامها حرف الألف .

أما الفعل (יָכֹל) فله تصريف شاذ فى زمن المستقبل . (راجع تصريف الأفعال يائية الفاء) .

صوغ فعل الأمر צִוּוּי

يصاغ الأمر من المجرد الثلاثى بدءاً من صيغة المستقبل . ونحصل عليه من تصريف الفعل مع ضمائر الخطاب ثم تحذف سوابق المستقبل ، وإذا التقى ساكنان بعد الحذف تحول الأول منهما إلى حيريق قاطان . وبالطبع ينعكس كل ما يطرأ من ابتعاد عن القياس بسبب حروف الحلق ، أو حروف العلة وغير ذلك في تصريف المستقبل – كل ذلك ينعكس على فعل الأمر كذلك ، تابع صيغ الأمر التالية فى الأحوال المختلفة :

الفعل	معناه	صيغ الأمر منه فى الأحوال المختلفة
כָּתַב	كتب ، دون	כְּתֹב - כִּתְבִי - כִּתְבוּ - כְּתֹבְנָה
לָמַד	درس ، تعلم	לְמֹד - לִמְדִי - לִמְדוּ - לְמַדְנָה
עָבַר	عبر ، مرَّ	עֲבֹר - עִבְרִי - עִבְרוּ - עֲבֹרְנָה
בָּחַר	اختار ، انتخب	בְּחַר - בַּחֲרִי - בַּחֲרוּ - בְּחַרְנָה
שָׁמַע	سمع	שְׁמַע - שִׁמְעִי - שִׁמְעוּ - שְׁמַעְנָה
אָסַף	جمع	אֱסֹף - אִסְפִי - אִסְפוּ - אֱסֹפְנָה
אָדַם	احمرَّ	אֱדַם - אִדְמִי - אִדְמוּ - אֱדַמְנָה
אָמַר	قال	אֱמֹר - אִמְרִי - אִמְרוּ - אֱמֹרְנָה
יָנַק	رضع	יְנַק - יִנְקִי - יִנְקוּ - יְנַקְנָה
יָשַׁב	جلس	שֵׁב - שְׁבִי - שְׁבוּ - שֵׁבְנָה
יָדַע	عرف	דַּע - דְּעִי - דְּעוּ - דַּעְנָה
יָצַר	خلق ، أوجد	יְצֹר - יִצְרִי - יִצְרוּ - יְצֹרְנָה
יָרֵא	خاف ، خشي	יְרָא - יִרְאִי - יִרְאוּ - יְרֶאנָה
יָצָא	خرج	צֵא - צְאִי - צְאוּ - צֶאנָה
הָלַךְ	ذهب	לֵךְ - לְכִי - לְכוּ - לֵכְנָה
נָפַל	سقط	נְפֹל - נִפְלִי - נִפְלוּ - נְפֹלְנָה

الفعل	معناه	صيغ الأمر منه فى الأحوال المختلفة
נָהַג	اعتاد ، قاد	נְהַג - נַהֲגִי - נַהֲגוּ - נְהַגְנָה
נָגַשׁ	اقترب	גַּשׁ - גְּשִׁי - גְּשׁוּ - גַּשְׁנָה
נָסַע	سافر ، تحرك	סַע - סְעִי - סְעוּ - סַעְנָה
נָתַן	أعطى ، قدَّم	תֵּן - תְּנִי - תְּנוּ - תֵּנָּה
לָקַח	أخذ	קַח - קְחִי - קְחוּ - קַחְנָה
קָם (קוּם)	قام	קוּם - קוּמִי - קוּמוּ - קֹמְנָה
בָּא (בּוֹא)	جاء ، أتى	בּוֹא - בּוֹאִי - בּוֹאוּ - בֹּאנָה
בּוֹשׁ	خجل	בּוֹשׁ - בּוֹשִׁי - בּוֹשׁוּ - בֹּשְׁנָה
שָׂם (שִׂים)	وضع	שִׂים - שִׂימִי - שִׂימוּ - שֵׂמְנָה
סָבַב	لفَّ ، دار	סֹב - סֹבִּי - סֹבּוּ - סֹבְנָה (סֻבֶּינָה)
קָרָא	قرأ ، دعى	קְרָא - קִרְאִי - קִרְאוּ - קְרֶאנָה
חָטָא	أخطأ	חֲטָא - חִטְאִי - חִטְאוּ - חֲטֶאנָה
נָשָׂא	حمل ، رفع	שָׂא - שְׂאִי - שְׂאוּ - שֶׂאנָה
בָּנָה	بنى	בְּנֵה - בְּנִי - בְּנוּ - בְּנֶינָה
עָשָׂה	عَمِلَ ، صنع	עֲשֵׂה - עֲשִׂי - עֲשׂוּ - עֲשֶׂינָה
הָיָה	كان	הֱיֵה - הֲיִי - הֱיוּ - הֱיֶינָה

ملاحظات حول صيغة فعل الأمرהֶעָרוֹת עַל צִוּוּי :

١ـ يصاغ الأمر من تصريفات الفعل في زمن المستقبل من ضمائر الخطاب إفراداً وجمعاً ، وذلك بحذف السوابق الدالة على المستقبل ، انتبه لما يلى :

תִּכְתֹּב   תִּכְתְּבִי תִּכְתְּבוּ   תִּכְתֹּבְנָה

ونلاحظ أن الصيغ التي شُكلت فيها فاء الفعل بالكسرة ، شُكلت كذلك إتقاءً لالتقاء ساكنين فى بداية الكلمة .

כְּתְבִי ← כִּתְבִי

٢- الأفعال التى فاؤها حرف حلق يشكل هذا الحرف بالحاطف پاتح بدلاً من السكون البسيط ، مثال : (עֲבֹד : اعمل) .

٣- الأفعال الحلقية العين واللام يأتى المستقبل منها على وزن (יִפְעַל) وإذا كان حرف الحلق هو الحاء يشكل بالحاطف پاتح ، مثال : (בַּחֲרִי) بدلاً من السكون التام . ونلاحظ أن فاء الفعل شُكلت بالـپاتح لتلائم حركة حرف الحلق .

٤- إذا جاء حرف الألف فاءً للفعل فإنه يشكل فى صيغ الأمر بالحاطف سيجول ، أمثلة :

(אֱסֹף , אֱדַם , אֱמֹר) بدلاً من السكون التام .

٥- الأفعال معتلة الفاء بالياء تحتفظ بهذه الياء فى صيغ الأمر ، مثال : (יְנַק - יְרָא) ونلاحظ أن هذه الياء لا تسقط فى تصريف المستقبل بينما هناك مجموعة أخرى من الأفعال يائية الفاء ولكن هذه الياء تسقط أو تُدغم فى بعض صيغ التصريف ولذلك تسقط هذه الياء فى صيغ الأمر كذلك مثال : (צֵא - צְאִי) .

وإذا كان لام الفعل حرفاً حلقياً كالفعل (יָדַע) فإن الفتحة تحل محل الكسرة الممالة الطويلة ، فيقال : (דַּע) . ويضم الفعل (הָלַךְ) إلى هذه المجموعة ، حيث تأتى صيغة الأمر كالفعل الناقص يائى الفاء فيقال : (לֵךְ - לְכִי) .

٦- هناك مجموعة من الأفعال نونية الفاء تظل فيها النون فى صيغ الأمر مثال : (נְפַל) بينما هناك مجموعة أخرى منها (נְגַשׁ, נְגַע) يفقد فيها النون . والفعل (נָתַן) هو الفعل الوحيد نونى الفاء الذى تشكل عينه بالصيريه فى صيغ الأمر ، مع ملاحظة أن هناك شدة ثقيلة فى حرف النون مع ضمير المخاطبات ، فيقال :

תֵּן – תְּנִי – תְּנוּ - תֵּנָּה

תַּרְגִּיל

כְּתֹב אֶת הַפֹּעַל בְּצִוּוּי :

הַמּוֹרֶה לַתַּלְמִיד : (קָרָא) אֶת הַשִּׁעוּר . (   )

סְטוּדֶנְטִים , (יָשַׁב) בִּמְקוֹמוֹתֵיכֶם . (   )

הַמּוֹרָה : תַּלְמִידוֹת , אַל (עָשָׂה) רַעַשׁ בַּכִּתָּה . (   )

רָחֵל , (שָׁמַר) עַל אחִיךְ . (   )

שְׁלֹמֹה , (רָדַף) אַחַר הַכַּדּוּר . (   )

בָּנוֹת , (כָּתַב) אֶת הַתַּרְגִּיל . (   )

לְכוּ לַגִּנָּה וּ (קָטַף) פְּרָחִים . (   )

(רָשַׁם) יְלָדִים אֶת הַשֵּׁמוֹת שֶׁלָּכֶם . (   )

יַעֲקֹב , (אָכַל) יְרָקוֹת כְּדֵי לִהְיוֹת בָּרִיא . (   )

הַמְנַהֶלֶת אָמְרָה : (עָשָׂה) אֶת חוֹבוֹת הַבַּיִת . (   )

אָבִי תָּמִיד אוֹמֵר : (לָמַד) אֶת לִמּוּדֶיךָ . (   )

פּוֹעֲלִים , (גָּמַר) אֶת הָעֲבוֹדָה . (   )

אִמָּהוֹת , (נָתַן) לַיְלָדִים כּוֹס חָלָב כָּל בֹּקֶר . (   )

קְרָא אֶת הַמִּסְפָּרִים

٥ + ٢ + ١١ = ؟

١١ – ٧ = ؟

١٢ – ٢ = ؟

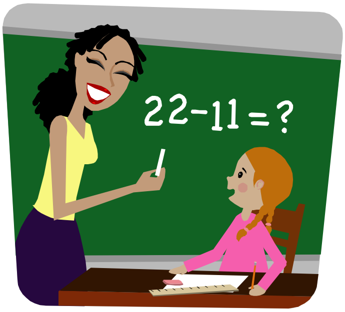

اسم الفاعل (المضارع) הוֹוֶה :

اسم الفاعل هو اسم يُشتق من الفعل المبنى للمعلوم ، على أوزان معينة ويستعمل كاسم أو صفة أو كفعل وفي هذه الحالة يجب أن توضح الجملة فاعله ويستخدم فى العبرية بشكل رئيسى للتعبير عن زمن المضارع الحالى وإليك فيما يلى نماذج لاسم الفاعل من المجرد فى أحواله المختلفة :

الفعل المجرد	اسم الفاعل من المجرد			
	أنا / أنتَ / هو	أنا / أنتِ / هى	نحن / أنتم / هم	نحن / أنتن / هنّ
כָּתַב	כּוֹתֵב	כּוֹתֶבֶת	כּוֹתְבִים	כּוֹתְבוֹת
בָּחַר	בּוֹחֵר	בּוֹחֶרֶת	בּוֹחֲרִים	בּוֹחֲרוֹת
שָׁמַע	שׁוֹמֵעַ	שׁוֹמַעַת	שׁוֹמְעִים	שׁוֹמְעוֹת
קָם	קָם	קָמָה	קָמִים	קָמוֹת
שָׂם	שָׂם	שָׂמָה	שָׂמִים	שָׂמוֹת
סָבַב	סוֹבֵב	סוֹבֶבֶת	סוֹבְבִים	סוֹבְבוֹת
קָרָא	קוֹרֵא	קוֹרֵאת	קוֹרְאִים	קוֹרְאוֹת
בָּנָה	בּוֹנֶה	בּוֹנָה	בּוֹנִים	בּוֹנוֹת

وزن פָּעֵל				
זָקֵן	זָקֵן	זְקֵנָה	זְקֵנִים	זְקֵנוֹת
אָבֵל	אָבֵל	אֲבֵלָה	אֲבֵלִים	אֲבֵלוֹת
שָׂמֵחַ	שָׂמֵחַ	שְׂמֵחָה	שְׂמֵחִים	שְׂמֵחוֹת
יָרֵא	יָרֵא	יְרֵאָה	יְרֵאִים	יְרֵאוֹת

وزن פָּעֹל				
יָכֹל	יָכוֹל	יְכוֹלָה	יְכוֹלִים	יְכוֹלוֹת

ملاحظات على اسم الفاعل (المضارع(הֶעָרוֹת עַל הַהוֹוֶה

تحدثنا فيما سبق عن صيغ اسم الفاعل (المضارع الحالى) من الفعل المجرد الثلاثى ، وقلنا إن القاعدة العامة لها هى الأوزان الأربعة :

פּוֹעֵל	פּוֹעֶלֶת	פּוֹעֲלִים	פּוֹעֲלוֹת

ولكن يطرأ بعض التغيرات حسب أحوال الفعل ، نجملها فيما يلي :

١- إذا كان الفعل سالماً وكانت عينه حرف حاء (ח) أو عين (ע) مثل : (סָחַב : سحب) و (שָׁעַל : سعل) فإنها تشكل بالحاطف پاتح بدلاً من السكون فى صيغ جمع الذكور وجمع الإناث فنقول :

אַתֶּם סוֹחֲבִים	הֵן סוֹחֲבוֹת	אֲנַחְנוּ שׁוֹעֲלִים	אַתֶּן שׁוֹעֲלוֹת

٢- إذا كانت لام الفعل السالم حرف حاء (ח) أو حرف عين (ע) مثل : (סָלַח : صفح) أو (בָּלַע بلع) فإنها تشكل بالفتحة المستعارة فى صيغة المفرد المذكر ، فيقال :

אַתָּה סוֹלֵחַ	הוּא בּוֹלֵעַ

وتشكل بالـپاتح عوضاً عن السكون مع المفردة المؤنثة ، فيقال :

הִיא סוֹלַחַת	הִיא בּוֹלַעַת

ونلاحظ أن عين الفعل شُكلت هى أيضاً بالـپاتح بدلاً عن السكون .

٣- إذا كان الفعل السالم على وزن (פָּעֵל) أو (פָּעֹל) فى الماضى مثل : (כָּבֵד : ثقُلَ) و (קָטֹן صغُر) فلا يطرأ عليه أى تغير فى اسم الفاعل ، فيقال :

הוּא כָּבֵד	הוּא כְּבֵדוֹת

وفى صيغة المفردة المؤنثة وجمع الذكور وجمع الإناث تشكل فاء الفعل بالسكون عوضاً عن القامص ، فيقال:

הִיא כְּבֵדָה	אַתֶּם כְּבֵדִים	הֵן כְּבֵדוֹת

٤- إذا كان الفعل أجوفاً واوياً أو يائياً ( ) فإن صيغة اسم الفاعل للمفردة المؤنثة تصاغ على وزن الماضي ، فيقال :

إلا إن اسم الفاعل ينطق ممدود العجز :

٥- الأفعال معتلة اللام بالهاء مثل : (קָנָה : قنى ، اشترى) فاسم الفاعل يصاغ على الأوزان الآتية :

الوزن	פּוֹעֶה	פּוֹעָה	פּוֹעִים	פּוֹעוֹת
مثال	קוֹנֶה	קוֹנָה	קוֹנִים	קוֹנוֹת

٦- إذا كان الفعل معتل اللام بالألف مثل : (קָרָא : قرأ) فتصبح صيغة المفردة المؤنثة (קוֹרֵאת) وفى هذه الحالة لاتظهر لام الفعل فى النطق ، وفى سائر الأحوال لا يطرأ على الفعل أي تغير فيقال :

קוֹרֵא	קוֹרֵאת	קוֹרְאִים	קוֹרְאוֹת

٧- الأفعال المركبة مثل : (נָשָׂא : حمل ، رفع) و (נָטָה : نصب ، وافق) ، فإن تصريفه لا يختلف عن تصريف معتل اللام . فإن كان المركب معتل اللام بالألف سرت عليه قاعدة معتل اللام بالألف ، وإن كان معتل اللام بالهاء سرت عليه قاعدة معتل اللام بالهاء ، فيقال :

נוֹשֵׂא	נוֹשֵׂאת	נוֹשְׂאִים	נוֹשׂאוֹת
נוֹטֶה	נוֹטָה	נוֹטִים	נוֹטוֹת

٨- أما اللفيف المقرون (وهى الأفعال المعتلة العين واللام معاً) مثل : (בָּא / בּוֹא) فيصاغ اسم الفاعل منه كصوغ الأجوف ، فيقال :

בָּא	בָּאָה	בָּאִים	בָּאוֹת

תרגיל

כְּתֹב אֶת הַהוֹוֶה בִּמְקוֹם הַפֹּעַל :

١- הַתַּלְמִיד (פָּתַח) אֶת הַסֵּפֶר שֶׁלּוֹ . ( )

٢- הַבַּחוּרוֹת (לָמַד) בְּבָתֵּי- הַסֵּפֶר . ( )

٣- הַמְּכוֹנִים (עָצַר) בקוּשִׁי בִּגְלַל הַגְּשָׁמִים . ( )

٤- הַמּוּסְלְמִים (חָגַג) אֶת חַג- הַקָּרְבָּן . ( )

٥- הַצְּעִירִים (אָכַל) מַמְתַּקִים הַרְבֵּה . ( )

٦- ה (רָצַח) בָּרַח מֵהַמָּקוֹם . ( )

٧- הַמּוֹרָה (יָדַע) אֶת כָּל תַּלְמִידוֹתֶיהָ . ( )

٨- הַהִיסטוֹרְיָה (חָזַר) עַל עַצְמָה . ( )

٩- הָעוֹבְדִים (נָח) אַחֲרֵי הַצָּהֳרַיִם . ( )

١٠- הַמֶּמְשָׁלָה (עָשָׂה) אֶת הַכֹּל לְמַעַן הַהַשְׂכָּלָה . ( )

أداة نفي المضارع الحالي אֵין

ينفى المضارع الحالي (اسم الفاعل) باستعمال أداة النفى (אֵין : ليس) ، فنقول :

(אֵין הַמּוֹרֶה יוֹשֵׁב : لايجلس المعلم) ، ولا يجوز استعمال לֹא النافية بدلاً من אֵין لأنها تختص بنفى الماضى والمستقبل ، فلا يقال : אֲנִי לֹא שׁוֹמֵעַ بل يقال : אֵינִי שׁוֹמֵעַ

وتتصل אֵין بالضمائر وإليك تفصيل ذلك :

אֵינֶנִּי / אֵינִי	אֵינְךָ	אֵינֶנּוּ / אֵינוֹ	אֵינֶנּוּ	אֵינְכֶם	אֵינָם
אֵינֶנִּי / אֵינִי	אֵינֵךְ	אֵינֶנָּה / אֵינָהּ	אֵינֶנּוּ	אֵינְכֶן	אֵינָן

وبصفة عامة يمكن استخدام أداة النفي (אֵין) بإحدى الطرق الآتية :

1- אֵין אֲנִי יוֹדֵעַ .	2- אֵינִי יוֹדֵעַ .	3- אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ .

ملاحظات :

١- عند نفى المسند باستخدام (אֵין) لا تستخدم إلا صيغة واحدة ، هى : אֵינֶנּוּ مثال :

יוֹסֵף בַּבַּיִת ? אֵינֶנּוּ . מַגְדָּה בַּבַּיִת ? אֵינֶנָּה .

٢- إذا تقدم الفعل הָיָה على صيغة المضارع الحالى من فعل آخر يكون הָיָה عندئذ فعلاً مساعداً يفيد الاستمرار ، أمثلة :

הָיָה רוֹעֶה - הָיָה לוֹמֵד - הָיָה בּוֹכֶה

קְרָא וְשִׂים- לֵב לַהוֹוֶה :

יִצְחָק הוּא בָּחוּר צָעִיר . הוּא לוֹמֵד בַּכִּתָּה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל בֵּית- סֵפֶר תִּיכוֹן בְּתֵל- אָבִיב . אַךְ הַלִּמּוּדִים אֵינָם מְעַנְיְנִים אוֹתוֹ כָּל כָּךְ . הוּא אוֹהֵב לִשְׁכַּב עַל חוֹף הַיָּם וּלְהִשְׁתַּזֵּף . יוֹם אֶחָד צִלְצֵל יִצְחָק לְבֵית הַסֵּפֶר וְהוֹדִיעַ לַמְּנַהֵל שֶׁהוּא חוֹלֶה וְאֵינוֹ יָכוֹל לָלֶכֶת לְבֵית- הַסֵּפֶר . הוּא הוֹרִיד אֶת שְׁפוֹפֶרֶת הַטֶּלֶפוֹן וְנָסַע לִשְׂפַת- הַיָּם . רָצָה הַגּוֹרָל וּבְאוֹתוֹ יוֹם טָבַע מִישֶׁהוּ בַּיָּם . יִצְחָק קָפַץ לַמַּיִם וְהִצִּיל אֶת חַיֵּי הַטּוֹבֵעַ . הַתְּמוּנָה שֶׁל הַגִּבּוֹר הַצָּעִיר הִתְפַּרְסְמָה בְּכָל הָעִתּוֹנִים . אַחַד הָעִתּוֹנִים נָפַל בִּידֵי הַמְּנַהֵל . הוּא גֵּרַשׁ אֶת יִצְחָק מִבֵּית- הַסֵּפֶר לְמֶשֶׁךְ עֲשָׂרָה יָמִים יִצְחָק הַמְשִׁיךְ לִשְׁכַּב עַל שְׂפַת- הַיָּם וּלְהִשְׁתַּזֵּף .

صيغ مبالغة من اسم الفاعل :

كما تأتى صيغ اسم الفاعل على الأوزان الآتية :

صيغ اسم الفاعل	أمثلة
١- פַּעָל	חַטָּא : خطّاء נַגָּר : نجّار קָרָא : قرّاء . والأصل فى حركات (קָרָא) أن تكون (קַרָּא) إلا أن الراء لا تقبل الشدة لذا أُطيلت حركة الحرف السابق عليها إلى القامص بدلاً من الـپاتح .
2- פַּעְלָן	עַסְקָן : عمّال ، فعّال יַדְעָן : علاّم סַלְחָן : عفوٌ
3- פָּעוּל	רָחוּם : رحيم (كثير الرحمة)
4- פָּעִיל	נָדִיב : مُحسنٌ חָבִיב : حبيبٌ

وجدير بالكر أن هذه الصيغ سماعية ولا تبنى إلا من الثلاثى ، وأكثر استعمال الوزن الأول (פַּעָל) للدلالة على ذي حرفة ، أمثلة :

נַפָּח : حدَّاد . קַצָּב : قصَّاب . חַשָּׁב : محاسب . פַּקָּח : مراقب . גַּנָּב : لصٌ . טַבָּח : طبَّاخ .

טַיָּס : طيَّار . טַבָּע : من يعمل بسك العملة . דַּבְּרָן : ثرثار . פָּעִיל : نشيط . עָדִין : لطيف .

חַלְפָן : صرّاف (من يعمل فى تغيير العملات) . צַלָּף : قنَّاص .

תרגיל / תִּרְגּוּם

ترجم ما يلي إلى اللغة العبرية مع توجيه عناية خاصة بترجمة الأفعال العربية إلى صيغ (اسم الفاعل) فى العبرية :

١- أنت تتعلم اللغة العبرية فى الجامعة .	١١- مدير المدرسة يحضر طابور الصباح .
٢- معلم اللغة الفرنسية يجلس فى مكتب المدير .	١٢- الرجال يشيخون قبل النساء .
٣- الفتيات يتعلمن الطبخ والحياكة .	١٣- الطلاب المجتهدون يستطيعون تحقيق آمالهم .
٤- يضع الطلاب كتبهم على الحوامل .	١٤- نحن نعمل ولكن التوفيق من عند الله .
٥- الجنود يحرسون الوطن .	١٥- الأطفال يأكلون وأجسامهم تكبر .
٦- التلميذ الكسول يقوم من نومه متأخراً .	١٦- يصوم المسلمون شهر رمضان .
٧- العمال يبنون المصنع .	١٧- نحن ندرس اللغة العبرية منذ سنة واحدة .
٨- الأطفال يحبون سماع القصص والحكايات .	١٨- البنات لا يلعبن اللعبات الصعبة .
٩- القمر يدور حول الأرض ، والأرض تدور حول مركزها .	١٩- هذه السيدة تعمل بالبنك الجديد .
١٠- المؤمنون يخافون الله ويصنعون المعروف .	٢٠- المدارس تغلق فى الصيف وتفتح فى الشتاء .

اسم المفعول : שֵׁם הַפָּעוּל

اسم المفعول هو اسم مشتق من الفعل ، يدل على معنى مجرد ، غير دائم ، وعلى الذى وقع عليه هذا المعنى .فلابد أن يدل على الأمرين معاً (وهما : المعنى المجرد ، وصاحبه الذى وقع عليه) . مثل كلمة «محفوظ« فى جملة : العادل محفوظ برعاية ربه . تدل على الأمرين ، المعنى المجرد فيها هو « الحفظ « والذات التى وقع عليها الحفظ . ويصاغ فى العبرية من الفعل الثلاثى على وزن (פָּעוּל) أو (נִפְעָל) ، مثل :

כָּתַב ← כָּתוּב - נִכְתָּב

שָׁאַל ← שָׁאוּל - נִשְׁאָל

وإذا كان الفعل معتل اللام بالهاء صيغ اسم المفعول منه على وزن (פָּעוּי) ، أى بإبدال لام الفعل (ה) ياءً ، أمثلة :

קָנָה ← קָנוּי   עָשָׂה ← עָשׂוּי

בָּנָה ← בנוּי   לָקָה ← לָקוּ

وجدير بالذكر أن اسم المفعول لا يصاغ من فعل لازم .

كما يتصرف اسم المفعول مع بقية الضمائر التى يسند لها اسم الفاعل ، وذلك على النحو التالي :

כָּתוּב	כְּתוּבָה	כְּתוּבִים	כְּתוּבוֹת
בָּנוּי	בְּנוּיָה	בְּנוּיִים	בְּנוּיוֹת

مزيد من الأمثلة :

אָסוּר - נְאֻפָּר - בְּדוּקָה - דְּפוּנִים - נִרְגָּז - בְּטוּחוֹת

סָגוּר - דְּפוּסָה - חָלוּף - כְּרוּכִים - בְּדוּיָה - הֲרוּסוֹת - עֲשׂוּיָה

עָרוּם - נָשׂוּא - קְפוּאִים - פְּתוּחוֹת - נָפוּחַ - הֲפוּכָה - נִרְדָּם .

اسم الزمان واسم المكان שְׁמוֹת הַזְּמַן וְהַמָּקוֹם

اسم الزمان : ما يدل بكلمة واحدة على المعنى المجرد وزمانه .

اسم المكان : ما يدل بكلمة واحدة على المعنى المجرد ومكانه .

والاسم الواحد يصلح أن يكون اسماً للزمان واسماً للمكان ، ولنمثل لذلك بالجملتين التاليتين :

قعدت مَقعَد الضيف - قعدت مَقعَد الغائب .

فكلمة « مَقعَد « فى الجملة الأولى اسم زمان ، والمعنى : قعدت زمن قعود الضيف . وفى الجملة الثانية اسم مكان ، والمعنى : قعدت مكان قعود الغائب .

ويصاغان فى اللغة العبرية كذلك ، للدلالة على زمان الفعل ومكانه ، من الفعل الثلاثى على وزن (מִפְעָל) ، أمثلة :

מִטְבָּח : مَطْبَخ . מִשְׁכָּב : مَضْجَع . מֶרְכָּב : مَركَب .

من الأفعال : טָבַח - שָׁכַב - רָכַב على التوالى .

وإذا كان الفعل أجوف ، جاء اسما الزمان والمكان على وزن (מָפוֹל) ، أمثلة :

מָקוֹם : من (קָם : قام) ، و מָבוֹא : من (בָּא : دخل) ومعنى מָקוֹם (مقام ، مكان) .

والفعل المثال صحيح الآخر يصاغ اسما الزمان والمكان منه على وزن (מוֹעָל) ، أمثلة :

מוֹשָׁב : من (יָשַׁב : جلس) ، و מוֹרָד : من (יָרַד : هبط) و מוֹעָד : من (יָעַד : وعد) والمعنى مَجْلِس ، ومَهْبِط ، وموعد .

وقد يأتى على وزن (מוֹעֵל) ، مثل : מוֹעֵד ويراد به اسم الزمان بينما يراد بـــ מוֹעָד اسم المكان .

وإذا كان الفعل لفيفاً مفروقاً (أى معتل الفاء واللام) ، صيغ اسما المكان والزمان منه على وزن (מוֹעָא) ، مثل : (מוֹצָא : مَخْرَج) من الفعل (יָצָא) .

وإذا كان لفيفاً مقروناً (أى معتل العين واللام) ، كان اسما الزمان والمكان منه عل وزن (מָפוֹא) ، مثل (מָבוֹא : مدخل ، مباءة).

ولا تصاغ اسما الزمان والمكان من غير الثلاثى .

وقد تلحق وزن (מִפְעָל) هاء التأنيث ، أمثلة :

(מִכְלָאָה : زريبة) من الفعل (כָּלָא : حبس ، زرب)

(מְלוּנָה : مبات) من الفعل (לָן : بات)

(מֶמְשָׁלָה : حكومة) من الفعل (מָשַׁל : حكم)

(מִסְעָדָה : مطعم) من الفعل (סָעַד : تغذى) .

وجدير بالذكر أن هذه الأسماء تعامل معاملة الأسماء العادية عند الجمع أو الإضافة ، أمثلة :

מְבוֹא- יָם : (מְבוֹאוֹת , גַּם מְבוֹאִים , מְבוֹאֵי- יָם)

מְבוֹא- הַשֶּׁמֶשׁ : (מְבוֹאוֹת- שֶׁמֶשׁ)

מְעוֹן- הַקֹּדֶשׁ : (מְעוֹנוֹת, גַּם מְעוֹנִים)

المصدر שֵׁם הַפֹּעַל

المصدر هو ما يدل على معنى مجرد ، فلا يدل – بصفته – على ذات ، ولا على زمن ، ولا إفراد ، ولا تثنية ، ولا جمع ، ولا تأنيث ، ولا تذكير ، ولا شيء أكثر من ذلك المعنى المجرد .

هذا هو الغالب : لأنه قد يدل على المرة أو الهيئة بزيادة لفظية قليلة .

هذا فى اللغة العربية ، أما فى اللغة العبرية فالمصدر يعبر عن الفكرة الرئيسية ، دون مراعاة لجنس أو عدد ، أو زمن ، أو حال (غضب ، فرح .....) .

وهذا التعريف – كما نرى – يتطابق مع تعريف العربية للمصدر . وعلى كل حال فللمصدر فى العبرية صورتان :

الأولى : المصدر المطلق ويسمى بالعبرية (מָקוֹר)	الثانية : المصدر المضاف ويسمى بالعبرية (שֵׁם הַפֹּעַל) وهى أكثر استخداماً لأن لها خصائص الاسم
أمثلة : הָרוֹג - שָׁמוֹעַ - הָלוֹךְ	أمثلة : כְּתֹב - קְרֹא - שְׁמֹעַ

وتصاغ المصادر بنوعيها من الأفعال سواءً المتعدى منها أو اللازم . وللمصادر فى اللغة العبرية بشكل عام وظائف ، أهمها :

الوظائف	الأمثلة
١- التأكيد ، بشرط أن يسبق المصدر الفعل	הָלוֹךְ הָלַךְ - שָׁמוֹר שָׁמַר
٢- إفادة الاستمرار إذا جاء المصدر بعد الفعل	כָּתַב כָּתוֹב - יַעֲבֹד עָבוֹד
٣- القيام بوظيفة الفعل	הָרוֹג בָּקָר וְשָׁחוֹט צֹאן
٤- الدلالة على الأمر	זָכוֹר אֶת יוֹם שַׁבָּת

ويعتبر المصدر اللامى أشيع صور المصدر استخداماً فى العبرية ، وسنقدم فيما يلى نماذج للمصدر اللامى للفعل فى أحواله المختلفة :

الفعل	المصدر اللامى	الفعل	المصدر اللامى
כָּתַב (1)	לִכְתֹּב	נָפַל	לִנְפֹּל
עָבַד (2)	לַעֲבֹד	נָגַשׁ	לָגֶשֶׁת
בָּחַר (3)	לִבְחֹר	קוּם	לָקוּם
שָׁמַע (4)	לִשְׁמֹעַ	בּוֹא	לָבוֹא
אָכַל (5)	לֶאֱכֹל	שִׂים	לָשִׂים
אָמַר (6)	לוֹמַר, לֵאמֹר	סָבַב	לָסֹב
יָנַק (7)	לִינֹק	קָרָא	לִקְרֹא
יָשַׁב (8)	לָשֶׁבֶת	עָשָׂה	לַעֲשׂוֹת
יָדַע (9)	לָדַעַת	הָיָה	לִהְיוֹת
מָדַד (10)	לִמְדֹּד	יָצָא	לָצֵאת
יָרֵא (11)	לִירֹא	נָתַן	לָתֵת
בָּנָה (12)	לִבְנוֹת	לָקַח	לָקַחַת
נָשָׂא (13)	לָשֵׂאת	הָלַךְ	לָלֶכֶת

ملاحظات على قائمة المصادر :

وبعد أن قدمنا هذه النماذج من المصادر ، على اختلاف أنواعها ، نوجز الآن أهم الملاحظات التى يجب أن يلم بها الدارس ، علماً بأنها مرتبة وفقاً للأرقام على يسار هذه القائمة ، وإليك هذه الملاحظات :

١ـ يشكل حرف الجر اللام بالكسرة القصيرة الصريحة (الحيريق قاطان) لعدم إلتقاء ساكنين فى بداية الكلمة. وعل الرغم من أن حركة الكسر الموجودة تحت حرف الجر هى حركة خفيفة والسكون تحت حرف الكاف سكون متوسط (שְׁוָא בֵּינוֹנִי)(١) فإن تحت حرف التاء مشدد بشدة خفيفة .

(١)ـ تعرف الحركة التى تحل محل السكون المتحرك ، فى بداية الكلمة ، بالحركة الخفيفة (תְּנוּעָה קַלָּה) كما يعرف السكون الذى يليها بالسكون المتوسط (בֵּינוֹנִי) ، أى أنه حالة وسط بين الحركة والسكون . لذلك فالكسرة تحت حرف الباء في كلمة (בִּמְדִינָה) هى حركة خفيفة أو بسيطة والسكون الذى تحت حرف الميم فى نفس الكلمة هو سكون متوسط ومع ذلك لا שְׁוָא يشدد حرف الدال الذى يلي الميم بشدة خفيفة – تطبيقاً للقاعدة المعروفة – ولا تطبق القاعدة إلا مع حرف الجر اللام عندما يسبق المصدر ، مثل : לִכְתֹּב .

اسم المعنى :

ومن ناحية أخرى إذا تقدم أحد حرفي الجر (ב, כ) على المصدر فإن حروف (בגדכפת) لا تشدد بالشدة الخفيفة ، أمثلة : בִּכְתֹב , כִּכְתֹב .

٢- حروف الحلق (ע, ח , ה) تشكل بالحاطف پاتح بدلاً من السكون وتشكل حروف الجر الداخلة على المصدر فى هذه الحالة بالحركة المجانسة للحاطف پاتح ، ومع ذلك هناك حالات يظل فيها السكون ، مثل : לַחֲשֹׁב إلى جانب לַחְשֹׁב .

٣- مصادر الأفعال التى عينها حرف حلق لا تختلف عن مصادر الأفعال العادية .

٤- إذا وقع أحد حروف الحلق (ה, ח ,ע) لاماً للفعل ولم يسبق بفتح ، يشكل بالفتحة المستعارة .

٥- إذا وقع حرف الحلق الألف (א) فاءً للفعل يشكل بالحاطف سيجول بينما يشكل حرف الجر بحركة مجانسة ، أى بالسيجول .

٦- للفعل (אָמַר) صيغتان مصدريتان هما (לוֹמַר , לֵאמֹר) ويشيع استخدام الصيغة (לוֹמַר) أكثر من الصيغة الأخرى . وتستخدم الصيغة (לֵאמֹר) بمعنى : (بكلمة أخرى / بمعنىً ثانٍ) .

وصيغة (לֵאמֹר) متحولة عن الصيغة القديمة (לֶאֱמֹר) بعد حذف سكون الهمزة وإطالة حركة حرف الجر إلى الصيريه وجعل الألف مداً لهذه الحركة .

٧- بالنسبة للأفعال يائية الفاء ، مثل (יָנַק) هناك شكلان للمصدر الأول (לִינֹק) ، باعتبار عدم إلتقاء ساكنين فى بداية الكلمة . والثانى بحذف سكون الياء واعتبارها مداً للحركة السابقة ، وهو نادر (לִינֹק) .

٨- صورة نادرة غير شائعة .

٩- تفضل حروف الحلق حركة الفتحة تحتها وتحت الحرف السابق عليها ويشكل حرف الجر بالقامص قبل المقطع المنبور .

١٠- بعض الأفعال المضاعفة تتصرف كالفعل العادى .

١١- راجع الملحوظة رقم (٩) بنفس الصفحة .

١٢- هى أفعال يائية اللام ويشذ الفعل (שָׁלָה :هدأ) فهو واوى اللام ويصرف بطريقتين (שָׁלוֹתִי وשָׁלִיתִי) .

١٣- مجموعة مصادر شاذة لا تخضع للقياس .

לָלֶכֶת / לָצֵאת / לָקַחַת / לָתֵת / לָשֵׂאת

وبعد أن انتهينا من بيان صيغ المصدر من الفعل الثلاثى المجرد ، نتحدث الآن عن (اسم المعنى) ، وهو اسم يشتق من الفعل وله صفات الأسماء كاملة ، ومعانى المصدر .

يصاغ اسم المعنى من الفعل المجرد الثلاثى على وزن (פְּעִילָה) ، أمثلة :

الفعل	اسم المعنى
כָּתַב	כְּתִיבָה
לָחַם	לְחִימָה
גָּדַל	גְּדִילָה
מָסַר	מְסִירָה
קָנָה	קְנִיָּה
הָלַךְ	הֲלִיכָה
עָשָׂה	עֲשִׂיָּה

קְרָא בְּקוֹל :

- הָאִישׁ רוֹצֶה לָנוּחַ אַחֲרֵי נְסִיעָה כָּל כָּךְ אֲרוּכָה .
- הַיֶּלֶד חָטָא וְאָמַר סְלִיחָה .
- הַיְּהוּדִים אוֹמְרִים לַכְּנִיסָה לְיִשְׂרָאֵל עֲלִיָּה .
- אָסוּר עַל הַיְּהוּדִי אֲכִילַת מַאֲכָלִים לֹא טְהוֹרִים .

הַמּוֹרֶה : בֹּקֶר טוֹב לָכֶם ! הַאִם יֵשׁ לָכֶם כְּבָר חֲבֵרִי פֹּה ?

שָׁאוּל : כֵּן , יֵשׁ לִי כְּבָר שְׁנֵי חֲבֵרִים . חָבֵר אַחַד הוּא בֶּן עֶשְׂרִים וַחֲמֵשׁ שָׁנִים . הוּא כְּבָר חֲמֵשׁ שָׁנִים בְּיִשְׂרָאֵל . שְׁמוֹ אַרְיֵה וְהוּא נֶהָג שֶׁל אוֹטוֹבּוּס וְנוֹסֵעַ יוֹם יוֹם בֵּין תֵּל-אָבִיב לִבְאֵר שֶׁבַע . הָעֲבוֹדָה שֶׁלּוֹ קָשָׁה מְאֹד . יֵשׁ לִי עוֹד חָבֵר , שְׁמוֹ מָרְדְּכַי . הוּא עוֹלֶה וְיוֹשֵׁב כְּבָר רֶבַע שָׁנָה בְּבֵית- עוֹלִים . אֵין לוֹ עֲבוֹדָה טוֹבָה . הוּא עוֹבֵד חֲצִי יוֹם , אַחֲרֵי הַצָּהֳרַיִם , וְנוֹתֵן שִׁעוּרִים בְּאַנְגְּלִית .

הַמּוֹרֶה : בֶּן כַּמָּה שָׁנִים חֲבֶרְךָ ?

שָׁאוּל : הוּא כְּבָר בֶּן שְׁלוֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנִים .

הַמּוֹרֶה : וְלָךְ חַנָּה , הַאִם יֵשׁ לָךְ חֲבֵרִים חֲדָשִׁים בְּיִשְׂרָאֵל ?

חַנָּה : אֵין לִי חֲבֵרִים וְגַם מִשְׁפָּחָה אֵין לִי בְּיִשְׂרָאֵל . אֲבָל הַרְבֵּה אַחַת טוֹבָה מְאֹד יֵשׁ לִי פֹּ . שְׁמָהּ רָחֵל , וְהִנֵּה יוֹשֶׁבֶת עַל- יָדִי . אֲנַחְנוּ עוֹבְדוֹת יַחַד .

הַמּוֹרֶה : אֵיפֹה אַתֶּן עוֹבְדוֹת , רָחֵל ?

רָחֵל : הָעֲבוֹדָה שֶׁלָּנוּ בַּבַּנְק .

הַמּוֹרֶה : בַּבַּנְק ? הַאִם אַתֶּן יוֹדְעוֹת כְּבָר אֶת הַכֶּסֶף שֶׁלָּנוּ

רָחֵל : כֵּן , יוֹדְעוֹת ! זֶה לֹא קָשֶׁה .

הַמּוֹרֶה : עַכְשָׁיו אוֹמֶרֶת לָנוּ רָחֵל , מָה הוּא הַכֶּסֶף בְּיִשְׂרָאֵל .

רָחֵל : בְּבַקָּשָׁה ! הִנֵּה לִירָה . בַּלִּירָה יֵשׁ מֵאָה (100) אֲגוֹרוֹת . לְמִי יֵשׁ אֲגוֹרָה פֹּה ?

שָׁאוּל : לִי יֵשׁ . הִנֵּה אֲגוֹרָה .

רָחֵל : נָכוֹן , זֹאת אֲגוֹרָה . בַּלִּירָה יֵשׁ מֵאָה (100) אֲגוֹרוֹת וּבַחֲצִי לִירָה חֲמִשִּׁים (50) אֲגוֹרוֹת .

שָׁאוּל : שֵׁמוֹת עַל שֵׁמוֹת ! וְהִנֵּה הַנֶּהָג בָּאוֹטוֹבּוּס אוֹמֵר גַּם גְּרוּשׁ ! מַה זֶּה ?

רָחֵל : גְרוּשׁ הִיא אֲגוֹרָה . זֹאת מִלָּה לֹא- עִבְרִית . אַתָּה יוֹדֵע , הָאַנְגְלִים יָשְׁבוּ פֹּה לִפְנֵי שָׁנִים , וּגְרוּשׁ הִיא מִלָּה מִימֵי הָאַנְגְלִים .

הַמּוֹרָה : הַאִם יוֹדֵעַ אַתָּה עַכְשָׁיו כְּבָר אֶת הַכֶּסֶף שֶׁלָּנוּ שָׁאוּל ?

שָׁאוּל : לֹא , זֶה דָּבָר קָשֶׁה מְאֹד . אֲבָל אֲנִי יוֹדֵעַ דָּבָר אַחֵר עַל הַכֶּסֶף : לִי אֵין כֶּסֶף !

תַּרְגִּילִים :

١- כְּתֹב אוֹ קְרָא :

מוֹרֶה	מוֹרָה	מוֹרִים	מוֹרוֹת
עוֹלֶה	....	....	....
עוֹשֶׂה	....	....	....
קָשֶׁה	....	....	....

٢- כְּתֹב וּקְרָא בְּמִין זָכָר , בְּמִין נְקֵבָה , בְּיָחִיד וּבְרִבּוּי .

הַמּוֹרֶה עוֹשֶׂה עֲבוֹדָה קָשָׁה .

٣- תֵּן בְּרִיבּוּי :

בַּנְק , נֶהָג , אֲגוֹרָה , לִירָה , מִשְׁפָּט , כֶּסֶף , חָבֵר , שֵׁם

מִשְׁפָּחָה , גרוּשׁ , כַּרְטִים , שָׁבוּעַ , חוֹדֶשׁ , שִׁעוּר , יוֹם .

٤- בֶּן- כַּמָּה ?

שָׁאוּל , בֶּן כַּמָּה (שָׁנִים) אַתָּה ? אֲנִי בֶּן עֶשְׂרִים וְאַחַת (שָׁנִים) .

רָחֵל , ____ כַּמָּה (שָׁנִים) ? אֲנִי ________ (שָׁנִים) .

הַבַּיִת הַזֶּה __________ עֶשֶׂר שָׁנִים .

הַיַּלְדָּה הַזֹּאת ________ שְׁתֵּים- עֶשְׂרֵה (שָׁנִים) וָחֵצִי .

לְמֹד ! מֶדַע חָדָשׁ

הַשָּׁבוּעַ	
יוֹם רִאשׁוֹן = יוֹם א'	יוֹם רְבִיעִי = יוֹם ד'
יוֹם שֵׁנִי = יוֹם ב'	יוֹם חֲמִישִׁי = יוֹם ה'
יוֹם שְׁלִישִׁי = יוֹם ג'	יוֹם שִׁשִּׁי = יוֹם ו'
יוֹם שַׁבָּת (מְנוּחָה)	

הַחֹדֶשׁ	
1 יָנוּאַר	7 יוּלִי
2 פֶּבְּרוּאַר	8 אוֹגוּסְט
3 מֶרְס	9 סֶפְּטֶמְבֶּר
4 אַפְּרִיל	10 אוֹקְטוֹבֶּר
5 מַאי	11 נוֹבֶמְבֶּר
6 יוּנִי	12 דֶּצֶמְבֶּר

1950 = אֶלֶף תְּשַׁע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים

1954 = אֶלֶף תְּשַׁע מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וְאַרְבַּע

1996 = ...

יוֹם ד' , 17.1. 1955 = יוֹם רְבִיעִי , שִׁבְעָה עָשָׂר בְּיָנוּאַר אֶלֶף תְּשַׁע מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וַחֲמִשָּׁה .

יוֹם ב' , 9.7.1941 = ...

وزن نِفْعَل : בִּנְיָן נִפְעַל

يصاغ وزن نِفْعَل (נִפְעַל) ، فى اللغة العبرية من المجرد لإفادة المطاوعة نحو (קִפַּלְתִּיו וְנִקְפַּל : طويته فانطوى) ، كما يأتى أحياناً لمطاوعة وزن (הִפְעִיל : يقابل فى العربية وزن أفعل) مثال : (הִבְהַלְתִּיו וְנִבְהַל: أذعرته فانذعر) . وهو يقابل انفعل فى اللغة العربية ، غير إن انفعل لا يُبنى فى العربية إلا مما فيه علاج وتأثير كـ (دفعته فاندفع) ولا يجوز فى غير ذلك فلا يقال : (ظننت الأمر فانظن) ، وفى العبرية يصلح وزن نفعل مطاوعاً لكل مجرد ثلاثى متعدٍ مهما كان نوعه ، وإليك التفصيل :

שָׁמַר			
עָבָר		עָתִיד	
נִשְׁמַרְתִּי	נִשְׁמַרְנוּ	אֶשָּׁמֵר	נִ שָּׁמֵר
נִשְׁמַרְתָּ	נִשְׁמַרְתֶּם	תִּשָּׁמֵר	תִּשָּׁמְרוּ
נִשְׁמַרְתְּ	נִשְׁמַרְתֶּן	תִּשָּׁמֵר	תִּשָּׁמַרְנָה
נִשְׁמַר	נִשְׁמְרוּ	יִשָּׁמֵר	יִשָּׁמְרוּ
נִשְׁמְרָה	נִשְׁמְרוּ	תִּשָּׁמֵר	תִּשָּׁמַרְנָה

שָׁמַר				
اسم المفعول	נִשְׁמָר	נִשְׁמֶרֶת	נִשְׁמָרִים	נִשְׁמָרוֹת
الأمر	הִשָּׁמֵר	הִ שָּׁמְרִי	הִשָּׁמְרוּ	הִשָּׁמַרְ
المصدر	הִשָּׁמֵר	לְשָּׁמֵר		

	נֶעֱזַב (حلقى الفاء)			
	עָבָר		עָתִיד	
נֶעֱזַב (حلقى الفاء)	נֶעֱזַבְתִּי	נֶעֱזַבְנוּ	אֵעָזֵב	נֵעָזֵב
	נֶעֱזַבְתָּ	נֶעֱזַבְתֶּם	תֵּעָזֵב	תֵּעָזְבוּ
	נֶעֱזַבְתְּ	נֶעֱזַבְתֶּן	תֵּעָזְבִי	תֵּעָזַבְנָה
	נֶעֱזַב	נֶעֶזְבוּ	יֵעָזֵב	יֵעָזְבוּ
	נֶעֶזְבָה	נֶעֶזְבוּ	תֵּעָזֵב	תֵּעָזַבְנָה
اسم المفعول	נֶעֱזָב	נֶעֱזֶבֶת	נֶעֱזָבִים	נֶעֱזָבוֹת
الأمر	הֵעָזֵב	הֵעָזְבִי	הֵעָזְבוּ	הֵעָזַבְנָה

	נִשְׁאַל (حلقى العين)			
	עָבָר		עָתִיד	
נִשְׁאַל (حلقى العين)	נִשְׁאַלְתִּי	נִשְׁאַלְנוּ	אֶשָּׁאֵל	נִשָּׁאֵל
	נִשְׁאַלְתָּ	נִשְׁאַלְתֶּם	תִּשָּׁאֵל	תִּשָּׁאֲלוּ
	נִשְׁאַלְתְּ	נִשְׁאַלְתֶּן	תִּשָּׁאֲלִי	תִּשָּׁאַלְנָה
	נִשְׁאַל	נִשְׁאֲלוּ	יִשָּׁאֵל	יִשָּׁאֲלוּ
	נִשְׁאֲלָה	נִשְׁאֲלוּ	תִּשָּׁאֵל	תִּשָּׁאַלְנָה
اسم المفعول	נִשְׁאַל	נִשְׁאֶלֶת	נִשְׁאָלִים	נִשְׁאָלוֹת
الأمر	הִשָּׁאֵל	הִשָּׁאֲלִי	הִשָּׁאֲלוּ	הִשָּׁאַלְנָה

	نִשְׁלַח (שָׁלַח) : لامه حرف (ה- ח - ע)			
נִשְׁלַח (שָׁלַח)	עָבָר		עָתִיד	
	נִשְׁלַחְתִּי	נִשְׁלַחְנוּ	אֶשָּׁלַח	נִשָּׁלַח
	נִשְׁלַחְתָּ	נִשְׁלַחְתֶּם	תִּשָּׁלַח	תִּשָּׁלְחוּ
	נִשְׁלַחַתְּ	נִשְׁלַחְתֶּן	תִּשָּׁלְחִי	תִּשָּׁלַחְנָה
	נִשְׁלַח	נִשְׁלְחוּ	יִשָּׁלַח	יִשָּׁלְחוּ
	נִשְׁלְחָה	נִשְׁלְחוּ	תִּשָּׁלַח	תִּשָּׁלַחְנָה
اسم المفعول	נִשְׁלָח	נִשְׁלַחַת	נִשְׁלָחִים	נִשְׁלָחוֹת
الأمر	הִשָּׁלַח	הִשָּׁלְחִי	הִשָּׁלְחוּ	הִשָּׁלַחְנָה

	נוֹלַד (יָלַד) : (يائى الفاء)			
נוֹלַד (יָלַד)	עָבָר		עָתִיד	
	נוֹלַדְתִּי	נוֹלַדְנוּ	אִוָּלֵד	נִוָּלֵד
	נוֹלַדְתָּ	נוֹלַדְתֶּם	תִּוָּלֵד	תִּוָּלְדוּ
	נוֹלַדְתְּ	נוֹלַדְתֶּן	תִּוָּלְדִי	תִּוָּלַדְנָה
	נוֹלַד	נוֹלְדוּ	יִוָּלֵד	יִוָּלְדוּ
	נוֹלְדָה	נוֹלְדוּ	תִּוָּלֵד	תִּוָּלַדְנָה
اسم المفعول	נוֹלָד	נוֹלֶדֶת	נוֹלָדִים	נוֹלָדוֹת
الأمر	הִוָּלֵד	הִוָּלְדִי	הִוָּלְדוּ	הִוָּלַדְנָה

	נִצַּל (נָצַל) : (نونى الفاء)			
	עָבָר		עָתִיד	
נִצַּל (נָצַל)	נִצַּלְתִּי	נִצַּלְנוּ	אֶנָּצֵל	נִנָּצֵל
	נִצַּלְתָּ	נִצַּלְתֶּם	תִּנָּצֵל	תִּנָּצְלוּ
	נִצַּלְתְּ	נִצַּלְתֶּן	תִּנָּצְלִי	תִּנָּצַלְנָה
	נִצַּל	נִצְּלוּ	יִנָּצֵל	יִנָּצְלוּ
	נִצְּלָה	נִצְּלוּ	תִּנָּצֵל	תִּנָּצַלְנָה
اسم المفعول	נִצָּל	נִצֶּלֶת	נִצָּלִים	נִצָּלוֹת
الأمر	הִנָּצֵל	הִנָּצְלִי	הִנָּצְלוּ	הִנָּצַלְנָה

	נָכוֹן (כּוּן) : (واوى ويائى العين)			
	עָבָר		עָתִיד	
נָכוֹן (כּוּן)	נְכוּנוֹתִי	נְכוּנוֹנוּ	אֶכּוֹן	נִכּוֹן
	נְכוּנוֹתָ	נְכוּנוֹתֶם	תִּכּוֹן	תִּכּוֹנוּ
	נְכוּנוֹת	נְכוּנוֹתֶן	תִּכּוֹנִי	תִּכּוֹנָּה
	נָכוֹן	נָכוֹנוּ	יִכּוֹן	יִכּוֹנוּ
	נָכוֹנָה	נָכוֹנוּ	תִּכּוֹן	תִּכּוֹנָּה
اسم المفعول	נָכוֹן	נְכוֹנָה	נְכוֹנִים	נְכוֹנוֹת
الأمر	הִכּוֹן	הִכּוֹנִי	הִכּוֹנוּ	הִכּוֹנָּה

	נָסַב (סָבַב) : (المضاعف العين)			
	עָבָר		עָתִיד	
נָסַב (סָבַב)	נְסַבּוֹתִי	נְסַבּוֹנוּ	אֶסַּב	נִסַּב
	נְסַבּוֹתָ	נְסַבּוֹתֶם	תִּסַּב	תִּסַּבּוּ
	נְסַבּוֹת	נְסַבּוֹתֶן	תִּסַּבִּי	תִּסַּבְנָה (תְּסַבֶּינָה)
	נָסַב	נָסַבּוּ	יִסַּב	יִסַּבּוּ
	נָסַבָּה	נָסַבּוּ	תִּסַּב	תִּסַּבְנָה (תְּסַבֶּינָה)
اسم المفعول	נָסַב	נְסַבָּה	נְסַבִּים	נְסַבּוֹת
الأمر	הִסַּב	הִסַּבִּי	הִסַּבּוּ	הִסַּבְנָה (הִסַּבֶּינָה)

	נִקְרָא (קָרָא) : (لامه ألف)			
	עָבָר		עָתִיד	
נִקְרָא (קָרָא)	נִקְרֵאתִי	נִקְרֵאנוּ	אֶקָּרֵא	נִקָּרֵא
	נִקְרֵאתָ	נִקְרֵאתֶם	תִּקָּרֵא	תִּקָּרְאוּ
	נִקְרֵאת	נִקְרֵאתֶן	תִּקָּרְאִי	תִּקָּרֶאנָה
	נִקְרָא	נִקְרְאוּ	יִקָּרֵא	יִקָּרְאוּ
	נִקְרְאָה	נִקְרְאוּ	תִּקָּרֵא	תִּקָּרֶאנָה
اسم المفعول	נִקְרָא	נִקְרֵאת	נִקְרָאִים	נִקְרָאוֹת
الأمر	הִקָּרֵא	הִקָּרְאִי	הִקָּרְאוּ	הִקָּרֶאנָה

نִבְנָה (בָּנָה) : (لامه هاء)				
	עָבָר		עָתִיד	
נִבְנָה (בָּנָה)	נִבְנֵיתִי	נִבְנֵינוּ	אֶבָּנֶה	נִבָּנֶה
	נִבְנֵיתָ	נִבְנֵיתֶם	תִּבָּנֶה	תִּבָּנוּ
	נִבְנֵית	נִבְנֵיתֶן	תִּבָּנִי	תִּבָּנֶינָה
	נִבְנָה	נִבְנוּ	יִבָּנֶה	יִבָּנוּ
	נִבְנְתָה (נִבְנֵית)	נִבְנוּ	תִּבָּנֶה	תִּבָּנֶינָה
اسم المفعول	נִבְנֶה	נִבְנֵית (נִבְנָה)	נִבְנִים	נִבְנוֹת
الأمر	הִבָּנֵה	הִבָּנִי	הִבָּנוּ	הִבָּנֶינָה

ملاحظات :

١- يعتبر وزن نفعل (נִפְעַל) هو المبنى للمجهول من الوزن البسيط (קַל) ويتميز هذا الوزن بالنون فى أوله .

٢- مع وجود استثناءات فإن النون (נ) تحذف فى صيغ المستقبل والأمر والمصدر ، ويحل محلها شدة ثقيلة فى الصامت تعويضاً عن الحذف .

٣- تشكل عين الفعل فى الزمن الماضى مع ضمير المفرد الغائب بالپاتح (נִשְׁמַר) بينما تشكل مع المضارع الحالى بالقامص (נִשְׁמָר) .

٤- يبقى المقطع الثانى مفتوحاً ، ويحرك بالقامص ، مع المضارع الحالى ، مع ضمائر الجمع بنوعيه : נִשְׁמָרִים / נִשְׁמָרוֹת

٥- تشكل جميع حروف السوابق بالحيريق فى كل الأزمنة ، باستثناء الألف ، أو الهمزة ، فى زمن المستقبل ، فتشكل بالسيجول .

٦- تشكل عين الفعل مع ضمائر المخاطبات بالفتحة القصيرة ، فى زمن المستقبل :

תִּשָּׁמַרְנָה / תִּשָּׁמַרְנָה

٧- تحل حركة الحاطف سيجول محل السكون فى الفعل العادى ، وذلك فى زمن الماضى وكذلك فى صيغ اسم الفاعل ، باستثناء (נֶעֶזְבָה / נֶעֶזְבוּ) ويلاحظ أن النون شُكلت بحركة مجانسة لحركة الحاطف .

٨- يتكرر كثيراً بقاء السكون البسيط مع حرف الحاء (ח) وأحياناً مع حرف الهاء (ה) :

נֶחְמָד / נֶהְדָּר

٩- تحذف الشدة من حرف الحلق إذا وقع فاءاً للفعل فى المستقبل والأمر والمصدر ، وتعويضاً عن التشديد تتحول حركة الحيريق قاطان إلى الصيريه :

אֵעָזֵב / הֵעָזֵב / לְהֵעָזֵב .

١٠- يُشَكل حرف الحلق بالحاطف پاتح بدلاً من السكون :

(راجع تصريف الفعل : נִשְׁאַל) .

١١- لاحظ تشكيل (נִשְׁלַחַת) مقابل (נִשְׁמֶרֶת) فى الزمن الماضى . أما فى المستقبل والأمر والمصدر فتُشَكل عين الفعل بالپاتح بدلاً من الصيريه .

(انظر تصريف الفعل : נִשְׁלַח) .

١٢- يتحول حرف الياء الوارد فى فاء الفعل مثل : (יָלַד :) إلى واو . ويستخدم فى المضارع الحالى وكذلك فى الماضى كحركة بينما فى بقية المستقبل وبقية الصيغ يستخدم حرف الواو كصامت .

נוֹלַד - נוֹלָד - יִוָּלֵד .

١٣- يشذ الفعل (יָרָה : أطلق النار) عن القاعدة ويتحفظ بالياء فى زمن المستقبل ، فنقول :

יִיָּרֶה .

١٤- بالنسبة للفعل (יָגָה : ألم ، أحزن) تشكل الواو فيه بالشوروق فى المضارع الحالى ، فيُقال :

נוּגֶה - נוּגָה - נוּגִים - נוּגוֹת .

١٥- تحل حركة الحاطف پاتح محل السكون البسيط فى الأفعال يائية الفاء التى يقع فى عينها حرف حلق مثل الفعل : (: يأس ، قنط)

נוֹאֲשָׁה , נוֹאֲשׁוּ ---- יִוָּאֲשׁוּ , תִּוָּאֲשׁוּ ---- הִוָּאֲשִׁי .

١٦- فى الأفعال يائية الفاء إذا وقع حرف حلق فى لام الفعل ، مثل الفعل:(יָכַח : جادل،أقنع) ، تصبح صيغة اسم المفعول للمفردة المؤنثة تصبح (נוֹכַחַת) بدلاًمن (נוֹכָחַת) . كما تحل حركة الـپاتح محل الصيرية فى بقية التصريفات : לְהִוָּכַח , הִוָּכַח , אִוָּכַח .

١٧- يتصرف الفعلان (יָצַת : أحرق ، יָצַב : وقف ، ثبت) مثل الأفعال نونية الفاء فى الماضى والمضارع من وزن نفعل ، ولا يأتى منهما زمن المستقبل فى وزن نفعل ، وإذا كانت هناك ضرورة لا تستخدم المستقبل فيستعمل الوزن البسيط ، فيقال (יִצַּת) .

١٨- الأفعال مثل : (נִצַּל : نجا ، هرب) بها شدة فى الحرف الثانى بسبب إدغام نون الوزن فى نون الفعل ، ولذلك إذا كان هذا الحرف حلقياً مثال : (נָעַר : حرك ، هزَّ ، نفض) ، يظل حرف النون لعدم إمكانية الإدغام والتشديد ، فيقال : נִנְעַרְתִּי , נִנְעַרְתְּ .

ومع ذلك نجد بعض الأفعال من هذا النوع يحذف معها النون ، مثل : (נִחַם : تأسف ، ندم) ، فيقال : (נִחַמְתִּי) .

أما المستقبل والأمر والمصدر فتتصرف هذه الأفعال كالأفعال العادية .

١٩- تستعمل الشوروق فى بعض الأفعال فى مواضع معينة إلى جانب الحولام فى المضارع ، مثل الفعل : (בּוֹךְ : ارتبك ، حار) فيقال :

נְבוּכָה , נְבוּכִים , נְבוּכוֹת = נְבוֹכָה , נְבוֹכִים , נְבוֹכוֹת .

والصورة المشكلة بالشوروق تتطابق مع صيغة اسم المفعول من الفعل المجرد العادى من حيث الوزن .

٢٠- المفرد الغائب فى وزن نفعل من الفعل : (מוֹל : ختن ، طهُر) هى (נִמּוֹל) وليس נָמוֹל .

ومن الفعل : (עוֹר : أيقظ) (נֵעוֹר) . وذلك بسبب حرف الحلق وعدم قبول التشديد .

وهناك أفعال تتصرف على الوزنين مثل : (דּוֹן : حكم ، أصدر حكماً) فيقال : נָדוֹן = נִדּוֹן .

٢١- وزن نفعل من الأفعال واوية العين نادراً ما يستخدم فى العبرية الحديثة ، باستثناء صيغة المضارع الحالى من بعض الأفعال ، والتى تستخدم كصفة أو ظرف . انظر معانى الكلمات الآتية :

דְּבָרִים נְכוֹנִים : كلمات صحيحة ، وهنا (נְכוֹנִים) صفة .

דַּבֵּר נְכוֹנָה : تحدث باعتدال ، وهنا (נְכוֹנָה) ظرف بمعنى الحال .

٢٢- يصاغ المصدر من وزن نفعل على وزن (לְהִפָּעֵל) وبالطبع تحدث بعض التغيرات على هذا الوزن القياسى فى بعض الحالات ، وإليك مصادر الأفعال التى وردت مصرفة فى وزن نفعل على التوالى :

לְהִשָּׁמֵר	לְהֵעָזֵב	לְהִשָּׁאֵל	לְהִשָּׁכַח	לְהִוָּלֵד
לְהִנָּצֵל	לְהִכּוֹן	לְהִסֵּב	לְהִקָּרֵא	לְהִבָּנוֹת

ضع الجذور الآتية فى وزن نفعل : ✍

١- הַשִּׁעוּרִים (למד) .

٢- הַדְּלָתוֹת (סגר) עַל- יְדֵי הָרוּחַ .

٣- הַחֲדָשׁוֹת הָאֵלֶּה (מסר) מָחָר .

٤- הַחַיָּה (רצח) בַּמִּלְחָמָה הָאַחֲרוֹנָה .

٥- הָאִמּוּנִים (גמר) אַחֲרֵי שָׁעָה .

وزن پِعِّل : בִּנְיָן פִּעֵל

وزن پِعِّل هو الوزن الثالث فى أوزان الفعل العبرى وهو مزيد بتضعيف العين ولذلك يكون مشدد العين فى الصيغة القياسية له . وبالطبع يختلف الوزن والتشكيل فى الحالات الخاصة ، كأن يأتى أحد حروف الحلق فى جذر الفعل ، أو أحد حروف العلة .

وينقل الفعل المجرد لوزن پِعِّل لأغراض سنذكرها فى حينها ، وإليك نماذج لتصريف الفعل فى هذا الوزن :

	לִמֵּד : (السالم)			
	עָבָר		עָתִיד	
לִמֵּד	לִמַּדְתִּי	לִמַּדְנוּ	אֲלַמֵּד	נְלַמֵּד
	לִמַּדְתָּ	לִמַּדְתֶּם	תְּלַמֵּד	תְּלַמְּדוּ
	לִמַּדְתְּ	לִמַּדְתֶּן	תְּלַמְּדִי	תְּלַמֵּדְנָה
	נִבְנָה	לִמְּדוּ	יְלַמֵּד	יְלַמְּדוּ
	לִמְּדָה	לִמְּדוּ	תְּלַמֵּד	תְּלַמֵּדְנָה
اسم الفاعل	מְלַמֵּד	מְלַמֶּדֶת	מְלַמְּדִים	מְלַמְּדוֹת
الأمر	לַמֵּד	לַמְּדִי	לַמְּדוּ	לַמֵּדְנָה

	בֵּאֵר : (حلقى العين)			
	עָבָר		עָתִיד	
בֵּאֵר	בֵּאַרְתִּי	בֵּאַרְנוּ	אֲבָאֵר	נְבָאֵר
	בֵּאַרְתָּ	בֵּאַרְתֶּם	תְּבָאֵר	תְּבָאֲרוּ
	בֵּאַרְתְּ	בֵּאַרְתֶּן	תְּבָאֲרִי	תְּבָאֵרְנָה
	בֵּאֵר	בֵּאֲרוּ	יְבָאֵר	יְבָאֲרוּ
	בֵּאֲרָה	בֵּאֲרוּ	תְּבָאֵר	תְּבָאֵרְנָה
اسم الفاعل	מְבָאֵר	מְבָאֶרֶת	מְבָאֲרִים	מְבָאֲרוֹת
الأمر	בָּאֵר	בָּאֲרִי	בָּאֲרוּ	בָּאֵרְנָה

שִׁלַּח : (حلقى اللام)				
	עָבָר		עָתִיד	
שִׁלַּח	שִׁלַּחְתִּי	שִׁלַּחְנוּ	אֲשַׁלַּח	נְשַׁלַּח
	שִׁלַּחְתָּ	שִׁלַּחְתֶּם	תְּשַׁלַּח	תְּשַׁלְּחוּ
	שִׁלַּחְתְּ	שִׁלַּחְתֶּן	תְּשַׁלְּחִי	תְּשַׁלַּחְנָה
	שִׁלַּח	שִׁלְּחוּ	יְשַׁלַּח	יְשַׁלְּחוּ
	שִׁלְּחָה	שִׁלְּחוּ	תְּשַׁלַּח	תְּשַׁלַּחְנָה
اسم الفاعل	מְשַׁלֵּחַ	מְשַׁלַּחַת	מְשַׁלְּחִים	מְשַׁלְּחוֹת
الأمر	שַׁלַּח	שַׁלְּחִי	שַׁלְּחוּ	שַׁלַּחְנָה

נִצֵּל : (نونى الفاء)				
	עָבָר		עָתִיד	
נִצֵּל	נִצַּלְתִּי	נִצַּלְנוּ	אֲנַצֵּל	נְנַצֵּל
	נִצַּלְתָּ	נִצַּלְתֶּם	תְּנַצֵּל	תְּנַצְּלוּ
	נִצַּלְתְּ	נִצַּלְתֶּן	תְּנַצְּלִי	תְּנַצֵּלְנָה
	נִצֵּל	נִצְּלוּ	יְנַצֵּל	יְנַצְּלוּ
	נִצְּלָה	נִצְּלוּ	תְּנַצֵּל	תְּנַצֵּלְנָה
اسم الفاعل	מְנַצֵּל	מְנַצֶּלֶת	מְנַצְּלִים	מְנַצְּלוֹת
الأمر	נַצֵּל	נַצְּלִי	נַצְּלוּ	נַצֵּלְנָה

	מִלֵּא : (حلقى اللام)			
מִלֵּא	עָבָר		עָתִיד	
	מִלֵּאתִי	מִלֵּאנוּ	אֲמַלֵּא	נְמַלֵּא
	מִלֵּאתָ	מִלֵּאתֶם	תְּמַלֵּא	תְּמַלְּאוּ
	מִלֵּאת	מִלֵּאתֶן	תְּמַלְּאִי	תְּמַלֶּאנָה
	מִלֵּא	מִלְּאוּ	יְמַלֵּא	יְמַלְּאוּ
	מִלְּאָה	מִלְּאוּ	תְּמַלֵּא	תְּמַלֶּאנָה
اسم الفاعل	מְמַלֵּא	מְמַלֵּאת	מְמַלְּאִים	מְמַלְּאוֹת
الأمر	מַלֵּא	מַלְּאִי	מַלְּאוּ	מַלֶּאנָה

	חִכָּה : (حلقى اللام)			
חִכָּה	עָבָר		עָתִיד	
	חִכִּיתִי	חִכִּינוּ	אֲחַכֶּה	נְחַכֶּה
	חִכִּיתָ	חִכִּיתֶם	תְּחַכֶּה	תְּחַכּוּ
	חִכִּית	חִכִּיתֶן	תְּחַכִּי	תְּחַכֶּינָה
	חִכָּה	חִכּוּ	יְחַכֶּה	יְחַכּוּ
	חִכְּתָה	חִכּוּ	תְּחַכֶּה	תְּחַכֶּינָה
اسم الفاعل	מְחַכֶּה	מְחַכָּה	מְחַכִּים	מְחַכּוֹת
الأمر	חַכֵּה	חַכִּי	חַכּוּ	חַכֶּינָה

	תִּרְגֵּם : (الفعل الرباعى)			
	עָבָר		עָתִיד	
תִּרְגֵּם	תִּרְגַּמְתִּי	תִּרְגַּמְנוּ	אֲתַרְגֵּם	נְתַרְגֵּם
	תִּרְגַּמְתָּ	תִּרְגַּמְתֶּם	תְּתַרְגֵּם	תְּתַרְגְּמוּ
	תִּרְגַּמְתְּ	תִּרְגַּמְתֶּן	תְּתַרְגְּמִי	תְּתַרְגֵּמְנָה
	תִּרְגֵּם	תִּרְגְּמוּ	יְתַרְגֵּם	יְתַרְגְּמוּ
	תִּרְגְּמָה	תִּרְגְּמוּ	תְּתַרְגֵּם	תְּתַרְגֵּמְנָה
اسم الفاعل	מְתַרְגֵּם	מְתַרְגֶּמֶת	מְתַרְגְּמִים	מְתַרְגְּמוֹת
الأمر	תַּרְגֵּם	תַּרְגְּמִי	תַּרְגְּמוּ	תַּרְגֵּמְנָה

ملاحظات حول وزن פִּעֵל :

١- يميز هذا الوزن فى الفعل وجود الشدة فى عينه دلالة تضعيف الحرف .

٢- إذا وقع حرف حلق فى عين الفعل فإنه لا يشدد ، ويعوض عن التشديد بإطالة حرف فاء الفعل إلى نظير حركته الطويل الممال ، أى للصيريه فى الزمن الماضى أما فى الأزمنة الآخرى فتحل حركة القامص محل بالپاتح انظر تصريف الفعل : (בֵּאֵר)

בֵּאַרְתִּי - אֲבָאֵר - מְבָאֵר .

وعندما تكون عين الفعل أحد الحروف (ה , ח , ע) فإن الحيريق والپاتح يبقيا عادة دون تغير ، مثل : (רִחֵם)

רִחַמְתִּי - אֲרַחֵם - מְרַחֵם - רַחֵם .

وتبقى الحيريق قبل حرف الحلق الألف فى حالة واحدة تقريباً ، هى الفعل : (נִאֵץ : قذف ، أهان ، احتقر)

٣- إذا كان لام الفعل أحد حرفى الحلق (ח , ע) فعادة ما تتحول حركة الصيريه تحت عين الفعل إلى الپاتح ، مثال :

שִׁלַּח - יְשַׁלַּח - שַׁלַּח .

٤- الأفعال النونية الفاء تسلك فى وزن پِعِّل ، نفس مسلكها فى الوزن العادى البسيط .

كما يتطابق الماضى من هذه الأفعال مع نظيرها فى وزن نفعل ، مع استثناء التصريف مع الضمير (هو) حيث يصبح فى وزن پِعِّل : (נִצֵּל) بينما فى وزن نفعل : (נִצַּל) . وأحياناً لا يعمل بهذا الفرق ويتطابقان فى التصريف .

٥- تتصرف الأفعال يائية الفاء مثل الفعل العادى .

٦- بعض الأفعال واوية العين تتصرف فى وزن پِعِّل كالفعل السالم تماماً ، مثل :

כִּוֵּן - יְכַוֵּן - מְכַוֵּן - כַּוֵּן .

بينما تحل الياء محل الواو فى أفعال آخرى ، وتتصرف كالفعل العادى ، مثل : קוּם

קִיֵּם - יְקַיֵּם - מְקַיֵּם - קַיֵּם .

٧- الأفعال يائية العين تتصرف كالفعل العادى ، مثال : סִיֵּם - יְסַיֵּם - מְסַיֵּם - סַיֵּם .

٨- تتصرف الأفعال التى لامها من جنس عينها كالفعل العادى ، مثل :

קִלֵּל - יְקַלֵּל - מְקַלֵּל - קַלֵּל .

٩- الأفعال التى يقع فى لامها حرف الألف تتصرف فى وزن پِعِّل كالأفعال العادية بإستثناء ما يلى :

أ - فى صيغة اسم الفاعل للمفردة المؤنثة تتحرك عين الصيغة بالصيريه بدلاً من السيجول ، بينما تسكون لام الفعل ، قارن : (מְמַלֵּאת و מְדַבֶּרֶת)

ب - فى الماضى يتحرك الحرف الثانى بالصيريه بدلاً من الپاتح ، قارن :(מִלֵּאתִי و דִּבַּרְתִּי) .علماً بأن التصريف لايختلف عن الفعل العادى مع ضمائر الغائب والغائبين .

جـ - فى المستقبل يشكل الحرف الثانى بالسيجول بدلاً من الصيريه مع ضمائر المخاطبات والغائبات ، قارن : (תְּמַלֶּאנָה و תְּדַבֵּרְנָה) . ويبقى الألف غير محرك .

د - فى صيغة الأمر تشكل عين الفعل بالسيجول بدلاً من الصيريه مع المخاطبات ويبقى الألف دون حركات .

١٠- الأفعال هائية اللام أحياناً تشكل عينها بالصيريه عند تصريفها فى الزمن الماضى ، مثال : (צִוֵּיתִי) من الفعل (צִוָּה : أَمَرَ) .

١١- ليس بالضرورة أن تكون الأفعال المستخدمة فى وزن ما مستخدمة فى الأوزان الأخرى . فالأفعال : בֵּאֵר , נִצֵּל , חִכָּה , סִיֵּם , צִוָּה , קִלֵּל .

لا تستخدم فى الوزن البسيط .

١٢- الأفعال الرباعية التى تأتى فى هذا الوزن أنواع مختلفة ، أشهرها

أ - أفعال مكونة من أربعة حروف مختلفة ، مثل : תִּרְגֵּם – פִּרְסֵם .

ب - أفعال يتكرر فيها الحرف الثالث ، مثل : אִוְרֵר

جـ - أفعال يتكرر فيها الحرفان الأول والثانى على التوالى ، مثل : צִלְצֵל

وتجدر الإشارة إلى أن الأفعال الرباعية لا ترد إلا فى أوزان : פִּעֵל , פֻּעַל , הִתְפַּעֵל .

١٣- يأتى المصدر من وزن (פִּעֵל) على وزن (פַּעֵל) وشأنه شأن معظم المصادر يسبق باللام ، وإليك بعض النماذج مع الأخذ فى الاعتبار أن وزن المصدر قد يختلف قليلاً بالنسبة لبعض الأفعال حسب حالته من ورود حرف حلق ، أو علة ، أو مضاعفة حرف :

לְלַמֵּד - לְבָאֵר - לְשַׁלַּח - לְנַצֵּל - לְמַלֵּא - לְחַכּוֹת - לְתַרְגֵּם .

١٤- يأتى اسم المعنى (راجع ص ١٧٦) وزن پِعِّل على وزن (פִּעוּל) و (פִּעוּי) ونقدم هنا بعض النماذج :

לִמּוּד - בֵּאוּר - חִכּוּי .

وزن پُعَّل פֻּעַל :

وزن (פֻּעַל) هو المبنى للمجهول من الوزن السابق (פִּעֵל) لذلك تظل عينه مشددة دلالة على التضعيف .

وإليك نماذج للتصريفه فى الأحوال المختلفة :

	סֻדַּר : نُظِّم ، رُتِّب (السالم)			
	עָבָר		**עָתִיד**	
סֻדַּר	סֻדַּרְתִּי	סֻדַּרְנוּ	אֲסֻדַּר	נְסֻדַּר
	סֻדַּרְתָּ	סֻדַּרְתֶּם	תְּסֻדַּר	תְּסֻדְּרוּ
	סֻדַּרְתְּ	סֻדַּרְתֶּן	תְּסֻדְּרִי	תְּסֻדַּרְנָה
	סֻדַּר	סֻדְּרוּ	יְסֻדַּר	יְסֻדְּרוּ
	סֻדְּרָה	סֻדְּרוּ	תְּסֻדַּר	תְּסֻדַּרְנָה
اسم المفعول	מְסֻדָּר	מְסֻדֶּרֶת	מְסֻדָּרִים	מְסֻדָּרוֹת

	בֹּרַךְ : بُرِك (عينه حرف راء)			
	עָבָר		**עָתִיד**	
בֹּרַךְ	בֹּרַכְתִּי	בֹּרַכְנוּ	אֲבֹרַךְ	נְבֹרַךְ
	בֹּרַכְתָּ	בֹּרַכְתֶּם	תְּבֹרַךְ	תְּבֹרְכוּ
	בֹּרַכְתְּ	בֹּרַכְתֶּן	תְּבֹרְכִי	תְּבֹרַכְנָה
	בֹּרַךְ	בֹּרְכוּ	יְבֹרַךְ	יְבֹרְכוּ
	בֹּרְכָה	בֹּרְכוּ	תְּבֹרַךְ	תְּבֹרַכְנָה
اسم المفعول	מְבֹרָךְ	מְבֹרֶכֶת	מְבֹרָכִים	מְבֹרָכוֹת

	מֵלָּא : عبّأ ، ملأ (لامه ألف)			
	עָבָר		עָתִיד	
מֵלָּא	מֵלֵּאתִי	מֵלֵּאנוּ	אֲמֵלָּא	נְמֵלָּא
	מֵלֵּאתָ	מֵלֵּאתֶם	תְּמֵלָּא	תְּמֵלְּאוּ
	מֵלֵּאת	מֵלֵּאתֶן	תְּמֵלְּאִי	תְּמֵלֶּאנָה
	מֵלָּא	מֵלְּאוּ	יְמֵלָּא	יְמֵלְּאוּ
	מֵלְּאָה	מֵלְּאוּ	תְּמֵלָּא	תְּמֵלֶּאנָה
اسم المفعول	מְמֵלָּא	מְמֵלֵּאת	מְמֵלָּאִים	מְמֵלָּאוֹת

	גֵּלָּה : أُظهر ، وُضِّح (لامه هاء)			
	עָבָר		עָתִיד	
גֵּלָּה	גֵּלֵּיתִי	גֵּלֵּינוּ	אֲגֵלֶּה	נְגֵלֶּה
	גֵּלֵּיתָ	גֵּלֵּיתֶם	תְּגֵלֶּה	תְּגֵלּוּ
	גֵּלֵּית	גֵּלֵּיתֶן	תְּגֵלִּי	תְּגֵלֶּינָה
	גֵּלָּה	גֵּלּוּ	יְגֵלֶּה	יְגֵלּוּ
	גֵּלְּתָה	גֵּלּוּ	תְּגֵלֶּה	תְּגֵלֶּינָה
اسم المفعول	מְגֵלֶּה	מְגֵלָּה	מְגֵלִּים	מְגֵלּוֹת

	תֵּרְגַּם : تُرجم ، فُسَّر (الرباعى)			
	עָבָר		עָתִיד	
תֵּרְגַּם	תֵּרְגַּמְתִּי	תֵּרְגַּמְנוּ	אֲתֵרְגַּם	נְתֵרְגַּם
	תֵּרְגַּמְתָּ	תֵּרְגַּמְתֶּם	תְּתֵרְגַּם	תְּתֵרְגְּמוּ
	תֵּרְגַּמְתְּ	תֵּרְגַּמְתֶּן	תְּתֵרְגְּמִי	תְּתֵרְגַּמְנָה
	בֵּרַךְ	תֵּרְגְּמוּ	יְתֵרְגַּם	יְתֵרְגְּמוּ
	תֵּרְגְּמָה	תֵּרְגְּמוּ	תְּתֵרְגַּם	תְּתֵרְגַּמְנָה
اسم المفعول	מְתֵרְגָּם	מְתֵרְגֶּמֶת	מְתֵרְגָּמִים	מְתֵרְגָּמוֹת

ملاحظات على وزن پُعَّل פֻּעַּל :

١ - لا تأتى صيغتا الأمر أو المصدر من الأفعال المبنية للمجهول ، ويلاحظ أن هذا الوزن يحتفظ بالشدة فى عين الفعل .

٢ - إذا كانت عين الفعل أحد الحروف (א , ע , ר) فإن الشدة تحذف منه وتشكل عندئذ فاء الفعل بالحولام بدلاً من القبوص ، مثال : בֹּרַךְ - יְבֹרַךְ - מְבֹרָךְ .

وإذا كانت عين الفعل أحد الحرفين (ה , ח) تظل القبوص مع عدم تشديد هذه الحروف ، مثال : רֻחַם - יְרֻחַם - מְרֻחָם .

٣ - تتصرف الأفعال اليائية الفاء كالأفعال العادية .

٤ - الأفعال واوية العين « الجوفاء « وضعها فى وزن پُعَّل ، بعضها يتصرف كالفعل العادى ، مثال : כֻּוַּן - יְכֻוַּן - מְכֻוָּן .

والبعض الآخر تحل محل الواو ، وتتصرف كالفعل العادى أيضاً ، مثال :

קֻיַּם - יְקֻיַּם - מְקֻיָּם .

٥- الأفعال يائية العين تتصرف كالفعل العادى ، مثال :

סֻיַּם - יְסֻיַּם - מְסֻיָּם .

٦ - الأفعال المضاعفة التى لامها من جنس عينها ، تتصرف كالفعل العادى ، مثال :

קֻלַּל - יְקֻלַּל - מְקֻלָּל .

٧ - الأفعال هائية اللام تتميز فى وزن پُعَّل بحركة الصيريه تحت عين الفعل ، وتتحول هذه الصيريه إلى حيريق جادول مع ضمير المتكلمين ، مثال :

גֻּלֵּיתִי - גֻּלֵּינוּ .

٨ - الأفعال الرباعية تتصرف كالأفعال العادية عدا أنها تتكون من أربعة صوامت بدلاً من ثلاثة ، كما لا يوجد شدة فى الحرف الثانى .

وزن هِتْپَعِّل :הִתְפַּעֵל

وزن هِتْپَعِّل (הִתְפַּעֵל) هو الوزن المزيد بالمقطع (הִתְ) فى أول الجذر ، وبتضعيف عينه ، ويؤتى به بإضافة هذا المقطع (הִתְ) إلى الفعل فى وزن پِعِّل مع تحويل فاء پِعِّل إلى پاتح .

وهناك تغيرات أخرى فى حالات معينة ، سنتحدث عنها بعد تقديم نماذج لتصريف الفعل فى هذا الوزن :

	הִתְלַבֵּשׁ : (السالم)			
	עָבָר		עָתִיד	
הִתְלַבֵּשׁ	הִתְלַבַּשְׁתִּי	הִתְלַבַּשְׁנוּ	אֶתְלַבֵּשׁ	נִתְלַבֵּשׁ
	הִתְלַבַּשְׁתָּ	הִתְלַבַּשְׁתֶּם	תִּתְלַבֵּשׁ	תִּתְלַבְּשׁוּ
	הִתְלַבַּשְׁתְּ	הִתְלַבַּשְׁתֶּן	תִּתְלַבְּשִׁי	תִּתְלַבֵּשְׁנָה
	הִתְלַבֵּשׁ	הִתְלַבְּשׁוּ	יִתְלַבֵּשׁ	יִתְלַבְּשׁוּ
	הִתְלַבְּשָׁה	הִתְלַבְּשׁוּ	תִּתְלַבֵּשׁ	תִּתְלַבֵּשְׁנָה
اسم الفاعل	מִתְלַבֵּשׁ	מִתְלַבֶּשֶׁת	מִתְלַבְּשִׁים	מִתְלַבְּשׁוֹת
الأمر	הִתְלַבֵּשׁ	הִתְלַבְּשִׁי	הִתְלַבְּשׁוּ	הִתְלַבֵּשְׁנָה

	הִתְפָּאֵר : (حلقى العين)			
	עָבָר		עָתִיד	
הִתְפָּאֵר	הִתְפָּאַרְתִּי	הִתְפָּאַרְנוּ	אֶתְפָּאֵר	נִתְפָּאֵר
	הִתְפָּאַרְתָּ	הִתְפָּאַרְתֶּם	תִּתְפָּאֵר	תִּתְפָּאֲרוּ
	הִתְפָּאַרְתְּ	הִתְפָּאַרְתֶּן	תִּתְפָּאֲרִי	תִּתְפָּאֵרְנָה
	הִתְפָּאֵר	הִתְפָּאֲרוּ	יִתְפָּאֵר	יִתְפָּאֲרוּ
	הִתְפָּאֲרָה	הִתְפָּאֲרוּ	תִּתְפָּאֵר	תִּתְפָּאֵרְנָה
اسم الفاعل	מִתְפָּאֵר	מִתְפָּאֶרֶת	מִתְפָּאֲרִים	מִתְפָּאֲרוֹת
الأمر	הִתְפָּאֵר	הִתְפָּאֲרִי	הִתְפָּאֲרוּ	הִתְפָּאֵרְנָה

הִתְגַּלֵּח : (حلقى اللام)				
	עָבָר		עָתִיד	
הִתְגַּלֵּח	הִתְגַּלַּחְתִּי	הִתְגַּלַּחְנוּ	אֶתְגַּלֵּחַ	נִתְגַּלֵּחַ
	הִתְגַּלַּחְתָּ	הִתְגַּלַּחְתֶּם	תִּתְגַּלֵּחַ	תִּתְגַּלְּחוּ
	הִתְגַּלַּחְתְּ	הִתְגַּלַּחְתֶּן	תִּתְגַּלְּחִי	תִּתְגַּלַּחְנָה
	הִתְגַּלֵּח	הִתְגַּלְּחוּ	יִתְגַּלֵּחַ	יִתְגַּלְּחוּ
	הִתְגַּלְּחָה	הִתְגַּלְּחוּ	תִּתְגַּלֵּחַ	תִּתְגַּלַּחְנָה
اسم الفاعل	מִתְגַּלֵּחַ	מִתְגַּלַּחַת	מִתְגַּלְּחִים	מִתְגַּלְּחוֹת
الأمر	הִתְגַּלַּח	הִתְגַּלְּחִי	הִתְגַּלְּחוּ	הִתְגַּלַּחְנָה

הִתְחַבֵּא : (حلقى الفاء واللام)				
	עָבָר		עָתִיד	
הִתְחַבֵּא	הִתְחַבֵּאתִי	הִתְחַבֵּאנוּ	אֶתְחַבֵּא	נִתְחַבֵּא
	הִתְחַבֵּאתָ	הִתְחַבֵּאתֶם	תִּתְחַבֵּא	תִּתְחַבְּאוּ
	הִתְחַבֵּאת	הִתְחַבֵּאתֶן	תִּתְחַבְּאִי	תִּתְחַבֶּאנָה
	הִתְחַבֵּא	הִתְחַבְּאוּ	יִתְחַבֵּא	יִתְחַבְּאוּ
	הִתְחַבְּאָה	הִתְחַבְּאוּ	תִּתְחַבֵּא	תִּתְחַבֶּאנָה
اسم الفاعل	מִתְחַבֵּא	מִתְחַבֵּאת	מִתְחַבְּאִים	מִתְחַבְּאוֹת
الأمر	הִתְחַבֵּא	הִתְחַבְּאִי	הִתְחַבְּאוּ	הִתְחַבֶּאנָה

	הִתְגַּלָּה : (لامه هاء)			
	עָבָר		עָתִיד	
הִתְגַּלָּה	הִתְגַּלִּיתִי	הִתְגַּלִּינוּ	אֶתְגַּלֶּה	נִתְגַּלֶּה
	הִתְגַּלִּיתָ	הִתְגַּלִּיתֶם	תִּתְגַּלֶּה	תִּתְגַּלּוּ
	הִתְגַּלִּית	הִתְגַּלִּיתֶן	תִּתְגַּלִּי	תִּתְגַּלֶּינָה
	הִתְחַבֵּא	הִתְגַּלּוּ	יִתְגַּלֶּה	יִתְגַּלּוּ
	הִתְגַּלְּתָה	הִתְגַּלּוּ	תִּתְגַּלֶּה	תִּתְגַּלֶּינָה
اسم الفاعل	מִתְגַּלֶּה	מִתְגַּלָּה	מִתְגַּלִּים	מִתְגַּלּוֹת
الأمر	הִתְגַּלֵּה	הִתְגַּלִּי	הִתְגַּלּוּ	הִתְגַּלֶּינָה

	הִתְבַּלְבֵּל : (الرباعى)			
	עָבָר		עָתִיד	
הִתְבַּלְבֵּל	הִתְבַּלְבַּלְתִּי	הִתְבַּלְבַּלְנוּ	אֶתְבַּלְבֵּל	נִתְבַּלְבֵּל
	הִתְבַּלְבַּלְתָּ	הִתְבַּלְבַּלְתֶּם	תִּתְבַּלְבֵּל	תִּתְבַּלְבְּלוּ
	הִתְבַּלְבַּלְתְּ	הִתְבַּלְבַּלְתֶּן	תִּתְבַּלְבְּלִי	תִּתְבַּלְבְּלְנָה
	הִתְבַּלְבְּל	הִתְבַּלְבְּלוּ	יִתְבַּלְבֵּל	יִתְבַּלְבְּלוּ
	הִתְבַּלְבְּלָה	הִתְבַּלְבְּלוּ	תִּתְבַּלְבֵּל	תִּתְבַּלְבֵּלְנָה
اسم الفاعل	מִתְבַּלְבֵּל	מִתְבַּלְבֶּלֶת	מִתְבַּלְבְּלִים	מִתְבַּלְבְּלוֹת
الأمر	הִתְבַּלְבֵּל	הִתְבַּלְבְּלִי	הִתְבַּלְבְּלוּ	הִתְבַּלְבֵּלְנָה

ملاحظات حول وزن هِتْپَعِّل :

١ ـ الحروف الزائدة فى هذا الوزن هى الهاء والتاء (הִתְ) ، وتضعيف عين الفعل ، أمثلة :

הִתְאַמֵּץ - הִתְגַּבֵּר - הִתְגַּדֵּל .

٢ـ تشكل فاء الفعل بالـپاتح وتشدد عينه ، مثال :

נָגַשׁ   הִתְנַגֵּשׁ

٣ـ عندما تكون فاء الفعل حرفاً من حروف الصفير (ס , שׁ , שׂ , צ) فإنها تتبادل الموقع مع تاء الصيغة ، أمثلة :

שָׁמַר ← הִתְשַׁמֵּר ← הִשְׁתַּמֵּר

סָכַל ← הִתְסַכֵּל ← הִסְתַּכֵּל

٤ـ عندما تكون فاء الفعل حرف صاد (צ) وهو كما نعرف حرف صفير ، فبالإضافة إلى تبادل الموقع مع تاء الوزن فإن هذه التاء تتحول إلى طاء :

הִתְצַמֵּק ← הִצְתַּמֵּק ← הִצְטַמֵּק

הִתְצַלֵּם ← הִצְתַּלֵּם ← הִצְטַלֵּם

٥ـ إذا وقع حرف الزاين (ז) فاءً للفعل فإنه يتبادل الموقع مع تاء الوزن التى يتحول بدورها إلى حرف دال (ד) مثال :

הִתְזַמֵּן ← הִזְתַּמֵּן ← הִזְדַּמֵּן

הִתְזַיֵּף ← הִזְתַּיֵּף ← הִזְדַּיֵּף

٦ـ إذا وقع أحد الحروف (ד , ט , ת) فاءً للفعل فإن تاء الوزن تسقط ويعوض عنها بشدة ثقيلة داخل هذه الفاء ، أمثلة :

הִתְטַהֵר ← הִטַּהֵר

הִתְדַּבֵּר ← הִדַּבֵּר

٧- إذا كان عين الفعل حرفاً حلقياً كالأفعال (בֵּאֵר , סֵעֵר) فإن هذا الحرف لا يشدد ويعوض عن ذلك بإطالة حركة فاء الفعل من الـپاتح إلى القامص ، أمثلة :

הִתְפָּאֵר - הִתְנָאָה - הִתְבָּרֵר .

٨- إذا انتهى الفعل بحرف حلق ظهرت الفتحة المسروقة ، أمثلة :

הִתְגַּלֵּחַ - הִתְקַלֵּחַ .

٩- صيغة المصدر من هذا الوزن هى نفس صيغة الفعل المسند إلى ضمير المفرد الغائب ، وغالباً ما يضاف إليها لام الجر كسابقة وتسمى عندئذ اللام المصدرية ، ويستثنى من ذلك الأفعال المنتهية بحرف هاء حيث يأتى مصدرها على وزن (הִתְפַּעוֹת) ، نماذج :

לְהִתְפָּאֵר - לְהִתְגַּלֵּחַ - לְהִתְגַּלּוֹת .

١٠- يأتى اسم المعنى من هذا الوزن على وزن (הִתְפַּעְלוּת) مع تغير قليل إذا احتوى الجذر على حرف علة مثلاً ، نماذج :

הִתְגַּבְּרוּת - הִתְחַמְּקוּת .

وزن هِفْعِيل : הִפְעִיל

وزن هِفْعِيل (הִפְעִיל) هو الوزن السادس فى أوزان الفعل العبرى السبعة ، ومن اللغويين من يقدم هذا الوزن فيجعله الوزن الخامس ويؤخر وزن هِتْپَعِّل (הִתְפַּעֵל) ويجعله السابع فى الترتيب .

ويتكون هذا الوزن بهاء سابقة على الجذر الثلاثى ، وياء بين عينه ولامه وهذا الوزن يقابل وزن (أفعل) فى اللغة العربية . وإليك نماذج لتصريف بعض الأفعال فى الحالات المختلفة :

	הִזְכִּיר : (الفعل العادى)			
הִזְכִּיר	עָבָר		עָתִיד	
	הִזְכַּרְתִּי	הִזְכַּרְנוּ	אַזְכִּיר	נַזְכִּיר
	הִזְכַּרְתָּ	הִזְכַּרְתֶּם	תַּזְכִּיר	תַּזְכִּירוּ
	הִזְכַּרְתְּ	הִזְכַּרְתֶּן	תַּזְכִּירִי	תַּזְכֵּרְנָה
	הִזְכִּיר	הִזְכִּירוּ	יַזְכִּיר	יַזְכִּירוּ
	הִזְכִּירָה	הִזְכִּירוּ	תַּזְכִּיר	תַּזְכֵּרְנָה
اسم الفاعل	מַזְכִּיר	מַזְכִּירָת	מַזְכִּירִים	מַזְכִּירוֹת
الأمر	הַזְכֵּר	הַזְכִּירִי	הַזְכִּירוּ	הַזְכֵּרְנָה

	הֶעֱבִיד : (حلقى الفاء)			
הֶעֱבִיד	עָבָר		עָתִיד	
	הֶעֱבַדְתִּי	הֶעֱבַדְנוּ	אַעֲבִיד	נַעֲבִיד
	הֶעֱבַדְתָּ	הֶעֱבַדְתֶּם	תַּעֲבִיד	תַּעֲבִידוּ
	הֶעֱבַדְתְּ	הֶעֱבַדְתֶּן	תַּעֲבִידִי	תַּעֲבֵדְנָה
	הֶעֱבִיד	הֶעֱבִידוּ	יַעֲבִיד	יַעֲבִידוּ
	הֶעֱבִידָה	הֶעֱבִידוּ	תַּעֲבִיד	תַּעֲבֵדְנָה
اسم الفاعل	מַעֲבִיד	מַעֲבִידָה	מַעֲבִידִים	מַעֲבִידוֹת
الأمر	הַעֲבֵד	הַעֲבִידִי	הַעֲבִידוּ	הַעֲבֵדְנָה

	הִבְטִיחַ : (حلقى اللام)			
הִבְטִיחַ	עָבָר		עָתִיד	
	הִבְטַחְתִּי	הִבְטַחְנוּ	אַבְטִיחַ	נַבְטִיחַ
	הִבְטַחְתָּ	הִבְטַחְתֶּם	תַּבְטִיחַ	תַּבְטִיחוּ
	הִבְטַחַתְּ	הִבְטַחְתֶּן	תַּבְטִיחִי	תַּבְטַחְנָה
	הִזְכִּיר	הִבְטִיחוּ	יַבְטִיחַ	יַבְטִיחוּ
	הִבְטִיחָה	הִבְטִיחוּ	תַּבְטִיחַ	תַּבְטַחְנָה
اسم الفاعل	מַבְטִיחַ	מַבְטִיחָה	מַבְטִיחִים	מַבְטִיחוֹת
الأمر	הַבְטַח	הַבְטִיחִי	הַבְטִיחוּ	הַבְטַחְנָה

	הֵיטִיב : (الفعل الناقص يائى الفاء) (تبقى ياؤه فى التصريف)			
הֵיטִיב	עָבָר		עָתִיד	
	הֵיטַבְתִּי	הֵיטַבְנוּ	אֵיטִיב	נֵיטִיב
	הֵיטַבְתָּ	הֵיטַבְתֶּם	תֵּיטִיב	תֵּיטִיבוּ
	הֵיטַבְתְּ	הֵיטַבְתֶּן	תֵּיטִיבִי	תֵּיטֵבְנָה
	הֵיטִיב	הֵיטִיבוּ	יֵיטִיב	יֵיטִיבוּ
	הֵיטִיבָה	הֵיטִיבוּ	תֵּיטִיב	תֵּיטֵבְנָה
اسم الفاعل	מֵיטִיב	מֵיטִיבָה	מֵיטִיבִים	מֵיטִיבוֹת
الأمر	הֵיטֵב	הֵיטִיבִי	הֵיטִיבוּ	הֵיטִיבְנָה

	הוֹרִיד : (الفعل الناقص يائى الفاء) (تتحول ياؤه إلى واو فى التصريف)			
	עָבָר		עָתִיד	
הוֹרִיד	הוֹרַדְתִּי	הוֹרַדְנוּ	אוֹרַד	נוֹרִיד
	הוֹרַדְתָּ	הוֹרַדְתֶּם	תּוֹרִיד	תּוֹרִידוּ
	הוֹרַדְתְּ	הוֹרַדְתֶּן	תּוֹרִידִי	תּוֹרֵדְנָה
	הֵיטִיב	הוֹרִידוּ	יוֹרִיד	יוֹרִידוּ
	הוֹרִידָה	הוֹרִידוּ	תּוֹרִיד	תּוֹרֵדְנָה
اسم الفاعل	מוֹרִיד	מוֹרִידָה	מוֹרִידִים	מוֹרִידוֹת
الأمر	הוֹרֵד	הוֹרִידִי	הוֹרִידוּ	הוֹרֵדְנָה

	הִצִּיל : (نونى الفاء)			
	עָבָר		עָתִיד	
הִצִּיל	הִצַּלְתִּי	הִצַּלְנוּ	אַצִּיל	נַצִּיל
	הִצַּלְתָּ	הִצַּלְתֶּם	תַּצִּיל	תַּצִּילוּ
	הִצַּלְתְּ	הִצַּלְתֶּן	תַּצִּילִי	תַּצֵּלְנָה
	הִצִּיל	הִצִּילוּ	יַצִּיל	יַצִּילוּ
	הִצִּילָה	הִצִּילוּ	תַּצִּיל	תַּצֵּלְנָה
اسم الفاعل	מַצִּיל	מַצִּילָה	מַצִּילִים	מַצִּילוֹת
الأمر	הַצֵּל	הַצִּילִי	הַצִּילוּ	הַצֵּלְנָה

	הֵקִים : واوى العين (الأجوف)			
הֵקִים	עָבָר		עָתִיד	
	הֲקַמְתִּי	הֲקַמְנוּ	אָקִם	נָקִים
	הֲקַמְתָּ	הֲקַמְתֶּם	תָּקִים	תָּקִימוּ
	הֲקַמְתְּ	הֲקַמְתֶּן	תָּקִימִי	תָּקֵמְנָה
	הֵקִים	הֵקִימוּ	יָקִים	יָקִימוּ
	הֵקִימָה	הֵקִימוּ	תָּקִים	תָּקֵמְנָה
اسم الفاعل	מֵקִים	מְקִימָה	מְקִימִים	מְקִימוֹת
الأمر	הָקֵם	הָקִימִי	הָקִימוּ	הָקֵמְנָה

وهناك آخر للفعل (הֵקִים) يختلف عن سابقه فى الماضى ولا يختلف إلا قليلاً فى المستقبل :

הֵקִים : واوى العين (الأجوف)		
עָבָר		עָתִיד
הֲקִימוֹתִי	הֲקִימוֹנוּ	لا يختلف التصريف فى زمن المستقبل مع جميع الضمائر باستثناء ضميرى المخاطبات والغائبات ، حيث تصبح :
הֲקִימוֹתָ	הֲקִימוֹתֶם	
הֲקִימוֹת	הֲקִימוֹתֶן	
הֵקִים	הֵקִימוּ	תְּקִימֶינָה
הֵקִימָה	הֵקִימוּ	

הֵבִיא : (الأجوف : عينه حولام جادول)				
הֵבִיא	עָבָר		עָתִיד	
	הֵבֵאתִי	הֵבֵאנוּ	אָבִיא	נָבִיא
	הֵבֵאתָ	הֲבֵאתֶם	תָּבִיא	תָּבִיאוּ
	הֵבֵאת	הֲבֵאתֶן	תָּבִיאִי	תָּבֵאנָה
	הֵבִיא	הֵבִיאוּ	יָבִיא	יָבִיאוּ
	הֵבִיאָה	הֵבִיאוּ	תָּבִיא	תָּבֵיאנָה
اسم الفاعل	מֵבִיא	מְבִיאָה	מְבִיאִים	מְבִיאוֹת
الأمر	הָבֵא	הָבִיאִי	הָבִיאוּ	הָבֵאנָה

הֵסֵב : (الفعل المضاعف : لامه من جنس عينه)				
הֵסֵב	עָבָר		עָתִיד	
	הֵסַבְתִּי	הֵסַבְנוּ	אָסֵב	נָסֵב
	הֵסַבְתָּ	הֲסַבְתֶּם	תָּסֵב	תָּסֵבּוּ
	הֵסַבְתְּ	הֲסַבְתֶּן	תָּסֵבִּי	תְּסֵבְנָה
	הֵסֵב	הֵסֵבּוּ	יָסֵב	יָסֵבּוּ
	הֵסֵבָּה	הֵסֵבּוּ	תָּסֵב	תְּסֵבְנָה
اسم الفاعل	מֵסֵב	מְסִיבָּה	מְסִבִּים	מְסִבּוֹת
الأمر	הָסֵב	הָסֵבִּי	הָסֵבּוּ	הָסֵבְנָה

	הִקְרִיא : (لامه حرف حلق «א»)			
	עָבָר		עָתִיד	
הִקְרִיא	הִקְרֵאתִי	הִקְרֵאנוּ	אַקְרִיא	נַקְרִיא
	הִקְרֵאתָ	הִקְרֵאתֶם	תַּקְרִיא	תַּקְרִיאוּ
	הִקְרֵאת	הִקְרֵאתֶן	תַּקְרִיאִי	תַּקְרֶאנָה
	הִקְרִיא	הִקְרִיאוּ	יַקְרִיא	יַקְרִיאוּ
	הִקְרִיאָה	הִקְרִיאוּ	תַּקְרִיא	תַּקְרֶאנָה
اسم الفاعل	מַקְרִיא	מַקְרִיאָה	מַקְרִיאִים	מַקְרִיאוֹת
الأمر	הַקְרֵא	הַקְרִיאִי	הַקְרִיאוּ	הַקְרֶאנָה

	הִרְשָׁה : (لامه هاء)			
	עָבָר		עָתִיד	
הִרְשָׁה	הִרְשִׁיתִי	הִרְשִׁינוּ	אַרְשֶׁה	נַרְשֶׁה
	הִרְשֵׁיתָ	הִרְשֵׁיתֶם	תַּרְשֶׁה	תַּרְשׁוּ
	הִרְשֵׁית	הִרְשֵׁיתֶן	תַּרְשִׁי	תַּרְשֶׁינָה
	הִרְשָׁה	הִרְשׁוּ	יַרְשֶׁה	יַרְשׁוּ
	הִרְשְׁתָה	הִרְשׁוּ	תַּרְשֶׁה	תַּרְשֶׁינָה
اسم الفاعل	מַרְשֶׁה	מַרְשָׁה	מַרְשִׁים	מַרְשׁוֹת
الأمر	הַרְשֵׁה	הַרְשִׁי	הַרְשׁוּ	הַרְשֶׁינָה

ملاحظات حول وزن هِفْعِيل :

١- يتميز هذا الوزن بحرف الهاء (הִ) فى أوله ، وهذه الهاء تحذف ويحل محلها الميم فى صيغة اسم الفاعل ، والياء فى تصريف الفعل فى زمن المستقبل ، مثال :

הִזְכִּיר - יַזְכִּיר - מַזְכִּיר .

٢- إذا وقع أحد حرفى الحلق (א , ע) فاءً للفعل تحل حركة الحاطف محل السكون البسيط ، مثال :

הֶעֱבִיד - יַעֲבִיד - מַעֲבִיד .

بينما إذا كان حرف الحلق (ה أو ח) فالسكون غالباً ما يبقى ، أمثلة :

מַהְבִּיל - מַחְכִּים .

٣- إذا كان الحرف الثالث للجذر (لام الفعل) أحد الحرفين (ח , ע) أو حرف الهاء وبداخله المبيق (הּ) تشكل هذه الحروف بالپاتح جنوڤا ، مثال :

הִבְטִיחַ - יַבְטִיחַ - מַבְטִיחַ - לְהַבְטִיחַ .

كما تحل الپاتح محل الصيريه مع ضمير المخاطبات والغائبات فى زمن المستقبل ، وكذلك فى الأمر مع ضمير المخاطب والمخاطبات ، :

תַּבְטַחְנָה - הַבְטַחְנָה - הַבְטַח .

٤- بالنسبة للأفعال المعتلة يائية الفاء تظل هذه الياء فى وزن هِفْعِيل بينما الأفعال الناقصة يائية الفاء فإن هذه الياء تتحول فى وزن هِفْعِيل إلى واو . (راجع التصريفات)

وهناك بعض أفعال يائية الفاء مثل : יָצַב , יָצַע تتصرف كالأفعال نونية الفاء .
(راجع التصريفات)

٥- تحذف النون الابتدائية من الجذور نونية الفاء ، مثل : (נעל) ويحل محلها شدة فى الحرف التالى للنون . ولكن إذا كان هذا الحرف الثانى حرفاً حلقياً يبقى حرف النون وبالتالى لا يشدد الحرف التالى ، أمثلة :

מַנְהִיג , מַנְחִיל , מַנְעִים .

وإذا كان لام الفعل أحد الحرفين (ח , ע) أو حرف الهاء بداخله نقطة المبيق عندئذ يشكل هذا الحرف بالپاتح جنوڤا ، مثال : הִסִּיעַ - יַסִּיעַ - מַסִּיעַ - לְהַסִּיעַ .

كما تحل الـپاتح محل الصيريه فى ضمائر جمع الإناث عند التصريف فى زمن المستقبل والأمر ، مثال : תַּסְעֶנָה - הַסְעֶנָה .

٦- للفعل (הֵבִיא) تصريف آخر : (הֲבִיאוֹתִי - הֲבִיאוֹתָ) .

٧- فى الفعل (הֲקִימוֹתִי - הֲקִימוֹתָ) تشكل الهاء بالحاطف پاتح ، بينما إذا كان الحرف الأول حلقياً تشكل هذه الهاء بالـپاتح فقط ، مثال : הַעִידוֹתִי

٨- للجذر (נוח) تصريفان :

أ - عندما يكون معنى الفعل (أراح) يتصرف كالأفعال واوية العين :

הֵנִיחַ - יָנִיחַ - מֵנִיחַ - הָנַח - לְהָנִיחַ

ب – عندما يكون معنى الفعل (أودع) يتصرف كالأفعال نونية الفاء :

הִנִּיחַ - יַנִּיחַ - מַנִּיחַ - הַנַּח - לְהַנִּיחַ .

٩- بعض الأفعال المضاعفة (التى لامها من جنس عينها) تتصرف كالأفعال العادية ، أمثلة :

הִכְלִיל - יַכְלִיל - מַכְלִיל - הַכְלֵל - לְהַכְלִיל .

הִרְנִין - יַרְנִין - מַרְנִין - הַרְנֵן - לְהַרְנִין .

١٠- حرف الهاء فى التصريفات (הֲסִבּוֹתִי , הֲסִבּוֹתָ) يشكل بحاطف پاتح بينما إذا كان الحرف الأول حرف حلق يشكل الهاء بالـپاتح ، مثال : הַחִלּוֹתִי

١١- تصرف الجذور التى لامها حرف ألف (קרא) كالأفعال العادية باستثناء الحالات التالية :

أ – فى الماضى يشكل الحرف الثانى بالصيريه بدلاً من الـپاتح .

ب - فى صيغة المستقبل الأمر مع ضمائر المخاطبات والغائبات يشكل الحرف الثانى بالسيجول بدلاً من الصيريه . (راجع التصريفات) .

١٢- الجذر (יצא) يسلك مسلك الأفعال يائية الفاء ، والأفعال ألفية اللام عند التصريف :

הוֹצִיא - יוֹצִיא - מוֹצִיא - הוֹצֵא - לְהוֹצִיא .

١٣- الجذر (רשה) يمكن تشكيل عين الجذر فيه إما بالصيريه وإما بالحيريق :

הִרְשֵׁיתִי = הִרְשִׁיתִי .

הִרְשֵׁיתָ = הִרְשִׁיתָ .

وإذا كان الحرف الأول حلقياً (עלה) فإن الحاطف تحل محل السكون البسيط :

הֶעֱלָה - יַעֲלֶה - מַעֲלֶה - הַעֲלֵה - לְהַעֲלוֹת .

١٤- الجذر (ירה) يتصرف كالأفعال يائية الفاء والأفعال هائية اللام فى آن واحد :

הוֹרָה - יוֹרֶה - מוֹרֶה - הוֹרֵה - לְהוֹרוֹת .

١٥- يصاغ المصدر بشكل عام من الأفعال التى على وزن هفعيل على وزن : (לְהַפְעִיל) ، ويتغير هذا الوزن قليلاً تبعاً لجذر الفعل من حيث احتوائه على حرف علة ، أو حلق ، أو غير ذلك ، وإليك نماذج هذه المصادر :

לְהַזְכִּיר , לְהַעֲבִיד , לְהַבְטִיחַ , לְהֵיטִיב , לְהוֹרִיד
לְהַצִּיל , לְהָקִים , לְהָסֵב , לְהַקְרִיא , לְהַרְשׁוֹת .

١٦- يصاغ اسم المعنى من وزن (هِفْعيل) على وزن (הַפְעָלָה) مع تغير قليل إذا جاء فى الجذر حرف علة ، أو حلق مثلاً ، وإليك بعض النماذج :

הַכְפָּלָה , הַסְבָּרָה , הַרְשָׁאָה , הוֹרָדָה .

وزن هُفْعَل : הָפְעַל

وزن هُفْعَل (הָפְעַל) هو الوزن الأخير فى الأوزان السبعة ، حسب الترتيب الذى ذكرناه فى هذا القسم . وهو وزن المبنى للمجهول من الوزن السابق (הִפְעִיל) ، وإليك نماذج تصريف الفعل فى هذا الوزن فى الحالات المختلفة :

	הָשְׁלַךְ : (الفعل السالم)			
	עָבָר		עָתִיד	
הָשְׁלַךְ	הָשְׁלַכְתִּי	הָשְׁלַכְנוּ	אָשְׁלַךְ	נָשְׁלַךְ
	הָשְׁלַכְתָּ	הָשְׁלַכְתֶּם	תָּשְׁלַךְ	תָּשְׁלְכוּ
	הָשְׁלַכְתְּ	הָשְׁלַכְתֶּן	תָּשְׁלְכִי	תָּשְׁלַכְנָה
	הָשְׁלַךְ	הָשְׁלְלְכוּ	יָשְׁלַךְ	יָשְׁלְכוּ
	הָשְׁלְכָה	הָשְׁלְלְכוּ	תָּשְׁלַךְ	תָּשְׁלַכְנָה
اسم المفعول	מָשְׁלָךְ	מָשְׁלֶכֶת	מָשְׁלָכִים	מָשְׁלָכוֹת

	הָעֳמַד : (حلقى الفاء)			
	עָבָר		עָתִיד	
הָעֳמַד	הָעֳמַדְתִּי	הָעֳמַדְנוּ	אָעֳמַד	נָעֳמַד
	הָעֳמַדְתָּ	הָעֳמַדְתֶּם	תָּעֳמַד	תָּעָמְדוּ
	הָעֳמַדְתְּ	הָעֳמַדְתֶּן	תָּעָמְדִי	תָּעֳמַדְנָה
	הָעֳמַד	הָעָמְדוּ	יָעֳמַד	יָעָמְדוּ
	הָעָמְדָה	הָעָמְדוּ	תָּעֳמַד	תָּעֳמַדְנָה
اسم المفعول	מָעֳמָד	מָעֳמֶדֶת	מָעֳמָדִים	מָעֳמָדוֹת

הוּרַד	הוּרַד : (يائى الفاء)			
	עָבָר		עָתִיד	
	הוּרַדְתִּי	הוּרַדְנוּ	אוּרַד	נוּרַד
	הוּרַדְתָּ	הוּרַדְתֶּם	תּוּרַד	תּוּרְדוּ
	הוּרַדְתְּ	הוּרַדְתֶּן	תּוּרְדִי	תּוּרַדְנָה
	הוּרַד	הוּרְדוּ	יוּרַד	יוּרְדוּ
	הוּרְדָה	הוּרְדוּ	תּוּרַד	תּוּרַדְנָה
اسم المفعول	מוּרָד	מוּרֶדֶת	מוּרָדִים	מוּרָדוֹת

הֻצַּל	הֻצַּל : (نونى الفاء)			
	עָבָר		עָתִיד	
	הֻצַּלְתִּי	הֻצַּלְנוּ	אֻצַּל	נֻצַּל
	הֻצַּלְתָּ	הֻצַּלְתֶּם	תֻּצַּל	תֻּצְּלוּ
	הֻצַּלְתְּ	הֻצַּלְתֶּן	תֻּצְּלִי	תֻּצַּלְנָה
	הֻצַּל	הֻצְּלוּ	יֻצַּל	יֻצְּלוּ
	הֻצְּלָה	הֻצְּלוּ	תֻּצַּל	תֻּצַּלְנָה
اسم المفعول	מֻצָּל	מֻצֶּלֶת	מֻצָּלִים	מֻצָּלוֹת

اسم المفعول	הוּסַב : (المضاعف)			
	עָבָר		עָתִיד	
הוּסַב	הוּסַבְתִּי	הוּסַבְנוּ	אוּסַב	נוּסַב
	הוּסַבְתָּ	הוּסַבְתֶּם	תּוּסַב	תּוּסַבּוּ
	הוּסַבְתְּ	הוּסַבְתֶּן	תּוּסַבִּי	תּוּסַבְנָה
	הוּסַב	הוּסַבּוּ	יוּסַב	יוּסַבּוּ
	הוּסַבָּה	הוּסַבּוּ	תּוּסַב	תּוּסַבְנָה
اسم المفعول	מוּסָב	מוּסַבֶּת	מוּסַבִּים	מוּסַבּוֹת

وللفعل (הוּסַב) تصريف آخر يتميز بتشديد عين الفعل فى جميع تصريفاته فى الماضى باستثناء ضمير الغائب . أما التصريف فى المستقبل فلا اختلاف بين هذا التصريف وسابقه إلا فى ضميرى المخاطبات و الغائبات و إليك بيان ذلك :

הוּסַב : (المضاعف) تصريف آخر		
עָבָר		עָתִיד
הוּסַבּוֹתִי	הוּסַבּוֹנוּ	نفس التصريف باستثناء إسناد ضميرى المخاطبات و الغائبات ، حيث تصبح الصيغة : תּוּסַבֶּינָה
הוּסַבּוֹתָ	הוּסַבּוֹתֶם	
הוּסַבּוֹת	הוּסַבּוֹתֶן	
הוּסַב	הוּסַבּוּ	
הוּסַבָּה	הוּסַבּוּ	

	הָמְצָא : (لامه ألف)			
	עָבָר		עָתִיד	
הָמְצָא	הָמְצֵאתִי	הָמְצֵאנוּ	אָמְצָא	נָמְצָא
	הָמְצֵאתָ	הָמְצֵאתֶם	תָּמְצָא	תָּמְצְאוּ
	הָמְצֵאת	הָמְצֵאתֶן	תָּמְצְאִי	תָּמְצֶאנָה
	הָמְצָא	הָמְצְאאוּ	יָמְצָא	יָמְצְאוּ
	הָמְצְאָה	הָמְצְאוּ	תָּמְצָא	תָּמְצֶאנָה
اسم المفعول	מָמְצָא	מָמְצֵאת	מָמְצָאִים	מָמְצָאוֹת

	הָגְלָה : (لامه هاء)			
	עָבָר		עָתִיד	
הָגְלָה	הָגְלֵיתִי	הָגְלֵינוּ	אָגְלֶה	נָגְלֶה
	הָגְלֵיתָ	הָגְלֵיתֶם	תָּגְלֶה	תָּגְלוּ
	הָגְלֵית	הָגְלֵיתֶן	תָּגְלִי	תָּגְלֶינָה
	הָגְלָה	הָגְלוּ	יָגְלֶה	יָגְלוּ
	הָגְלְתָה	הָגְלוּ	תָּגְלֶה	תָּגְלֶינָה
اسم المفعول	מָגְלֶה	מָגְלָה	מָגְלִים	מָגְלוֹת

ملاحظات حول وزن هُفعَل :

١ - سوابق الجذر (حرف الهاء ה فى الماضى ، وأحد حروف איתן فى المستقبل ، وحرف الميم מ فى اسم المفعول) يشكل أكثرها بالشوروق أو بالقبوتص بدلاً من القامص حاطوف (القامص قاطان) ، مثال :

הֻגְבַּל = הוּגְבַּל , יֻגְבַּל = יוּגְבַּל , מֻגְבָּל = מוּגְבָּל .

٢ - عندما يكون الحرف الأول فى الجذر حرفاً حلقياً فعادة ما تحل الحاطف قامص محل السكون ، وأحياناً يبقى السكون خاصة مع الجذور التى تبدأ بحرف الحاء ، أمثلة :

הָעֳמַד , הָחְזַק .

٣- عندما تحرك حروف السوابق بالشوروق بدلاً من القامص قاطان يتحرك حرف الحلق الواقع فاءً للجذر بالحاطف پاتح بدلاً من الحاطف قامص (القامص قاطان) ، أمثلة :

הוּעֲמַד - יוּעֲמַד - מוּעֲמָד .

٤ - عندما يكون الحرف الثانى من الجذر حرفاً حلقياً تحل عندئذ الحاطف پاتح محل السكون البسيط ، مثال :

רעל : הָרְעֲלָה - הָרְעֲלוּ - תָּרְעֲלִי - תָּרְעֲלוּ - יָרְעֲלוּ .

٥ - عندما يكون الحرف الثالث من الجذر حرفاً حلقياً مثل (בטח) فإن اسم المفعول للمفرد المؤنث يحرك عين الجذر ولامه بالپاتح ، قارن : (מֻבְטַחַת و מֻשְׁלֶכֶת) وكذلك الحال بالنسبة للتصريف فى الماضى مع ضمير المخاطبة ، قارن : (הֻבְטַחַת و הֻבשְׁלַכְתְּ) .

٦ - بعض الجذور يائية الفاء مثل (יצב , יצע) تتصرف كالجذور نونية الفاء :

הֻצַּב - יֻצַּב - מֻצָּב .

٧ - النون الإبتدائية فى الجذور نونية الفاء عادة ما تسقط فى وزن هُفْعَل ويعوض عن ذلك بشدة فى الحرف الثانى من الجذر .

وأحياناً تبقى هذه النون خاصة إذا كان الحرف الثانى من الجذر حرفاً حلقياً ، مثال :

הֻנְמַךְ , הֻנְהַג , הֻנְחַל .

٨ - إذا كان الحرف الثالث للجذر حرفاً حلقياً مثل (נסע) فإن الفتحة تحل محل السيجول فى بعض التصريفات : הֻסַּעַת - מֻסַּעַת .

٩ - تميل اللغة العبرية الحديثة إلى تصريف عدد كبير من الأفعال المضاعفة كالأفعال العادية ، مثال : הֵכְלֵל - יַכְלֵל - מַכְלֵל .

١٠ - الفروق الرئيسية بين الأفعال ألفية اللام والأفعال العادية هى :

أ - يتشكل الحرف الثانى للجذر فيها بالصيريه فى اسم المفعول المفرد المؤنث بدلاً من السيجول ، بينما يصبح حرف الألف مداً لهذه الحركة ، قارن :

(מֻמְצֵאת مع מֻמְשֶׁלֶת) .

ب - يتشكل الحرف الثانى من الجذر فى زمن الماضى بالصيريه بدلاً من الـپاتح ، قارن :

(הֻמְצֵאתִי مع הֻשְׁלַכְתִּי) .

جـ - يتشكل الحرف الثانى من الجذر فى المستقبل بالقامص بدلاً من الـپاتح ، قارن :

(אֻמְצָא مع אֻשְׁלַךְ)

وبالسيجول بدلاًمن الـپاتح مع ضمائر المخاطبات والغائبات ، قارن :

(תֻּמְצֶאנָה مع תֻּשְׁלַכְנָה) .

פּוֹלֵל / פּוֹלַל / הִתְפּוֹלֵל

بعض الأفعال الواوية العين (الجوفاء) والمضاعفة

(التى لامها من جنس عينها) تتصرف على وزن پُلِل (פּוֹלֵל) وهو وزن مبنى للمعلوم . وعلى وزن پُلَل (פּוֹלַל) وهو الوزن المبنى للمجهول من الوزن السابق. وعلى وزن هِتْپوليل (הִתְפּוֹלֵל) وهو وزن مطاوعة (منعكس) . وإليك نماذج للتصريف :

أولا : وزن پُلِل (פּוֹלֵל)

	קוֹמֵם :			
	עָבָר		עָתִיד	
קוֹמֵם	קוֹמַמְתִּי	קוֹמַמְנוּ	אֲקוֹמֵם	נְקוֹמֵם
	קוֹמַמְתָּ	קוֹמַמְתֶּם	תְּקוֹמֵם	תְּקוֹמְמוּ
	קוֹמַמְתְּ	קוֹמַמְתֶּן	תְּקוֹמְמִי	תְּקוֹמֵמְנָה
	קוֹמֵם	קוֹמְמוּ	יְקוֹמֵם	יְקוֹמְמוּ
	קוֹמְמָה	קוֹמְמוּ	תְּקוֹמֵם	תְּקוֹמֵמְנָה
اسم الفاعل	מְקוֹמֵם	מְקוֹמֶמֶה	מְקוֹמְמִים	מְקוֹמְמוֹת
الأمر	קוֹמֵם	קוֹמְמִי	קוֹמְמוּ	קוֹמֵמְנָה

ثانياً : وزن پُلَل (פּוֹלַל)

	קוֹמַם :			
	עָבָר		עָתִיד	
קוֹמַם	קוֹמַמְתִּי	קוֹמַמְנוּ	אֲקוֹמַם	נְקוֹמַם
	קוֹמַמְתָּ	קוֹמַמְתֶּם	תְּקוֹמַם	תְּקוֹמְמוּ
	קוֹמַמְתְּ	קוֹמַמְתֶּן	תְּקוֹמְמִי	תְּקוֹמַמְנָה
	קוֹמַם	קוֹמְמוּ	יְקוֹמַם	יְקוֹמְמוּ
	קוֹמְמָה	קוֹמְמוּ	תְּקוֹמַם	תְּקוֹמַמְנָה
اسم المفعول	מְקוֹמָם	מְקוֹמָמָה	מְקוֹמָמִים	מְקוֹמָמוֹת

ثالثاً : وزن هِتـْپوليل (הִתְפּוֹלֵל)

	הִתְקוֹמֵם :			
	עָבָר		עָתִיד	
הִתְקוֹמֵם	הִתְקוֹמַמְתִּי	הִתְקוֹמַמְנוּ	אֶתְקוֹמֵם	נִתְקוֹמֵם
	הִתְקוֹמַמְתָּ	הִתְקוֹמַמְתֶּם	תִּתְקוֹמֵם	תִּתְקוֹמְמוּ
	הִתְקוֹמַמְתְּ	הִתְקוֹמַמְתֶּן	תִּתְקוֹמְמִי	תִּתְקוֹמֵמְנָה
	הִתְקוֹמֵם	הִתְקוֹמְמוּ	יִתְקוֹמֵם	יִתְקוֹמְמוּ
	הִתְקוֹמְמָה	הִתְקוֹמְמוּ	תִּתְקוֹמֵם	תִּתְקוֹמֵמְנָה
اسم الفاعل	מִתְקוֹמֵם	מִתְקוֹמֶמֶה	מִתְקוֹמְמִים	מִתְקוֹמְמוֹת
الأمر	הִתְקוֹמֵם	הִתְקוֹמְמִי	הִתְקוֹמְמוּ	הִתְקוֹמֵמְנָה

ملاحظات :

١ - معنى الجذر (קוּם) فى وزن (פּוֹלֵל) هو اندلع ، ثار ، أعاد تأسيس .

٢ - تصريف الأفعال المضاعفة يتطابق مع تصريف الأفعال الجوفاء .

٣ - تصريف الوزن (פּוֹלַל) فى الوزن الماضى يتطابق مع التصريف فى وزن (פּוֹלֵל) باستثناء الإسناد إلى ضمير الغائب فيصبح (קוֹמַם) بدلاً من (קוֹמֵם) .

٤ - لا تأتى صيغة الأمر والمصدر من وزن (פּוֹלַל) ، لأنه كما قلنا سابقاً إنه مبنى للمجهول من الوزن الآخر .

٥ - يأتى المصدر من هذه الأوزان على النحو التالى :

פּוֹלֵל ⟵ לְפוֹלֵל

הִתְפּוֹלֵל ⟵ לְהִתְפּוֹלֵל

טֶקְסְטִים

סְתָם זְקֵנָה

כַּמָל וְיוֹסֵף חָזְרוּ מִבֵּית הַסֵּפֶר הַבַּיְתָה . רָאוּ מֵרָחוֹק זְקֵנָה הוֹלֶכֶת וּמַקֵל בְּיָדָהּ . פִּתְאֹם נָפְלָה הַזְּקֵנָה .

כַּמָל אָמַר :

יוֹסֵף , קַח אֶת יַלְקוּטִי ! וְהוּא רָץ לַעֲזֹר לַזְּקֵנָה .

הֶעֱמִיד כַּמָל אֶת הַזְּקֵנָה עַל רַגְלֶיהָ , וְעָזַר לָהּ לַעֲבֹר אֶת הָרְחוֹב .

שָׁאַל יוֹסֵף אֶת כַּמָל : הַאִם הָיְתָה זֹאת סַבְתָא שֶׁלְּךָ ?

לֹא , עָנָה כַּמָל .

אוּלַי דּוֹדָהשֶׁלְּךָ ?

לֹא .

אוּלַי שְׁכֵנָה ?

לֹא , עָנָה כַּמָל . זֹאת הָיְתָה סְתָם זְקֵנָה .

תַּרְגִּילִים :

א - עֲנֵה עַל הַשְּׁאֵלוֹת :

١ . מָה רָאָה כַּמָל מֵרָחוֹק ?

٢ . מַה קָרָה לַזְּקֵנָה ?

٣ . מַה נָּתַן כַּמָל לְיוֹסֵף ?

٤ . אֵיךְ עָזַר כַּמָל לַזְּקֵנָה ?

٥ . מִי הָיְתָה הַזְּקֵנָה ?

ב - כְּתֹב אֶת הַמִּסְפָּרִים בְּמִלִּים :

בַּיִת 1 , 3 כִּתָּה , 4 תְּמוּנָה , שָׁנָה 1 , 2 סֵפֶר , 5 כִּסֵּא , כִּתָּה1

2 מַחְבֶּרֶת , 5 חָבֵר , 4 אֹזֶן , 3 שִׁעוּר , שֻׁלְחָן 1 .

ג - מָה הַהֵפֶךְ ?

עָלָע , צְעִירָה , נָתַן , שָׁאַל , רָחוֹק .

עָנָה - לָקַח - יָרַד - קָרוֹב - זְקֵנָה .

ד - הַשְׁלֵם אֶת הַמִּלִּים :

בֵּית הַסֵ ... ר / הָ ...חוֹר

עָ....ה / ה....לֶכֶת / שְׁ....נָה

......וֹדָה / סְתָ ..... / שָׁ ....ל / קַ ...

מֵרָ....וֹק / רָ..... / ....א

מַקֵ.... / יָדָ.... / יוֹ....ף / זְ......נָה

חָ.....ר / ....עוּר / שֻׁ....חָן

עָלָ..... / יָ....ד / לָ....ח / כִּ....ה

עֲצַת הַדֹּב

עֵץ

דֹּב

שְׁנֵי חֲבֵרִים הָלְכוּ בַּיַּעַר .

פִּתְאֹם בָּא דֹּב לִקְרָאתָם .

מִהֵר הָאֶחָד וְטִפֵּס עַל עֵץ גָּבוֹהַּ .

הַשֵּׁנִי נָפַל עַל הָאָרֶץ , וְעָשָׂה עַצְמוֹ כְּמֵת .

נִגַּשׁ אֵלָיו הַדֹּב , הֵרִיחַ אוֹתוֹ מִכָּל צְדָדָיו :

אַךְ לֹא עָשָׂה לוֹ דָּבָר , כִּי חָשַׁב אוֹתוֹ לְמֵת .

יָרַד חֲבֵרוֹ מֵעַל הָעֵץ וְשָׁאַל אוֹתוֹ :

מַה לָּחַשׁ הַדֹּב בְּאָזְנֶיךָ ?

עָנָה לוֹ :

הוּא לָחַשׁ לִי : לְהַבָּא אַל תִּתְחַבֵּר עִם מִי שֶׁעוֹזֵב אוֹתְךָ בִּשְׁעַת סַכָּנָה .

תַּרְגִּילִים :

א - עֲנֵה עַל הַשְּׁאֵלוֹת :

١ . מֶה עָשָׂה אַחַד הַיְלָדִים כְּשֶׁבָּא הַדֹּב לִקְרָאתָם ?

٢ . מֶה עָשָׂה הַיֶּלֶד הַשֵּׁנִי כְּשֶׁבָּא הַדֹּב לִקְרָאתָם ?

٣ . מַדּוּעַ לֹא עָשָׂה הַדֹּב דָּבָר לַיֶּלֶד שֶׁנָּפַל עַל הָאָרֶץ ?

פרה עומדת

ב - הַכְנֵס אֶת הַמִּלָּה הַמַּתְאִימָה :

(אֵלָיו - מֵעַל - עַל - עַל)

١ . טִפֵּס .... הָעֵץ .

٢ . נִגַּשׁ .... הַדֹּב .

٣ . נָפַל .... הָאָרֶץ .

٤ . יָרַד .... הָעֵץ .

٥ . לָחַשׁ .... אָזְנֵי הַיֶּלֶד .

שני עצים

ג - הַכְנֵס אֶת הַמִּלִּים אֵיפֹה , מִי .

דֻּגְמָה : אֵיפֹה הוּא גָּר ?

מִי גָּר בְּקָהִיר ?

١ . ... גָּר בַּבַּיִת ?

٢ . ... הַבַּיִת ?

٣ . ... יוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא ?

٤ . ... קָהִיר ?

٥ . ... שָׁם ?

٦ . ... הוּא עַכְשָׁו ?

٧ . ... אוֹטוֹבּוּס מִסְפָּר שָׁלֹשׁ ?

٨ . ... כּוֹתֵב בַּמַּחְבֶּרֶת ?

תרנגלת

צִפֹּר אַחַת הָיְתָה צְמֵאָה מְאֹד . הִיא רָצְתָה לִשְׁתּוֹת מַיִם .

הִבִּיטָה הַצִּפּוֹר וְרָאֲתָה כַּד עַל הָאָרֶץ .

הִבִּיטָה הַצִּפּוֹר לְתוֹךְ הַכַּד וְרָאֲתָה מְעַט מַיִם בַּכַּד .

רָצְתָה הַצִּפּוֹר לִשְׁתּוֹת אֶת הַמַּיִם מֵהַכַּד וְלֹא יָכְלָה , כִּי פִּי הַכַּד הָיָה צַר , צַר מְאֹד .

מֶה עָשְׂתָה הַצִּפּוֹר ?

הִיא לָקְחָה אֲבָנִים קְטַנִּים , וְזָרְקָה לְתוֹךְ הַכַּד , אֶבֶן אַחֲרֵי אֶבֶן .

וְהִנֵּה עָלוּ הַמַּיִם לְמַעְלָה , עַד שֶׁהִגִּיעוּ אֶל פִּי הַכַּד . וְהַצִּפּוֹר שָׁתְתָה אֶת הַמַּיִם .

תַּרְגִּילִים :

א - עֲנֵה עַל הַשְּׁאֵלוֹת :

١ . מָה רָצְתָה הַצִּפּוֹר לַעֲשׂוֹת ?

٢ . מַדּוּעַ רָצְתָה הַצִּפּוֹר לִשְׁתּוֹת מַיִם ?

٣ . מָה רָאֲתָה הַצִּפּוֹר ?

٤ . מַדּוּעַ לֹא יָכְלָה הַצִּפּוֹר לִשְׁתּוֹת אֶת הַמַּיִם ?

٥ . מֶה עָשְׂתָה הַצִּפּוֹר כְּדֵי לִשְׁתּוֹת אֶת הַמַּיִם ?

ב - כְּתֹב אֶת הַמִּשְׁפָּטִים בִּנְקֵבָה :

١ . הַיֶּלֶד יָרַד מֵעַל הָעֵץ .

٢ . אִישׁ אֶחָד עָבַר לְיַד בֵּיתִי .

٣ . הַמּוֹרֶה לָקַח אוֹתָנוּ לְטִיּוּל .

٤ . הַבָּנִים יוֹשְׁבִים וְלוֹמְדִים .

٥ . הַנַּעַר הַשּׁוֹבָב נָפַל מֵהָעֵץ .

ג - כְּתֹב לְפִי הַדֻּגְמָה :

(מוֹרֶה טוֹב - מוֹרִים טוֹבִים / מוֹרָה טוֹבָה - מוֹרוֹת טוֹבוֹת .)

١ . תַּלְמִיד טוֹב וְיָפֶה .

٢ . הַיֶּלֶד הָרִאשׁוֹן עוֹמֵד .

٣ . הַמּוֹרֶה יוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא וּמְלַמֵּד .

ד - חַבֵּר מִשְׁפָּט לְכָל מִלָּה :

מַיִם - סְפָרִים - יַעַר - כַּדּוּר - זְקֵנוֹת - צִפּוֹר

נָמֵר - מְכוֹנִית - הָלַכְנוּ - שֶׁבַע - עוֹשׂוֹת - גָּל

כִּסֵּא - לָמָּה ? - זֹאת - אֵלֶּה - הַזֶּה - אֲנָשִׁים

הָאָבִיב

יְמֵי הַקֹּר חָלְפוּ .

הַגְּשָׁמִים פָּסקוּ , חָדְלוּ .

רַק רוּחַ קַלָּה נוֹשֶׁבֶת .

מַה יָּפֶה בַּחוּץ ! הָאָבִיב חָזַר אֵלֵינוּ .

מַה נָּאֶה בַּחוּץ ! הָאָבִיב שָׁב אֵלֵינוּ .

בַּשָּׂדוֹת הַכֹּל צוֹמֵחַ , הַכֹּל פּוֹרֵחַ , הַכֹּל יָרֹק . בַּפַּרְדֵּס פּוֹרְחִים עֲצֵי תַּפּוּחַ הַזָּהָב .

בָּאָבִיב אוֹהֲבִים הָאֲנָשִׁים לָצֵאת לְטִיּוּלִים , כְּדֵי לִרְאוֹת אֶת פַּרְדְּסֵי- מִצְרַיִם .

תַּרְגִּילִים :

א - סַדֵּר אֶת הַמִּלִּים בְּזוּגוֹת שֶׁל נִרְדָּפִים :

חָלַף - חָזַר - יָפֶה - חָדַל - עָבַר - פָּסַק - שָׁב - נָאֶה .

ב - כְּתֹב אֶת הַפֹּעַל תָּפַס אוֹ שָׁמַע בַּצּוּרָה הַמַּתְאִימָה :

١ . זָרַקְתִּי אֶת הַכַּדּוּר , וַחֲבֵרִי .... אוֹתוֹ .

٢ . עָדִל , הַאִם .... מַה שֶּׁקָּרָה לְעִצָּם ?

٣ . כַּאֲשֶׁר .... אֶת צִלְצוּל הַפַּעֲמוֹן , עָמַדְנוּ בְּשׁוּרוֹת .

٤ . לֹא .... אֶת הַבְּדִיחָה שֶׁלְּךָ .

٥ . נַדְיָה לֹא .... אֶת דִּבְרֵי הַמּוֹרֶה .

٦ . יְלָדִים , הַאִם .... אֶת הַכֶּלֶב ?

ג - הֲפֹךְ מֵרַבִּים לְיָחִיד :

١ . יָמִים קָרִים חָלְפוּ , עָבְרוּ .

٢ . הַגְּשָׁמִים פָּסְקוּ , חָדְלוּ .

٣ . רוּחוֹת קַלּוֹת נוֹשְׁבוֹת .

٤ . מַה יָּפִים יְמֵי הָאָבִיב .

٥ . בַּשָּׂדוֹת צוֹמְחִים הַפְּרָחִים .

٦ . הָעֵצִים פּוֹרְחִים בַּפַּרְדֵּסִים .

٧ . הָאֲנָשִׁים יוֹצְאִים לְטַיֵּל .

ד - כְּתֹב אֶת הַפְּעָלִים תָּפַס אוֹ שָׁמַע בֶּעָבָר בְּהֶתְאֵם לַגּוּפִים :

אֲנִי	תָּפַסְתִּי	שָׁמַעְתִּי	**אֲנַחְנוּ**	תָּפַסְנוּ	שָׁמַעְנוּ
אַתָּה	....	....	**אַתֶּם**	....	....
אַתְּ	....	....	**אַתֶּן**	....	....
הוּא	....	....	**הֵם**	....	....
הִיא	....	....	**הֵן**	....	....

בִּקּוּר בְּסִפְרִיַּת הָאוּנִיבֶרְסִיטָה

הַמַּדְרִיךְ (לִמְנַהֵל הַסִּפְרִיָּה) : שָׁלוֹם , אֲדוֹנִי . אֲנַחְנוּ קְבוּצַת עוֹבְדִים מֵאַלְמַחַלָּה . בָּאנוּ לְיוֹם אֶחָד . אַתָּה מוּכָן לוֹמַר לָנוּ כַּמָּה מִלִּים עַל הַסִּפְרִיָּה ?

הַמְּנַהֵל : בְּרוּכִים הַבָּאִים . בְּבַקָּשָׁה , תִּכָּנְסוּ פְּנִימָה .

הַסִּפְרִים שֶׁלָּנוּ הִיא אַחַת הַסִּפְרִיּוֹת הַגְּדוֹלוֹת בַּמִּזְרָח .

יֵשׁ לָנוּ קָרוֹב לִשְׁנֵי מִלְיוֹן סְפָרִים בְּשָׂפוֹת שׁוֹנוֹת וְגַם עִתּוֹנִים מֵאֲרָצוֹת רַבּוֹת.

פוּאד : יֵשׁ סְפָרִים בַּשָּׂפָה הָאַנְגְּלִית ?

הַמְּנַהֵל : בְּוַדַּאי , הַרְבֵּה ! אַתֶּם רוֹאִים אֶת אוּלַם הַקְּרִיאָה כַּאן ?

יֵשׁ בּוֹ סְפָרִים בָּאַנְגְּלִית וּבָעַרְבִית וְגַם בְּשָׂפוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁל הַמִּזְרָח .

פוּאד : אֶפְשָׁר גַּם לִלְמֹד אַנְגְּלִית בָּאוּנִיבֶרְסִיטָה ?

הַמְּנַהֵל : בְּוַדַּי ! יֵשׁ בָּאוּנִיבֶרְסִיטָה מֵאוֹת תַּלְמִידִים שֶׁלּוֹמְדִים אֶת הַשָּׂפָה הָאַנְגְּלִית , סִפְרוּת שֶׁל הַמִּזְרָח וְתַרְבּוּת הָאִסְלָאם .

בְּאוּלַם הַנּוֹסְעִים

עַזָּה : אֵיזֶה מֶזֶג אֲוִיר נֶהֱדָר . אַתָּה זוֹכֵר מֶה הָיָה לָנוּ בְּלוֹנְדוֹן ? קַר וְגֶשֶׁם , בְּרֵרר ......

יָסִר : זֶה הָיָה בְּלוֹנְדוֹן , אֲבָל עַכְשָׁיו אֲנַחְנוּ בַּמִּזְרָח . נָעִים מְאֹד בַּחוּץ .

עַזָּה : עַזָּה : לְאָן צָרִיךְ לָלֶכֶת עַכְשָׁיו ?

יָסִר : נַעֲמֹד בַּתּוֹר לְבִקּוֹרֶת דַּרְכּוֹנִים ? אַתְּ רוֹאָה אֶת הַשֶּׁלֶט ?
כָּאן מִשְּׂמֹאל . כָּתוּב עָלָיו « בִּקּוֹרֶת דַּרְכּוֹנִים « .
(עוֹמְדִים בַּתּוֹר וְשׁוֹמְעִים נוֹסֵעַ עַצְבָּנִי אוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ) .

הַנּוֹסֵעַ : מַה זֶּה ? אֲנִי עוֹמֵד כְּבָר יוֹתֵר מֵחָמֵשׁ דַּקּוֹת וְהַתּוֹר לֹא זָז . הַפְּקִידָה יְשֵׁנָה ?

הָאִשָּׁה : סַבְלָנוּת ! תִּרְאֶה כַּמָּה נוֹסְעִים הִגִּיעוּ ! אֶפְשָׁר לִגְמוֹר אֶת כָּל הָעֲבוֹדָה בְּחָמֵשׁ
דַּקּוֹת ?! מַה אַתָּה רוֹצֶה מֵהַפְּקִידָה ? הִיא עוֹבֶדֶת יָפֶה מְאֹד .

הַמְעֵט בַּאֲכִילָה וְתִמָּנַע מִמַּחֲלָה

הָרוֹפֵא : שָׁלוֹם , מַר יִצְחָקִי , מַה קָּרָה לְךָ ?

הַחוֹלֶה : לֹא יוֹדֵעַ . הָיָה לִי כְּאֵב בֶּטֶן . לֹא יָכֹלְתִּי לִישׁוֹן כָּל הַלַּיְלָה .

הָרוֹפֵא : וְעַכְשָׁיו ? אֵיךְ אַתָּה מַרְגִּישׁ עַכְשָׁיו ?

הַחוֹלֶה : קְצָת יוֹתֵר טוֹב . אֲבָל הַכְּאֵב לֹא עָבַר עֲדַיִן .

הָרוֹפֵא : אָכַלְתָּ מַשֶּׁהוּ לֹא טוֹב ?

הַחוֹלֶה : לֹא , דוֹקְטוֹר , אָכַלְתִּי רַק דְּבָרִים טוֹבִים . אֶתְמוֹל בָּעֶרֶב הָיִיתִי בַּחֲתוּנָּה שֶׁל בַּת שְׁכֵנִי . הָיָה שָׁם אוֹכֵל מְצוּיָּן , אֲבָל אֲנִי לֹא אָכַלְתִּי הַרְבֵּה . רַק שְׁתַּיִם שָׁלוֹשׁ מְנוֹת כָּבֵד , אַחַר- כָּךְ צַלַּחַת אוֹ שְׁתַּיִם מְרַק בָּשָׂר , מָנָה אוֹ שְׁתַּיִם וְאוּלַי שָׁלוֹשׁ - בָּשָׂר וְעוֹף עִם סָלָטִים שׁוֹנִים גֶּזֶר , חַסָּה , פִּלְפֵּל - הַכֹּל הָיָה טָעִים מְאוֹד ....

הָרוֹפֵא : בְּלִי עַיִן הָרָע ! וּמָה עוֹד ?

הַחוֹלֶה : בַּסּוֹף קְצַת פֵּרוֹת . גַּם כֵּן לֹא הַרְבֵּה . אוּלַי חֲצִי אֲבַטִּיחַ מֶלוֹן לֹא גָּדוֹל בִּמְיוּחָד , לֹא יוֹתֵר מֵחֲצִי קִילוֹ עֲנָבִים וְעוֹד כָּמָּה תַּפּוּחִים וְאַגָּסִים וּקְצָת תְּאֵנִים וּתְמָרִים .
אָהּ , וְזֶה הַכֹּל ? אוּלַי שָׁכַחְתָּ מַשֶּׁהוּ ?

הַחוֹלֶה : בסוֹף הָאֲרוּחָה הִגִּישׁוּ קָפֶה וְעוּגוֹת . הָיוּ שָׁם עוּגוֹת ....!!!
מָה אוֹמַר לְךָ דוֹקְטוֹר ? נֶהְדָרוֹת ! עוּגוֹת שׁוֹקוֹלָד , עוּגוֹת פֵּרוֹת , בַּקְלַאוָה
, מַעְמוּל , כְּנַאפֶה , וְעוֹד וְעוֹד ......

הָרוֹפֵא : וְאֶת כָּל אֵלֶּה אָכַלְתָּ ?!

הַחוֹלֶה : לֹא יָפֶה לֹא לֶאֱכוֹל בַּחֲתוּנָה . בַּעַל הַשִּׂמְחָה יָכוֹל לַחְשׁוֹב שֶׁהָאוֹכֶל לֹא מָצָא
חֵן בְּעֵינַי . אָכַלְתִּי מִכָּל דָּבָר חֲתִיכָה אוֹ שְׁתַּיִם ...... לְכָל הַיּוֹתֵר שָׁלוֹשׁ .

הָרוֹפֵא : עַכְשָׁיו אֲנִי מֵבִין ! הַיּוֹם , אָדוֹן יִצְחָקִי , לֹא תֹּאכַל – שׁוּם דָּבָר , וּמָחָר
תֹּאכַל רַק לֶחֶם יָבֵשׁ , וְתִשְׁתֶּה תֵּה- בְּלִימוֹן בְּלִי סוּכָּר .

בננה

תפוח

לימון

דָּלְיָה מְסַפֶּרֶת עַל בֵּית-הַסֵּפֶר

רוּת : בְּאֵיזוֹ כִּתָּה אַתְּ , דָּלְיָה ?

דָּלְיָה : כִּתָּה י׳ .

רוּת : מַה זֹּאת אוֹמֶרֶת כִּתָּה י׳ ?

דָּלְיָה : הַכִּתָּה הָעֲשִׂירִית .

יַעֲקֹב : לְפִי סֵדֶר הָאוֹתִיּוֹת בָּאָלֶף- בֵּית הָעִבְרִי , י׳ הִיא הָאוֹת הָעֲשִׂירִית . כָּל אוֹת הִיא גַּם מִסְפָּר .

רוּת : אֲנִי מְבִינָה . זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁאָלֶף , בֵּית , גִּימֶל , דָּלֶת הֵן אַחַת , שְׁתַּיִם , שָׁלוֹשׁ , אַרְבַּע .

יַעֲקֹב : נָכוֹן . וְהָאוֹתִיּוֹת שֶׁאַחֲרֵי יוּד _ כָּף , לָמֶד , מֵם , נוּן _ הֵן עֶשְׂרִים , שְׁלוֹשִׁים , אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים , לְפִי לוּחַ- הַשָּׁנָה הָעִבְרִית , כ״ג בְּתַמּוּז , הוּא עֶשְׂרִים וּשְׁלוֹשָׁה בְּחוֹדֶשׁ תַּמּוּז .

רוּת : תֹּאמְרִי לִי , דָּלְיָה , בָּאָרֶץ לוֹמְדִים חֲמִשָּׁה יָמִים בְּשָׁבוּעַ , כְּמוֹ בְּאַנְגְּלִיָּה ?

דָּלְיָה : לְצַעֲרִי , לֹא . אֲנַחְנוּ לוֹמְדִים שִׁשָּׁה יָמִים בְּשָׁבוּעַ . יוֹם יוֹם חָמֵשׁ אוֹ שֵׁשׁ שָׁעוֹת .

דָּן : מִסְכֵּנָה ! אַל תִּשְׁכְּחִי לְסַפֵּר גַּם שֶׁהַחוֹפֶשׁ הַגָּדוֹל נִמְשָׁךְ יוֹתֵר מֵחוֹדְשַׁיִם , וְשֶׁבְּאֶמְצַע הַשָּׁנָה יֵשׁ חוֹפֶשׁ חֲנוּכָּה , וְחוֹפֶשׁ פֶּסַח וְשָׁבוּעוֹת .....

אוֹרָה : וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה , וְסוּכּוֹת ......

דָּן : וְחוֹפֶשׁ פֹּה וְחוֹפֶשׁ שָׁם ... אֵיךְ אַתְּ אוֹמֶרֶת בְּעַרְבִית « מִן הוֹן לָהוֹן « , שְׁלוֹשָׁה אַרְבָּעָה חוֹדָשִׁים בְּשָׁנָה חוֹפֶשׁ .

דָּלְיָה : אַבָּא , אֲנִי חוֹשֶׁבֶת שֶׁאַתָּה מַגְזִים . אֶפְשָׁר לִלְמוֹד כָּל- הַזְּמָן ? רוֹצִים גַּם לְכַיֵּף קְצַר . וְאַל תֹּאמַר שֶׁכַּאֲשֶׁר אַתָּה הָיִיתָ בְּגִילִי , חָשַׁבְתָּ אַךְ וְרַק עַל לִמּוּדִים . כָּל- הַהוֹרִים מְסַפְּרִים אוֹתוֹ סִפּוּר !

אוֹרָה : דָּלְיָה , לֹא יָפֶה לְדַבֵּר כָּךְ ! מַה יַחְשְׁבוּ הָאוֹרְחִים שֶׁלָּנוּ !

דָּלְיָה : סְלִיחָה !

שָׂפוֹת וּמָתֶמָטִיקָה

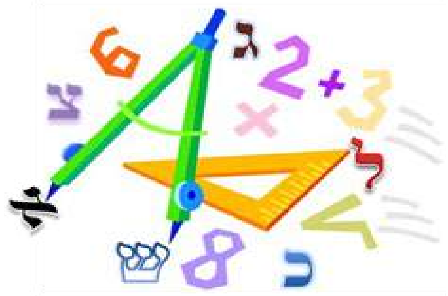

רוּת : מָה הֵם הַמִּקְצוֹעוֹת שֶׁאַתְּ אוֹהֶבֶת בִּמְיוּחָד , דָּלְיָה ?

דָּלְיָה : אֲנִי אוֹהֶבֶת שָׂפוֹת וָאוֹמָנוּת .

יַעֲקֹב : אִם כֵּן , אֲנַחְנוּ חֲבֵרִים . גַּם אֲנִי מִתְעַנְיֵן בְּשָׂפוֹת . אֵיזוֹ שָׂפָה אַתְּ לוֹמֶדֶת ?

דָּלְיָה : בְּבֵית- הַסֵּפֶר אֲנִי לוֹמֶדֶת שְׁתַּיִם : אַנְגְּלִית וְעַרְבִית , אֲבָל פַּעֲמִים בְּשָׁבוּעַ אֲנִי לוֹמֶדֶת גַּם צָרְפָתִית בַּמֶּרְכָּז לְתַרְבּוּת צָרְפַת .

רוּת : וְיֵשׁ מִקְצוֹעוֹת שֶׁאַתְּ לֹא אוֹהֶבֶת לִלְמוֹד ?

דָּלְיָה : כֵּן . מָתֶמָטִיקָה . זֶה מִקְצוֹעַ קָשֶׁה מְאוֹד . טוֹב שֶׁאַבָּא יָכוֹל לַעֲזוֹר לִי לִפְעָמִים .

רוּת : לֹא נוֹרָא . לֹא כָּל אֶחָד צָרִיךְ לִהְיוֹת מָתֶמָטִיקַאי . גַּם אֲנִי לֹא הָיִיתִי טוֹבָה בַּזֶּה .

יַעֲקֹב : גַּם אֲנִי לֹא הָיִיתִי אַיְנְשְׁטַיְן .

דָּלְיָה : קָרָאתִי פַּעַם בְּעִתּוֹן שֶׁאַיְנְשְׁטַיְן לֹא הָיָה תַּלְמִיד טוֹב בְּבֵית- הַסֵּפֶר . גַּם לֹא בְּמָתֶמָטִיקָה .

דָּן : אִם כֵּן , דָּלְיָה , אַתְּ רוֹאָה ..... מִי יוֹדֵעַ ..... אוּלַי עוֹד .....

דָּלְיָה : אֲנִי לֹא רוֹצָה לִהְיוֹת מָתֶמָטִיקָאִית . יֵשׁ לִי אַבָּא מָתֶמָטִיקַאי , אָח סְטוּדֶנְט בַּטֶּכְנִיוֹן , דּוֹד פְּרוֹפֶסוֹר בְּמָכוֹן וַיְצְמַן , וְדוֹדָה מוֹרָה לְמָתֶמָטִיקָה וּלְפִיסִיקָה בְּבֵית- סֵפֶר תִּיכוֹן . אֲנִי חוֹשֶׁבֶת שֶׁזֶּה מַסְפִּיק .

(נִכְנָס חַיִּים , אָחִיהָ שֶׁל אוֹרָה)

חַיִּים : עֶרֶב טוֹב ! לֹא יָדַעְתִּי שֶׁיֵּשׁ לָכֶם אוֹרְחִים .. אֲנִי מְקַוֶּה שֶׁאֲנִי לֹא מַפְרִיעַ .

אוֹרָה : בּוֹא , בּוֹא , חַיִּים .טוֹב שֶׁבָּאתָ . תַּכִּיר אֶת הָאוֹרְחִים שֶׁלָּנוּ , תֹּאכַל אִתָּנוּ .

חַיִּים : לֹא , לֹא . תּוֹדָה רַבָּה . אָכַלְתִּי כְּבָר אֲרוּחַת עֶרֶב ... אֲנִי « מָלֵא « עַד כָּאן . תִּגְמְרוּ לֶאֱכוֹל , וַאֲנִי אֵשֵׁב לִי רֶבַע שָׁעָה בַּמִּרְפֶּסֶת וְאֶקְרָא עִתּוֹן . נָעִים מְאוֹד עַכְשָׁיו בַּמִּרְפֶּסֶת בָּאֲוִיר הַצַּח .

דָּן : אֲסַפֵּר לְךָ סִפּוּר עַל אֶחָד שֶׁיָּשַׁב בַּמִּרְפֶּסֶת בָּאֲוִיר הַצַּח . רוֹצֶה לִשְׁמוֹעַ ?

חַיִּים : רוֹצֶה , כֵּן , אֲבָל לֹא עַכְשָׁיו . אַל תַּפְרִיעַ לְעַצְמְךָ . בְּתֵאָבוֹן !

הַשְׁפָּעַת הָאֲוִיר הַצַּח עַל בְּרִיאוּת הָאָדָם (בְּדִיחָה)

גְּבֶרֶת לֵוִי פּוֹגֶשֶׁת אֶת מַר מֹשֶׁה כּוֹהֵן , מִי שֶׁהָיָה לִפְנֵי שָׁנִים רַבּוֹת מוֹרֶה וְלִמֵּד אֶת בִּתָּהּ כְּשֶׁהָיְתָה עוֹד בְּכִתָּה א› . לְפִי חֶשְׁבּוֹנָהּ מַר כּוֹהֵן קָרוֹב לְגִיל שְׁמוֹנִים , אֲבָל הוּא נִרְאֶה צָעִיר בְּהַרְבֵּה , וַהֲלִיכָתוֹ מְהִירָה וְנִמְרֶצֶת . גְּבֶרֶת לֵוִי : שָׁלוֹם , מַר כּוֹהֵן !טוֹב לִרְאוֹת אוֹתְךָ צוֹעֵד בְּמֶרֶץ כְּמוֹ בָּחוּר צָעִיר , בְּלִי עַיִן הָרָע . אֵיךְ אַתָּה עוֹשֶׂה זֹאת ?! אַתָּה אוֹכֵל דִּיאֶטָה מְיוּחֶדֶת ? אַתָּה לוֹקֵחַ וִיטָמִינִים ? אַתָּה עוֹסֵק בִּסְפּוֹרְט ? אַבָּא שֶׁלִּי צָעִיר מִמְּךָ בְּעֶשֶׂר שָׁנִים לְפָחוֹת , אֲבָל הוּא לֹא נִרְאֶה צָעִיר כָּמוֹךָ . אַתָּה מוּכָן לִי מַהוּ הַסּוֹד שֶׁלְּךָ ? מַר כּוֹהֵן : לִפְנֵי חֲמִשִּׁים שָׁנָה , כַּאֲשֶׁר הִתְחַתַּנְתִּי עִם אִשְׁתִּי שִׁפְרָה , עָשִׂינוּ הֶסְכֵּם : נִחְיֶה תָּמִיד בְּשָׁלוֹם , וְלֹא נָרִיב אַף פַּעַם אֲבָל , אִם בְּמִקְרֶה אֲנִי אַרְגִּיז אוֹתָהּ , אוֹ שֶׁהִיא תַּרְגִּיז אוֹתִי , יֵלֵךְ לוֹ כָּל אֶחָד לְמָקוֹם אַחֵר , הִיא תִּכָּנֵס לַמִּטְבָּח , וַאֲנִי אֵצֵא לַמִּרְפֶּסֶת ....
עַכְשָׁיו אַתְּ מְבִינָה , גְּבִרְתִּי . חֲמִשִּׁים שָׁנָה בָּאֲוִיר הַצַּח ..... יֵשׁ לָהֶן הַשְׁפָּעָה מְצוּיֶּנֶת עַל הַבְּרִיאוּת .

ספּוּר

מַתָּנָה מִן הַיָּם

בְּכל פַּעַם שֶׁאַיָּה הוֹלֶכֶת לַיָּם הִיא חוֹזֶרֶת מִשָּׁם עִם קְצָת יָם שֶׁהִיא מְבִיאָה הַבַּיְתָה . לִפְעָמִים צֶדֶף יָפֶה , לִפְעָמִים זֶפֶת עַל כַּפּוֹת הָרַגְלַיִם , וְתָמִיד- תָּמִיד חוֹל בַּבְּגָדִים וְעַל הַגּוּף .
אַיָּה אוֹהֶבֶת אֶת הַיָּם אֲבָל לֹא אוֹהֶבֶת לְהִכָּנֵס לַמַּיִם . הִיא פּוֹחֶדֶת מֵהַגַּלִּים . וְחוּץ מִזֶּה , אֵין לָהּ זְמָן לְהַקְדִּישׁ לַמַּיִם . הִיא עֲסוּקָה בַּחֲפִירַת בּוֹרוֹת וּתְעָלוֹת , בְּנִיַּת אַרְמוֹנוֹת וּמִגְדָּלִים , וְלִפְעָמִים הִיא חוֹפֶרֶת לְעַצְמָהּ בְּרֵכָה גְדוֹלָה וְנִכְנֶסֶת לְתוֹכָהּ .
אִם אַיָּה חוֹפֶרֶת עָמוֹק מְאוֹד , מַתְחִילִים לְחַלְחֵל פְּנִימָה מַיִם מֵהַקַּרְקָעִית , וְהִיא צוֹחֶקֶת וְאוֹמֶרֶת שֶׁהִנֵּה , אִם הִיא לֹא בָּאָה לַיָּם אָז הַיָּם בָּא אֵלֶיהָ .
בַּיָּם תָּמִיד יֵשׁ הַפְתָּעוֹת . הַגַּלִּים מְבִיאִים אִיתָּם מַתָּנוֹת אֶל הַחוֹף . לִפְעָמִים אֵלֶּה מַתָּנוֹת מְעַנְיְינוֹת כּמוֹ צֶדֶף עָנָק אוֹ סַרְטָן מַפְחִיד , וְלִפְעָמִים שַׂקִּיּוֹת נַיְלוֹן , קְלִפּוֹת אֲבַטִּיחַ טוּסְתָּם לִיכְלוּךְ . אַיָּה תָּמִיד מַקְפִּידָה לְהַשְׁלִיךְ אֶת הָאַשְׁפָּה וְאֶת שְׁיָרֵי הָאוֹכֶל לְפָח . הִיא כּוֹעֶסֶת עַל מִי שֶׁמַּשְׁאִיר אַחֲרָיו אַשְׁפָּה בַּחוֹל אוֹ זוֹרֵק אוֹתָהּ לַמַּיִם . פַּעַם אַחַת הֵבִיאוּ הַגַּלִּים מַתָּנָה מְסַקְרֶנֶת .הֵם הֵנִיחוּ עַל הַחוֹל בַּקְבּוּק יָרוֹק גָּדוֹל , וְנָסוֹגוּ חֲזָרָה . בְּרֹאשׁ הַבַּקְבּוּק הָיָה פְּקָק .

אַיָּה הֵרִימָה אֶת הַבַּקְבּוּק בִּזְהִירוּת , וְגִלְּתָה שֶׁבִּפְנִים מִסְתַּתֵּר לוֹ דַף קָטָן

וּמְקוּמָט . הִתְרַגְשׁוּת רַבָּה אָחֲזָה בָּהּ . הִיא קִוּוּתָה שֶׁאוּלַי זוֹ דְּרִישַׁת- שָׁלוֹם מִיַּלְדָּה שֶׁגָּרָה בְּאֶרֶץ רְחוֹקָה , אוּלַי אֲפִלּוּ עַל אִי בּוֹדֵד . אַבָּא פָּתַח אֶת הַפְּקָק לְמַעֲנָה , שָׁלַף אֶת הַנְּיָּר וְנִסָּה לִקְרוֹא . הוּא הָפַךְ אֶת הַדָּף , הָפַךְ שׁוּב וְשׁוּב , וּבְשׁוּם אוֹפֶן לֹא הִצְלִיחַ לְהָבִין אֶת הַכָּתוּב .

יָמִים רַבִּים עָבְרוּ מֵאָז . אֲנָשִׁים שׁוֹנִים נִסּוּ לִקְרוֹא אֶת הַפֶּתֶק , אַךְ מַה שֶּׁכָּתוּב בּוֹ נוֹתָר בְּגֶדֶר תַּעֲלוּמָה . שָׂפָה שֶׁלֹּא מוּבֶנֶת לְאִישׁ . כָּל הַיְּלָדִים מֵהַשְּׁכוּנָה הִגִּיעוּ לַחֲזוֹת בַּבַּקְבּוּק הַמִּסְתּוֹרִי .

יֶלֶד אֶחָד אָמַר שֶׁאוּלַי זֶה כְּתָב סוֹדִי , וְיַלְדָּה אַחַתהֶעֶלְתָה הַשְׁעָרָה שֶׁאוּלַי כָּתוּבוֹת שָׁם הַנְחָיוֹת לִמְצִיאַת אוֹצָר שֶׁל שׁוֹדְדֵי- יָם !

אוּלַי הִגִּיעַ הַזְּמָן לְגַלּוֹת לְאַיָּה , שֶׁאֶת הַפֶּתֶק כָּתְבָה יַלְדָּה בַת גִּילָה שֶׁגָּרָה לֹא רָחוֹק מִמֶּנָּה יַלְדָּה שֶׁלֹּא יוֹדַעַת לִכְתּוֹב בֶּאֱמֶת . הַיַּלְדָּה נָטְלָה עֵט וְקִשְׁקְשָׁה כָּל מִינֵי צוּרוֹת עַל הַנְּיָר , וְאַבָּא שֶׁלָּהּ הִכְנִיס אֶת הַדָּף לַבַּקְבּוּק וְהִשְׁלִיךְ אוֹתוֹ לַיָּם .

אֲבָל אוּלַי מוּטָבשֶׁלֹּא נְגַלֶּה לְדַמְיֵן זֶה הַרְבֵּה יוֹתֵר מְעַנְיֵין !

הזאב והכלב

הזאב הולך לחפש אוכל . בדרך הוא רואה בית ועל יד הבית כלב .
אומר הזאב : « אולי יש לך אוכל ? אני רוצה לאכול .»
אומר הכלב : « כן , יש לי הרבה אוכל . »
אומר הזאב : « מי נותן לך את האוכל ? »
עונה הכלב : « יש לי חבר טוב- האדם . יש לי בית בגנה של האדם .
יש לי אוכל טוב לאכול ומים לשתות ; האדם נותן לי את הכל . »
הזאב רואה שרשרת על הצוואר של הכלב והוא שאל :
« מה יש לך על הצוואר ? »
« זאת שרשרת « אומר הכלב . « אני תמיד על יד הבית . »
אומר הזאב : « יש לך אוכל , יש לך בית , אבל .... »

אליעזר בן יהודה

היום העברית היא שפה חיה . אנשים בישראל מדברים עברית בבית , ברחוב ובכל מקום . כל תינוק בישראל שומע עברית בבית והעולים החדשים לומדים את השפה באולפנים . אבל לא תמיד זה היה כך . כאלפיים שנה היהודים לא דיברו עברית . הם ידעו לקרוא עברית ולהתפלל בעברית , אבל לא ידעו עברית של יומיום . הם לא לימדו בעברית , הם לא דיברו עברית , לא ברחוב ולא בבית ולא כתבו מכתבים בעברית .

אליעזר בן יהודה באלארץ ישראל מרוסיה ב- 1880 . הוא אמר ליהודים : « יש לנושפה . אנחנו צריכים לדבר בשפה שלנו . »

אליעזר בן יהודה ביקש מהיהודים לדבר עברית , אבל הם אמרו שהעברית היא שפה קדושה , ובעברית הם רוצים רק להתפלל .

הרבה אנשים אמרו שבן יהודה משוגע . העברית היא שפה מתה . אין בעברית מספיק מלים ואין עברית של יומיום .

אבל אליעזר בן יהודה דיבר תמיד עברית , גם ברחוב , גם עם חברים וגם בבית עם האישה ועם הילדים . הוא חיפש מורים לעברית בכל הארץ ומצא כמה ‹ משוגעום ‹ . הם לימדו ‹ עברית בעברית ‹ בבתי ספר בארץ , ודיברו בשיעורים רק בעברית . בן יהודה גם כתב מילון היסטורי גדול וחשוב לעברית . יש במילון שלו מלים מהעברית של התנ››ך ועד לעברית של ימי בן יהודה . במילון יש הרבה מלים חדשות של בן יהודה . למשל : גלידה , חייל מילון , עיתון . הוא כתב גם כמה עיתונים בעברית . בן יהודה מת בירושלים בשנת 1922 .

חיים קשים

הלו , כן , רותי מדברת . מי ? אה , חנה , מה שלומך ?
לא , אני מצטערת . אני לא יכולה עכשיו לשתות קפה . אין לי זמן .
יש לי שבוע משוגע ! היום אני צריכה לעשות הרבה דברים . קודם אני צריכה ללכת לדואר , ואחר כך יש לי שיעור היסטוריה . מחר בבוקר אני רוצה ללכת למוזיאון . בערב יש לנו קונצרט . ביום שישי בערב אנחנו הולכים להצגה בתיאטרון , וביום ביעי אנחנו צריכים לבקר חברים . אה , כן , ביום רביעי בבוקר אני צריכה לשתות קפה עם גברת כהן . את יודעת , היא הבוסית של דני . מה את שואלת ? מה שלום דני ? הוא בסדר . אוי , היום יש לו יום הולדת , ואני צריכה לקנות לו עוגת שוקולד .
סליחה , חנה , להת‹ ....

השאלות הגדולות של הילדים הקטנים

ילדים בני שלוש או ארבע אוהבים לשאול « למה ? » למשל :
« למה יש לזֶברה פיג׳מה ? »
« למה אנחנו צריכים לאכול ? » וגם שאלות פילוסופיות , כמו :
« למה אנחנו לא רואים את אלוהים ? »
« למה אני בן ולא בת ? » או « למה אני בת ולא בן ? »
הפסיכולוגים אומרים : הילד שואל כי הוא רוצה ללמוד :
הוא רוצה לדעת מה יש ומה אין , מה נכון ומה לא נכון .
הוא רוצה להבין את הכל .
הפסיכולוג הרוסי, קורנאי צ׳וקובסקי כותב : « ההורים צריכים לענות לילד על כל שאלה . זה התפקיד של המבוערים . הילד לומד מכל תשובה וגם מהדרך של התשובה .לא תמיד צריכים ההורים לספר לילדימאת הכל , אבל הם תמיד צריכים להסביר משהו ולבקש מהילד לשאול עוד ועוד שאלות . רק כך לומד הילד לא לפחוד לשאול.הילד הפוחד מפסיק לשאול , ואחר כך הוא גם מפסיק לחשוב . »

رقم الإيداع ١١٩٦١ / ٩٧

١٩٩٧ / ١٠ / ٣٣

نبذة عن مؤلف الكتاب

أ.د. سامي محمود الإمام

الاسم الكامل: سامي محمود محمود إبراهيم الإمام. مواليد ١٩٥٣. حصل على شهادة الثانوية العامة عام 1974 - 1973. والتحق بمعهد اللغات والترجمة, آنذاك, تحول فيما بعد إلى كلية. تخرج عام ١٩٧٨. كلف للعمل معيدًا بالكلية. تدرج في الكادر الجامعي من درجة «معيد» إلى درجة «أستاذ». أعير بين السنوات ١٩٩٢ – ١٩٩٧, للعمل كأستاذ مشارك للتدريس في جامعة الملك سعود, بالمملكة العربية السعودية.

حصل على درجة الماجستير, سنة 1985.

حصل على درجة الدكتوراة, سنة 1989 .

اهتم في أبحاثه للترقي بموضوعات يمسّ أغلبها قضايا الديانة والتشريع, في التوراة, والمشنا, والتلمود.

أهم المؤلفات:

1 . العبرية, قواعد ونصوص وتدريبات, ١٩٩٨, غير منشور.

2 . العبرية, تطبيقات لغوية – محادثة – نصوص منوعة, ٢٠٠١, غير منشور.

3 . بعض مشكلات الترجمة, دراسة تطبيقية من خلال ترجمة : «قصة سفينة متسللين» (ספורה של ספינת מעפילים). غير منشور

4 . هيكل أورشليم في المصادر اليهودية, وتفنيد للمزاعم الإسرائيلية بأن المسجد الأقصى بنى على أنقاض الهيكل. غير منشور. رقم إيداع ٧٢٢٢ / ٢٠٠٣

5 . الفكر العقدي اليهودي, موسوعة الجيب, ومختصر محتوى أجزاء المشنا الستة. غير منشور. رقم إيداع 2924/ 2010 الترقيم الدولي : 977-17-9782-4

6 . "فهم التلمود", آلان كوري, مترجم عن الإنجليزية في مشروع المركز القومي للترجمة, تحت الطبع بالمركز – ينتظر دوره منذ سنتين !

أ.د. سامي الإمام